

**Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék**

**Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola**

PHD ÉRTEKEZÉS

*A gazdasági társaságok átalakulásának egyes kérdései az
Európai Unióban, különös tekintettel az alkalmazott
hitelezővédelmi eszközökre*

(műhelyvita-dolgozat)

Témavezető:
Dr. Papp Tekla PhD.
habilitált egyetemi docens

Készítette:
dr. Bakos Kitti
PhD ösztöndíjas hallgató

Szeged, 2012.

*Készült a Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj Támogatásával.
A kutatások helye: Karl-Franzens-Universität, Graz, Ausztria*

Támogatta még az OMAA (AÖU) Stipendium für Kurzaufenthalt (Karl-Franzens-Universität, Graz, Ausztria).

A kézirat lezárva: 2012. február 28.

Külön köszönet Dr. habil. Papp Tekla PhD. egyetemi docensnek és témavezetőmnek szakmai segítségéért és tanácsaiért.

Külön köszönet Univ. Prof. Mag. Mag. Dr. Tomislav Borićnak segítő közreműködéséért és a szakmai konzultációkért.

Külön köszönet Dr. Gál Judit PhD. egyetemi docensnek segítő közreműködéséért és gyakorlati tanácsaiért.

Külön köszönet Dr. Nagy Csongor István PhD., LL.M., S.J.D. egyetemi docensnek a nemzetközi magánjogi kérdésekben nyújtott segítségéért.

Külön köszönet Frau Dr. iur. Lenuta Botosnak (FOWI; Wien) a román szakirodalom összegyűjtésében nyújtott segítségéért.

Külön köszönet Dr. Dobos István doktorandusznak az angol nyelvű folyóiratcikkekért.

Külön köszönet Dr. Auer Ádám doktorandusznak segítő közreműködéséért.

Külön köszönet az SZTE ÁJK Polgári jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékének azon támogatásáért, amellyel elősegítette a konferenciákon történő részvételeimet.

TARTALOMJEGYZÉK

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE	6
ÁBRÁK JEGYZÉKE	9
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE	10
BEVEZETÉS	11
DOGMATIKAI ALAPVETÉSEK.....	17
I. Az átalakulás és az alapszabadságok kapcsolata	17
1. A letelepedés szabadsága	17
a) <i>A letelepedés szabadságának általános követelményei .....</i>	<i>17</i>
b) <i>Az elsődleges letelepedés és az átalakulás kapcsolata .....</i>	<i>22</i>
c) <i>A másodlagos letelepedés és az átalakulás kapcsolata .....</i>	<i>25</i>
2. A tőke szabad mozgása.....	26
II. Az átalakulás fogalma és formái.....	27
1. Az átalakulás fogalmának és formáinak uniós vetületei.....	27
a) <i>2011/35/EU irányelv a részvénytársaságok egyesüléséről.....</i>	<i>29</i>
b) <i>82/891/EGK irányelv a részvénytársaságok szétválásáról.....</i>	<i>30</i>
c) <i>2157/2001/EK rendelet az európai részvénytársaság státútumáról .....</i>	<i>32</i>
d) <i>2005/56/EK irányelv a tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesüléséről.....</i>	<i>34</i>
2. Az átalakulás fogalma és formái az egyes tagállamokban.....	35
a) <i>Magyarország .....</i>	<i>36</i>
b) <i>Ausztria .....</i>	<i>41</i>
c) <i>Csehország.....</i>	<i>45</i>
d) <i>Románia .....</i>	<i>48</i>
e) <i>Bulgária .....</i>	<i>51</i>
III. Problémafelvetések és a tagállami rendelkezések összevetése	54
1. Az átalakulásban résztvevő gazdasági társaságok köre	55
a) <i>A tagállami rendelkezések összevetése .....</i>	<i>55</i>
b) <i>A személyegyesítő társaságok részvétele a határon átnyúló átalakulási folyamatokban.....</i>	<i>56</i>
2. Az átalakulási formációk köre.....	61
3. A határon átnyúló szétválás megengedhetősége.....	64
4. A határon átnyúló formaváltás vs. székhelyáthelyezés.....	66

a) <i>A letelepedés szabadsága és a formaváltás vs. székhelyáthelyezés</i>	67
b) <i>Vizsgálati szempontok a megengedhetőség megítélésénél</i>	70
c) <i>Diszkrepanciák a formaváltással járó székhelyáthelyezés esetében</i>	72
5. Az európai részvénytársasághoz kapcsolódó átalakulási formációk	76
a) <i>Az SE és a formaváltás</i>	77
b) <i>Az SE részvétele az egyes átalakulási formációkban</i>	80
IV. Összegzés	88
A HITELEZŐVÉDELMI RENDELKEZÉSEK LÉTJOGOSULTSÁGA	91
FELELŐSSÉGI RENDELKEZÉSEK	95
I. A felelősségi rendelkezések funkciója és jellemzői	97
II. A kapcsolódó uniós jogalapok bemutatása	102
III. Az egyes tagállamok szabályozása	107
1. Magyarország	107
a) <i>A részvénytársaságok egyesülése</i>	107
b) <i>A részvénytársaságok szétválása</i>	110
c) <i>A tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesülése</i>	111
2. Ausztria	112
3. Csehország	115
4. Románia	118
5. Bulgária	121
IV. Problémafelvetések és a tagállami rendelkezések összevetése	124
1. A védett követelések köre	124
2. Felelősségi rendelkezések a részvénytársaságok egyesülése esetén	125
3. Felelősségi rendelkezések a részvénytársaságok szétválása esetén	126
a) <i>A tagállami rendelkezések összevetése</i>	126
b) <i>A joghatóság kérdése a határon átnyúló szétválások esetén</i>	130
c) <i>Az alkalmazandó jog kérdése a határon átnyúló szétválások esetén</i>	132
4. Felelősségi rendelkezések a tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesülése esetén	137
V. Összegzés	141
A HITELEZŐK BIZTOSÍTÉK-KÖVETELÉSI JOGA	143
I. A hitelező fogalma	144
II. A kapcsolódó uniós jogalapok bemutatása	146
III. Az egyes tagállamok szabályozása	149

1. <i>Magyarország</i>	149
a) <i>A részvénytársaságok egyesülése és szétválása</i>	149
b) <i>Az SE-törvény rendelkezései</i>	152
c) <i>A tőkeegyesítő társaságok határokon átnyúló egyesülése</i>	156
2. <i>Ausztria</i>	158
3. <i>Csehország</i>	163
4. <i>Románia</i>	165
5. <i>Bulgária</i>	168
IV. Problémafelvetések és a tagállami rendelkezések összevetése	171
1. <i>A biztosíték fogalma</i>	171
2. <i>A hitelezők biztosíték-követelési joga a részvénytársaságok egyesülése és szétválása esetén</i>	171
3. <i>A hitelezők biztosíték-követelési joga az SE alapítási folyamatai során</i>	174
a) <i>Az SE és az egyesülés</i>	174
b) <i>Az SE és a formaváltás</i>	177
4. <i>A hitelezők biztosíték-követelési joga tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesülése során</i>	180
V. <i>Összegzés</i>	187
EGYÉB HITELEZŐVÉDELMI ESZKÖZÖK	189
I. <i>A tőkevédelem szabályai</i>	189
II. <i>Szerződéses klauzulák</i>	192
III. <i>Publicitási követelmények</i>	194
IV. <i>A vezető tisztségviselők és a könyvvizsgálók, szakértők felelőssége</i>	197
V. <i>Összegzés</i>	202
DE LEGE FERENDA JAVASLATOK	203
I. <i>Dogmatikai alapvetések</i>	203
II. <i>Felelősségi rendelkezések</i>	207
III. <i>A hitelezők biztosíték-követelési joga</i>	208
IV. <i>Egyéb hitelezővédelmi eszközök</i>	212
V. <i>Összegzés</i>	213
MELLÉKLETEK	215
FELHASZNÁLT IRODALOM	229

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

Abs	bekezdés
AG	Die Aktiengesellschaft (folyóirat)
AktG	Bundesgesetz über Aktiengesellschaften (<i>Ausztria</i>) (StF: BGBl. Nr. 98/1965., zuletzt geändert durch das Gesetz BGBl. I Nr. 53/2011.)
Art.	cikk
BDT	Bírósági Döntések Tára
bek.	bekezdés
BH	Bírósági Határozatok
bHG	Commerce Act (<i>Bulgária</i>) (promulgated in State Gazette issue No. 48/18.06.1991., last amended SG No. 82/16.10.2009, supplemented, SG No. 41/1.06.2010.)
Ctv.	2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról
czUmwG	Gesetz über die Umwandlung von Handelsgesellschaften und Genossenschaften (<i>Csehország</i>) (Nr. 125/2008. Sb.; Vom 19 März 2008.; In der Fassung: der Gesetze Nr. 15/2009. Sb. und Nr. 227/2009. Sb.)
czSEG	Act No 627/2004 Coll., on European Company (<i>Csehország</i>)
dUmwG	Umwandlungsgesetz vom 28. Oktober 1994 (<i>Németország</i>) (BGBl. I S. 3210; 1995 I S. 428), das zuletzt durch Artikel 2 Absatz 48 des Gesetzes vom 22. Dezember 2011 (BGBl. I S. 3044) geändert worden ist.
eastlex	Eastlex: Fachzeitschrift für Osteuroparecht
EBLR	European Business Law Review
ECFR	European Company and Financial Review
EKSz.	Szerződés az Európai Közösség létrehozásáról (Róma; 1957.)
EUMSz.	Az Európai Unióról és az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (Lisszabon; 2009.)
EU-VerschG	Bundesgesetz über die grenzüberschreitende Verschmelzung von Kapitalgesellschaften in der Europäischen Union (<i>Ausztria</i>) (StF: BGBl. I Nr. 72/2007; zuletzt geändert durch das Gesetz BGBl. I Nr. 53/2011.)
€	euró
ff	és a következők, továbbiak
GeS	Zeitschrift für Gesellschafts- und Steuerrecht
GesRZ	Der Gesellschafter
GmbH	korlátolt felelősségű társaság (<i>Ausztria</i>)

GmbHG	Gesetz vom 6. März 1906, über Gesellschaften mit beschränkter Haftung (<i>Ausztria</i>) (StF: RGBl. Nr. 58/1906, zuletzt geändert durch das Gesetz BGBl. I Nr. 53/2011.)
Gt.	2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról
i.m.	idézett mű
ÍH	Ítéltáblai Határozatok
JB1	Juristische Blätter
JE	jogelőd
JOR	Jahrbuch für Ostrecht
JU	jogutód
JZ	Juristen Zeitung
kft.	korlátolt felelősségű társaság
Kt.	1875. évi XXXVII. törvénycikk (kereskedelmi törvény)
k.tlan	korlátlan
k.tt	korlátozott
lit.	pont
NJW	Neue Juristische Wochenschrift
NZG	Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht
ÖJZ	Österreichische Juristen-Zeitung
ÖStZ	Österreichische Steuer-Zeitung
öUmwG	Bundesgesetz über die Umwandlung von Handelsgesellschaften (<i>Ausztria</i>) (StF: BGBl. Nr. 304/1996, letzte Änderung: BGBl. I Nr. 71/2009)
p.	oldal(szám)
Pp.	1952. évi III. törvény a Polgári Perrendtartásról
Ptk.	1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
RdW	Österreichisches Recht der Wirtschaft
rHGG	31/1990. Gesetz über die Handelsgesellschaften (<i>Románia</i>)
RIW	Recht der internationalen Wirtschaft
Rn	bekezdésszám (szakirodalomból idézve)
rt.	részvénytársaság
RWZ	Österreichische Zeitschrift für Recht und Rechnungswesen
SE	európai részvénytársaság
SEG	Gesetz über das Statut der Europäischen Gesellschaft (<i>Ausztria</i>) (StF: BGBl. I Nr. 67/2004, zuletzt geändert durch das Gesetz BGBl. I Nr. 53/2011.)
SE-rendelet	A Tanács 2157/2001/EK rendelete (2001. október 8.) az európai részvénytársaság (SE) statútumáról
SE-törvény	2004. évi XLV. törvény az európai részvénytársaságról
SpaltG	Bundesgesetz über die Spaltung von Kapitalgesellschaften (<i>Ausztria</i>) (StF: BGBl. Nr. 304/1996., zuletzt geändert durch das Gesetz BGBl. I Nr. 53/2011.)

sz.	számú
UGB	Bundesgesetz über besondere zivilrechtliche Vorschriften für Unternehmen (Unternehmensgesetzbuch - UGB) (<i>Ausztria</i>) (StF: dRGBI. S 219/1897; zuletzt geändert durch das Gesetz: BGBl. I Nr. 111/2010.)
Vht.	1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról
Vö.	vesd össze
wiro	Wirtschaft und Recht in Osteuropa
wbl	Wirtschaftsrechtliche Blätter
ZGR	Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht

ÁBRÁK JEGYZÉKE

- 1. sz. ábra:** Átalakulási formációk az Európai Unióban
- 2. sz. ábra:** Az SE részvétele az átalakulási folyamatokban
- 3. sz. ábra:** Anomáliák a szétváláshoz kapcsolt felelősségi rendelkezésekkel kapcsolatban az egyes tagállamok között
- 4. sz. ábra:** A hitelezők biztosíték-követelési jogának problémái a határon átnyúló egyesülések esetén

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. **sz. táblázat:** Megfelelőségi táblázat az egyesülés formáira vonatkozóan az uniós rendelkezések és a vizsgált tagállamok tekintetében
2. **sz. táblázat:** Megfelelőségi táblázat a szétválás formáira vonatkozóan az uniós rendelkezések és a vizsgált tagállamok tekintetében
3. **sz. táblázat:** Formaváltás – Technikai átalakulás – Nem valódi értelemben vett átalakulás. Viszonyítási aspektusok.
4. **sz. táblázat:** A részvénytársaságok szétválásához kapcsolt felelősségi rendelkezések összehasonlító elemzése
5. **sz. táblázat:** A betéti részvénytársaságok részvétele és a tagok felelőssége a határon átnyúló egyesülési folyamatokban
6. **sz. táblázat:** Megfelelőségi táblázat a hitelezők biztosíték-követelési jogát megalapozó tagállami rendelkezésekre vonatkozóan
- 6/a. **sz. táblázat:** A hitelezők biztosíték-követelési jogának összehasonlító elemzése I.
- 6/b. **sz. táblázat:** A hitelezők biztosíték-követelési jogának összehasonlító elemzése II.
- 6/c. **sz. táblázat:** A hitelezők biztosíték-követelési jogának összehasonlító elemzése III.

BEVEZETÉS

Az átalakulás a gazdasági társaságok közötti alanyváltozás, jogutódlás Gt.¹ és Ctv.² által szabályozott folyamata, amely az átalakulás egyes formáitól függően az átalakuló gazdasági társaság, tehát a jogelőd szempontjából jogutóddal való megszűnést, míg a jogutód szempontjából jogelőddel való keletkeztetést jelent.³ A gazdasági társaságok átalakulása ugyanakkor speciális megjelenési formája a privátautonómiának is: annak a lehetőségét jelenti, hogy a jog által biztosított keretek és jogutódlási formák között a gazdasági társaság a megváltozott piaci körülményekhez igazodva belátása szerint alakíthassa át szervezeti formáját.⁴ Az átalakulás folyamata, valamint a cég átszervezése mögött mindig valamilyen gazdasági szükségszerűség áll: az adott cégforma, amelyben addig a gazdasági társaság működött, már nem felel meg a tagi érdekeknek, a továbbiakban a társaság esetleg más gazdasági társaságokkal együtt kívánja folytatni tevékenységét, vagy pedig több önálló gazdasági egység kialakításával törekszik a minél nagyobb profit elérésére.⁵

Az Európai Unió törekvéseivel, az egységes belső piac kialakításával, a határokon átnyúló árumozgás, valamint szolgáltatásnyújtás megteremtésével együtt a gazdasági társaságok országhatárokon átívelő tevékenysége is felerősödött. Ezen folyamatok megvalósulási formái között a székhelyáthelyezés mellett a társaságok határokat átlépő átalakulásai és szervezeti változásai is egyre nagyobb szerepet kapnak:⁶ az adott gazdasági társaság más tagállamban székhellyel rendelkező társasággal egyesülhet,⁷ vagy úgy is dönthet, hogy anyagi erőforrásait megosztva több olyan jogutód gazdasági társaságra válik szét, amelyek székhelye az átalakulás következtében eltérő tagállamok területére esik. Ebből fakadóan a *jogutódlás folyamata szervesen illeszkedik a gazdasági társaságok esetében is felhívható letelepedési szabadság hatókörébe*, valamint

---

¹ 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról

² 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról

³ Papp Tekla (szerk.): Társasági jog (Lectum Kiadó; Szeged; 2011.) 107. p.

⁴ Kloster, Lars: Grenzüberschreitende Unternehmenszusammenschlüsse (Verlag Dr. Kovac; Hamburg; 2004.) 83. p.

⁵ Gál Judit – Adorján Csaba: A gazdasági társaságok átalakulása (hvgorac; Budapest; 2010.) 17. p.; Kloster, L. i.m. 4. p.

⁶ Schwarz, Günter Christian: Europäisches Gesellschaftsrecht (Nomos; Baden-Baden; 2000.) 75. p.; Kloster, L. i.m. 55. p.

⁷ Hirte, Heribert – Brückner, Thomas (Hrsg.): Grenzüberschreitende Gesellschaften (Carl Heymanns Verlag; Köln – Berlin – München; 2006.) 72. p.

dinamikájával hozzájárulhat a határok nélküli gazdasági térség kialakításához,⁸ hiszen ezen szervezeti változások keretében megvalósítható egy már meglévő gazdasági társaság működésének a folytonossága, valamint elkerülhetőek az újjáalapítás költségei és az ezzel kapcsolatos időveszteségek is.⁹

Az európai társasági jogi szabályozás nem jelent egy egységes és átfogó joganyagot,¹⁰ igaz ez az átalakulást felölelő uniós jogforrásokra is. A gazdasági társaságok átalakulásának uniós rendezése érinti egyrészt az *irányelvi szintű szabályozás* megvalósulási formáit, valamint a szupranacionális társasági formákkal összefüggésben a *rendeleti szintű jogalkotásban* is megjelenik.¹¹ Az irányelvek segítségével kiépített jogközelítés az átalakulás típusai közül parciális jelleggel a részvénytársaságok határokon belül zajló egyesülési, valamint szétválási folyamatait öleli fel, továbbá a jogharmonizáció kiterjed a tőkeegyesítő gazdasági társasági formák több tagállam területét érintő egyesülési mechanizmusaira is. Az irányelvekkel történő szabályozási technika mellett az SE-rendelet közvetlenül alkalmazandó rendelkezéseket előirányozva két aspektusból érinti az átalakulás egyes formáit: az európai részvénytársaság alapítási módjai között az egyesülés, valamint a formaváltás lehetősége kerül kifejezetten nevesítésre a normaszövegben.¹²

A jog feladata a gazdasági társaságok átalakulásának a mezején az, hogy megteremtse a gazdasági szükségszerűség szülte helyzetnek megfelelő szervezeti változások kereteit.¹³ A nemzeti szabályozások egymás mellett élése és az

---

⁸ Grundmann, Stefan: Europäisches Gesellschaftsrecht (Müller; Heidelberg; 2004.) Rn 16., 31.

⁹ Pók László: A tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesüléséről (Gazdaság és Jog; 2010/5.; 10-14. pp.) 12. p.

¹⁰ Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): Európai társasági jog (KJK-Kerszöv; Budapest; 2004.) 382. p.

¹¹ Schwarze, Jürgen (Hrsg.): EU-Kommentar (Nomos; Baden-Baden; 2009.) 696. p.; Európai társasági jog i.m. 89. p.; Schwarz, G. C. i.m. 5. p.

¹² A rendeletek és az irányelvek jogi természetére vonatkozóan lásd: Blutman László: Az Európai Unió joga a gyakorlatban (hvgorac; Budapest; 2010.) 228-233. pp.; Az uniós szabályozási technikák (jogegységesítés, jogközelítés, jogharmonizáció) elhatárolására vonatkozóan lásd: Blutman L. i.m. 244-246. pp.; A közvetlen hatály és a közvetlen alkalmazhatóság kérdésére lásd: Blutman L. i.m. 343-348. pp.

¹³ Az átszervezés formáinak a sokszínűsége mellett a kapcsolódó jogszabályi rendelkezések munkajogi, adójogi és versenyjogi aspektusokat is érintenek. Az adó- és illetékszabályokkal kapcsolatban felmerülő anomáliákra vonatkozóan lásd: Dobos István: Az ingatlantulajdon visszterhes vagyónátruházási illetéke az osztrák szabályozás tükrében, különös tekintettel az elkerülésének társasági jogi lehetőségeire (In: A XXIX. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Állam- és Jogtudományi Szekciójának Díjnyertes Dolgozatai II. kötet; Szerk.: Király Miklós – Varga István; ELTE Eötvös Kiadó; Budapest; 2011.; 763-797. pp.) 785-791. pp.; Dobos István: Ingatlanulajdonnal rendelkező gazdasági társaság társasági részesedésének átruházása és átalakulása illetékjogi szempontból (In: I. Pécsi PhD Jogász Konferencia Tanulmánykötet CD kiadvány; Gazdasági Jogi Fejezet); Dobos István: Közteherviselés és a visszterhes

alkalmazandó normák heterogenitása, valamint a uniós jogalkotói törekvések megjelenése a határokat átívelő gazdasági kapcsolatokban a tagállamokon belül a nemzeti rendelkezések alkalmazása során jelentkező, valamint a tagországok között felmerülő szabályozási ellentmondásokat is megsokszorozták.¹⁴ A gazdasági társaságok átalakulására vonatkozó jogszabályi rendelkezések tehát nem csupán a hazai szabályozásban rejtenek magukban anomáliákat, hanem uniós szinten is hordoznak megoldatlan problémaköröket. A dolgozat ennek keretében a teljesség igénye nélkül és gondolatébresztő jelleggel kíván néhány olyan kérdéskört felvillantani, amelyek az uniós szabályozás és a tagállami végrehajtás következtében ellentmondásokat mutatnak. *A kutatás célja az európai jogalkotási irányokra való kitekintés és a jog-összehasonlító elemzés keretében kétirányú:*

1. Az átalakulás általános fogalmát az Európai Unió társasági joga nem használja, annak megvalósulási esetköreit, személyi hatályát az egyes tagállamok jogi szabályozása is eltérően kezeli.¹⁵ Ehhez kapcsolódóan egyrészt a gazdasági társaságok átalakulásának *uniós vetületeivel* és eltérő tagállami szabályozási gyakorlatával összefüggésben azokat az anomáliákat kívánjuk feltárni, amelyek több jogrendszer találkozása esetén nemzetközi szintéren okoznak joghézagokat az Európai Unión belül. Ennek keretében az átalakulás határokon átnyúló aspektusainak az elemzéséhez kapcsolódóan először *dogmatikai kitekintést* teszünk arra vonatkozóan, hogy a gazdasági társaságok jogutódlási folyamatai – azok szupranacionális szinten megjelenő rendszertani elhelyezését tekintve – az alapszabadságok körébe hová, azok mely fajtájába illeszthetőek be. Ezt követően *az átalakulás fogalmának és egyes megvalósulási esetköreinek* uniós alapjait, valamint a tagállamok gyakorlatában ismert formáit tesszük a vizsgálat tárgyává. Központi kérdésként kezeljük az elemzett tagországok szabályozási különbségeit, az uniós, illetve a nemzeti szabályok ütközési területeit, továbbá az európai társasági formák közül az SE vonatkozásában alkalmazandó jogi rezsim hézagait annak érdekében, hogy bemutathassuk azokat a markáns csomópontokat, amelyekkel a későbbi jogfejlődés keretében az uniós jogalkotó egységesítő törekvései révén konfrontálódhat, illetve amelyek az átalakuláshoz kapcsolódó további jogintézmények, például a hitelezővédelmi eszközök alkalmazását

---

vagyonátruházási illeték társasági jogi kerülőútjai (In: Új Alaptörvényünk és a jogélet reformja; PhD Hallgatók Szegedi Konferenciája Konferenciakötet; megjelentetés alatt)

¹⁴ *Kloster, L.* i.m. 3. p.

¹⁵ Európai társasági jog i.m. 187. p.

is befolyásolják.¹⁶ Dolgozatunkban a tagállamok közötti anomáliák feltárásával összefüggésben a közép-kelet-európai térség és piaci, gazdasági kapcsolatok vonatkozásában négy olyan közép-kelet-európai tagállam gyakorlatát kívánjuk összevetni, amelyek *az alkalmazott feltételekben eltéréseket mutatnak egymástól*.¹⁷

2. Ezen elméleti alapvetéseket követően – tekintettel arra, hogy az átalakulással összefüggésben megfogalmazható kérdések igen szerteágazó kört ölelnek fel – egy olyan példát, *az átalakuláshoz kapcsolt hitelezővédelmi rendelkezések* bemutatását választottuk a szemléltetésre, amely egyrészt az átalakuláshoz kapcsolódó valamennyi uniós jogforrásban megjelenik, másrészt pedig mind a hazai végrehajtó jogszabályokban, mind a tagállamok nemzeti rendelkezéseinek az együttes alkalmazása során számos szabályozási hézag kialakulására adott okot. Az Európai Unió társasági jogában a hitelezővédelem területén sem találunk egységes harmonizációs törekvéseket, így a hitelezővédelmi politika a tagállamokban különböző színvonalon valósul meg, hiszen az előírt publicitási követelményekből, a tőkevédelmi előírásokból, valamint az átalakulási formációkat érintő jogforrások elemzéséből sem vezethető le egységes, uniós szintű szabályozási koncepció. Ehhez kapcsolódóan célunk az egyes tagállamok gyakorlatában érvényesülő azon hitelezővédelmi rendelkezések feltárása (különös tekintettel a lejárt tartozások esetében a felelősségi rendelkezésekre, míg az esedékessé nem vált követelések vonatkozásában a hitelezők biztosíték-követelési jogára nézve), amelyek a gazdasági társaságok átalakulási folyamatában rejlő kockázati tényezőket kiegyensúlyozva a hitelezői követelések megtérülésének a biztosítására hivatottak. Ennek során a dogmatikai alapvetéseket követően az átalakuláshoz kapcsolt *felelősségi rendelkezések* és a *hitelezőket megillető biztosíték-követelési jog* által felvetett kérdések tárgyalására koncentrálnunk, kitekintést téve az átalakulási eljárás során is érvényesülő, a hitelezők védelmét szolgáló általános jelleggel alkalmazandó egyéb publicitási, társasági jogi és tőkevédelmi eszközökre is.¹⁸ A *kutatás céljait* tekintve dolgozatunk második nagy részében az uniós normákhoz kapcsolódóan az egyes hitelezővédelmi eszközök tagországokban történő megvalósulási lehetőségeit vizsgáljuk annak érdekében, hogy *de lege ferenda* javaslataink keretében a jelenlegi szabályozás

---

¹⁶ A dogmatikai alapvetések keretében tett megállapításaink kihatnak a dolgozatunk további részében ismertetett hitelezővédelmi eszközök alkalmazási körére is.

¹⁷ Az összehasonlítás során a vizsgált tagállamok kapcsolódó jogszabályait a német megnevezéssel kívánjuk egységesen jelölni arra tekintettel, hogy a vonatkozó törvényi rendelkezések többségükben német fordításban voltak elérhetőek. A megkülönböztetés végett a jogszabályhelyek idézése során kisbetűvel utalni kívánunk a származási tagállamra is.

¹⁸ Európai társasági jog i.m. 268-269. pp.

ellentmondásait kiküszöbölhessük, és a különböző tagállamokban érvényesülő hitelezővédelmi rendelkezések feltárásával irányokat mutathassunk a hazai jogalkotó számára az átalakuláshoz kapcsolt garanciák továbbfejlesztésére, valamint az irányelvek mechanikus, szó szerinti implementálásának az elkerülésére. Uniós szinten ezzel összefüggésben a határokon átívelő átalakulási kapcsolatok vonatkozásában kialakult joghézagok, valamint az eltérő tagállami rendelkezések együttes alkalmazásának a következtében előtérbe kerülő visszásságok feloldására, valamint a lehetséges megoldási alternatívák bemutatására törekszünk.

A *kutatás módszereit* tekintve az uniós rendelkezésekhez kapcsolódó hazai szabályozás értelmezése során a jogszabályok normaszövegén kívül igen kevés szakirodalom állt rendelkezésünkre, míg a többi tagállam vonatkozásában Ausztria esetében szakkönyvek, kommentárok, valamint folyóiratcikkek segítettek a munkánkat. Közép-Kelet-Európa más országainak szabályozási gyakorlatát idegen nyelvű és kifejezetten a közép-kelet-európai térséggel foglalkozó szakkönyvekben megjelent törvénygyűjteményekből, valamint tudományos folyóiratokban publikált szakkikkekben tudtuk rekonstruálni. Az integrációs jogfejlődés keretében az Európai Bíróság kapcsolódó határozataiban foglalt elvi tételek elemzése és megfelelő alkalmazása sem hagyható figyelmen kívül,¹⁹ valamint a közösségi normák helyes tartalmára nézve az uniós rendelkezések különféle nyelvi változatainak az összevetésével is megpróbáltunk következtetéseket levonni.²⁰ Az összehasonlító megközelítés iránya – annak módszertani aspektusait tekintve – *horizontális*, amely az uniós rendelkezések előírásaiból kiindulva vizsgálja meg az egyes tagállamok implementáló és végrehajtó rendelkezéseit a különböző nemzeti jogrendszerek ütközése során felmerülő anomáliák feltárása érdekében. Ebből fakadóan a dolgozat által vizsgált jogintézmények bemutatása során csak arra a szabályrendszerre koncentrálnak, amely egyrészt a magyar jogi rezsím szülte ellentmondások kiküszöbölése érdekében a *de lege ferenda* javaslataink megfogalmazását elősegítheti, másrészt pedig a gazdasági társaságok határon átnyúló átalakulási folyamatai és mozgásai esetében a beiktatott normák különbözőségéből fakadóan nemzetek feletti kollíziót okozhat. Az összehasonlítás horizontális jellege ehhez kapcsolódóan a megközelítés módszereinek a vonatkozásában

---

¹⁹ A jogértelmezést tartalmazó határozatok hatályára vonatkozóan lásd: *Blutman L. i.m.* 255-259. pp.

²⁰ Az értelmezés módszerei vonatkozóan lásd: *Gombos Katalin: Bírói jogvédelem az Európai Unióban – Lisszabon után (Complex; Budapest; 2011.)* 129-148. pp.

azt is maga után vonja, hogy az egyes tagállamokon belül alkalmazandó és megjelenő nemzeti gyakorlat mélységi elemzésére nem vagy csak a megoldási alternatívák által megkívánt szükséges mértékben kerül sor.

Az átalakulás folyamata minden olyan esetben, amikor a szervezeti változás határon átnyúló elemeket is tartalmaz, nem csupán a uniós szabályozás elemeit és a nemzeti rendelkezések együttes alkalmazásának a joghézagait érinti, hanem az eltérő tagállami rendelkezések *kollíziós jelenségeit* is előtérbe helyezi.²¹ Tekintettel arra, hogy a gazdasági társaságok a nemzeti jogok létesítményei, így azok a különböző tagállami jogszabályok erejénél fogva léteznek.²² A jogi személyek honossága, személyes joga szerint kell elbírálni mindazokat a jogviszonyokat, amelyek a jogi személyek alapításához, jogképességéhez, átalakulásához, megszűnéséhez, belső szervezeti struktúrájához kapcsolódnak. Ennek megítélésére vonatkozóan az Európai Unió tagországaiban alapvetően két elv alakult ki: a bejegyzés elve és a székhely elve.²³ A bejegyzés elve szerint a jogi személy honosságát annak az államnak a joga adja, amelyben a jogi személyt bejegyezték, míg a székhely elvének az érvényesülése során annak az államnak a jogát kell alkalmazni, ahol a jogi személy székhelye található.²⁴ Dolgozatunkban az átalakulás társasági jogi vetületei által felvetett problémakörök bemutatására fókuszálunk, így a székhelyáthelyezés és a formaváltás kapcsolatának az elemzésén kívül nem kívánunk kitérni a gazdasági társaságok személyes jogával és az annak megítéléséhez igénybe vehető kapcsoló elvek különbözőségével összefüggésben felmerülő anomáliákra, vitákra és jogirodalmi álláspontokra. Amennyiben a gazdasági társaságok átalakulásának joga olyan feltételeket támaszt, amely az alkalmazandó nemzeti jog vonatkozásában a kollíziós jelenségeket is érint, azt összességében csak a jogi személy „személyes joga” vagy „honossága”, illetve a „társaságra irányadó jog” elnevezés alatt kezeljük.

---

²¹ *Eckert, Georg*: Kommentierung des EU-Verschmelzungsgesetzes (In: *Kalss Susanne*: Kommentar zur Verschmelzung – Spaltung – Umwandlung; Manzsche; Wien; 2010.) EU-VerschG, Vor § 1, Rn 2.

²² Európai társasági jog i.m. 30. p.

²³ A bejegyzés és a székhely elvére vonatkozóan lásd: *Mádl Ferenc – Vékás Lajos*: Nemzetközi magánjog és nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga (Nemzeti Tankönyvkiadó; Budapest; 2004.) 208-210. pp.; *Burián László – Czigler Dezső Tamás – Kecskés László – Vörös Imre*: Európai és magyar nemzetközi kollíziós magánjog (Krim Bt.; Budapest; 2010.) 152-157. pp.

²⁴ *Eckert, Georg – Adensamer, Nikolaus*: Umzug von Gesellschaften in Europa, insbesondere Wegzug österreichischer Gesellschaften ins Ausland (GeS; Heft 2/2004.; 52-65. pp.) 53. p.; *Osztovits András* (szerk.): Az Európai Unióról és az Európai Unió Működéséről szóló Szerződések magyarázata (Complex; Budapest; 2011.) 1372. p.

DOGMATIKAI ALAPVETÉSEK

I. Az átalakulás és az alapszabadságok kapcsolata

A gazdasági társaságok uniós szabályozásának a megközelítésénél vizsgálnunk kell az alapszabadságok és a gazdasági társaságok átalakulásának kapcsolatát. Feltehető a kérdés, hogy a gazdasági társaságok jogutóddal történő megszűnése az alapszabadságok rendszerébe hogyan és miként illeszthető be. A négy alapszabadság közül az átalakulás folyamata a letelepedés szabadságával és a tőke szabad mozgásával hozható összefüggésbe. Az alapszabadságok és az átalakulás kapcsolatának az elemzése során először a letelepedés szabadságának az általános feltételeit vizsgáljuk, majd pedig az elsődleges és a másodlagos letelepedési jog, valamint a gazdasági társaságok jogutódlási folyamatainak közös mezsgyéjére lépünk. A letelepedés szabadságát követően a tőke szabad mozgásához kötődő kapcsolódási pontok feltárására teszünk kísérletet. A fejezet ezen részében tett megállapításaink – a gazdasági társaságok átalakulásának közösségi szabályozásába illeszkedő, generális jellegű rendszertani elhelyezését és az uniós jogalkotó szupranacionális hatáskörének az indokoltságát megalapozva – az egyes tagállami rendelkezések részletes bemutatását megelőzően a magyar jogi terminológia által használt szabályozási koncepció megközelítési aspektusaihoz igazodnak.

1. A letelepedés szabadsága

a) A letelepedés szabadságának általános követelményei

A letelepedés szabadsága a belső piac megvalósítása szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bír, hiszen biztosítja, hogy a vállalkozások tevékenységük kifejtésének a helyét és azt a jogi formát, amelyben a gazdasági tevékenység megvalósítását folytatni szeretnék, szabadon választhassák meg az Európai Unió területén belül.²⁵ A letelepedés szabadsága magában hordozza tehát annak a lehetőségét, hogy a vállalkozások számára a belső piacon belüli mobilitás elősegítésével megkülönböztetés mentesen garantálhassa egy másik tagállamban történő gazdasági működés feltételeit.²⁶ Az EUMSZ.²⁷ letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezése – az alapszabadság tartalmi ismérveit

²⁵ EUMSZ. magyarázat i.m. 1290. p.

²⁶ EUMSZ. magyarázat i.m. 1308. p.

²⁷ Az Európai Unióról és az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (Lisszabon; 2009.)

tekintve – kifejezetten tiltja a letelepedés szabadságának a korlátozását; tilos valamely tagállam joga szerint alapított és az Unió területén székhellyel, központi ügyintézési hellyel vagy fő üzleti tevékenységi hellyel rendelkező társaságok egy másik tagállam területén történő szabad letelepedésére vonatkozó minden korlátozás, a belföldi társaságokkal szembeni hátrányos megkülönböztetés.²⁸

A letelepedés szabadságát az *Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 49. cikke* (az *EKSz. korábbi 43. cikk*) deklarálja.²⁹ A *49. cikk* személyi hatálya a tagállami állampolgárokra vonatkozik,³⁰ és bár a hivatkozott rendelkezés hatóköre a természetes személyekre terjed ki, azonban a társaságalapítás szabadságához kapcsolódóan az *EUMSZ. 54. cikke* (*EKSz. korábbi 48. cikk*) a letelepedés jogát kiterjeszti a nemzeti elbánás elvének megfelelően a tagállamok szabályai alapján létrehozott társaságokra is, ha azok székhelye, központi ügyintézésének helye vagy az üzleti tevékenység végzésének a fő helye az Unió területén belül található.³¹ A későbbiekben bemutatandó, a letelepedés szabadságával összefüggésben felmerülő problémakörök vonatkozásában a letelepedés szabadságával kapcsolatban, a tárgyi és személyi hatályt megalapozó feltételek vizsgálatát tartjuk kiemelendőnek:

1. A *49. cikkben* annak *tárgyi hatályát tekintve* nem kerül meghatározásra a letelepedés fogalma; megvalósulási feltételeit az Európai Bíróság *Factortame II-ügyben*³² hozott döntésében megfogalmazott tétel alapján körvonalazhatjuk: *letelepedésnek minősül a gazdasági tevékenység tényleges és határozatlan időre történő folytatása egy másik tagállam területén lévő állandó létesítmény révén.*³³ E követelmények fennállását a gazdasági társaságok átalakulása és a letelepedés szabadságának a kapcsolatának az elemzése során is vizsgálnunk kell:

a) Bár uniós definíció még nem született a gazdasági tevékenység fogalmára vonatkozóan, ez minden olyan tevékenység folytatását magában foglalhatja, amelyet saját kockázatra, gazdasági előnyök szerzése végett végeznek. Ez a gazdasági tevékenység alapvetően fennállónak tekinthető a gazdasági társaságok esetében is,

---

²⁸ EUMSZ. magyarázat i.m. 1291., 1365. pp.

²⁹ EUMSZ. magyarázat i.m. 1291., 1308. pp.

³⁰ EUMSZ. magyarázat i.m. 1298. p.

³¹ *Schwarze, J.* i.m. 633. p.; EUMSZ. magyarázat i.m. 1363. p.; Európai társasági jog i.m. 169-170., 684. pp.

³² C-221/89. sz. ügy: Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: High Court of Justice, Queen's Bench Division - Egyesült Királyság.

³³ C-221/89. sz. ügy: *Factortame II.*, A Bíróság ítélete, 20. pont

hiszen a gazdasági társaságok többek között üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására jönnek létre.³⁴

b) A fogalom további elemeit vizsgálva megállapítható, hogy a tényleges és határozatlan ideig tartó gazdasági tevékenység folytatása az átalakulás esetében is megvalósul, még akkor is, ha a jogutód gazdasági társaság társasági szerződése úgy rendelkezik, hogy a jogutódot az alapítók meghatározott időre hozzák létre, hiszen ebben az esetben is egy tartósabb, huzamosabb ideig tartó együttműködésről beszélhetünk.

c) Uniós szinten az utolsó fogalmi ismérv köti össze a gazdasági társaságok átalakulásának és a letelepedés szabadságának kapcsolódási pontjait, hiszen a határon átnyúló jogutódlási folyamatok következtében kerülhet a gazdasági társaság abba a helyzetbe, hogy más tagállam területén folytathasson tartós gazdasági tevékenységet.

2. A letelepedés fogalmát követően vizsgálnunk kell azt is, hogy a hivatkozott szerződéses rendelkezések értelmében mely szervezetek minősülnek társaságoknak, azaz *mely jogalanyokat illeti meg a letelepedés szabadsága*, és mely társulások nem élvezhetik az ebből eredő előnyöket (*személyi hatály*). A társaság fogalmára vonatkozóan maga az EUMSZ. tartalmaz rendelkezést, amely szerint privilegizált szervezeteknek azokat *a polgári vagy kereskedelmi jog alapján létrejött társaságokat* kell tekinteni, amelyeket konjunktív feltételként megkövetelve valamely tagállam joga szerint hoztak létre, valamint székhelyük, központi ügyvezetésük vagy üzleti tevékenységük végzésének a fő helye az Európai Unió területén belül található.³⁵ Nem szükséges azonban, hogy az adott társaság jogi személyiséggel is rendelkezzen, de mindenképpen előfeltétel a jogalany teljes jogképességének a megléte.³⁶

A letelepedés szabadságát nem élvező szervezetek vonatkozásában az EUMSZ. 54. cikkében foglalt azon rendelkezés, amely a letelepedés szabadságának személyi hatálya alól kifejezetten kiveszi a nonprofit szervezeteket, szükségessé teszi a határon átnyúló átalakulási folyamatokkal összefüggésben annak a vizsgálatát, hogy *vajon a nonprofit gazdasági társaságokat megilleti-e a letelepedés szabadsága*. A kapcsolódási pont a nonprofit gazdasági társaságok és az átalakulás lehetőségei között abban rejlik, hogy a magyar szabályozás alapján a gazdasági társaságok átalakulási mechanizmusában a

---

³⁴ Papp T. i.m. 45. p.

³⁵ EUMSZ. 54. cikk; Európai társasági jog i.m. 87. p.; Schwarz, G. C. i.m. 97., 99., 185. pp.

³⁶ Lenz, Carl Otto – Borchardt, Klaus-Dieter (Hrsg.): EU-Verträge – Kommentar nach dem Vertrag von Lissabon (Bundesanzeiger – Köln; Linde Verlag – Wien; 2010.) 897. p.

nonprofit gazdasági társaságok is részt vehetnek azzal, hogy az ilyen feladatokat ellátó társaságok csak nonprofit jellegűeknek a megtartásával alakulhatnak át más gazdasági társasággá.³⁷ Tekintettel arra, hogy a nemzeti rendelkezések alapján a nonprofit gazdasági társaságok szabadon részt vehetnek a gazdasági társaságok jogutódlási folyamataiban az előbb említett egyetlen megkötéssel (ez a megszorítás azonban nem szűkíti le és nem zárja ki a jogutódlásban való részvétel lehetőségét), felmerül annak a kérdése, hogy a letelepedés szabadságából levezethető határon átnyúló egyesülési vagy más szervezeti változásokkal járó átszervezési mechanizmusokban is megilleti-e ezeket a gazdasági társaságokat az alanyváltozásra irányuló eljárásban való részvétel joga. Ennek előfeltételeként azt kell vizsgálnunk, hogy a letelepedés szabadságát deklaráló uniós szabályozás hatálya – tekintettel az *EUMSZ. 54. cikkében* foglalt megszorító rendelkezésre – kiterjed-e a nonprofit társaságokra. Abban az esetben ugyanis, ha a szerződéses előírások elemzéséből és tartalmának a feltárásából az vezethető le, hogy a nonprofit társaságok kívül esnek az *EUMSZ. 49. és 54. cikkének* a hatókörén, akkor eltérően kell megítélni azokat a határon átnyúló szervezeti változásokat (valamint azok megengedhetőségét), amelyek a társasági formában működő nonprofit szervezetek részvételével zajlanak. A kérdéskör vizsgálatánál az 1. és a 2. pontban, az előbbieken bemutatott feltételek megfelelő alkalmazásával próbálunk meg következtetéseket levonni:

1. Az Európai Bíróság *Factortame II-ügyben* megkövetelt feltételei közül *a gazdasági tevékenység végzésének a követelményének a fennállása* vet fel a nonprofit gazdasági társaságok esetében kétségeket, míg a tartós, huzamosabb idejű együttműködés, valamint a más tagállam területén történő tevékenység-végzés a nonprofit társaságok részvételével zajló jogutódlási folyamatok esetén is meglévőnek tekinthető. Az Európai Bíróság ezen döntésében kifejtett álláspontja szerint elhatároló kritériumként jelenik meg az, hogy gazdasági tevékenység gyakorlása szükséges ahhoz, hogy egy adott társaságot megillessen a letelepedés szabadsága. Ezen feltétel vizsgálatánál abból kell kiindulnunk, hogy a hazai szabályozás alapján a nonprofit gazdasági társaságoknak két csoportja különböztethető meg. Egyrészt működhetnek olyan nonprofit társaságok, amelyek akként látják el az általuk vállalt gazdasági tevékenységet, hogy ezt a feladatot nem profitszerzési céllal végzik, valamint léteznek olyan, társasági formában működő nonprofit szervezetek is, amelyek

---

³⁷ Gt. 4. § (4) bek.

kiegészítő, másodlagos jelleggel jövedelemszerzési célzattal egybekötött tevékenységet is folytatnak, azonban a nyereségre törekvés nem lehet domináns ezeknél a szervezeteknél sem.³⁸ Mindkét csoportban közös azonban az a feltétel, hogy a társaság a nonprofit jelleg ellenére gazdasági tevékenység kifejtésére jön létre, eltérés csak a haszonszerzési célban mutatkozik. Ebből fakadóan az 1. pontban vizsgált feltételek a nonprofit gazdasági társaságok esetében is teljesülnek, így az ilyen tevékenységet ellátó gazdasági társaságok átalakulási mechanizmusaira is *kiterjedhet* a letelepedés szabadságát deklaráló rendelkezések *tárgyi hatálya*, hiszen a működés során *a gazdasági tevékenység mindkét típusnál megjelenik*.

2. Nem ilyen egyértelmű azonban az előbbi tétel levezetése a letelepedés szabadságának személyi hatályát megállapító rendelkezések elemzéséből. Az *EUMSZ. 54. cikkének* magyar szövegezése a nonprofit szervezetek kizárásáról beszél, német fordítása pedig úgy szól, hogy nem illeti meg a letelepedés szabadsága azokat a társaságokat, amelyek nem haszonszerzési célra jöttek létre. A szerződéses rendelkezés szó szerinti értelmezéséből arra a következtetésre juthatunk, hogy azokra a nonprofit társaságokra, amelyek kiegészítő jelleggel nem törekednek nyereségszerzésre, nem terjed ki a letelepedés szabadságát deklaráló rendelkezések személyi hatálya, míg azok a nonprofit társaságok, amelyek másodlagosan jövedelemszerzési céllal is tevékenykednek, élvezhetik a letelepedés szabadsága által nyújtott előnyöket (például a határon átnyúló egyesülési folyamatokban való részvétel lehetőségét is), mert a haszonszerzési célzat, ha nem is dominánsan, de megjelenik működésük során. Ezen szó szerinti értelmezéssel szemben érdemes megvizsgálnunk a szerződéses rendelkezéshez fűzött kommentárok, magyarázatok adta értelmezési lehetőségeket is. A német fordításban megjelenő haszonszerzési cél tulajdonképpen azzal a követelménnyel azonosítható, amelyet a szerződéses rendelkezés a természetes személyek vonatkozásában a gazdasági tevékenység végzéséhez kapcsolódóan előír. Ennek megfelelően a gazdasági tevékenységet széles körben kell értelmezni, nem szükséges ugyanakkor, hogy a társaságok elsődlegesen pénzübeli nyereség elérésére törekedjenek.³⁹ *A tevékenység gazdasági jellege* tehát mindenképpen *meg kell, hogy jelenjen* az adott szervezeti forma működése során, mert ennek hiányában nem beszélhetünk

---

³⁸ *Barta Judit*: A közhasznú nonprofit társaságok természete és szabályozása társasági jogi szemmel (Miskolci Jogi Szemle; 2009/1.; 136-160. pp.) 141-145. pp.; *Bognár Piroška*: A nonprofit gazdasági társaságok (HVGORAC; Budapest; 2010.) 24., 38. pp.; *Papp T.* i.m. 44-45. pp.

³⁹ *Calliess, Christian – Ruffert, Matthias* (Hrsg.): EUV /AEUV – Das Verfassungsrecht der Europäischen Union mit Europäischer Grundrechtcharta (C.H. Beck; München; 2011.) 895., 933. pp.; EUMSZ. magyarázat i.m. 1296. p.; *Schwarze, J.* i.m. 638., 686. pp.

letelepedésről, azonban ez a követelmény *nem azonosítható a nyereségorientáltsággal*.⁴⁰ Az EUMSZ. 54. cikkéhez fűzött kommentárok szerint csak az olyan politikai, kulturális, vallási vagy jótékony célokat szolgáló szervezeteket zárhatóak ki a letelepedés szabadságának személyi hatálya alól, amelyek fő tevékenysége kívül esik a gazdasági célkitűzéseken.⁴¹ Ebből fakadóan – szemben a szerződéses klauzula szó szerinti értelmezésével és magyar fordításával – arra a következtetésre juthatunk, hogy a nonprofit társaságok mindkét csoportjára *kiterjed a letelepedés szabadságának hatóköre*, hiszen a gazdasági tevékenység ellátása, még akkor is, ha azt nem feltétlenül profitmaximalizálási céllal végzik, mindkét esetben megjelenik. Ez a dolgozat témája szempontjából azt hordozza magában, hogy a *nonprofit gazdasági társaságok is megkülönböztetés mentesen vehetnek részt a határon átnyúló átalakulási folyamatokban*, így külön korlátozó szabályok nem érvényesülnek velük kapcsolatban.

b) Az elsődleges letelepedés és az átalakulás kapcsolata

A letelepedés szabadsága magában foglalja a *társaságalapítás jogát* is, amely többek között a gazdasági tevékenység megkezdésére, folytatására, társaságok alapítására és irányítására terjed ki.⁴² Ez a jog a természetes személyeket és a gazdasági társaságokat is megilleti. A gazdasági társaságok alapítására azonban nem csak eredeti alapítás során, azaz jogi előzmények nélkül kerülhet sor, hanem az a *származtatott alapítás keretein belül is megvalósulhat*. Az átalakulás jogelőddel való keletkeztetést jelent, amikor a gazdasági társaság létrehozására oly módon kerül sor, hogy annak már van egy jogi értelemben vett előzménye; az átalakulás formájától függően a jogok és a kötelezettségek univerzális vagy szinguláris jogutódlás keretében szállnak át a jogutód gazdasági társaságra. Álláspontunk szerint a letelepedés szabadsága nem csupán a jogi előzmények nélkül történő alapítás lehetőségeit rejti magában a gazdasági társaságok vonatkozásában, hanem mindenképpen kiterjed a gazdasági társaságok átalakulására is, hiszen a letelepedéshez való jog alkalmazási köréhez minden olyan kapcsolódási pont besorolható, amely egy másik tagállam területére irányulva lehetővé teszi vagy

---

⁴⁰ EUMSZ. magyarázat i.m. 1297. p.; *Schwarze, J.* i.m. 638. p.; Erre vonatkozóan lásd még: *Grabnitz, Eberhard – Hilf, Meinhard – Nettesheim, Martin* (Hrsg): *Das Recht der Europäischen Union* (Beck; München; 2010.) Band II., EGV Art. 48., Rn 8.

⁴¹ EUMSZ. magyarázat i.m. 1362. p.; *Lenz, C. O. – Borchardt, K-D.* i.m. 898. p.

⁴² EUMSZ. magyarázat i.m. 1365. p.; *Európai társasági jog* i.m. 24. p.; *Calliess, C. – Ruffert, M.* i.m. 895. p.; *Schwarz, G. C.* i.m. 83. p.; *Weng, Andreas: Zulässigkeits- und Durchführung grenzüberschreitender Verschmelzungen* (Duncker & Humblot; Berlin; 2008.) 80. p.

megkönnyíti a gazdasági tevékenység kiterjesztését.⁴³ A letelepedés szabadságából levezethető követelmények tehát minden olyan szempontot, tevékenységet, jogi lehetőséget is magukban foglalnak, amelyek biztosítják, hogy az adott jogalany állandó és folyamatos jelleggel vehessen részt egy, a saját államától eltérő másik tagállam gazdasági életében.⁴⁴ Mindemellett az átalakulásra egyebekben az alapításra vonatkozó rendelkezéseket is alkalmazni kell, így lehetőség van arra is, hogy a nemzeti szabályok adta keretek között a jogutód gazdasági társasághoz *új tag* (akár természetes személy, akár jogi személy tag vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság) *csatlakozzon*.

Az *elsődleges letelepedés* legfőbb megkülönböztető ismérve a társaságok esetében az, hogy az anyatársaság székhelyét az alkalmazandó nemzeti jog megtartása mellett szeretné egy másik tagállam területére áthelyezni.⁴⁵ Az Európai Bíróság a *Cartesio-ügyben*⁴⁶ határozta el egymástól azt az esetet, amikor egy tagállamban létrejött társaság székhelyét úgy kívánta megváltoztatni határokat átívelő relációban, hogy közben személyes joga változatlan maradt, illetve a székhelyáthelyezés azon formáját, ha az áthelyezéssel *egyidejűleg a gazdasági társaság honossága is megváltozik*.⁴⁷ Ez utóbbi esetben az adott tagállam főszabály szerint nem igazolhatja az olyan nemzeti szabályozás fennállásának a legitimációját, amely a társaság megszűnését megkövetelve akadályozná meg a gazdasági társaságok határokon átnyúló átalakulását.⁴⁸ Határon átnyúló formaváltás esetén az alkalmazandó jog változatlanságának feltétele nem valósul meg, hiszen a jogelőd gazdasági társaság törlésre kerül a cégjegyzékből elvesztve ezáltal jogalanyiságát, azonban megállapítható, hogy az új gazdasági társaság az átalakulás transznacionális jellege miatt egy másik tagállam nemzeti joga alá fog tartozni.⁴⁹ Az egyesülés és a szétválás esetén a kérdéskör differenciáltan közelíthető meg aszerint, hogy az átalakulási folyamat mely formájáról beszélhetünk. Ehhez

---

⁴³ C-411/03. sz. ügy: Sevic Systems AG, Tizzano főtanácsnok indítványa 30. pont; *Kloster*, L. i.m. 321. p.

⁴⁴ C-411/03. sz. ügy: Sevic Systems AG, Tizzano főtanácsnok indítványa 29., 32. pont; C-55/94. sz. ügy: Reinhard Gebhard, A Bíróság ítélete, 39. pont

⁴⁵ Európai társasági jog i.m. 29. p.

⁴⁶ C-210/06. sz. ügy: Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt. (a Szegedi Ítéletábla által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

⁴⁷ *Weng*, A. i.m. 81. p.

⁴⁸ EUMSZ. magyarázat i.m. 1365., 1395., 1400-1401. pp.; Európai társasági jog i.m. 29. p.; Erre vonatkozóan lásd: C-81/87. sz. ügy: *The Queen v H. M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc*. (Reference for a preliminary ruling: High Court of Justice, Queen's Bench Division - United Kingdom); C-210/06. sz. ügy: *Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt.*, A Bíróság ítélete, 111-113. pont

⁴⁹ Erre vonatkozóan lásd: C-378/10. sz. ügy: *Vale Építési Kft.* (a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

kapcsolódóan a személyes jogban bekövetkező eltérések és változások akként vizsgálhatóak fel, hogy jogelőd gazdasági társaságok fennmaradnak-e vagy megszűnnek, illetve a jogutód gazdasági társaság már létező vagy újonnan alapított gazdasági társaságként működik-e tovább a jogutódlás hatályosulását követően:

1. Összeolvadás esetén a jogelőd gazdasági társaságok az átalakulás következtében jogalanyiségüket elvesztik, a jogutód gazdasági társaság, amely újonnan kerül megalapításra, a jogelődhöz képest az átalakulás több tagállamon átívelő jellege miatt mindenképpen más tagállam nemzeti joga alá fog tartozni, mint a jogelőd gazdasági társaságok. Tekintettel arra, hogy az összeolvadás esetében több jogelőd vesz részt az átalakulási folyamatban, nem kizárt az sem, hogy a jogutód társaság személyes joga valamelyik jogelőd társaságra irányadó joggal megegyezzen, azonban az átalakulási folyamat határon átnyúló jellege miatt legalább egy olyan jogelőd gazdasági társaságnak részt kell vennie a szervezeti változásban, amelynek személyes joga eltérést mutat a jogutódra irányadó nemzeti joggal való összehasonlítás során.

2. Beolvadás esetén a beolvadó társaság az átalakulás következtében megszűnik, az átvevő jogutód pedig már egy létező gazdasági társaság. A beolvadó és az átvevő gazdasági társaság az átalakulás határon átnyúló jellege miatt eltérő tagállam joga alá kell, hogy tartozzon azzal, hogy az átalakulás következtében az átvevő gazdasági társaság megőrzi személyes jogát.⁵⁰ Fontos azonban kiemelni, hogy az alkalmazandó jog vonatkozásában itt is fenn kell állnia annak a követelménynek, hogy a jogelőd és a jogutód a több tagállamot érintő jelleg miatt eltérést kell, hogy mutasson a rájuk irányadó személyes joggal kapcsolatban, még akkor is, ha az átvevő gazdasági társaságra irányadó jog változatlan marad, és a beolvadó társaság pedig az átalakulás következtében törlésre kerül a cégjegyzékből.⁵¹

3. Kiválás esetén tekintettel arra, hogy a jogelőd gazdasági társaság továbbműködik, a jogelődre alkalmazandó nemzeti jog ugyan változatlan marad és a jogelőd gazdasági társaság az eredeti honosságát is megőrzi, azonban az újonnan létrehozott jogutód gazdasági társaságra más tagállam nemzeti joga lesz az irányadó a jogutódlás határon átnyúló jellegzetességének következtében. Átvétel útján történő kiválás esetén a jogelőd és a jogutód személyes joga az országhatárokat átívelő feltételek megvalósulása következtében szintén nem lehet azonos.

---

⁵⁰ *Kloster, L.* i.m. 293. p.

⁵¹ *Schwarz, G. C.* i.m. 115. p.

4. Különválás esetén a jogelőd gazdasági társaság törlésre kerül a cégjegyzékből, jogalanyiságát is elvesztve. Az átalakulás határon átnyúló jellege ebben az esetben azt követeli meg, hogy az újonnan létrehozott jogutódok között legalább egy olyan gazdasági társaság legyen, amelynek személyes joga nem azonos a jogelőd gazdasági társaságra irányadó tagállami joggal.

Összességében megállapítható tehát, hogy az átalakulás folyamatában a jogelődök és a jogutódok relációjában valahol *mindig megjelenik az alkalmazandó nemzeti jog eltérése vagy megváltozása*.⁵² Igaz ez akkor is, ha több jogelőd gazdasági társaság vesz részt az átalakulási folyamatban úgy, hogy valamely jogelődök honossága megegyezik a jogutóddal, hiszen a határon átnyúló feltételek fennállása csak abban az esetben állapítható meg, ha van legalább egy olyan jogelőd/jogutód gazdasági társaság, amelyre más tagállam nemzeti jogának az előírásait kell alkalmazni. A gazdasági társaságok átalakulásának és az elsődleges letelepedés jogának a kapcsolata mindent egybevetve ezért úgy jellemezhető, hogy *a társaságalapítás joga a gazdasági társaságok származtatott alapítására is kiterjed* a határokon átnyúló kapcsolatok esetében, azonban eltérések mutatkoznak abban a tekintetben, hogy az alkalmazandó nemzeti jog megváltozására a jogutód(ok) vonatkozásában minden esetben sor kerül-e. Szintén az elsődleges letelepedési jog jellemvonásai kerülnek előtérbe abban az esetben, ha egy gazdasági társaság átalakulása során *új tag csatlakozik* a jogutód gazdasági társasághoz.

c) A másodlagos letelepedés és az átalakulás kapcsolata

A másodlagos letelepedési szabadság legfőbb jellemzője, hogy az anyatársaság székhelye a letelepedés következtében változatlan marad, tevékenységét azonban *újabb gazdasági egységek kialakításával más tagállam területére is kiterjeszti*.⁵³ Az új gazdasági egység létrehozása nem csupán fióktelepek, képviseletek vagy leányvállalatok alapításával valósulhat meg, hanem úgyis, ha egy gazdasági társaság *egy másik gazdasági társaságot létesít* az Unió egy, a székhelytől, központi ügyintézésének a helyétől eltérő tagállamában, hiszen az *EUMSz. 49. cikkében* foglalt

---

⁵² C-210/06. sz. ügy: Cartesio-ügy, A Bíróság ítélete, 117. pont

⁵³ *Fazekas Judit*: Quo vadis Cartesio? – Gondolatok a székhelyáthelyezésről és a letelepedési szabadságról az Európai Bíróság Cartesio-döntése nyomán (Európai Jog; 2009/2.; 16-25. pp.) 17. p. [a továbbiakban *Fazekas J. (I.) i.m.*]; *Gyulai-Schmidt Andrea*: Cartesio ante portas – avagy a társaságok Európai Unión belüli szabad költözési joga I. (Európai Tükör; 2008/1.; 73-93. pp.) 77-78. pp.; EUMSz. magyarázat i.m. 1365. p.; Európai társasági jog i.m. 29. p.

felsorolás nem tekinthető taxatív jellegűnek.⁵⁴ Ebből fakadóan a letelepedés szabadsága nem csupán a tagként történő részvétel lehetőségét hordozza magában, hanem a gazdasági társaság átalakulás útján, származtatott alapítás keretein belül történő keletkeztetését is.⁵⁵ Az Európai Bíróság *Sevic-ügyben*⁵⁶ hozott ítélete ugyan nem utal arra, hogy a gazdasági társaságok határon átnyúló egyesülése vajon az elsődleges vagy a másodlagos letelepedés körébe tartozik-e, azonban *Antonio Tizzano* főtanácsnok indítványa kifejti, hogy a határon átnyúló egyesülés minden kétséget kizáróan a letelepedés szabadságát megvalósító rendelkezések hatálya alá tartozik.⁵⁷ A több tagállam területét érintő egyesülési folyamatokat nem csupán az elsődleges letelepedés eseteiként lehet vizsgálni, hanem másodlagos letelepedésként is, hiszen az átvevő társaság éppen az egyesülés következtében lesz abban a helyzetben, hogy a beolvadó társaság székhelye szerinti tagállamban másodlagos címen letelepedve, a beolvadó társaság vagyonát, személyzetét, vagyoni eszközeit megtartva folytasson határon átnyúló tevékenységet.⁵⁸ A határon átnyúló átalakulások esetében megvalósuló és speciálisan értelmezendő, a személyes jogok megváltozására vagy eltérésére irányadó megállapításainkat a másodlagos letelepedés vonatkozásában is helytállóan és alkalmazandónak tartjuk.

2. A tőke szabad mozgása

Az *EUMSZ. 63. cikkének (EKSz. korábbi 56. cikk)* értelmében tilos a tagállamok, valamint a tagállamok és harmadik országok közötti tőke mozgásra vonatkozó minden korlátozás. Az *EUMSZ.* nem határozza meg a tőke mozgás fogalmát, körülírásához az ítélkezési gyakorlat, valamint a *88/361/EGK irányelv*⁵⁹ rendelkezései nyújthatnak segítséget.⁶⁰

---

⁵⁴ Európai társasági jog i.m. 29. p.

⁵⁵ *Schwarze, J.* i.m. 696. p.

⁵⁶ C-411/03. sz. ügy: *Sevic Systems AG* (Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: Landgericht Koblenz – Németország); Lásd erre vonatkozóan: *Schindler, Clemens Philipp: Cross-Border Mergers in Europe – Company Law is catching up!* (ECFR; 1/2006.; 109-119. pp.)

⁵⁷ *Kohlhauser, Richard: Gläubigerschutz bei grenzüberschreitender Verschmelzung europarechtskonform?* (RdW; Heft 7/2008.; 441-445. pp.) 444. p.

⁵⁸ C-411/03. sz. ügy: *Sevic Systems AG*, *Tizzano* főtanácsnok indítványa, 35-38. pont; *Kloster, L.* i.m. 322. p.; *Weng, A.* i.m. 82-83., 142-143. pp.

⁵⁹ A Tanács irányelve (1988. június 24.) a Szerződés 67. cikkének végrehajtásáról (88/361/EGK)

⁶⁰ EUMSZ. magyarázat i.m. 1464. p.

A határon átnyúló egyesülések nem csupán a letelepedés szabadságát, hanem a tőke szabad mozgását is érintik,⁶¹ így a gazdasági társaságok átalakulása ezen alapszabadság alkalmazási köréhez is besorolható, hiszen a fentiekben említett irányelv nomenklatúrája szerint tőkemozgást valósít meg a már meglévő vállalkozások teljes mértékben történő megszerzése vagy új, illetve meglévő gazdasági társaságban történő részesedésszerzés is.⁶² Álláspontunk szerint ezekbe a tőkemozgásokba a határokon átnyúló átalakulási folyamatok közül az egyesülés és a szétválás mindenképpen beilleszthető, a formaváltás megítélése pedig határterületet jelent az újonnan létrejövő gazdasági társaságok vonatkozásában.

Összességében megállapítható tehát, hogy a gazdasági társaságok átalakulása a letelepedés szabadságával összefüggésben az *elsődleges és a másodlagos letelepedés határán áll* a származtatott alapítás lehetőségére,⁶³ valamint a honosság és az alkalmazandó nemzeti jog megváltozására tekintettel, azonban kitüremkedve a letelepedés szabadságának a hatóköréből *behatol a tőke szabad mozgását garantáló rendelkezések alkalmazási területére is*.

II. Az átalakulás fogalma és formái

1. Az átalakulás fogalmának és formáinak uniós vetületei

Amennyiben az átalakulás fogalmi aspektusait uniós szinten vizsgáljuk, abból kell kiindulnunk, hogy a gazdasági társaságok jogutódlási folyamatait felölelő szabályozás *nem jelent egy egységes és átfogó joganyagot*.⁶⁴ A kapcsolódó irányelvek, valamint a szupranacionális társasági formákkal összefüggésben az SE-rendelet *mindig maga határozza meg* azokat az esetköröket, amelyekre az átalakulással összefüggésben az uniós norma hatálya kiterjed. Az irányelvi szintű jogközelítés csak az egyesülés és a szétválás különböző formáit érinti, míg az SE-rendelet az átalakulási formációk közül

---

⁶¹ C-411/03. sz. ügy: Sevic Systems AG, Tizzano főtanácsnok indítványa, 71. pont; *Habersack, Mathias*: Europäisches Gesellschaftsrecht (Beck; München; 2006.) 30. p.; *Lenz, C. O. – Borchardt, K-D.* i.m. 1006. p.; *Grundmann, S.* i.m. Rn 16.; *Weng, A.* i.m. 131., 140. pp.

⁶² C-411/03. sz. ügy: Sevic Systems AG, Tizzano főtanácsnok indítványa 76. pont; A Tanács irányelve (1988. június 24.) a Szerződés 67. cikkének végrehajtásáról (88/361/EGK) I. melléklet, Az irányelv (1) cikkében említett tőkemozgások nomenklatúrája, I. Közvetlen befektetések, 2. pont; *Ugliano, Arianna*: The New Cross-Border Merger Directive: Harmonisation of European Company Law and Free Movement (EBLR; 3/2007.; 585-617. pp.) 591-592. pp.

⁶³ *Weng, A.* i.m. 79. p.

⁶⁴ *Vékás Lajos* (szerk.): Európai közösségi jogi elemek a magyar magán- és kereskedelmi jogban (KJK-Kerszöv; Budapest; 2001.) 222. p.; Európai társasági jog i.m. 382. p.

az egyesülés és a formaváltás folyamatát említi, nem lehetséges azonban az SE alapítása a tagállamokban ismert társasági formák részvételével megvalósuló szétválás útján. A közösségi jogforrások – azok szabályozási tárgykörét tekintve – az átalakulással és a jogutódlási folyamatokkal összefüggésben többségükben ugyanazon tagállami rendelkezések közelítését célozzák meg: az egyesülési (szétválási) terv tartalmi elemeire,⁶⁵ a publicitási követelményekre,⁶⁶ az átalakulás társaságon belül zajló folyamatára és a közgyűlés ezzel kapcsolatos hatáskörére,⁶⁷ az írásbeli beszámolóra, szakértő igénybevételére, a részvényesek iratbetekintési és információkérési jogára,⁶⁸ a hitelezők védelmére vonatkozó szabályok harmonizációjára,⁶⁹ az egyesülés és szétválás joghatásaira,⁷⁰ a felelősségi rendelkezések meghatározására,⁷¹ valamint az egyesülés érvénytelenségére vonatkozóan tartalmazzanak keretrendelkezéseket.⁷² A tőkeegyesítő társaságok határokon átnyúló egyesülése és az európai részvénytársaság vonatkozásában a fenti tárgykörök még néhány, a határon átnyúló jelleg miatt felvetődő eljárásjogi rendelkezésekkel és a munkavállalói részvételre vonatkozó előírásokkal is kiegészülnek.⁷³

Az átalakulás tárgykörében született uniós jogforrások elemzését az átalakulás egyes formáit tekintve az alábbi *egységes szempontok szerint vezetjük végig*: vizsgáljuk egyrészt a norma hatályát arra vonatkozóan, hogy annak rendelkezései mely társasági formákra terjednek ki, valamint hogy tartalmazznak-e határon átnyúló elemeket vagy sem. Ezt követően az egyes átalakulási formák a jogelődök, a jogutódok, valamint a vagyonban bekövetkező jogutódlás szemszögéből kerülnek bemutatásra.

---

⁶⁵ 2011/35/EU irányelv 5. cikk; 82/891/EGK irányelv 3. cikk; 2005/56/EK irányelv 5. cikk; SE-rendelet 20. cikk

⁶⁶ 2011/35/EU irányelv 6. cikk; 82/891/EGK irányelv 4. cikk; 2005/56/EK irányelv 6. cikk; SE-rendelet 21. cikk

⁶⁷ 2011/35/EU irányelv 7. cikk; 82/891/EGK irányelv 5. cikk; 2005/56/EK irányelv 9. cikk; SE-rendelet 23. cikk

⁶⁸ 2011/35/EU irányelv 8-11. cikkek; 82/891/EGK irányelv 7-9. cikkek; 2005/56/EK irányelv 7-8. cikkek; SE-rendelet 22. cikk

⁶⁹ 2011/35/EU irányelv 13. cikk; 82/891/EGK irányelv 12. cikk; SE-rendelet 24. cikk

⁷⁰ 2011/35/EU irányelv 19. cikk; 82/891/EGK irányelv 17. cikk; 2005/56/EK irányelv 14. cikk; SE-rendelet 29. cikk

⁷¹ 2011/35/EU irányelv 20-21. cikkek; 82/891/EGK irányelv 12., 18. cikkek

⁷² 2011/35/EU irányelv 22. cikk; 82/891/EGK irányelv 19. cikk; 2005/56/EK irányelv 17. cikk; SE-rendelet 30. cikk

⁷³ 2005/56/EK irányelv 10-13., 16. cikkek; SE-rendelet 25-28. cikkek

a) 2011/35/EU irányelv a részvénytársaságok egyesüléséről

Az uniós norma annak személyi hatályát tekintve a gazdasági társasági formák közül *csak a részvénytársaságokra* terjed ki, *határon átnyúló elemeket nem tartalmaz* (lásd 1. sz. ábra). Az irányelv az átalakulás formái közül a beolvadással történő egyesülés, valamint az új társaság alapításával történő összeolvadás esetköreit nevesíti,⁷⁴ és maga definiálja a fúzió megvalósulási formáit és alkalmazási feltételeit:

1. *A beolvadás során* (más társaság megszerzése útján történő egyesülés esetén):

a) Jogelődként egy vagy több gazdasági társaság vehet részt az átalakulási folyamatban; a jogelőd gazdasági társaságok a jogutódlás következtében megszűnnek, ez a megszűnési folyamat azonban nem a jogutód nélkül történő megszűnésre irányuló eljárások lefolytatásával megy végbe.⁷⁵ Mindemellett az *irányelv 31. cikke* lehetőséget nyújt arra is, hogy az uniós szabályozás rendelkezéseit a tagállamok azokra az esetekre is kiterjeszthessék, ahol a jogelőd gazdasági társaság az átalakulás következtében nem szűnik meg, azaz fennmarad.⁷⁶

b) A jogutód gazdasági társaság az átvevő gazdasági társaság vonatkozásában – tekintettel arra, hogy beolvadás során megvalósuló vagy más társaság megszerzésére irányuló egyesülési folyamatról van szó – minden esetben egy már működő gazdasági társaság lesz.

c) Az egyesülés ezen formájánál a jogelőd gazdasági társaságok vagyona univerzális jogutódlás keretében mint jogi egész száll át a jogutód (egy már létező) gazdasági társaságra.⁷⁷

2. *Az összeolvadás során* (egyesülés új társaság alapításával):

a) Több jogelőd gazdasági társaság vesz részt az átalakulási folyamatban, amelyek az átalakulás következtében a cégjegyzékből törlésre kerülnek.

b) Az átalakulása folytán egy új jogutód gazdasági társaság jön létre.

c) A jogelőd gazdasági társaságok vagyona itt is, mint jogi egész száll át az újonnan létrehozott gazdasági társaságra.⁷⁸

---

⁷⁴ 2011/35/EU irányelv 2. cikk; Európai társasági jog i.m. 109-110. pp.; *Habersack, M.* i.m. 197-199. pp.; Lásd még: *Berecz Csaba*: Társasági jog az Európai Közösségben (Trezor Kiadó; Budapest; 1992.) 70., 72-73 pp.; *Vékás L.* i.m. 224., 232., 234-235. pp.

⁷⁵ *Van Hulle, Karel – Gesell, Harald*: European corporate law (Nomos; Baden-Baden; 2006.) 15. p.

⁷⁶ Európai társasági jog i.m. 195-196. pp.

⁷⁷ 2011/35/EU irányelv 3., 19. cikk (1) bek.; Európai társasági jog i.m. 188. p.; *Van Hulle, K. – Gesell, H.* i.m. 15. p.

3. Az uniós jogforrás lehetővé teszi az egyesülés egyszerűsített formában történő lefolytatását is, melynek keretében két, egymással valamilyen függőségi viszonyban álló olyan gazdasági társaság egyesüléséről beszélhetünk, ahol az átvevő gazdasági társaság *legalább 90 %-os részesedéssel rendelkezik* a jogelőd gazdasági társaságban,⁷⁹ nem kizárt azonban az sem, hogy az átvevő társaság a tagsági részesedések egészének a birtokában legyen.⁸⁰ Az irányelv tehát a beolvadással megvalósuló egyesülés külön eseteként kezeli azt az esetkör, ha a fúzió a leányvállalat és az anyavállalat között következik be azzal a feltétellel, hogy a megszerző társaság a leányvállalatban legalább 90 %-os részesedéssel rendelkezik.⁸¹

b) 82/891/EGK irányelv a részvénytársaságok szétválásáról

A *részvénytársaságok* határokon belül zajló átalakulása vonatkozásában nem csupán az ezen tőkeegyesítő társaságok egyesülését rendező norma született meg a Közösségen belül, hanem a részvénytársaságok *határokat nem érintő* szétválására is találunk jogforrást (lásd 1. sz. ábra). A szétválás esetei közül az irányelv a különválás és az új társaság alapításával történő szétválás lehetőségét nevesíti. A két átalakulási forma az irányelv fogalomrendszerében egymással is kombinálható.⁸² Az uniós norma speciális szabályozási technikáját takarja, hogy az implementálás csak abban az esetben kötelezettsége a tagállamoknak, ha a szétválás irányelvben szabályozott formáit az adott nemzeti jog ismeri.⁸³ Amennyiben az adott tagállam társasági joga ilyen irányú szabályozást nem tartalmaz (például a hazai szabályozást tekintve az átvétel útján történő különválás esetében), akkor a tagországok nem kötelesek a nemzeti keretek között addig nem ismert, de az irányelvben szabályozott átalakulási formációk bevezetésére, ugyanakkor az irányelvben nem szabályozott szétválási esetkörök is meghonosíthatóak a nemzeti jogokban.⁸⁴

---

⁷⁸ 2011/35/EU irányelv 4., 23. cikkek; Európai társasági jog i.m. 189. p.; *Van Hulle, K. – Gesell, H.* i.m. 15. p.

⁷⁹ 2011/35/EU irányelv 27. cikk

⁸⁰ 2011/35/EU irányelv 24-26. cikkek; Európai társasági jog i.m. 194. p.

⁸¹ Európai társasági jog i.m. 113. p.

⁸² 82/891/EGK irányelv 1. cikk

⁸³ *Berecz Cs.* i.m. 74. p.

⁸⁴ *Kalss Susanne:* Kommentar zur Verschmelzung – Spaltung – Umwandlung (Manzsche; Wien; 2010.) SpaltG, Vor § 1, Rn 9.; Európai társasági jog i.m. 114. p.; *Habersack, M.* i.m. 216. p.

A szétválás különféle fajtáinak a fogalmát jelen irányelv is definiálja.⁸⁵

1. *Különválásról* abban az esetben beszélhetünk, ha:

a) A jogelőd gazdasági társaság oldalán egy gazdasági társaság vesz részt az átalakulás folyamatában, amely a szervezeti változás következtében megszűnik.

b) A jogutód gazdasági társaságok a szétválás ezen formájánál csak már működő és létező társaságok lehetnek,⁸⁶ azaz a jogutódlás egyben beolvadással vagy más társaság megszerzésével együtt járó szétválási folyamatot is megvalósít.⁸⁷

c) A jogelőd részéről valamennyi vagyoni eszköz (aktíva és passzíva) átszállására kerül sor.⁸⁸

2. *Új gazdasági társaság alapításával* történik ezzel szemben a szétválás abban az esetben, ha:

a) Szintén egy jogelőd gazdasági társaság vesz részt az átalakulás folyamatában, amely a jogutódlás következtében végelszámolás vagy felszámolás nélkül megszűnik.⁸⁹

b) A jogutód gazdasági társaságok újonnan létrehozott gazdasági társaságok.

c) A jogelőd gazdasági társaságok összes vagyoni eszközei átszállnak az átalakulás következtében az újonnan létrehozott társaságokra.

3. A fentiekben bemutatott *két átalakulási forma vegyítése* is megvalósulhat abban az esetben, ha a jogutódok között már létező vagy az átalakulás következtében újonnan létrehozott gazdasági társaság is megjelenik.⁹⁰ További megengedést tartalmaz az *irányelv 25. cikke* arra vonatkozóan, hogy ha a tagállami jogszabályok lehetőséget nyújtanak arra, hogy a szétválás során a jogelőd gazdasági társaság ne kerüljön törlésre a cégjegyzékből (azaz ne a vagyoni eszközök egésze, hanem *csak egy része szálljon át*), akkor az irányelv rendelkezéseit ezekre az esetekre is megfelelően alkalmazni kell.⁹¹

---

⁸⁵ Lásd még: *Berecz Cs.* i.m. 74. p.; *Vékás L.* i.m. 237-238., 242-243. pp.

⁸⁶ 82/891/EGK irányelv 2., 17. cikkek

⁸⁷ Európai társasági jog i.m. 114., 196. pp.

⁸⁸ *Van Hulle, K. – Gesell, H.* i.m. 16. p.

⁸⁹ 82/891/EGK irányelv 21. cikk

⁹⁰ Európai társasági jog i.m. 196. p.

⁹¹ 82/891/EGK irányelv 25. cikk; Európai társasági jog i.m. 115-116. pp.; *Van Hulle, K. – Gesell, H.* i.m. 16. p.

c) 2157/2001/EK rendelet az európai részvénytársaság statútumáról

Az SE-rendelet rendelkezései az európai részvénytársaság alapítási módjai és megszűnési esetei között nevesítik az átalakulás különféle formációit; az alapítási folyamatok közül a dolgozat témájához kapcsolódóan az egyesülésre és a formaváltásra vonatkozó előírások bemutatására koncentrálnak.⁹² Ebből a szempontból egyrészt tehát az európai részvénytársaság *egyesüléssel* történő jogelőddel való keletkeztetése érdemel figyelmet, valamint ki kell emelni azt az esetkört is, amikor egy tagállami részvénytársaság a *cégformáját megváltoztatva* európai részvénytársaságként kíván továbbműködni (lásd 1. sz. ábra).⁹³

Az SE *egyesüléssel* való keletkeztetésében a rendelet értelmében csak tagállami *részvénytársaságok* vehetnek részt.⁹⁴ Az európai részvénytársaság fúzióval történő létrehozására csak abban az esetben kerülhet sor, ha a rendeletben előírt *határokon átnyúló feltételnek* a résztvevő jogelőd gazdasági társaságok megfelelnek.⁹⁵ Az egyesülés tehát minden esetben határon átnyúló jelleget ölt, hiszen a rendelet csak legalább két különböző tagállam nemzeti joga alá tartozó részvénytársaság esetében teszi lehetővé az SE egyesülés útján történő alapítását (lásd 1. sz. ábra).⁹⁶ Álláspontunk szerint az európai részvénytársaság létrehozására úgy is sor kerülhet, ha az átalakulás folyamatában részt vevő tagállami részvénytársaságok között vannak olyan jogelőd/jogutód gazdasági társaságok, amelyek azonos személyes joggal rendelkeznek, de mindemellett legalább egy olyan társaság is részt vesz az egyesülési folyamatban, amely más tagállam nemzeti joga alá tartozik.⁹⁷

---

⁹² Kalss, Susanne – Hügel, Hanns F.: Europäische Aktiengesellschaft SE-Kommentar (Linde Verlag; Wien; 2004.) Allgemeiner Teil, Rn 38.

⁹³ Study on the operation and the impacts of the Statute for a European Company (SE) – 2008/S 144-192482, Final report, 9 December 2009 (http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2010/se/study_SE_9122009_en.pdf) 56. p.

⁹⁴ Kalss, Susanne – Gerda, Claudia: Die Europäische Aktiengesellschaft (eastlex; Heft 2/2005.; 87-91. pp.) 88-89. pp.

⁹⁵ Van Gerven, Dirk – Storm, Paul: The European Company (Volume I.; Cambridge University Press; Cambridge; 2006.) 7., 37. pp.; Becker, Arnd – Begemann, Andt: The German Law on Crossborder Mergers Following the Sevic Decisions (The Comparative Law Yearbook of International Business; Volume 31/2009.; 198-246. pp.) 205. p.; Gál J. – Adorján Cs. i.m. 181. p.; Study on the European Company (SE) i.m. 56. p.

⁹⁶ Eckert, G. i.m. EU-VerschG, Vor § 1, Rn 7.; Kalss, S. – Hügel, H.F. i.m. Vor § 17 SEG, Rn 12-14.

⁹⁷ Drinhausen, Florian – Van Hulle, Karel – Maul, Silja: Handbuch zur Europäischen Gesellschaft (SE) (Verlag C.H. Beck; München; 2007.) 49. p.; Vö. Frotz, Stephan – Kaufmann, Alexander: Grenzüberschreitende Verschmelzungen (LexisNexis ARD Orac; Wien; 2008.) zu § 3 EU-VerschG, Rn 5.

Az *egyesülés fogalmára* vonatkozóan a rendelet nem tartalmaz közelebbi definíciót, hanem az *utaló normával* történő szerkesztés lehetőségét kihasználva visszautal a *részvénytársaságok egyesüléséről szóló irányelv rendelkezéseire*, azaz a beolvadás és az összeolvadás formáira azzal, hogy az átalakulás következtében a jogutód gazdasági társaság társasági formája európai részvénytársaság lesz.⁹⁸ Az SE esetében is lehetőség van az egyszerűsített formában történő egyesülés szabályainak az alkalmazására abban az esetben, ha az átvevő társaság a jogelőd gazdasági társaságban legalább 90 %-os részesedéssel rendelkezik.⁹⁹

A rendelet nem csupán az egyesülés, hanem a *formaváltás* lehetőségét is nevesíti az SE alapítása során: tagállami *részvénytársaság* elhatározhatja SE-vé történő átalakulását abban az esetben, ha legalább két éve egy másik tagállamban működő leányvállalattal rendelkezik. A formaváltás lehetősége itt is csak a részvénytársaságok részére áll nyitva, ha a rendeletben előírt határon átnyúló feltételnek az adott társaság külföldön létesített leányvállalatával eleget tud tenni (lásd 1. sz. ábra).¹⁰⁰ Ezen túlmenően azonban a formaváltás folyamata nem járhat együtt az alkalmazandó jog egyidejű megváltoztatásával és más tagállamba történő székhelyáthelyezéssel, azaz *nem tartalmazhat határon átnyúló elemet*.¹⁰¹ Az SE ezen alapítási formájánál nem szükséges a jogelőd gazdasági társaság jogutód nélkül történő megszűnése és újraalapítása, hanem a részvénytársaság társasági formája közvetlenül változhat át európai részvénytársasággá.¹⁰² A rendelet azonban nem csupán az SE alapítása, hanem az SE megszűnése oldaláról is megközelíti a formaváltás folyamatát: az európai részvénytársaság a jogutód nélküli megszűnés szabályainak a mellőzésével úgy is dönthet, hogy tevékenységét a továbbiakban valamely tagállam joga alá tartozó részvénytársaságként kívánja folytatni (lásd 1. sz. ábra).¹⁰³ Ez a szervezeti változás sem jelenti új jogalany létrehozását vagy a korábbi SE megszűnését, csak a társasági forma

---

⁹⁸ SE-rendelet 17. cikk; *Theisen, Martin René – Wenz, Martin* (Hrsg.): Die Europäische Aktiengesellschaft (Schäffer-Poeschel Verlag; Stuttgart; 2007.) 75. p.; *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 181. p.; *Van Gerven, D. – Storm, P.* (Volume I.) i.m. 37. p.

⁹⁹ SE-rendelet 31. cikk; *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 183. p.

¹⁰⁰ *Van Gerven, D. – Storm, P.* (Volume I.) i.m. 52. p.; *Kalss, S. – Hügel, H.F.* i.m. Vorbemerkungen §§ 29-33., Rn 8., 11.; *Kalss, S. – Gerda, C.* i.m. 89. p.

¹⁰¹ SE-rendelet 37. cikk (3) bek.; *Drinhausen, F. – Van Hulle, K. – Maul, S.* i.m. 105. p.

¹⁰² SE-rendelet 37. cikk (2) bek.; *Schindler, Clemens Philipp*: Das Ausführungsgesetz zur Europäischen Aktiengesellschaft (wbl; Heft 6/2004.; 253-266. pp.) 265. p.; *Theisen, M.R. – Wenz, M.* i.m. 171. p.

¹⁰³ SE-rendelet 66. cikk (1) bek.; *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 185. p.; *Gerven, D.V. – Storm, P.* (Volume I.) i.m. 73. p.; *Kalss, S. – Gerda, C.* i.m. 89. p.

megváltozásával jár együtt, amely nem eredményez a társaság vagyoni eszközeiben bekövetkező alanycserét sem.¹⁰⁴

d) 2005/56/EK irányelv a tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesüléséről

A határon átnyúló egyesülések a társaságok átalakulásának olyan hatékony eszközét jelentik, amely egyetlen eljárás keretében teszi lehetővé a gazdasági tevékenység megszakítások nélküli és új formában történő megvalósítását, csökkentve az idő- és költségráfordítást és elkerülve a társaság jogutód nélkül történő megszűnését, más tagállamban történő újjáalapítását.¹⁰⁵ A határon átnyúló egyesülési folyamatok szabályozásával már a kis- és középvállalkozások számára is elérhetővé vált a több tagállam területét érintő fúziók végrehajtása. Az irányelv hatályba lépését és tagállami implementálását megelőzően korábban csak a nagyvállalatok számára állt nyitva a több tagállam területét érintő egyesülés lehetősége az SE származtatott alapítása során.¹⁰⁶

Az irányelv hatálya a *tőkeegyesítő társaságok* egyesülésére terjed ki abban az esetben, ha a jogutódlási folyamat *határokon átnyúló elemeket* is tartalmaz, azaz ha a fúzió folyamatában legalább két olyan társaság érintett, amelyre eltérő tagállamok nemzeti joga az irányadó (lásd 1. sz. ábra).¹⁰⁷ A tőkeegyesítő társaságok főbb jellemzőinek a körülhatárolását maga az irányelv is megadja: egyrészt visszautal a publicitási követelményekről szóló *2009/101/EK irányelv* mellékletében található felsorolásra, másrészt pedig az előbbi körbe nem tartozó társaságtípusok vonatkozásában az alábbi kapcsolópontokat határozza meg annak eldöntése érdekében, hogy az adott szervezeti formára kiterjed-e a tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesüléséről szóló rendelkezések hatálya: lényegi ismérvként jelenik meg a mögöttes tagi felelősség hiánya (a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért), a jogi személyiség követelménye, valamint a kötelezően előírt jegyzett tőke kritériuma.¹⁰⁸ A tagállami társasági jogi rendelkezések különbözősége miatt a határokon átnyúló egyesülésben csak olyan gazdasági társasági formák vehetnek részt, amelyek az érintett

---

¹⁰⁴ Schummer, Gerhard: Die „Umwandlungsbestimmungen“ in der SE-VO und im SE-GE in kurzer Überblick (ÖStZ; Heft 17/2004.; 390-394. pp.) 391. p.; Kalss, S. – Hügel, H.F. i.m. Kommentierung zu § 29 SEG, Rn 1-2., 8., 10., 14.; Van Gerven, D. – Storm, P. (Volume I.) i.m. 74. p.

¹⁰⁵ C-411/03. sz. ügy: Sevic Systems AG, A Bíróság ítélete, 21-22. pont

¹⁰⁶ Van Gerven, Dirk: Cross-Border Mergers in Europe (Volume I.; Cambridge University Press; Cambridge; 2010.) 7. p.

¹⁰⁷ 2005/56/EK irányelv 1. cikk

¹⁰⁸ 2005/56/EK irányelv 2. cikk 1. pont; Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. zu §1 EU-VerschG, Rn 11.; Van Gerven, D. (Volume I.) i.m. 5. p.

tagállam nemzeti joga alapján egyébként egyesülhetnek, vagy meghatározott feltételek fennállása esetén az ilyen típusú szervezeti változásokkal járó eljárásokban jogelődként vagy jogutódként megjelenhetnek.¹⁰⁹

Határon átnyúló egyesülések alatt a gazdasági társaságok olyan egyesülési folyamatai értendők, amelyben különböző tagállamok joga szerint működő gazdasági társaságok vesznek részt.¹¹⁰ Az uniós norma a tőkeegyesítő társaságok fogalmi elemeinek a lefektetése mellett *az egyesülési folyamat lehetséges változatait* is körülhatárolja: ezek az esetekörök megegyeznek a részvénytársaságok határokon belül zajló egyesüléséről szóló irányelvben meghatározott beolvadással és összeolvadással megvalósuló egyesülési mechanizmusokkal, valamint lefedik a teljes vagy a legalább 90 %-os részesedéssel rendelkező tagra/társaságra történő vagyonszállás esetkörét is.¹¹¹

2. Az átalakulás fogalma és formái az egyes tagállamokban

A gazdasági társaságok átalakulásának esetei a tagállamokban igen szerteágazóan szabályozottak, a nemzeti jogok a jogutódlás különféle formáit és szabályozási koncepcióit, dogmatikai elhelyezését ismerik. A fogalmi megközelítés sokszínűségére néhány tagállam példáján keresztül szeretnénk rávilágítani. A nemzeti szabályok alapján biztosított átalakulási formációk bemutatása a későbbi összehasonlítások, illetve problémafelvetések érdekében jelen esetben is *egységes szempontrendszer* alapján történik: vizsgáljuk azt, hogy a határokon belül, azaz a nemzeti keretek között megvalósuló szervezeti változások vonatkozásában az adott jogrendszerben mit jelent az átalakulás fogalma; az átalakulási formációk vajon valamennyi társasági formára kiterjednek-e vagy hatókörük társasági formánként eltérő; milyen átalakulás-típusok szabályozottak az egyes tagállamok jogában; a jogutódlási/formaváltási folyamatok vonatkozásában milyen előfeltételek alkalmazandók a jogelőd, illetve a jogutód gazdasági társaságokra nézve; valamint bekövetkezik-e vagyonszállás a szervezeti változásokkal járó eljárásokban. A határokon belül zajló átalakulási folyamatok elemzését követően a határon átnyúló egyesülésre irányadó nemzeti rendelkezésekre is kitékintést teszünk. Dolgozatunk jelen

---

¹⁰⁹ 2005/56/EK irányelv 4. cikk (1) bek.

¹¹⁰ *Kalss, Susanna – Eckert, Georg*: Internationale Verschmelzung nach dem EU-Verschmelzungsgesetz (eastlex; Heft 1/2008.; 4-6. pp.) 4. p.; *Van Gerven, D.* (Volume I.) i.m. 10. p.

¹¹¹ 2005/56/EK irányelv 2. cikk 2. pont, 14-15. cikkek; *Van Gerven, D.* (Volume I.) i.m. 9., 23-24. pp.; *Ugliko, A.* i.m. 60-601. pp.

részében az SE-rendelet vonatkozásában nem vizsgáljuk az előbbieken említett szempontokat, hiszen az európai részvénytársaság származtatott alapításának ezen feltételei nem a tagállamok jogában, hanem a tagállamokban közvetlenül hatályosuló és közvetlenül alkalmazandó uniós normában kerültek lefektetésre, így a kapcsolódó előírások nemzeti jogrendszerekben való érvényesülése külön tagállami implementálást nem követel meg.

a) Magyarország

Az átalakulás folyamata a gazdasági társaságok közötti alanyváltozás, jogutódlás lehetőségét jelenti. A szervezeti változások egyes típusaitól függően az eljárás eredményeképpen létrejövő jogutód társaság szempontjából az átalakulás társaság alapításnak minősül méghozzá abban a formában, hogy az így létrehozott gazdasági társaságnak jogi értelemben vett előzménye, azaz jogelődje van (*származtatott alapítás, jogelőddel való keletkeztetés*). Ezzel szemben a jogelőd gazdasági társaság szempontjából az átalakulás – főszabály szerint – a gazdasági társaság *jogutóddal történő megszűnését* takarja, amely során nem történik meg a gazdasági társaság jogviszonyainak a lezárása, hanem a jogok és kötelezettségek tekintetében a jogelőd gazdasági társaság helyébe a jogutód lép. Ebből fakadóan az átalakulás szabályai az alapítás és a megszűnés jellemzőit is tükrözik, a társaság alapításra és a megszűnésre vonatkozó rendelkezéseket egyesítik.¹¹²

A magyar társasági jogi szabályozás hatálya az átalakulással összefüggésben *valamennyi gazdasági társasági formára* kiterjed azzal a megkötéssel, hogy a *részvénytársaságok egyesülésére és szétválására* vonatkozóan a magyar jogalkotó a kapcsolódó irányelvek implementálása során *külön rendelkezéseket* iktatott be a szabályozásba. Ezek a speciális előírások csak abban az esetben alkalmazhatóak, ha az átalakulás formái közül a jogutódlási folyamat lefolytatására egyesülés vagy szétválás keretein belül kerül sor, illetve ha az átalakulásban mind a jogelődök, mind pedig a jogutódok oldalán csak részvénytársasági formában működő gazdasági társaságok vesznek részt, jelennek meg.¹¹³

---

¹¹² Kisfaludi András – Szabó Marianna (szerk.): A gazdasági társaságok nagy kézikönyve (Complex; Bp.; 2008.) 1477. p.; Papp T. i.m. 107. p.; KGD 1999. 294.: Az átalakulás során létrejövő gazdasági társaság az átalakult társaság jogutódja.

¹¹³ Lásd erre vonatkozóan: Zsoldos János: A részvénytársaságok egyesülésének különleges szabályai (Cégvezetés; 1998/7.; 31-35. pp.)

A származtatott alapításban résztvevő gazdasági társaságok számától és a jogutódlás formájától függően az átalakulás több fajtája különböztethető meg. A jogelőd vagyonaiban végbemenő jogutódlás az átalakulás formájától eltérően jelenthet univerzális (egyetemleges) és szinguláris (különös) jogutódlást egyaránt. *Univerzális jogutódlás* esetén a jogutód az átalakuló társaság vagyona, mint jogi egészt szerzi meg, valamennyi jog és kötelezettség átszáll rá. A *szinguláris jogutódlás* következtében ezzel szemben a jogelőd vagyona nem, mint jogi egész száll át a jogutód gazdasági társaságra, hanem az csupán egyes jogokat és kötelezettségeket szerez meg a jogelőd vagyoni eszközei közül.¹¹⁴ Az átalakulás annak egyes megvalósulási formáit tekintve *egy gyűjtőfogalom, amely a társasági formaváltást, az egyesülést és a szétválást foglalja magában.*¹¹⁵ A formaváltás és az egyesülés egyetemleges, a szétválás különös jogutódlást jelent a jogelőd vagyonaiban.¹¹⁶

---

¹¹⁴ *Harsányi Gyöngyi – Ujvári Andorné – Miskolczi Bodnár Péter:* A jogutódlás, mint sajátos szerződést módosító jogi tény a társaságokban (Magyar Jog; 1991/4.; 223-231. pp.) 223. p.; *Dobos István:* Gazdasági társaságok átalakulása és az általános jogutódlás (Jog és Állam; megjelentetés alatt); *Dobos István:* Jogutódlás a gazdasági társaságok átalakulása során (Állam- és Jogtudomány; megjelentetés alatt); *Dobos István:* A gazdasági társaságok átalakulásának főbb kérdései az első társasági törvénytől az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséig (kézirat); *Papp T.* i.m. 108. pp.; *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 35. p.

¹¹⁵ Gt. 67. § (1) bek.; *Sárközy Tamás* (szerk.): Társasági törvény, Cégtörvény 2006-2009 (hvgorac; Budapest; 2009.) 153., 176. pp.; *Nochta Tibor – Zóka Ferenc – Zumbok Ferenc:* A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata (Magyar Közlönykiadó; Budapest; 2007.) 168. p.; *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 30-31. pp.; Ettől eltérő megközelítést alkalmaz a Ptk. kodifikációs folyamatában legutóbb közzétett két szövegtervezet: az átalakulás fogalmát megszorítóan, a társasági formaváltásra redukálva értelmezi, és külön rendezi az egyesülés és a szétválás esetkörét [A Társasági Jogi Munkacsoport Javaslat az új Ptk. Társasági Jogi Részéhez (Gazdaság és Jog; 2011/7-8.; 30-66. pp.) 3:14. §, 3:67. §; Új Polgári Törvénykönyv – A Kodifikációs Főbizottság Javaslat – 2012. (<http://www.kormany.hu/download/0/d7/70000/%C3%9Aj%20Polg%C3%A1ri%20T%C3%B6rv%C3%A9ny%C3%B6ny%20-20a%20Kodifik%C3%A1ci%C3%B3s%20F%C5%91bizotts%C3%A1g%20Javaslat%20-%20k%C3%B6zz%C3%A9t%C3%A9telre.pdf>) 3:36. §, 3:118. §

¹¹⁶ *Gál Judit:* A gazdasági társaságok átalakulásának egyes kérdései (Gazdaság és Jog; 1999/7-8.; 3-8.); *Dobos I.* i.m. (Jog és Állam); *Dobos I.* i.m. (Állam- és Jogtudomány); A formaváltásra vonatkozóan: *Kodály Zsuzsanna:* A társaság átalakítása vállalkozásának felszámolása nélkül (Közjegyzők Közlönye; 1997/10.; 2-5. pp.) 4. p.; A szétválás tekintetében ettől eltérően fogalmaz a Gt. 70. § (1) bekezdése és *Kisfaludi András* az alábbiak szerint: Az átalakulás általános jogutódlást jelent, amiből az következik, hogy a jogelőd társaság kötelezettségei a jogutód társaságra szállnak át akár összességükben, akár pedig - több jogutódot feltételezve - a jogutódok között megosztott módon. [*Kisfaludi András:* Társasági jog (Complex; Budapest, 2007.) 670. p.] Ennek tételes jogi kifejeződése a Gt. 70. § (1) bekezdése, melynek értelmében az átalakulással létrejövő gazdasági társaság az átalakuló társaság általános jogutódja. Az átalakulás egyetemes jogutódlásként történő felfogása azonban némi korrekciót igényel azokban az átalakulási esetekben, amikor a jogelőd gazdasági társaság helyén több jogutód jön létre, ilyenkor ugyanis szükség szerint megoszlanak a jogelőd jogai és kötelezettségei a jogutódok között, így nem lehet a vagyoni eszközök egységes átszállásáról beszélni. *Kisfaludi András* szerint azonban a szétválás esetében is felfedezhetőek az egyetemes jogutódlás jelei; ilyenek minősíthető például a felelősségi rendelkezésekben megnyilvánuló egyetemleges jelleg, amely arra utal, hogy az átalakulás bejegyzését követően is fennmarad a jogutódok között valamiféle vagyonközösség. (*Kisfaludi A.* i.m. 70-71. pp.); Ehhez kapcsolódóan lásd még: *Harsányi Gy. – Ujvári Andorné – Miskolczi Bodnár P.* i.m. 225. p.; *Dobos I.* i.m. (közteherviselés)

Az *egyesülésnek* két formája különböztethető meg az összeolvadás és a beolvadás keretein belül. Az *összeolvadás* esetén két vagy több jogelőd gazdasági társaság vesz részt az átalakulási folyamatban azzal, hogy a jogutódlás következtében törlésre kerülnek a cégjegyzékből, jogalanyiságukat elvesztik. A jogutód gazdasági társaság minden esetben újonnan létrehozott társaságként jelenik meg az átalakulási eljárásban úgy, hogy a jogelőd társaságok vagyona, mint jogi egész száll át a jogutódra.¹¹⁷ A *beolvadás* esetében a jogelőd gazdasági társaság megszűnése és az univerzális jogutódlás mellett az előbbiekhöz képest annyi különbség mutatható ki, hogy a jogutód gazdasági társaság nem az átalakulás következtében kerül létrehozásra, hanem egy már korábban is működő gazdasági társaságra történik meg a vagyoni eszközök átszállása.¹¹⁸

A *szétválás* alfajait tekintve a *különválás* esetén a jogelőd gazdasági társaság az átalakulás következtében megszűnik, a jogutód gazdasági társaságok pedig csak újonnan létrehozott társasági formában működő jogalanyok lehetnek. Az egyesüléssel szemben a magyar jogban a szétválás nem univerzális, hanem szinguláris jogutódlást valósít meg.¹¹⁹ A különválás mellett a *kiválásnak* két formája különböztethető meg. *Új társaság alapításával* zajlik a kiválás, ha a jogelőd társaság az átalakulás következtében fennmarad, és vagyoni eszközeinek egy része egy, az átalakulás következtében létrehozott új gazdasági társaságra száll át. Ezzel szemben *átvétel útján* történik meg a jogutódlás a jogelőd gazdasági társaság egyidejű továbbműködése mellett abban az esetben, ha a jogutód nem egy új, hanem egy már létező társaságként vesz részt az átalakulási eljárásban.¹²⁰ A szétválás ezen formája a kiválás és a beolvadás szabályait egyesíti, így „*beolvadással történő kiválásnak*” vagy „*egyesüléssel megvalósuló szétválásnak*” is nevezhető.

A *formaváltás* a magyar terminológia alapján *univerzális jogutódlás keretei között zajlik*. Társasági formaváltásra akkor kerül sor, amennyiben egy gazdasági társaság vagyona, mint jogi egész száll át a jogelődtől eltérő társasági formában létrejövő

---

¹¹⁷ Gt. 80. § (1) bek.

¹¹⁸ Gt. 81. § (1) bek.

¹¹⁹ Gt. 86. § (3) bek.; Gt. kommentár (hvgorac) i.m. 161. p.

¹²⁰ Gt. 86. §; ÍH 2011. 169.: A kiválásos beolvadásnál a kiváló tag átvevő társasága olyan társaság is lehet, amelyik a szétváló társaság tagja.

jogutód gazdasági társaságra azzal, hogy a jogelőd társaság az átalakulással megszűnik létezni, törlésre kerül a cégjegyzékből.¹²¹

Az átalakulás általános formái mellett meg kell különböztetnünk azokat az eseteket, amelyek a jogutódlási folyamatokhoz hasonló jogkövetkezményekkel járnak, azonban a jogalkotó az átalakulási folyamatot mentesíteni kívánja az eljárás egyes bonyolult, idő- vagy tökeigényes rendelkezéseinek az alkalmazása alól.¹²² Ide sorolható egyrészt a technikai átalakulás esetköre, valamint a nem valódi értelemben vett átalakulás megvalósulási lehetőségei:

a) *Technikai átalakulás* alatt azokat az esetköröket értjük, amikor az eredeti cégforma megváltozása mellett a gazdasági társaság megszűnésére akár jogutódlással,¹²³ akár jogutódlás nélkül úgy kerül sor, hogy az átalakulási eljárás lebonyolítása helyett a közkereseti társaságok és a betéti társaságok egymás közötti átalakulása a társasági szerződés módosításával lehetséges, amelyre a gazdasági társaságok átalakulásának normaanyagát nem kell alkalmazni.¹²⁴ A társasági szerződés módosítása ellenére a közkereseti társaságok és a betéti társaságok közötti formaváltás is jogutódlás, a törvény azonban felmenti ezeket a gazdasági társaságokat az átalakulási folyamat komplex és költséges eszköztárának az alkalmazása alól. Ez a technikai, vagy más néven kedvezményezett átalakulás cégjogi szempontból nem mutat eltéréseket az átalakulás valódi eseteitől: a jogelőd gazdasági társaság törlésre kerül a cégjegyzékből, a jogutód gazdasági társaság pedig a cégforma megváltozásával egyidejűleg új cégjegyzékszámra és új cégforma alatt kerül bejegyzésre.¹²⁵ Ugyanez a helyzet áll fenn a részvénytársaságok és az európai részvénytársaság közötti formaváltás esetén is: anyagi jogi szempontból a társasági forma megváltoztatásához elegendő a létesítő okirat módosítása, azonban cégjogilag a változások bejegyzése új cégforma feltüntetésével ugyanúgy zajlik, mint az átalakulás más formái esetében (lásd 3. sz. táblázat).¹²⁶

b) *Nem az átalakulásra alkalmazandó szabályok szerint*, hanem a létesítő okirat módosítása és változásbejegyzési kérelem benyújtása révén történik a profitorientált

¹²¹ Gt. 67. § (2) bek.; *Dobos I.* i.m. (közteherviselés)

¹²² *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 190. p.

¹²³ BH 1999. 569.

¹²⁴ BDT 2010. 192.; *Gál Judit*: A gazdasági társaságok jogutóddal, illetve jogutód nélkül való megszűnésének vitás elvi kérdései (Gazdaság és Jog; 2003/9.; 22-30. pp.) 26. p.

¹²⁵ Gt. 107. § (1) bek.; *Felker László*: Eljárásjogi kérdések az átalakulás nélküli társasági formaváltással összefüggésben (Céghírnök; 2000/12.; 7-11. pp.) 10-11. pp.; *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 171-173., 190. pp.; *Papp T.* i.m. 109-110. pp.

¹²⁶ Vö. BDT 2010. 192.; *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 183. p.

gazdasági társaságok nonprofit társasággá történő átszervezése;¹²⁷ a zártkörűen működő részvénytársaság nyilvánosan működő részvénytársasággá alakulása, valamint ennek fordítottja; a többszemélyes kft. vagy rt. egyszemélyessé válása, illetve az egyszemélyes társaságból történő többszemélyessé válás (*nem valódi értelemben vett átalakulás, átalakulásnak nem minősülő szervezeti változás*).¹²⁸ A nem valódi értelemben vett átalakulás esetei abban különböznek a technikai átalakulástól, hogy a cégforma megváltozása egyik esetben sem következik be, a kérelem elbírálása során a nonprofit jelleg bejegyzéséről, a részvénytársaságok esetében a működési forma megváltozásáról, valamint az egyszemélyes és többszemélyes gazdasági társasági formák közötti átszervezésről oly módon dönt a cégbíróság, hogy a cégforma mindvégig változatlan marad (lásd 3. sz. táblázat).¹²⁹

A *tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló szervezeti változásaihoz* kapcsolódóan a hazai implementáló jogszabály az egyesülés formáit a magyar Gt. által ismert esetekre alkalmazza,¹³⁰ *nem jelenik meg tehát elkülönítetten* az irányelvben foglalt esetek közül a *meghatározott részesedéssel rendelkező tagra történő vagyonszállás* önálló altípusa. Ez az esetkör a magyar átalakulási jogban a beolvadással megvalósuló egyesülés formájába illesztendő be. A *törvény 9. §-a* mindemellett könnyítésként határozza meg azokat az előírásokat (például az egyesülési terv egyes kötelező elemeit nem kell feltüntetni, a könyvvizsgálói jelentésre vonatkozó szabályok figyelmen kívül hagyhatóak), amelyek nem alkalmazandók abban az esetben, ha az átvevő társaság a beolvadó társaság összes részesedésével rendelkezik.¹³¹ Az egyszerűsített szabályok alkalmazhatóságának előfeltétele tehát a magyar jogban az, hogy az átvevő társaság 100 %-os részesedéssel rendelkezzen a beolvadó társaságban, így a hazai jogalkotó nem teremt alapot a 90 %-os küszöbhatár elérése esetén az általános szabályoktól történő eltérés lehetőségére.

---

¹²⁷ Gt. 4. § (4) bek.

¹²⁸ *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 193. p.; *Papp T.* i.m. 110. p.

¹²⁹ *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 192-193. pp.

¹³⁰ 2007. évi CXL. törvény 1. § (2) bek. b) pont; A 2007. évi CXL. törvényhez fűzött általános indokolás, részletes indokolás az 1. §-hoz

¹³¹ Részletes indokolás a 2007. évi CXL. törvény 9. §-ához

b) Ausztria

Ausztriában az „*Umgründung*” olyan szervezeti változásokkal járó folyamatokat ölel fel, amely a vállalati megjelenés és struktúra átalakítását jeleníti meg. A szervezeti változások és az újjászervezés lehetősége egy olyan eszközt jelent a gazdasági társaságok számára, amellyel a megváltozott piaci körülményekre és a gazdasági versenyben kialakult szituációkra reagálni tudnak.¹³² Az „*Umgründung*” fogalomköre sokkal *tágabb megvalósulási esetköröket ölel fel*, mint a társasági jogban bekövetkező jogutódlási folyamatok, hiszen az adójog területén is több szervezeti változást foglal magában ez a gyűjtőfogalom.¹³³ A komplexitást jelzi még, hogy jelentős adójogi és munkajogi behatásokkal is bír ez a terület;¹³⁴ jelen dolgozatunkban ezen tág megközelítésen belül csak a társasági jogban megvalósuló, szűkebb értelemben használt formációkra kívánunk kitékintést tenni.

Az osztrák jogban a jogutódlásnak két formája különböztethető meg: az univerzális és a szinguláris jogutódlás. Ez utóbbi esetében klasszikusan csak egy-egy jog száll át a jogutódra minden egyes jog és kötelezettség vonatkozásában külön jogi aktus keretében. Ebből fakadóan az osztrák jogban a gazdasági társaságok szervezeti változásait felölelő esetkörök, *az egyesülés és a szétválás, valamint a vagyonátszállással is együtt járó átalakulás* (a formaváltás nem sorolható ide) *az univerzális jogutódlás keretei közé illeszkedik dogmatikailag*. Az egyesülés és a szétválás között azonosság tehát, hogy univerzális jogutódlás keretében több jog és kötelezettség *egyetlen jogi aktussal* (és nem a vagyoni eszközök, jogok és kötelezettségek számához igazodó külön jogügylettel) száll át a jogutódra.¹³⁵ Különbség csak abban mutatkozik a két jogutódlási folyamat között, hogy míg az egyesülés esetében a jogutód a jogelőd vagyont, mint jogi egészt szerzi meg (*Generalsukzession durch Universalsukzession*), addig a szétválás következtében a jogutódra csak a jogelőd vagyoni eszközeinek egy része, és nem annak teljes egésze száll át (*Spezialsukzession durch Universalsukzession*). Ennek

---

¹³² *Groier, Karin*: Minderheiten- und Gläubigerschutz bei der grenzüberschreitenden Verschmelzung nach dem GesRÄG 2007 (Dissertation; bei Univ.-Prof. i. R. Dr. Gunter Nitsche, a.o. Univ.-Prof. Mag. Dr. Gerhard Schummer; Karl-Franzens Universität; Graz; 2010.) 1. p.

¹³³ *Kalss, Susanne – Nowotny, Christian – Schauer, Martin*: Österreichisches Gesellschaftsrecht (Manzsche; Wien; 2008.) Rn 3/939.; *Jabornegg, Peter – Strasser, Rudolf* (Hrsg.): Kommentar zum Aktiengesetz (2. Band; §§70-273 AktG; Manzsche; Wien; 2010.) Vor Neunter Teil, Rn 1.

¹³⁴ *Grünwald, Alfons*: Umwandlung – Verschmelzung – Spaltung – Der Rechtsübergang der unternehmensrechtlichen Strukturmaßnahmen (Ueberreuter; Wien; 1996.) 31. p.

¹³⁵ *Fries, Rudolf*: Handbuch der Verschmelzungen, Umwandlungen und Vermögenübertragungen (Wirtschaftsverlag Dr. Anton Orac; Wien; 1993.) 6., 68. pp.

következtében kógens jelleggel jelenik meg a szabályozásban a szétválási terv azon kötelező tartalmi eleme, amely elengedhetlenné teszi a vagyoni eszközök egyértelmű megjelölését és felosztását. Az átalakulás azon formái, amelyek vagyonszállást is megvalósítanak, szintén univerzális jogutódlásként kerülnek besorolásra úgy, hogy a jogutód társaság a jogelőd vagyonát, mint jogi egészt szerezheti meg.¹³⁶

Az osztrák szabályozás társasági jogi szempontból *a jogutódlási folyamatok három fő formáját* különbözteti meg, az egyesülést, a szétválást és az átalakulást azzal, hogy a formaváltás nem valósít meg vagyonszállást.¹³⁷ Az egyesülés alatt jogi értelemben azokat a szervezeti változásokat értjük, amelyek keretében két vagy több gazdasági társaság egyetlen jogi és gazdasági egységgé kovácsolódik össze.¹³⁸ A processzus lebonyolítása során a jogutód gazdasági társaság átveszi a jogelőd azon vagyoni eszközeit, amelyek őt az egyesülés joghatásainak a beállításának az időpontjában megillették, illetve a kötelezettségek esetében terhelték, valamint a jogelőd jogviszonyaiban annak hitelezői és adósi pozícióiba is belép.¹³⁹ Az egyesülés fogalma annak lényegi ismérvei alapján határozható körül: a jogelőd gazdasági társaság felszámolás vagy végelszámolás nélkül megszűnik, a vagyon átszállására univerzális jogutódlás keretében kerül sor, valamint a jogelőd gazdasági társaságban fennálló részesedések megőrzése is immanens jellemzője a fúciónak.¹⁴⁰

A fúzió egyes megvalósulási formáit az *AktG*¹⁴¹ részletezi, valamint a *GmbHG*¹⁴² 96. §-ának utaló normája alapján a *részvénytársaságok* mellett az egyesülésben való részvétel lehetősége a *korlátolt felelősségű gazdasági társaságok* számára is nyitva

---

¹³⁶ Grünwald, A. i.m. 31-34., 55., 94-98., 104-109., 113., 133-137., 149., 183., 186., 194. pp.; Stockenhuber, Peter: Das österreichische Spaltungsgesetz (RIW; Heft 4/1994.; 278-286. pp.) 280. p.; A szétválásra vonatkozóan (univerzális jogutódlás, azonban az egyes jogutódok csak a jogok és kötelezettségek egy részét szerzik meg) lásd: Duursma, Dieter – Duursma-Kepplinger, Henriette – Roth, Marianne: Handbuch zum Gesellschaftsrecht (LexisNexis ARD Orac; Wien; 2007.) Rn 4424-4425.; Kalss, S. – Nowotny, C. – Schauer, M. i.m. Rn 3/994., 3/996.; Kalss, S. i.m. SpaltG, § 2, Rn 6. és § 14, Rn 14.

¹³⁷ Roth, Günter H. – Fitz, Hanns: Unternehmensrecht (LexisNexis ARD Orac; Wien; 2006.) Rn 624.

¹³⁸ Gellis, Max – Feil, Erich: Kommentar zum GmbH-Gesetz (Linde; Wien; 2009.) 848. p.; Fries, R. i.m. 4. p.; Kalss, S. – Nowotny, C. – Schauer, M. i.m. Rn 3/940.; Jabornegg, P. – Strasser, R. i.m. zu § 219 AktG, Rn 1.

¹³⁹ Jabornegg, P. – Strasser, R. i.m. zu § 219 AktG, Rn 11.; Fries, R. i.m. 4. p.

¹⁴⁰ Fries, R. i.m. 5. p.; Kalss, S. – Nowotny, C. – Schauer, M. i.m. Rn 3/943-945., 3/972.; Kalss, S. i.m. AktG, § 219, Rn 4-9.; Jabornegg, P. – Strasser, R. i.m. zu § 219 AktG, Rn 5.

¹⁴¹ Bundesgesetz über Aktiengesellschaften (Aktiengesetz – AktG), StF: BGBl. Nr. 98/1965., zuletzt geändert durch das Gesetz BGBl. I Nr. 53/2011.)

¹⁴² Gesetz vom 6. März 1906, über Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbH-Gesetz - GmbHG), StF: RGBl. Nr. 58/1906, zuletzt geändert durch das Gesetz BGBl. I Nr. 53/2011.)

áll,¹⁴³ az osztrák jog azonban nem ismeri a személyegyesítő társasági formák vonatkozásában az egyesülés lehetőségét. Az egyesülésnek az osztrák jogban két fajtája különböztethető meg: a fúzió végbemehet átvétel útján vagy új társaság alapításával.¹⁴⁴ Az egyesülés megvalósulhat vállalatok közötti összefonódás, *konzernhelyzet keretein belül is* akkor, ha a leányvállalat olvad be az anyavállalatba, vagy ha ennek fordítottja következik be, azaz ha az anyavállalat beolvadása történik meg a leányvállalatba. A vállalatcsoportok keretei között úgy is végbemehet a fúzió folyamata, hogy ugyanazon anyavállalat befolyása alatt álló leányvállalatok közötti beolvadás következik be.¹⁴⁵

A szétválás olyan folyamat, amely során a tőkeegyesítő társaságok teljes vagyona vagy a vagyonának egy része egy vagy több már meglévő vagy újonnan létrehozott gazdasági társaságra száll át.¹⁴⁶ A *SpaltG*¹⁴⁷ személyi hatálya csak a tőkeegyesítő társaságokra terjed ki, nem foglalja magában a személyegyesítő társaságok szétválási folyamatait.¹⁴⁸ A szétválás egyes típusait aszerint csoportosíthatjuk, hogy a jogelőd gazdasági társaság vagyona teljes egészében felosztásra kerül-e (*különválás*), vagy annak csak egy része száll át a jogutód társaságra (*kiválás*). Ha nem a vagyon egészében, hanem csak a jogok és kötelezettségek egy részében következik be a jogutódlás, akkor a jogelőd gazdasági társaság megszűnésére nem kerül sor.¹⁴⁹ Mindkét formán belül további lehetőség áll fenn a differenciálásra annak alapján is, hogy a jogutód gazdasági társaság *egy már működő gazdasági társaságként* vesz-e részt az átalakulás folyamatában vagy a szétválás következtében *új gazdasági társaság létrehozására* is sor kerül-e.¹⁵⁰ A szétválás azon formája, amikor a vagyoni eszközök átvétele egy már fennálló gazdasági társaság részéről következik be, egyben egyesülési

---

¹⁴³ *Straube, Manfred* (Hrsg.): Wiener Kommentar zum GmbH-Gesetz (Manzsche; Wien; 2008.) Begriff der Verschmelzung, § 96, Rn 3.; A korlátolt felelősségű társaságok egyesülésben való részvételére vonatkozóan lásd még: *Koppensteiner, Hans-Georg – Rüdfler, Friedrich*: GmbH-Gesetz. Kommentar (LexisNexis; Wien; 2007.) § 96, Rn 2., 22a, 23., Anhang nach § 101, Rn 1-8.; *Gellis, M. – Feil, E.* i.m. 848-853., 867-869. pp.

¹⁴⁴ AktG 219. §; *Kalss, S. – Nowotny, C. – Schauer, M.* i.m. Rn 3/940., 3/948.; *Kalss, S.* i.m. AktG, § 219-220

¹⁴⁵ AktG 231. §; *Kalss, S. – Nowotny, C. – Schauer, M.* i.m. Rn 3/940., 3/950.; Lásd még erre vonatkozóan: *Kalss, S.* i.m. AktG, § 231; *Jabornegg, P. – Strasser, R.* i.m. zu § 231-232 AktG

¹⁴⁶ *Kalss, S. – Nowotny, C. – Schauer, M.* i.m. Rn 3/992.; *Roth, G.H. – Fitz, H.* i.m. Rn 625.

¹⁴⁷ Bundesgesetz über die Spaltung von Kapitalgesellschaften (SpaltG) (StF: BGBl. Nr. 304/1996., zuletzt geändert durch das Gesetz BGBl. I Nr. 53/2011.)

¹⁴⁸ *Stockenhuber, P.* i.m. 279. p.; *Grünwald, A.* i.m. 196. p.; *Kalss, S. – Nowotny, C. – Schauer, M.* i.m. Rn 3/994.

¹⁴⁹ SpaltG 1. § (2) bek.; *Stockenhuber, P.* i.m. 279. p.; A szétválás fajtáira vonatkozóan lásd részletesebben: *Kalss, S.* i.m. SpaltG, § 2

¹⁵⁰ *Kalss, S. – Nowotny, C. – Schauer, M.* i.m. Rn 3/994.; A szétválás formáira vonatkozóan lásd még: *Gellis, M. – Feil, E.* i.m. 889-892. pp.

folyamatot is megvalósít, így erre az esetkörre az egyesülésre irányadó rendelkezéseket is megfelelően alkalmazni kell.¹⁵¹

Az osztrák társasági jogban az átalakulás fogalma nem azonosítható annak német megfelelőjével.¹⁵² Az átalakulás megvalósulási formái két fő csoportra oszthatóak: a *formaváltással járó, valamint a vagyon átszállását is eredményező átalakulási módok* között tehetünk különbséget.¹⁵³ Az osztrák fogalmi megközelítés az átalakulás (*Umwandlung*) alatt *három alfajtat nevesít*: a formaváltást,¹⁵⁴ valamint azt a folyamatot, ha a vagyon átruházása a több mint 90 %-os részesedéssel rendelkező tagra vagy egy újonnan létrehozott személyegyesítő társaságra történik meg. Ezek a lehetőségek (szemben az egyesülésre és a szétválásra vonatkozó normaanyaggal) a személyegyesítő társaságok részére is nyitva állnak.¹⁵⁵

A *formaváltás* nem lehetséges a személyegyesítő és a tőkeegyesítő társaságok közötti átmenet során, csak a részvénytársaság és a korlátolt felelősségű társaság egymás közötti viszonylatában van rá jogi lehetőség.¹⁵⁶ A tőkeegyesítő társaságok és a személyegyesítő társaság között az átalakulás másik formája teremt kapcsolatot, de ez az út csak korlátozott mértékben áll nyitva a gazdasági társaságok számára. A formaváltás keretein belül az átalakulás következtében a társaság megőrzi jogalanyiságát, nem beszélhetünk új gazdasági társaság alapításáról sem, és a folyamat nem jár a gazdasági társaság megszűnésével. Tekintettel arra, hogy a formaváltással érintett gazdasági társaság jogalanyiséga töretlen marad, *nem kerül sor* a vagyon átszállására és a vagyoni eszközökben bekövetkező *jogutódlásra* sem.¹⁵⁷ Ennek oka az, hogy jogutódlásról csak abban az esetben beszélhetünk, ha a jogok és kötelezettségek

---

¹⁵¹ Kalss, S. – Nowotny, C. – Schauer, M. i.m. Rn 3/998.

¹⁵² Kalss, S. i.m. UmwG, Vor § 1, Rn 13.

¹⁵³ Jabornegg, P. – Strasser, R. i.m. zu § 239 AktG, Rn 1.

¹⁵⁴ öUmwG 1. §, Bundesgesetz über die Umwandlung von Handelsgesellschaften (UmwG) (StF: BGBl. Nr. 304/1996, letzte Änderung: BGBl. I Nr. 71/2009); Roth, G.H. – Fitz, H. i.m. Rn 627.; Duursma, D. – Duursma-Kepplinger, H. – Roth, M. i.m. Rn 4526.

¹⁵⁵ öUmwG 1. §; Fries, R. i.m. 155. p.; Roth, G.H. – Fitz, H. i.m. Rn 628.; Kalss, S. – Nowotny, C. – Schauer, M. i.m. Rn 3/1032.; Az átalakulás fogalmához és típusaihoz lásd még részletesen: Kalss, S. i.m. UmwG, § 1, § 2, Rn 11., 15., 19. és § 5

¹⁵⁶ AktG 239. § ff; AktG 245. § ff; Jabornegg, P. – Strasser, R. i.m. zu § 239 AktG, Rn 3.

¹⁵⁷ Kastner, Walther: Die Umwandlung (ÖJZ; Heft 2/1951.; 30-35. pp.) 30. p.; Enzinger, Michael: Umwandlungsrecht Quo vadis? (wbl; Heft 1/1997.; 1-8. pp.) 4. p.; Doralt, Peter – Nowotny, Christian – Kalss, Susanne: Kommentar zum Aktiengesetz (LexisNexis; Wien; 2003.) Vorbemerkungen §§ 239-253, Rn 1., 6., § 240 AktG, Rn 4.; Grünwald, A. i.m. 43., 45. pp.; Fries, R. i.m. 156. p.; Roth, G.H. – Fitz, H. i.m. Rn 627.; Koppensteiner, H.-G. – Ruffler, F. i.m. Anhang nach § 101, Rn 9-19.; Gellis, M. – Feil, E. i.m. 876-878. pp.

vonatkozásában az eredeti jogalany helyébe egy, a korábitól eltérő új jogi entitás lép. Ez a gazdasági kontinuitás jogi szempontból úgy közelíthető meg, hogy a társaság *jogi köntösét megváltoztatva* a korábitól eltérő más társasági formában működik tovább.

A formaváltással szemben az átalakulás másik két formájánál univerzális jogutódlás következik be; ez azokat az esetköröket öleli fel, amikor az egyesüléshez hasonlóan a több mint 90 %-os részesedéssel rendelkező tag szerzi meg a társaság vagyoni eszközeit, vagy a vagyoni eszközök egy újonnan létrehozott személyegyesítő gazdasági társaságra szállnak át.¹⁵⁸ A formaváltással szemben a vagyon átszállását is eredményező átalakulási formákban az egyesüléshez és a szétváláshoz hasonlóan mindig több gazdasági társaság érintett, valamint minden esetben sor kerül az új jogalany létrehozására is.¹⁵⁹ A jogutód gazdasági társaság egyik esetben sem lehet tőkeegyesítő gazdasági társaság.

Ausztriában a tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesüléséről szóló irányelv rendelkezéseinek a beiktatására külön törvényben került sor.¹⁶⁰ A *EU-VerschG 1. § (2) bekezdése* a szabályozás hatályát az alapul szolgáló uniós normának megfelelően csak a tőkeegyesítő gazdasági társaságokra terjeszti ki. Az egyesülés formáit a törvény a nemzeti rendelkezésekre való utalással rendezi.¹⁶¹

c) Csehország

A cseh szabályozás külön törvényben tartalmazza a gazdasági társaságok átalakulására vonatkozó rendelkezéseket.¹⁶² A gazdasági társaságok átalakulási folyamataiban *valamennyi gazdasági társasági forma részt vehet*, jogelődként vagy jogutódként a tőkeegyesítő társaságok mellett a személyegyesítő jelleget tükröző

¹⁵⁸ öUmwG 1., 2. és 5. §§; Roth, G.H. – Fitz, H. i.m. Rn 628.; Kalss, S. – Nowotny, C. – Schauer, M. i.m. Rn 3/1032-1034.; Kalss, S. i.m. UmwG, Vor § 1, Rn 6-7.; Koppensteiner, H.-G. – Rüdfler, F. i.m. Anhang nach § 101, Rn 20-25a.; Gellis, M. – Feil, E. i.m. 882-885. pp.

¹⁵⁹ Kastner, W. i.m. 34. p.; Enzinger, M. i.m. 4. p.; Kalss, S. i.m. UmwG, Vor § 1, Rn 1-2.

¹⁶⁰ Bundesgesetz über die grenzüberschreitende Verschmelzung von Kapitalgesellschaften in der Europäischen Union (EU-Verschmelzungsgesetz – EU-VerschG), (StF: BGBl. I Nr. 72/2007; zuletzt geändert durch das Gesetz BGBl. I Nr. 53/2011.)

¹⁶¹ EU-VerschG 1. § (4) bek.; Eckert, G. i.m. EU-VerschG, § 3

¹⁶² Nr. 125/2008. Sb. Gesetz über die Umwandlung von Handelsgesellschaften und Genossenschaften (Vom 19 März 2008.; In der Fassung: der Gesetze Nr. 15/2009. Sb. und Nr. 227/2009. Sb.; Handbuch Wirtschaft und Recht in Osteuropa; Band 1.; Verlag C.H. Beck; München; 2006.; mit Ergänzungslieferungen)

társasági formák előtt is nyitva áll az út az ezen szervezeti változásokkal járó eljárások lefolytatására.¹⁶³

A törvény az átalakulás fajtái között az egyesülést, a szétválást, az egyszemélyi tagra történő vagyonátszállás lehetőségét, valamint a formaváltást nevesíti.¹⁶⁴ A gazdasági társaságok jogutódlási mechanizmusai nem csupán a gazdasági társaságok alapítási, hanem megszűnési létszakaszához is köthetők azzal, hogy az átalakulás esetén a jogutódlás formájától függően a társaság úgy szűnik meg, hogy nem szükséges a jogutód nélkül történő megszűnésre irányuló eljárás (felszámolás vagy végelszámolás) lefolytatása és a jogelőd gazdasági társaság vagyoni viszonyai sem kerülnek véglegesen lezárásra.¹⁶⁵

Az egyesülés átvétel útján, valamint új társaság alapításával valósulhat meg,¹⁶⁶ melynek lényegi ismérvei megegyeznek a *2011/35/EU irányelvben* foglalt tartalmi elemekkel.¹⁶⁷ A törvény kifejezett rendelkezése folytán az egyesülésre vonatkozó előírások a nemzeti egyesülési folyamatokban, illetve határon átnyúló kontextusban is alkalmazhatóak.¹⁶⁸ A jogutódlási folyamatok ezen típusának speciális jellemzője Csehországban, hogy korlátok nélkül juthat érvényesülésre a betéti társaságok és a közkereseti társaságok, valamint a részvénytársaságok és a korlátolt felelősségű társaságok vonatkozásában, a szabályozás azonban *nem teremt alapot a személyegyesítő és a tőkeegyesítő társasági formák közötti fuzionális változásoknak.*¹⁶⁹ Ez a korlátozás a törvény azon különös rendelkezéseiben ölt testet, amelyek speciális szabályokat tartalmaznak a közkereseti társaságok és a betéti társaságok,¹⁷⁰ valamint a korlátolt felelősségű társaságok és a részvénytársaságok egymás közötti egyesülésére

---

¹⁶³ A szabályozás személyi hatálya a gazdasági társasági formáknál tágabb kört ölel fel, hiszen a törvény átfogja a szövetkezetek átalakulási folyamatait is (czUmwG 1. §); *Skálová, Jana*: Tschechien: Spaltung aus gesellschafts- und steuerrechtlicher Sicht (eastlex; Heft 3/2008.; 108-112. pp.) 108. p.

¹⁶⁴ czUmwG 2. §; *Cermák, Karel*: Gesellschaftsrecht (In: Handbuch Wirtschaft und Recht in Osteuropa; Band 1.; Verlag C.H. Beck; München; 2006.; mit Ergänzungslieferungen) 11. p.; *Rysanek, Zdenek*: Rechtliche Regelung der Handelsgesellschaften und Genossenschaften in der Tschechischen Republik (In: *Eiselsberg, Maximilian* (Hrsg): Gesellschaftsrecht in Europa; Manzsche; Wien; 1997.) 225. p.

¹⁶⁵ *Lochmanová, Ludmilla*: Formen unternehmerischer Betätigung (In: *Unternehmer in Tschechien*; NWV; Wien; 2005.) 35. p.; *Bauer-Mitterlehner, Klaus – Jindrak, Jiri*: Unternehmensgründung in Tschechien (eastlex; Heft 1/2004.; 21-25. pp.) 23. p.

¹⁶⁶ czUmwG 60. § (2) bek.; *Cermák, K.* i.m. 11. p.

¹⁶⁷ czUmwG 61-62. §§; *Frotz, S. – Kaufmann, A.* i.m. Länderberichte Tschechische Republik, Rn 6.

¹⁶⁸ czUmwG 60. § (1) bek.

¹⁶⁹ *Frotz, S. – Kaufmann, A.* i.m. Länderberichte Tschechische Republik, Rn 13.

¹⁷⁰ czUmwG 86-87. §§

vonatkozóan.¹⁷¹ Ez a jogalkotói rendezés kivételt jelent azon főszabály alól is, amely szerint, ha a törvény másként nem rendelkezik, akkor az egyesülésben csak azonos gazdasági társasági formában működő jogalanyok vehetnek részt. A fenti rendelkezések mellett nem találunk olyan megengedhetőségi klauzulát a cseh szabályozásban, amely lehetővé tenné az ezen társaságtípusok együttes részvételével megvalósuló szervezeti változások lefolytatását.

A *szétválás* annak megvalósulási formáit tekintve *új gazdasági társaság alapításával*, egyesülési elemeket is magán hordozó *átvétellel*, valamint az előbbieken említett két átalakulási forma *kombinációjával*, illetve *kiválás útján* is megvalósulhat.¹⁷² Az első három esetben a jogelőd gazdasági társaság az átalakulás következtében törlésre kerül a cégjegyzékből anélkül azonban, hogy felszámolási vagy végelszámolási eljárás lefolytatására sor kerülne, hiszen a jogelőd gazdasági társaság valamennyi joga és kötelezettsége felosztásra kerül a jogutódok között. A törvény mindemellett lehetőséget ad a szétválás *kiválás útján* történő bekövetkezésére is azzal a különbséggel, hogy ebben az esetben a jogelődnek nem valamennyi joga és kötelezettsége kerül a jogutódok között felosztásra, hanem csak egyes vagyoni eszközök vonatkozásában következik be a vagyonátszállás. Ebben az esetben a jogelőd gazdasági társaságok nem szűnnek meg, hanem fennmaradnak, a jogutód gazdasági társaság pedig új, de már létező jogi entitás is lehet, de az is előfordulhat, hogy a jogutódok között van olyan gazdasági társaság, amely az átalakulás következtében újonnan jött létre, illetve amely már a korábbiakban is létezett, vagy a szervezeti változást követően is fennmarad.¹⁷³ Az egyesüléshez hasonlóan a szétválás esetén is érvényesülnek korlátozó rendelkezések arra vonatkozóan, hogy a jogelőd és a jogutód gazdasági társaság milyen társasági formát ölthet az átalakulás következtében,¹⁷⁴ valamint a különböző szervezeti formában működő jogalanyok közötti szétválási folyamat megengedhetősége szintén csak a közkereseti és a betéti társaságok,¹⁷⁵ valamint a korlátolt felelősségű társaságok és a részvénytársaságok egymás közötti viszonylatában jelenik meg.¹⁷⁶

---

¹⁷¹ czUmwG 154-165. §§

¹⁷² *Cermák, K.* i.m. 12. p.

¹⁷³ czUmwG 243-244. §§

¹⁷⁴ czUmwG 246. §

¹⁷⁵ czUmwG 276-279. §§

¹⁷⁶ czUmwG 312-319. §§

Formaváltás esetén a cseh szabályozás alapján sem szűnik meg a gazdasági társaság, csak belső szervezeti viszonyai és társasági formája változik meg *anélkül*, hogy a folyamat a vagyonban bekövetkező *jogutódlással is párosulna*.¹⁷⁷ A társasági forma megváltoztatásának a lehetősége valamennyi gazdasági társasági forma számára valamennyi társasági formába irányulva, korlátozások nélkül nyitva áll.¹⁷⁸

A törvény nem csupán a cseh jog alá tartozó társaságok átalakulási folyamatait érinti, hanem hatálya kiterjed az Európai Unió és az Európai Gazdasági Térség valamely tagállamának a joga alá tartozó társaságok részvételével zajló, cseh társaságokat is érintő jogutódlási mechanizmusaira is.¹⁷⁹ A cseh szabályozás a *határon átnyúló fúziók* vonatkozásában szélesebb kört ölel fel, mert lehetőséget biztosít *valamennyi gazdasági társasági forma* (beleértve a személyegyesítő jellegű társasági formákat is), valamint a szövetkezet számára a határon átnyúló egyesülési folyamatokban történő részvételre, és nem alkalmaz a tőkeegyesítő gazdasági társaságokra vonatkozó szűkítést.¹⁸⁰ A fúzió formái a határon átnyúló egyesülés esetében megegyeznek a nemzeti jogban biztosított, a határokon belül zajló egyesülési formákkal, azonban a kapcsolódó rendelkezések ezen túlmenően az anya- és leányvállalat közötti viszonylatban is lehetőséget teremtenek a fúzió lefolytatására.¹⁸¹ Az irányelvi rendelkezéseknek megfelelően a cseh szabályozás is egyszerűsített rendelkezéseket tartalmaz arra az esetkörre vonatkozóan, ha az anyavállalat határokon átnyúlva a 100 %-os részesedésében álló leányvállalatával beolvadás útján egyesül.¹⁸²

d) Románia

Romániában a gazdasági társaságok átalakulási folyamataira vonatkozó előírásokat a gazdasági társaságokról szóló törvényben találjuk.¹⁸³ A rendelkezések a gazdasági

---

¹⁷⁷ czUmwG 360. § (1) bek.; *Lochmanová, L.* i.m. 35. p.; *Cermák, K.* i.m. 13. p.

¹⁷⁸ czUmwG 360. § (2) bek.

¹⁷⁹ czUmwG 180. §; *Bohata, Petr:* Chronik der Rechtsentwicklung – Tschechische Republik (wiro; Heft 3/2009.; 87-88. pp.) 88. p.; *Van Gerven, D.* (Volume I.) i.m. Czech Republik, 148. p.

¹⁸⁰ *Adam, Jakub – Pasková, Markéta:* Grenzüberschreitenden Verschmelzungen in der Tschechischen Republik (eastlex; Heft 6/2008.; 221-224. pp.) 221. p.; *Van Gerven, D.* (Volume I.) i.m. Czech Republik, 148. p.; *Frotz, S. – Kaufmann, A.* i.m. Länderberichte Tschechische Republik, Rn 4.

¹⁸¹ *Dvorak, Tomas – Bohata, Petr:* Die Verschmelzungsrichtlinie für Kapitalgesellschaften aus verschiedenen Mitgliedstaaten und ihre Umsetzung in Tschechien (wiro; Heft 4/2008.; 107-112. pp.) 108. p.

¹⁸² *Dvorak, T. – Bohata, P.* i.m. 112. p.

¹⁸³ 31/1990. Gesetz über die Handelsgesellschaften (Handbuch Wirtschaft und Recht in Osteuropa; Band 3.; Verlag C.H. Beck; München; 2006.; mit Ergänzungslieferungen); *Teves, Julian:* Grundzüge des Gesellschaftsrechts in Rumänien Teil I. (osteuroparecht; Heft 1/2010.; 71-88. pp.) 71-72. pp.

társaságok egyesülését és szétválását szabályozzák, valamint a törvény tartalmazza a határon átnyúló egyesületekre vonatkozó iránymutatásokat is,¹⁸⁴ és külön fejezetet szentel az európai részvénytársaságra vonatkozó nemzeti végrehajtó rendelkezések beiktatásának.¹⁸⁵ Az egyesülési és szétválási folyamatokban nem csupán részvénytársaságok vagy tőkeegyesítő társaságok vehetnek részt, hanem *valamennyi társasági forma számára* nyitva állnak ezek a jogutódlási lehetőségek.¹⁸⁶ Bár a szabályozás minden társaságra vonatkozik, azonban az alkalmazott rendelkezések elsődlegesen a részvénytársaságokra modellezettek.¹⁸⁷ Az egyes átalakulási folyamatok úgy is megvalósulhatnak, hogy ugyanazon jogutódlási processzusban a jogelődök vagy a jogutódok oldalán több társasági formában, tehát nem azonos szervezeti keretek között működő gazdasági társaság vesz részt.¹⁸⁸

Az egyesülés megvalósulhat *átvétel útján vagy új társaság alapításával*.¹⁸⁹ Átvétel útján történő egyesülés esetében a jogelőd gazdasági társaság felszámolás vagy végelszámolás nélkül kerül törlésre a cégjegyzékből, a jogutód gazdasági társaság pedig csak meglévő és működő gazdasági társaság lehet.¹⁹⁰ Az átalakulás következtében a jogelőd társaság vagyona, mint jogi egész száll át a jogutód gazdasági társaságra. Az új gazdasági társaság alapításával járó egyesülés lényegi ismérveit tekintve megegyezik az átvétel útján megvalósuló fúzió legfőbb jellemzőivel azzal a különbséggel, hogy a jogutód gazdasági társaság nem egy fennálló, hanem egy újonnan alapított jogalanyként jelenik meg.¹⁹¹ Mindkét esetben érvényre jut az irányelvben foglalt azon kritérium is, hogy a jogelőd társaság részvényesei a jogutód részvényeseivé válnak.¹⁹² Többlettényállásként jelenik meg az egyesülés harmadik fajtájaként az az esetkör is, ha a társaság vagyona, mint jogi egész egy olyan gazdasági társaságra száll át, amely 100

¹⁸⁴ Teves, Julian: Grundzüge des Gesellschaftsrechts in Rumänien Teil III. (osteuroparecht; Heft 3/2010.; 314-331. pp.) 321. p.

¹⁸⁵ Teves, J. (Teil I.) i.m. 72. p.

¹⁸⁶ rHGG 238. cikk (3) bek.; Raduletu, Ionut: Schutz der Minderheitsaktionäre in Rumänien (In: Bachner, Thomas – Doralt, Peter – Winner, Martin (Hrsg.): Schutz der Minderheitsaktionäre in Mittel- und Osteuropa; Nomos; Wien; 2010.; 406-510. pp.) 483. p.; Ollinger, Nina – Neagu, Alexandru – Biban, Sorin: Rumänien: Spaltung aus gesellschafts- und steuerrechtlicher Sicht (eastlex; Heft 3/2007; 153-158. pp.) 154. p.

¹⁸⁷ Ollinger, N. – Neagu, A. – Biban, S. i.m. 154. p.

¹⁸⁸ Ackermann, Sandra: GmbH nach rumänischen und deutschem Recht unter besonderer Berücksichtigung der Konsequenzen aus dem EU-Beitritt Rumäniens (In: Luchterhandt, Otto (Hrsg.): Recht und Ostmittel-, Südost- und Osteuropa/GUS Band 4.; LIT Verlag; Münster; 2004.) 148. p.; Ollinger, N. – Neagu, A. – Biban, S. i.m. 154. p.

¹⁸⁹ Raduletu, I. i.m. 483. p.

¹⁹⁰ rHGG 238. cikk (1) bek. a) pont

¹⁹¹ rHGG 238. cikk (1) bek. b) pont; Ackermann, S. i.m. 148., 153. pp.; Teves, J. (Teil III.) i.m. 321. p.

¹⁹² rHGG 238. cikk (1) bek. a) pont

%-os részesedéssel rendelkeznek a jogelődben.¹⁹³ Az alkalmazott küszöbérték a teljes részesedéshez, nem pedig a legalább 90 %-os értékhatárhoz kötődik.

A *szétválás* a román szabályozásban a gazdasági társaságok vagyoni eszközeiben bekövetkező azon jogutódlási folyamatokat takarja, ahol *a vagyoni eszközök egységes egészként szállnak át* egy már meglévő vagy a szétválás következtében létrehozott új jogutód társaságra. A gazdasági társaságok szétválása annak megvalósulási formáit tekintve háromféle variációban következhet be:

1. *Átvétel útján történő szétválás* esetén egy gazdasági társaság vagyona több olyan jogutód gazdasági társaságra száll át, amelyek már a jogutódlási folyamatot megelőzően is egzisztáltak.¹⁹⁴

2. *Az új társaság alapításával történő szétválásnál* a jogelőd gazdasági társaság teljes vagyona több olyan jogutód között kerül felosztásra, amelyek az átalakulás következtében jönnek létre.¹⁹⁵ Az 1-2. pontban nevesített formák vegyíthetőek is egymással, így a jogutódok között fennálló, illetve újonnan létrehozott társaság is megjelenhet.¹⁹⁶

3. A szétválás mindkét, előbbieken említett formája esetén lényegi ismérvként jelenik meg az, hogy a jogelőd gazdasági társaság az átalakulás következtében megszűnik, jogalanyiságát elveszti. Lehetőség van azonban arra is, hogy a szétválás esetében ne csupán a jogelőd teljes vagyonában következzen be a jogutódlás, hanem az átalakulási folyamat csak a vagyon egy részének az átszállását valósítsa meg. Ebben az esetben a jogelőd nem szűnik meg, hanem továbbra is fennmarad; ekkor *kiválásról, leválásról vagy részleges szétválásról* beszélhetünk,¹⁹⁷ amely univerzális jogutódlással párosul, hiszen a vagyon egy része egységként és egyetlen jogi aktus keretében száll át a jogutód gazdasági társaságra.¹⁹⁸

Romániában is nyitva áll a társaságok számára a *formaváltás folyamata*, melynek lehetősége *a törvény kifejezett rendelkezése hiányában* a legfőbb szerv hatáskörébe tartozó ügyeket szabályozó előírásokból, az *rHGG 113. cikkének a) pontjából*, valamint

---

¹⁹³ rHGG 251⁴ cikk; *Galla, Harald – Petre, Daniel: Grenzüberschreitende Verschmelzungen in Rumänien* (eastlex; Heft 1/2010.; 9-12. pp.) 10. p.

¹⁹⁴ rHGG 238. cikk (2) bek. a) és b) pont; *Ollinger, N. – Neagu, A. – Biban, S.* i.m. 154. p.

¹⁹⁵ rHGG 238. cikk (2) bek. a) és b) pont; *Raduletu, I.* i.m. 483-484. pp.; *Ollinger, N. – Neagu, A. – Biban, S.* i.m. 154. p.

¹⁹⁶ rHGG 238. cikk (2¹) bek.; *Ollinger, N. – Neagu, A. – Biban, S.* i.m. 154. p.

¹⁹⁷ *Ackermann, S.* i.m. 148. p.; *Teves, J.* (Teil III.) i.m. 321-322. pp.

¹⁹⁸ *Teves, J.* (Teil III.) i.m. 322. p.

a társasági szerződés módosítására irányadó jogszabályi rendelkezésekből, az *rHGG 204. cikk (2) bekezdésének b) pontjából* vezethető le. A legfőbb szerv rendkívüli ülésen dönthet a társasági forma megváltoztatásáról,¹⁹⁹ amely a társasági szerződés módosításával történhet meg.²⁰⁰ A formaváltás következtében Romániában sem jön létre új jogalany, a törvény kifejezetten rendelkezik arról, hogy a társasági forma megváltoztatásának a folyamata nem érinti a szervezet jogalanyiságát. A formaváltás a tőkeegyesítő és a személyegyesítő társaságok között is lehetséges. Ebben az esetben szintén elegendő a társasági szerződés módosítása, az adott társasági formára irányadó alapítási rendelkezéseket azonban be kell tartani.²⁰¹

A román jogalkotó is speciális rendelkezéseket fogadott el a határon átnyúló egyesületekre. A szabályozás hatálya szemben a nemzeti átalakulási *formáknál leszűkül a tőkeegyesítő társaságok körére*, és a határon átnyúló egyesülési folyamatokban csak részvénytársaságok, betéti részvénytársaságok, korlátolt felelősségű társaságok és az európai részvénytársaság vehet részt.²⁰² A törvény a határon átnyúló egyesületek típusai között a több tagállam területét érintő jelleg kiemelésével ugyanazokat a formációkat nevesíti, mint a határokon belül zajló egyesületek esetében, így az átalakulás megvalósulhat átvétel útján, illetve új társaság alapításával is.

e) Bulgária

A bolgár szabályozás átalakulásra vonatkozó rendelkezései *valamennyi gazdasági társasági formára*, így a személyegyesítő gazdasági társaságokra is kiterjednek szemben azokkal az uniós jogharmonizációs törekvésekkel, amelyek a határokon belül zajló átalakulási formák tekintetében csak a részvénytársaságok egyesülési és szétválási folyamatait érintik. Ebből fakadóan a bolgár átalakulási jog alapelvének tekinthető az, hogy bármilyen társasági forma részt vehet a jogutódlási folyamatokban,²⁰³ és az átalakulás területén csak kevés olyan rendelkezés érvényesül, amely társasági formától

---

¹⁹⁹ rHGG 113. cikk a) pont

²⁰⁰ rHGG 204. cikk (2) bek. b) pont

²⁰¹ rHGG 205. cikk; *Ackermann, S.* i.m. 143-144. pp.; *Teves, J.* (Teil III.) i.m. 326. p.

²⁰² rHGG 251² cikk (1) bek.; *Teves, J.* (Teil III.) i.m. 325. p.; *Galla, H. – Petre, D.* i.m. 9. p.

²⁰³ *Daskalov, Waltschin:* Das neue bulgarische Umgründungsrecht (Verschmelzungen, Spaltungen und Umwandlungen von Handelsgesellschaften) im Überblick (RIW; Heft 4/2005.; 270-278. pp.) 271. p.

függően az adott társasági forma speciális jellemzőit előtérbe helyezve (például a részvénytársaságok esetében) fogalmaz meg eltérő előírásokat.²⁰⁴

A *bHG*²⁰⁵ teljes körűen szabályozza a bolgár társasági jogban ismert *valamennyi átalakulási formát*; a szabályozás a gazdasági társaságok transzformációja, átszervezése vagy átalakulása elnevezést használja.²⁰⁶ Az átalakulás kifejezést a bolgár jog is *gyűjtőfogalomként értelmezi*, amely a gazdasági társaságok *valamennyi jogutódlási folyamatát felöleli*, beleértve a formaváltás lehetőségét is, amelyet a bolgár törvény sem tekint alanyváltozásra irányuló eljárásnak. Éppen ezért – szemben az osztrák szabályozással – az átalakulás fogalma nem csupán a formaváltás lehetőségét foglalja magában, hanem az egyesülés és a szétválás valamennyi megvalósulási formáját is egyesíti.²⁰⁷

A törvény az átalakulás formáiként az átvételt, az egyesülést (új gazdasági társaság alapításával), a különválást (mind új társaság alapításával, mind abban az esetben, ha a jogutód egy már meglévő gazdasági társaság), a kiválást (szintén megvalósulhat olyan formában is, hogy a jogutód már működő társaság), az egyszemélyes társaság alapításával történő kiválást, illetve a formaváltást nevesíti.²⁰⁸

Az *egyesülés átvétel útján vagy új gazdasági társaság alapításával* valósulhat meg. Mindkét esetben a jogelőd gazdasági társaság felszámolás vagy végelszámolás nélkül megszűnik, hiszen teljes vagyonában univerzális jogutódlás következik be. A jogelőd gazdasági társaság vagyona, mint jogi egész száll át egy már meglévő vagy egy újonnan létrehozott gazdasági társaságra azzal, hogy ezt a jogutód társaságot a jogelőd egyetemes jogutódlának kell tekintenünk.²⁰⁹ Az átvétel útján megvalósuló egyesülés

---

²⁰⁴ *Doytchinova, Alexandra – Georgieva, Theodora*: Bulgarien: Spaltung aus gesellschafts- und steuerrechtlicher Sicht (eastlex; Heft 3/2007.; 148-153. pp.) 148. p.

²⁰⁵ Commerce Act promulgated in State Gazette issue No. 48/18.06.1991., last amended SG No. 82/16.10.2009, supplemented, SG No. 41/1.06.2010.

²⁰⁶ *Daskalov, Waltschin – Metodiev, Boris*: Unternehmensgründung in Bulgarien (LexisNexis; Wien; 2006.) 54. p.; *Daskalov, Waltschin*: Schutz der Minderheitsaktionäre in Bulgarien (In: *Bachner, Thomas – Doralt, Peter – Winner, Martin* (Hrsg.): Schutz der Minderheitsaktionäre in Mittel- und Osteuropa; Nomos; Wien; 2010.; 68-187. pp.) 145-146. pp.; *Daslakov, Waltschin*: Einführung in das bulgarische Aktienrecht (<http://www.wu.ac.at/fowi/publika/arbeitspapiere/bulg/ap109>) 150. p.

²⁰⁷ *Daskalov, W.* (Umgründungsrecht) i.m. 270. p.

²⁰⁸ *bHG* 261. cikk (1) bek.; *Daskalov, W. – Metodiev, B.* i.m. 55. p.; *Daskalov, W.* (Minderheitsaktionäre) i.m. 146. p.; *Daskalov, W.* (Umgründungsrecht) i.m. 271. p.

²⁰⁹ *Grigorov, Grigor*: Corporations and partnerships in Bulgaria (Kluwer Law International; The Netherlands; 2011.) 153., 156-157. pp.; *Kaufmann, Alexander – Patscheva, Stefana*: Bulgarien:

esetén a jogutódlási folyamattal egyidejűleg végrehajtott formaváltás az átvevő társaság vonatkozásában nem megengedett.²¹⁰

A szétválás formái közül a *különválás során* a jogelőd egyidejű megszűnése mellett annak minden joga és kötelezettsége több újonnan alapított vagy már meglévő gazdasági társaságra száll át.²¹¹ A *kiválás* esetében ezzel szemben a jogelőd nem kerül törlésre a cégjegyzékből, mert csak a vagyon egy részének az átszállása történik meg. A jogutód gazdasági társaság itt is lehet újonnan alapított vagy már létező gazdasági társaság.²¹² A bolgár szabályozás a szétválás olyan megvalósulási formáját is megengedi, amikor a jogelődök vagy a jogutódok oldalán több, különféle társasági forma vesz részt a jogutódlási folyamatban. Mindemellett *nem megengedett* azonban az, hogy az átvétel útján történő szétválás esetén (ha a jogutód már egy fennálló gazdasági társaság) a szétválás következtében a jogutód *társasági formája is megváltozzon*, vagy amennyiben a jogelőd fennmarad, eltérő társasági formában működjön tovább. Ebből fakadóan, ahogyan az egyesülés sem járhat együtt a társasági forma megváltozásával, úgy a szétválás sem köthető össze egyidejűleg végrehajtott formaváltással.²¹³

A bolgár szabályozás az átalakulás részletesebb esetköreit nevesíti, hiszen *külön kezeli az egyszemélyes társaság alapításával történő kiválás esetét*, mint a szétválás speciális formáját,²¹⁴ amely két irányban valósulhat meg. Különleges esetköreként kezeli a törvény az egyszemélyes társaság alapításával történő kiválás azon típusát, ahol az egyszemélyes társaság vagyonának az egésze úgy száll át a jogutódra, hogy annak egyedüli „tulajdonosa” az egyszemélyi tag lesz, és a jogelőd gazdasági társaság törlésre kerül a cégjegyzékből.²¹⁵ Mindemellett a kiválás ezen formája megvalósulhat úgy is, hogy a vagyon egy része (és nem annak egésze) száll át egy vagy több újonnan alapított egyszemélyes gazdasági társaságra azzal, hogy a jogelőd nem kerül törlésre a cégjegyzékből.²¹⁶

Verschmelzung in gesellschafts- und steuerrechtlicher Sicht (eastlex; Heft 1/2009.; 14-19. pp.) 14-15. pp.; Daskalov, W. (Umgründungsrecht) i.m. 271. p.

²¹⁰ bHG 262b cikk (2) bek. és 262c cikk (2) bek.; Daskalov, W. (Umgründungsrecht) i.m. 271. p.

²¹¹ Daskalov, W. (Umgründungsrecht) i.m. 271. p.

²¹² Daskalov, W. (Umgründungsrecht) i.m. 271. p.

²¹³ Doytchinova, A. – Georgieva, T. i.m. 149. p.; Daskalov, W. (Umgründungsrecht) i.m. 271. p.

²¹⁴ Doytchinova, A. – Georgieva, T. i.m. 148. p.

²¹⁵ Daskalov, W. – Metodiev, B. i.m. 60. p.; Daskalov, W. (Minderheitsaktionäre) i.m. 148. p.

²¹⁶ bHG 262d cikk; Daskalov, W. (Umgründungsrecht) i.m. 271. p.

A bolgár társasági jogban a *formaváltás* nem valósít meg vagyonszállást, így *nem jelent* a vagyoni eszközökben bekövetkező *jogutódlást* és nem kerül sor új jogalany létrehozására sem.²¹⁷ Ez a szervezeti változás minden gazdasági társasági forma részére nyitva áll, és a gazdasági társaság a formaváltás következtében bármilyen társasági formát választhat; erre vonatkozóan a bolgár szabályozás nem tartalmaz megszorítást.²¹⁸ Ez a lehetőség a tőkeegyesítő és a személyegyesítő társaságok egymás közötti mozgása során is nyitva áll. Új tag csatlakozása azonban a törvény kifejezett tiltó rendelkezése következtében az átalakulás ezen formájánál nem megengedett.²¹⁹

Bulgáriában a *határon átnyúló egyesülésre* vonatkozó tagállami rendelkezések a gazdasági társaságokról szóló törvényben kerültek elhelyezésre.²²⁰ A több tagállam területét érintő jogutódlási folyamatok vonatkozásában már szűkítést találunk arra vonatkozóan, hogy a határon átnyúló átalakulási folyamatok szabályozó rendelkezések hatálya mely társaságtípusokra, illetve átalakulási formációkra terjed ki: a határon átnyúló egyesülésben csak bolgár részvénytársaság, korlátolt felelősségű társaság, betéti részvénytársaság, valamint európai részvénytársaság vehet részt, valamint a több tagállam határain átívelő átalakulási folyamat csak az egyesülés keretein belül valósulhat meg.²²¹ A határon átnyúló egyesülés a belső jogban szabályozott egyesülési formációkban lehetséges;²²² a fúzió fogalma az átvétel útján zajló vagy új társaság alapításával is együtt járó szervezeti változások értendők, valamint a konszern keretei között megvalósuló fúzió lefolytatása sem ütközik akadályokba.²²³

III. Problémafelvetések és a tagállami rendelkezések összevetése

Az uniós források és a tagállamok szabályozási koncepciójából fakadóan az európai jogalkotó későbbi jogegységesítési törekvései keretében a személyegyesítő társaságok részvételével zajló határokon átnyúló szervezeti változások speciális kérdéseivel, valamint az átalakulási formációk közül a több tagállamot érintő szétválás és formaváltás lehetősége következtében felmerülő anomáliákkal konfrontálódhat.

---

²¹⁷ Daskalov, W. – Metodiev, B. i.m. 55. p.; Daskalov, W. (Umgründungsrecht) i.m. 271. p.

²¹⁸ Daskalov, W. – Metodiev, B. i.m. 55. p.; Daskalov, W. (Umgründungsrecht) i.m. 276. p.

²¹⁹ Daskalov, W. (Einführung) i.m. 150-151. pp.; Daskalov, W. (Minderheitsaktionäre) i.m. 147-148. pp.

²²⁰ Grigorov, G. i.m. 158. p.; Van Gerven, D. (Volume I.) i.m. Bulgaria, 118. p.

²²¹ Kaufmann, Alexander – Patscheva, Stefana: Grenzüberschreitende Verschmelzungen in Bulgarien (eastlex; Heft 1/2008.; 8-13. pp.) 9. p.; Van Gerven, D. (Volume I.) i.m. Bulgaria, 119. p.

²²² Grigorov, G. i.m. 159. p.; Kaufmann, A. – Patscheva, S. (güV) i.m. 8. p.

²²³ Kaufmann, A. – Patscheva, S. (güV) i.m. 9. p.

Problémafelvetéseink végén az európai részvénytársaságra irányadó heterogén átalakulási rendszer lehetséges megvalósulási alternatíváinak a felvázolására is kísérletet teszünk annak érdekében, hogy az itt tett megállapításaink – természetesen az eltérések megfelelő figyelembe vételével – hasznos segítséget nyújthassanak majd az európai korlátolt felelősségű társaság származtatott alapítási módjainak az értelmezésében is.

1. Az átalakulásban résztvevő gazdasági társaságok köre

a) A tagállami rendelkezések összevetése

A gazdasági társaságok átalakulási és jogutódlási folyamatait szabályozó rendelkezések hatókörében különbség mutatkozik a tagállamok között abban a vonatkozásban, hogy az adott ország nemzeti joga valamennyi gazdasági társasági formára kiterjedően szabályozza-e az átalakulás folyamatát és lehetőségét, vagy pedig a jogutódlási folyamatok egyes esetköreinek az érvényesülését csak meghatározott gazdasági társasági formákra szűkíti le. Az egyes országok különféle szabályozási gyakorlatára az alábbiakban szeretnénk rávilágítani: (lásd 1. és 2. sz. megfeleléségi táblázat):

Az elemzett tagállamok többségében (Ausztria kivételével) *valamennyi társasági forma számára* megengedhetőségi klauzulát tartalmaz az átalakulásra vonatkozó szabályozási anyag az egyesüléssel és a szétválással járó szervezeti változásokban történő akadálymentes részvétel érdekében. Kisebbségi korlátozásként értékelhető a *magyar jog* azon speciális megoldása, amely a részvénytársaságok határokon belül zajló átalakulási folyamataira vonatkozó irányelvekhez kapcsolódó implementálási kötelezettségének akként tett eleget, hogy *eltérő szabályokat* fogalmazott meg arra az esetre, ha az átalakulási processzusban mind a jogelőd, mind pedig a jogutódi oldalon *részvénytársaság vesz részt*. Ez a megoldás azonban nem állít generális tilalmat a személyegyesítő társasági formák átalakulási eljárásban történő részvétele elé, sőt a *közkereseti társaság és a betéti társaság egymás közötti viszonylatában* az általános szabályok alkalmazásához képest *könnyítéseket is találunk*. További szűkítésként jelenik a fentiekben felsorolt tagországok vonatkozásában *a cseh jogalkotó által választott megoldás* is, amely a személyegyesítő társasági formák és a tőkeegyesítő társaságok között lehetővé teszi a fúzió és a szétválás megvalósulását, azonban az

átalakulás ezen típusainak a lefolytatására *nem kerülhet sor abban az esetben, ha egyesesen*, tehát személyegyesítő, illetve tőkeegyesítő társasági forma is *érintett a jogutódlásban*. Szintén nem valamennyi, hanem *csak a tőkeegyesítő társasági formák részére áll nyitva az osztrák jogban az egyesülés és a szétválás folyamata*; a személyegyesítő társaságok között ilyen típusú szervezeti változást az osztrák jog nem ismer. Az egyesülésre és a szétválásra vonatkozó rendelkezések csak a tőkeegyesítő társaságokra irányadóak, így a jogutódlás folyamatára vonatkozóan elhatároló kritériumként jelenik meg a tőkeegyesítő jelleg, amely például a többi tagország szabályozásban ilyen formában nem értékelhető megkülönböztető ismérvként. Az osztrák jogalkotó azonban nem csupán az egyesülés és a szétválás alkalmazási körének a tekintetében alkalmazott szűkítést, hanem a formaváltás lehetőségeinek az igénybe vétele is csak társasági formától függően áll nyitva az egyes társaságtípusok számára. A tőkeegyesítő társaságok közötti formaváltás korlátok nélkül megengedett, míg a személyegyesítő és a tőkeegyesítő gazdasági társasági formák közötti átmenetre csak egy irányban, *a tőkeegyesítő formáktól a személyegyesítő formák felé van lehetőség*.

A későbbiekben esetlegesen megvalósuló, a személyegyesítő társasági formák felé nyitó jogharmonizációs törekvések segítheti az, hogy *a tagállamok nagy része a gazdasági társasági formák vonatkozásában egységes szabályokat alkotott*. Az 1. és 2. számú megfeleléségi táblázatból megállapítható, hogy a nemzeti keretek között zajló egyesülési és szétválási folyamatok eseteinek személyi hatálya azon túlmenően, hogy a hivatkozott irányelvek rendelkezései csak a részvénytársaságokra terjednek ki, szinte *valamennyi társasági forma vonatkozásában szabad utat nyit a jogutódlásra irányuló eljárásokban való részvételre*. *Ez alól egyedül Ausztria képez kivételt*, de az irányelv-konform átalakulási formációkban való részvétel lehetősége a korlátolt felelősségű társaságok esetében itt is megjelenik.²²⁴

b) A személyegyesítő társaságok részvétele a határon átnyúló átalakulási folyamatokban

Az uniós rendelkezések *nem valamennyi társasági formára*, hanem csak meghatározott társaságtípusok között megvalósuló átalakulási folyamatokra vonatkozóan tartalmaznak iránymutatásokat. Ezek a rendelkezések a tagállamon belüli egyesülések és szétválások vonatkozásában csak a részvénytársaságokra terjednek ki,

---

²²⁴ *Kalss, S. i.m. GmbHG, § 96, Rn 1.*

míg a határokon átnyúló egyesülések esetében a tőkeegyesítő társaságokra vonatkoznak.²²⁵ Az uniós szabályozás tőkeegyesítő társaságokra vonatkozó koncentráltságának *indoka a mögöttes tagi felelősség hiányához köthető.*²²⁶ Ez alól kivétel a betéti részvénytársaság, amely legalább egy olyan taggal rendelkezik, ahol a tag felelőssége a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért korlátlan, míg a betéti részvényesek (illetve azok összessége) ezekért a tartozásokért főszabály szerint nem tartoznak helytállási kötelezettséggel.²²⁷ A kapcsolódó jogforrások személyi hatályát vizsgálva lefektethető, hogy az uniós normák közül a határokon belül zajló egyesülési folyamatokra irányadó irányelv hatálya a legszélesebb, hiszen nem csupán a részvénytársaságokra, hanem valamennyi tőkeegyesítő társasági formára is kiterjed.

Bár az európai jogalkotó már nyit a részvénytársasági formákon kívül más társaságtípusok felé, hiszen a határon átnyúló egyesülésről szóló irányelv hatálya már átfogja a tőkeegyesítő jelleget hordozó gazdasági társasági formákat is, azonban egyetlen uniós norma sem teremt alapot a többi társasági forma részvételével megvalósuló átalakulási formációknak. A gazdasági társaságok átalakulásával kapcsolatos jogforrások tehát csak a tőkeegyesítő társaságok jogutódlási folyamatait ölelik fel, és *nem foglalják magukban a személyegyesítő társaságok megegyező szervezeti változásait.*²²⁸ Arra vonatkozóan, hogy vajon a személyegyesítő társaságok is részt vehetnek-e a több tagállam területét érintő jogutódlási folyamatokban, a letelepedés szabadsága által támasztott követelményekből kiindulva az alábbi kérdésekre kell a választ keresnünk:

1. Elsőként azt kell rögzítenünk, hogy a határon átnyúló *átalakulási* formációk a *letelepedés szabadságának védőhálója által átfogott* szervezeti változásokkal járó eljárásoknak tekinthetőek az Európai Bíróság korábbiakban kifejtett, kapcsolódó döntései alapján.

2. Az alapszabadság és az átalakulás kapcsolatának rendezését követően annak a kérdése merül fel, hogy a *letelepedés szabadságát deklaráló szerződéses rendelkezések*

---

²²⁵ Schwarz, G. C. i.m. 10., 185. pp.

²²⁶ Európai társasági jog i.m. 83., 279., 382. pp.; Schwarz, G. C. i.m. 10., 187. pp.

²²⁷ A betéti részvénytársaság esetében kétféle tagi pozíciót különböztethetünk meg: a személyesen felelős tagokat és a betéti részvényesek közösségét, akik együttesen a betéti részvénytársaság egyszemélyi kültagjának tekinthetőek. Lásd erre vonatkozóan részletesebben: *Helmezi András: A betéti részvénytársaság kialakulása és társasági jogállása Németországban a 19-20. században* (PhD értekezés; témavezető: Dr. Szikora Veronika PhD egyetemi docens; Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola; Debrecen; 2010.) 106., 108-109., 136-140. pp.

²²⁸ Európai társasági jog i.m. 382. p.

személyi hatálya kiterjed-e a személyegyesítő gazdasági társaságokra. Tekintettel arra, hogy a személyegyesítő jelleget hordozó gazdasági társaságok – összevetve a letelepedés szabadságára vonatkozó szerződéses rendelkezésekkel – a kereskedelmi jog szabályai szerint létrejött szervezeteknek minősíthetőek, és hazánkban a gazdasági társasági formák közül a közkereseti társaság és a betéti társaság a *Gt. 2. § (3) bekezdéséből* kiindulva jogi személyiség nélküli, azonban jogképes gazdasági társaságnak tekinthető, e két társasági formát is átfogja ezen alapszabadság érvényesülési köre, így mind a kettő személyegyesítő jellegű társasági forma alapot teremthet a letelepedés szabadságából eredő követelmények érvényesítésére.²²⁹ Ezt támasztja alá az is, hogy az Európai Bíróság a *Cartesio-ügyben* megjelenő *Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt-t* olyan társaságnak tekintette, amely élvezheti a letelepedés szabadságából fakadó előnyöket.

3. Az előbbieken tett megállapításaink alapján, miszerint a letelepedés szabadsága által nyújtott lehetőségeket a személyegyesítő gazdasági társasági formában működő jogalanyok is élvezhetik,²³⁰ azon nemzeti jogok esetében, amelyek országhatárokon belül ismerik és lehetőséget adnak ezen társasági formák részére a gazdasági társaságok jogutódlási folyamataiban való részvételre, *felmerülhet annak a kérdése*, hogy a tőkeegyesítő társaságok esetében már megengedett határon átnyúló egyesülési folyamatok (vagy eddig még nem harmonizált más, több tagállam területét érintő jogutódlási formák) mintájára *az országhatárokon átívelő szervezeti változások nyitva állnak-e a személyegyesítő gazdasági társaságok részére is.*²³¹ A letelepedés szabadságával összefüggésben úgy artikulálható a probléma, hogy a személyegyesítő társaságok határokon átnyúló átalakulási folyamatai egy ehhez kapcsolódóan esetlegesen felmerülő vitás ügyben milyen megítélés alá esnének az Európai Unión belül, hiszen *a letelepedés szabadsága minden jogalanyra*, gazdasági egységre, jogi entitásra megkülönböztetés nélkül *alkalmazandó.*²³² Ugyanezen kérdéskört a *Sevic-ügyben* megfogalmazott elvi tételekhez és diszkriminációmentességhez visszanyúlva is megközelíthetjük: tekintettel arra, hogy ezek a gazdasági társasági formák is élvezhetik a szerződésben foglalt alapszabadság adta előnyöket, így a határon átnyúló átalakulási folyamatokban való részvétel lehetőségére is ki kell, hogy terjedjen ez a jog, *ha az adott*

²²⁹ EUMSZ. magyarázat i.m. 1360-1363. pp.

²³⁰ Grundmann, S. i.m. Rn. 12., 179.

²³¹ Mader, Christopher: Die grenzüberschreitende Verschmelzung am Beispiel Deutschland – Österreich (RWZ; Heft 4/2011.; 99-105. pp.) 101. p.

²³² Freshfields Bruckhaus Deringer: Implementation of the EU cross-border mergers directive in Germany (<http://www.freshfields.com/publications/pdfs/2007/may21/18736.pdf>) 13. p.

*tagállam egyébként az átalakulási formák igénybe vételét a személyegyesítő gazdasági társaságok részére határokon belül is elérhetővé teszi.*²³³ Ahogy azt az Európai Bíróság már több döntésében is kifejtette, az alapszabadságok gyakorlásának a lehetősége *nem függ* a közösségi szabályok meglététől vagy a személyegyesítő jelleget hordozó társaságokra irányadó *harmonizációs rendelkezések bevezetésétől* sem.²³⁴ Ehhez kapcsolódóan a vizsgált tagországok vonatkozásában *Magyarország, Románia és Bulgária viszonylatában* abból kell kiindulnunk, hogy a személyegyesítő jelleget hordozó gazdasági társasági formációk korlátozások nélkül vehetnek részt az átalakulásra irányuló átszervezési folyamatokban. Ebből fakadóan harmonizációs rendelkezések hiányában is előtérbe kerül annak a lehetősége, hogy a határon átnyúló egyesülési eljárásokon túlmenően a többi átalakulási formáció megengedhetősége is megállapítható legyen transznacionális szinten. Ezen következtetésünket összességében úgy foglalhatjuk össze, hogy *minden társasági forma számára mindenfajta átalakulási folyamat* megjelenhet határon átnyúló aspektusban a belső jogi szabályozásra és az azonos elbánás elvére tekintettel.

4. Bár az uniós jogharmonizáció még nem fogja át a személyegyesítő típusú társasági formák szervezeti változásait, azonban a fentiekből levezetve (azaz, hogy a letelepedés szabadsága a közkereseti és a betéti társaság esetében is ugyanolyan jogosítványokat teremt) arra is választ kereshetünk, hogy ha egy tagállamban jogszerűen létrehozott gazdasági társasági forma, amely az adott tagállam joga szerint megszorítások nélkül egyesülhet más gazdasági társasági formákkal, *egyesülhet-e egy másik tagállam joga alá tartozó gazdasági társasággal abban az esetben, ha annak a tagállamnak a joga nem teszi lehetővé az adott gazdasági társasági formával történő egyesülés lehetőségét* (vonatkoztatva a kérdést az átalakulás más formáira is)?²³⁵ Ez az esetkör valósulhat meg például Ausztria és Csehország viszonylatában, de nem kizárt ilyen átalakulási folyamat bekövetkezése az osztrák-magyar kapcsolatokban sem. A probléma magvát az adja, hogy az osztrák szabályozás az egyesülési folyamatokban való részvétel lehetőségét csak a tőkeegyesítő társaságok részére tartja fenn, azonban nem engedi meg a személyegyesítő társaságok ilyen irányú szervezeti változásait. Ezzel szemben a magyar szabályozás nem tesz különbséget az egyesülésben részt venni kívánó társasági formák között, hanem egységes előírásokat alkalmazva építi ki

---

²³³ *Mader, C.* i.m. 101. p.; *Weng, A.* i.m. 91., 360-361. pp.

²³⁴ EUMSZ. magyarázat i.m. 1409. p.; Lásd erre vonatkozóan a korábbiakban idézett bírósági döntéseket (Sevic-ügy; Cartesio-ügy).

²³⁵ *Van Gerven, D.* (Volume I.) i.m. 59. p.

megkülönböztetés-mentes szabályozási koncepcióját. Ausztria esetében tehát a személyegyesítő társaságok sem a tagállamból kifelé, sem pedig az országba irányuló határon átnyúló átalakulási formációkban nem vehetnek részt, hiszen az osztrák belső társasági jogi szabályozás erre hazai viszonylatban sem teremt lehetőséget. Az az átalakulási formáció pedig, amelyet az osztrák jog a személyegyesítő társaságok számára megnyit, a többi tagállam jogában csak a formaváltás keretein belül ismert, azonban itt is korlátozó feltételeket találunk a nemzeti jog előírásai miatt.

5. A személyegyesítő társaságok határon átnyúló egyesülésben való részvételének csak a cseh szabályozás teremt alapot, hiszen a cseh jogalkotó a 2005/56/EK irányelv rendelkezéseinek az implementálása során a szabályozás személyi hatályát az irányelv által megkövetelt harmonizációs kötelezettségen túlmenően a személyegyesítő gazdasági társasági formákra is kiterjesztette. Bár az uniós normaanyagban is megtalálható a különbségtétel a tőkeegyesítő és a személyegyesítő társaságok jogutódlási folyamatai között, azonban tagállami hatáskörben lehetőség van a szabályozás hatókörének a kiterjesztésére is. Ennek megfelelően Csehországban a határokon átnyúló egyesülésekre vonatkozó előírásokat nem csak a hazai tőkeegyesítő társaságokra, hanem a személyegyesítő társaságokra is alkalmazni rendelték.²³⁶ Tekintettel arra, hogy a személyegyesítő társasági formák határon átnyúló egyesülésének a vizsgált jogrendszerek közül csak egy biztosít jogi lehetőséget, több nemzeti jog találkozása esetén (például cseh-magyar viszonylatban) alakulhat ki anomália. Felmerül a kérdés, hogy annak az államnak, amely nem ismeri az egyesülés ezen formáját (tehát a személyegyesítő társaságok vonatkozásában nem tartalmaz megengedhetőségi klauzulát határon átnyúló elemek esetében), *el kell-e ismernie azt az országhatárokon átívelő szervezeti változást*, amikor a határokon átnyúló egyesülési folyamatokban a cseh szabályozás adta lehetőségekkel élve *személyegyesítő gazdasági társaságok vesznek részt*, azonban a jogutód gazdasági társaság a magyar jog fennhatósága alá esik.²³⁷ A megoldást ebben az esetben a nemzeti rendelkezések vizsgálata adhatja: a határokon átnyúló egyesülés megengedett-e ebben a kontextusban, illetve az adott társasági formák között lehetséges-e az egyesülés a nemzeti keretek között. Cseh-magyar relációban erre igen a válasz, így a *Sevic-döntésből* levezethető elvi tétel alapján az adott tagállam a diszkriminatív szabályozás és jogértelmezés

---

²³⁶ czUmwG 180. §; *Schindler, Clemens Philipp – Stingl, Harald* (Hrsg.): *The Wolf Theiss Guide to: Cross-Border Mergers in CEE/SEE* (LexisNexis ARD Orac; Wien; 2009.) Czech Republik, 33. p.; *Van Gerven, D.* (Volume I.) i.m. 7. p.

²³⁷ *Frotz, S. – Kaufmann, A.* i.m. *Länderberichte Tschechische Republik*, Rn 8.

elkerülése végett köteles megengedni az ilyen irányú átalakulási folyamatokat külön erre vonatkozó jogszabályi felhatalmazás nélkül is.²³⁸ Ebből fakadóan azonban a *czUmwG 180. §-ának* megengedhetőségi klauzulája ellenére sem következhet be a személyegyesítő gazdasági társaságok egyesülése az osztrák-cseh relációban, hiszen az osztrák jog a nemzeti szabályok alapján zajló szervezeti változások között nem teremt jogi alapot a személyegyesítő társasági formában működő jogalanyok közötti egyesülés lehetőségének. Mindemellett a cseh szabályozás megközelítése a tagállami rendelkezések találkozása esetén abból a szempontból nézve is speciális, hogy ha a jogutód gazdasági társaság székhelye Csehország területére esik, és az egyesülési folyamatban közkereseti társaság vagy betéti társaság is részt vesz, akkor a cseh szabályok alapján a jogutód gazdasági társaságnak teljesítenie kell a nemzeti szabályok által előírt azon feltételt, miszerint a jogutód gazdasági társaság társasági formája ebben az esetben csak betéti társaság vagy közkereseti társaság lehet. Ha az egyesülési folyamat következtében a jogutód személyes joga nem a cseh jog lesz, akkor a jogutód honossága szerinti ország társasági jogi szabályai alapján kell ezeket a követelményeket megítélni.²³⁹

2. Az átalakulási formációk köre

A tagállami rendelkezések összevetése révén megállapítható, hogy az egyes tagországokban ismert átalakulási és jogutódlási folyamatok *az elnevezéstől függetlenül tartalmilag többségükben megfeleltethetőek egymásnak* (lásd az 1. és 2. számú megfeleléségi táblázatban). Az átalakulás rendszertani elhelyezése a tagállamokban a gazdasági társaságok alapítási és megszűnési létszakaszaihoz is kötődik, valamint a gazdasági társaságok életében bekövetkező azon szervezeti változásokat ölelik fel, amelyek a vagyoni eszközökben bekövetkező jogutódlással vagy a társasági forma megváltozásával párosulnak. Az átalakulás fogalmát a legtöbb tagállami jog Ausztria kivételével olyan gyűjtőfogalomnak tekinti, amely a gazdasági társaságok szervezeti változásainak valamennyi jogutódlási formáját és a formaváltást is felöleli. Bár az osztrák jogban is gyűjtőfogalomként jelenik meg az átalakulás lehetősége, azonban ennek hatóköre szűkebb, mint a többi tagállam vonatkozásában, hiszen a konzern keretei között megvalósuló egyesülés kivételével, ha annak többségi részesedéssel rendelkező tagja nem tőkeegyesítő társaság, nem fogja át az egyesülés és a szétválás

²³⁸ Van Gerven, D. (Volume I.) i.m. 59. p.

²³⁹ czUmwG 190. §; Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. Länderberichte Tschechische Republik, Rn 15.

lehetőségét. Az egyesülés egyes típusainak az elemzése során megállapíthatjuk, hogy a konszern keretei között megvalósuló egyesülési forma dogmatikailag nem tekinthető önálló egyesülési típusnak, hanem az átvétel útján vagy a beolvadással megvalósuló fúzió egy olyan speciális alfajának minősíthető, ahol a legalább 90 %-os részesedés miatt az átalakulás folyamatára vonatkozó egyszerűbb rendelkezések alkalmazása lehet indokolt. A tagállamok gyakorlata eltérő abban a vonatkozásban (még a *2011/35/EU irányelv* adta jogharmonizációs keretek ellenére is), hogy a határokon belül zajló átalakulási folyamatok esetében alkalmaznak-e enyhébb előírásokat az anya- és leányvállalat fúziója során. Határokon belül csak az osztrák, a román és a bolgár jog él ezzel a szabályozási lehetőséggel, nem tartalmaz azonban enyhébb rendelkezéseket a magyar és a cseh jog sem ezen egyesülési mechanizmusok esetében. Ezzel szemben a *2005/56/EK irányelv* által megvalósított jogközelítés következtében a tőkeegyesítő társaságok több tagállam területét érintő átalakulási folyamatai esetében egységes a tagállamok gyakorlata, mert minden vizsgált tagország implementálta az irányelv által megkövetelt kedvezőbb feltételek alkalmazását az egymással függőségi viszonyban álló tőkeegyesítő társaságok egyesülési folyamatai esetében (lásd 1. sz. megfeleléségi táblázat).

Kisebbségi eltérés tapasztalható a szétválás dogmatikai megközelítésében arra tekintettel, hogy több tagállam joga ezt a jogutódlási formát univerzális jogutódlásnak minősíti azzal, hogy nem a vagyontövége, hanem annak csak egy része száll át a jogutód gazdasági társaságokra, míg a magyar jogban a szétválás különféle formái szinguláris jogutódlást valósítanak meg. A szétválással kapcsolatban felmerülő dogmatikai árnyalatbeli különbség azonban nincs kihatással ezen jogutódlási forma tagállamok közötti eltérő megvalósulási eseteire a főbb lényegi jellemzőire. A *2. számú megfeleléségi táblázatból* megállapítható, hogy annak ellenére, hogy a *82/891/EGK irányelv* csak abban az esetben kötelezi a tagállamokat, ha a szétválás formáinak az igénybe vételére a nemzeti jogok a határokon belül zajló jogutódlási folyamatok között lehetőséget adnak, mégis teljes körű harmonizáció valósult meg abban a tekintetben, hogy a szétválás valamennyi formája minden elemzett jogrendszerben megjelenik. Ez alól egyedül a hazai szabályozás jelent kivételt, hiszen a Gt. az átalakulási formációkra vonatkozó taxatív felsorolásában nem említi az átvétel

útján történő különválás lehetőségét, így a szétválás ezen formája a magyar jogban nem megengedett.²⁴⁰

Az egyesüléssel és a szétválással szemben *szignifikáns eltérés tapasztalható a formaváltás rendszertani elhelyezésében*. A hazai szabályozás kivételével, amely a formaváltás folyamatát is átalakulásnak és jogutódlásnak tekinti, a többi vizsgált tagállam joga alapján a társasági forma megváltozásának a keretein belül nem jön létre új jogalany, és nem beszélhetünk a vagyon átszállásáról, tehát a vagyonban bekövetkező jogutódlásról sem. A jogalany azonosságának, identitásának megőrzése a többi tagállam vonatkozásában a formaváltás lényegi ismérveként tükröződik vissza változatlan tagi kör és a társasági vagyon megtartása mellett,²⁴¹ ugyanakkor a folyamat a társaság belső szervezeti struktúrájának, a társaságra irányadó jogszabályok összességének a megváltozásával is együtt jár.²⁴² A gazdasági folytonosság így a jogalanyiség megőrzésének ellenére is jogi diszkontinuitással karöltve jelenik meg,²⁴³ amellyel kapcsolatban kifejezetten éles különbséget az európai részvénytársaság formaváltással történő alapítása révén fedezhetünk fel, hiszen ebben az esetben a korábbi részvénytársaság részben kilépve az adott tagállam jogszabályainak a fennhatósága alól az uniós jogi rezsím hatálya alá kerül. Emellett bár a formaváltás vonatkozásában általánosságban megkövetelendő a jogi identitás megmaradásának követelménye, azonban „*a jogrendszer ruhásszekrényében a jogi ruha nem vethető le olyan könnyedén*”, hanem meghatározott eljárási és formalizált keretek között zajlik.²⁴⁴

Összegésképpen tehát elmondható, hogy az átalakulás uniós fogalmának és a tagállami rendelkezések együttes alkalmazásának a megközelítésénél *mindig az uniós norma rendelkezéseit kell alapul vennünk, és annak hatókörét* minden esetben *a nemzeti szabályozással, az átalakulás különféle formáival összevetnünk* azzal, hogy a tagállamok saját hatáskörükben az irányelvi rendelkezéseket meghaladóan is implementálhatják a közösségi normát. Jelen dolgozatban az átalakulás fogalmát a legtöbb tagállam gyakorlatához hasonlóan gyűjtőfogalomként használjuk, azonosítva a kifejezést a gazdasági társaságok jogutódlási folyamataival is. Ezzel kapcsolatban az osztrák

---

²⁴⁰ Vékás L. i.m. 238. p.

²⁴¹ Lásd még erre vonatkozóan: Wiedemann, Herbert: Identität beim Rechtsformwechsel (ZGR; Heft 4/1999.; 568-582. pp.)

²⁴² Wiedermann, H. i.m. 576. p.

²⁴³ Doralt, P. – Nowotny, C. – Kalss, S. i.m. § 241 AktG, Rn 5.

²⁴⁴ Enzinger, M. i.m. 4. p.

terminológia eltérő megközelítését a továbbiakban csak akkor emeljük ki, ha jelentősége lehet annak, hogy az osztrák jog az átalakulás folyamatát nem olyan tág értelemben használja, mint a többi tagállam gyakorlata, valamint ha a szervezeti változások meghatározott esetköreiben nem következik be jogutódlás a vagyoni eszközökben. Az átalakulás egyes eseteit az irányelvi rendelkezéseknek és a magyar terminológiának megfelelően értelmezzük, ahol szükséges – gondolunk itt a formaváltásra – az eltérésekre minden esetben külön utalunk.

3. A határon átnyúló szétválás megengedhetősége

Hasonló jellegű szabályozási hézagok az átalakulás formáinak és a letelepedés szabadságának az oldaláról megközelítve is felvetődhetnek. A jogutódlási folyamatok és szervezeti változások közül az uniós jogalkotás határokon átívelő kontextusban csak az egyesülés folyamatát öleli fel, *nem érinti azonban a szétválás vagy a formaváltás lehetőségét*, ha az átstrukturálódásra irányuló eljárások ezen típusai határokon átnyúló elemeket is tartalmaznak.²⁴⁵ A szétválásra vonatkozóan csak a részvénytársaságok egy tagállam területét érintő átalakulási folyamataira találunk uniós rendelkezéseket, amelyek azonban nem fedik le a korlátolt felelősségű társaságok ilyen típusú szervezeti változásait, valamint nem alkalmazhatóak több tagállam területét érintő relációban sem. Az átalakulás ezen formájának a megengedhetőségére és a letelepedés szabadságának a kapcsolatára az Európai Bíróság korábbi döntéseiben foglalt elvi tételek megfelelő alkalmazásának a következtében hozható általános jelleggel bíró értelmezés.²⁴⁶

1. Az alapszabadság és az átalakulás viszonyítási aspektusainak korábbiakban bemutatott rendezését követően annak a kérdése merül fel a szétválás egyes formáihoz kapcsolódóan, hogy azok a nemzeti rendelkezések, amelyek ismerik a szétválás jogintézményét, azonban ennek lehetőségét csak határokon belüli kontextusban engedik meg, nem jelentik-e a letelepedés szabadságának a sérelmét, hiszen ezen alapszabadság érvényesülési köre minden olyan szervezeti változásokkal járó folyamatot átfog, amelynek következtében valamely gazdasági társaság tevékenységét egy más tagállam területére képes kiterjeszteni.²⁴⁷ Generális tilalom tehát az alapszabadság feltétlen érvényesülése miatt a szétválás egyes formái esetében sem alkalmazható a határon átnyúló átalakulási folyamatok során, ha arra a nemzeti jogok a tagállamon belül

---

²⁴⁵ Van Hulle, K. – Gesell, H. i.m. 27. p.

²⁴⁶ Kloster, L. i.m. 334. p.

²⁴⁷ Vö. Mader, C. i.m. 101. p.

lehetőséget adnak.²⁴⁸ Ez alól kivétel lehet például az átvétel útján történő különválás esete, amelyet az irányelv és más tagállamok gyakorlata (például Ausztria, Csehország, Románia és Bulgária) ismer, azonban a magyar szabályozásban az átalakulás ezen formája nem jelenik meg, mert a részvénytársaságok határokon belül zajló szétválására vonatkozó uniós norma csak azon szervezeti változások esetében kötelezi a tagállamokat, amelyek lebonyolítását az adott nemzeti jog egyébként a saját gazdasági társaságai számára is lehetővé teszi.

2. A határokon átnyúló szétválási folyamatok megengedhetősége ezen belül a diszkriminációmentesség uniós követelményének az érvényesülésével is igazolható abból a szempontból, hogy abban más tagállam honosságával bíró gazdasági társaságok is részt vehetnek: amennyiben a szétválás adott tagállamban ismert megvalósulási formáiban történő részvétel lehetőségét a nemzeti szabályozás a hazai gazdasági társaságok számára elérhetővé teszi, akkor ezen szervezeti változások elismerése és bejegyzése nem tagadható meg határokat átívelő kontextusban sem.²⁴⁹

3. Amennyiben a tagállamok korlátozó vagy megkülönböztető intézkedéseket kívánnak bevezetni, akkor a szabályozás indokoltságát az Európai Bíróság által a Gebhard-döntésben kidolgozott követelményrendszer segítségével hívásával vizsgálhatjuk meg.²⁵⁰ Ennek keretében a korlátozás nem lehet diszkriminatív; a további szempontok elemzésére csak abban az esetben kerülhet sor, ha ez a feltétel megvalósul. A megkülönböztetés ezen belül csak abban az esetben megengedett, ha azt kényszerítő körülmények és általános érdekek igazolják (például a kisebbség, a hitelezők és a munkavállalók érdekeinek a védelme),²⁵¹ a szabályozás azonban nem gördíthet generális és végleges jelleggel akadályt a letelepedés szabadságának érvényesülése

---

²⁴⁸ Habersack, M. i.m. 227. p.; Spahlinger, Andreas – Wegen, Gerhard: Deutsche Gesellschaften in grenzüberschreitenden Umwandlungen nach Sevic und der Verschmelzungsrichtlinie in der Praxis (NZG; Heft 19/2006.; 721-728. pp.) 725. p.

²⁴⁹ Vö. Mader, C. i.m. 101. p.; Weng, A. i.m. 91., 360-361. pp.; A letelepedés szabadsága minden jogalanyra, gazdasági egységre, jogi entitásra megkülönböztetés nélkül alkalmazandó: Freshfields Bruckhaus Deringer i.m. 13. p.; Grohmann, Uwe: Grenzüberschreitende Mobilität von Gesellschaften nach der Rechtssprechung des EuGH – von Daily Mail bis Cartesio (DZWIR; Heft 8/2009.; 322-329. pp.) 325-326. pp.

²⁵⁰ Ulmer, Peter: Gläubigerschutz bei Scheinauslandsgesellschaften (NJW; Heft 16/2004.; 1201-1210. pp.) 1204. p.; Schindler, Clemens Philipp: Gesellschaftsrechtliche Aspekte der grenzüberschreitenden Verschmelzung von Kapitalgesellschaften – ein Vergleich der deutschen und österreichischen Rechtslage (In: Liebscher, Marc (Hrsg.): Harmonisierung des Wirtschaftsrechts in Deutschland, Österreich und Polen; Nomos; Baden-Baden; 2008.; 205-226. pp.) 215-218. pp.; Weng, A. i.m. 304-306. pp.

²⁵¹ C-210/06. sz. ügy: Cartesio-ügy, A Bíróság ítélete, 113. pont; Schwarze, J. i.m. 647., 690. pp.; Hirte, H. – Brückner, T. i.m. 72-73., 523. pp.

elé.²⁵² A jogszerűség további feltételeként kell megkövetelni, hogy a korlátozás az elérni kívánt céllal arányos legyen, és nem lépheti túl a szükséges mértéket sem.²⁵³

4. A fentiekben kifejtett megállapításunkat külön jogharmonizációs rendelkezések hiányában is fennállónak tartjuk a letelepedés szabadságának érvényesülése érdekében, hiszen az alapszabadságból fakadó előnyök kihasználását és garantálását nem gátolhatja az, hogy adott esetben az Európai Unión belül a kapcsolódó jogharmonizációs intézkedés még nem született meg.

5. A határokon átnyúló szétválási folyamatok megengedhetősége a szakirodalmi álláspontok szerint esetlegesen a Sevic-ügyben hozott döntés azon pontjából is levezethető, amely szerint a határon átnyúló egyesülések, *más társasági átalakulások mintájára*, a különböző tagállami jogok szerint működő társaságok együttműködési és átszervezési szükségleteinek teremtenek alapot.²⁵⁴ Az ítéletből nem derül ki, hanem rejtve marad annak a kérdése, hogy milyen megvalósulási esetköröket ölelnek fel a bírósági döntésben hivatkozott „más társasági átalakulási folyamatok”,²⁵⁵ az átalakulás fogalmának megközelítéséhez kapcsolódóan a többi nemzeti jogrendszerrel összevetve például az osztrák szabályozás dogmatikai megközelítése gyökeresen eltérő, ahol az átalakulás nem foglalja magában az egyesülést és a szétválást. A határozat német fordítása a „*Gesellschaftsumwandlungen*” kifejezést használja, amelyet azonban az osztrák megközelítés vonatkozásában helyesebb lenne az „*Umgründung*” társasági jogi esetköreivel megfeleltetni.

4. A határon átnyúló formaváltás vs. székhelyáthelyezés

A formaváltás, mint átalakulási formáció határon átnyúló jellegének a megítélése már sokkal differenciáltabb alapokon nyugszik, mint a szétválás megengedhetőségének dogmája. Ennek indoka egyrészt az, hogy a tagállami jogok dogmatikai megközelítése a

---

²⁵² C-411/03. sz. ügy: Sevic Systems AG, A Bíróság ítélete, 29-30. pont; *Eidenmüller, Horst*: Mobilität und Restrukturierung von Unternehmen in Binnenmarkt (JZ; Heft 1/2004.; 24-33. pp.) 27. p.; *Hirte, H. – Brückner, T.* i.m. 73., 92. pp.

²⁵³ C-411/03. sz. ügy: Sevic Systems AG, A Bíróság ítélete, 29-30. pont; *Schwarze, J.* i.m. 649. p.; *Hirte, H. – Brückner, T.* i.m. 93. p.

²⁵⁴ *Teichmann, Cristoph*: Gesellschaftsrecht im System der Europäischen Niederlassungsfreiheit (ZGR; Heft 6/2011.; 639-689. pp.) 645-646. pp.; *Huemer, Daniela*: Grenzüberschreitende Verschmelzungen von Kapitalgesellschaften (Teil 2) (RWZ; Heft 3/2006.; 65-69. pp.) 68. p.; *Duursma, D. – Duursma-Kepplinger, H. – Roth, M.* Rn 4525.; *Bayer, Walter – Schmidt, Jessica*: Grenzüberschreitende Sitzverlegung und grenzüberschreitende Restrukturierungen nach MoMiG, Cartesio und Trabrennbahn (ZHR; Heft 173/2009.; 735-774. pp.) 768. p.

²⁵⁵ C-411/03. sz. ügy: Sevic Systems AG, A Bíróság ítélete, 19. pont; *Van Gerven, D.* (Volume I.) i.m. 71-72. pp.

formaváltás és a jogutódlás kapcsolatára nézve különböző, másrészt pedig a formaváltás jelensége több tagállam területét érintő kontextusban összefonódik a székhelyáthelyezés jogintézményével is. Figyelemmel tehát arra, hogy a székhelyáthelyezés olyan *sui generis* szervezeti változásnak tekinthető, amely behatolva az átalakulás felségterületére szervesen összefonódik a társasági forma megváltozásának a kérdéskörével, így jelen tanulmányunkban szükségesnek tartjuk a formaváltással együtt járó székhelyáthelyezési folyamatok megengedhetőségének a vizsgálatát is.²⁵⁶

a) A letelepedés szabadsága és a formaváltás vs. székhelyáthelyezés

Elsőként azt kell rögzítenünk, hogy a határon átnyúló átalakulási formációk a letelepedés szabadságának védőhálója által átfogott szervezeti változásokkal járó eljárásoknak tekinthetőek az Európai Bíróság korábbiakban kifejtett, kapcsolódó döntései alapján.²⁵⁷ Az alapszabadságából feltétlenül következő jogok érvényesülése szempontjából a székhelyáthelyezés, a formaváltás és az alkalmazandó jog megváltozásának a kapcsolata az alábbiak szerint jellemezhető:

1. A letelepedés szabadsága által biztosított garanciákból nem vezethető le olyan követelmény, amely utat nyitna a székhelyáthelyezés azon formájának és alanyi jogot biztosítana a társaság számára abban az esetben, ha a székhely áthelyezése mellett a társaságra irányadó jog, és ebből fakadóan a társaság működési formája változatlan marad.²⁵⁸ A formaváltással nem járó székhelyáthelyezés megengedhetőségének az

---

²⁵⁶ A székhelyáthelyezés problematikája nem függetleníthető a társaságra irányadó személyes jog meghatározását előíró kapcsolóelvek kérdésétől, a bejegyzés és a székhely elvének a különbözőségétől. [Lásd erre vonatkozóan részletesen: *Fazekas Judit: A székhelyáthelyezés és letelepedési szabadság a magyar és a közösségi jogban* (In: *Acta Conventus de Iure Civili*; Tomus X.; SZTE AJTK Polgári jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékének kiadványa; szerk.: Papp Tekla; Lectum Kiadó; Szeged; 2009.; 15-29. pp.; a továbbiakban: *Fazekas J. (II.) i.m.*; *Behrens, Peter: Die Umstrukturierung von Unternehmen durch Sitzverlegung oder Fusion über die Grenze im Licht der Niederlassungsfreiheit im Europäischen Binnenmarkt* (ZGR; Heft 1/1994.; 1-25. pp.) 4-7. pp.]. Mindemellet a székhely fogalmára és különféle típusaira vonatkozó tagállami rendelkezések közötti differencia is kihatással lehet a székhelyáthelyezés egyes formáinak a megítélésére. [Lásd erre vonatkozóan: *Metzinger Péter: A társaságok és a szabad letelepedés (a Cartesio ügyben közzétett főtanácsnoki indítvány kritikája)* (Európai jog; 2008/4.; 21-26. pp.) 21. p.; a továbbiakban: *Metzinger, P. (I.) i.m.*; *Metzinger Péter: A társaságok szabad letelepedése a Cartesio ügy után: Hogyan tovább nemzetközi székhelyáthelyezés?* (Európai Jog; 2009/2.; 8-15. pp.) 8-9. pp.; a továbbiakban: *Metzinger, P. (II.) i.m.*; *Süß, Rembert – Wachter, Thomas: Handbuch des internationalen GmbH-Rechts* (zerb verlag; Bonn; 2011.) 217., 222., 232. pp.; *Di Marco, Giuseppe: Der Vorschlag der Kommission für eine 14. Richtlinie* (ZGR; Heft 1-2/1999.; 3-12. pp.) 4-6. pp.]

²⁵⁷ C-411/03. sz. ügy: a SEVIC Systems AG, A Bíróság ítélete, 19. pont; C-210/06. sz. ügy: Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt., A Bíróság ítélete, 111-113. pont; C-378/10. sz. ügy: Vale-ügy, Jääskinen főtanácsnok indítványa, 68. pont; *Fazekas J. (I.) i.m.* 22. p.; *Grohmann, U. i.m.* 328. p.; *Spahlinger, A. – Wegen, G. i.m.* 725. p.; Erre vonatkozóan lásd még: *Mörsdorf, Oliver: Beschränkung der Mobilität von EU-Gesellschaften im Binnenmarkt – eine Zwischenbilanz* (EuZW; Heft 4/2009.; 97-102. pp.)

²⁵⁸ C-210/06. sz. ügy: Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt., A Bíróság ítélete, 111-113. pont

eldöntése tagállami hatáskörbe tartozik, természetesen a származási állam esetében a nemzeti jogalkotó minden további nélkül dönthet úgy, hogy az ilyen típusú szervezeti mozgásnak is teret enged.²⁵⁹ Ha a társaság meg nem engedő tagállami szabályozás ellenére is más tagállam területén kívánja a tevékenységét folytatni, akkor ebben az esetben először meg kell szűnnie a származási tagállamban, ezt követően pedig új társaságot kell alapítania a fogadó tagországban.²⁶⁰ Ennek az esetkörnek a megvalósulása függ azonban a társaság honosságát meghatározó kapcsolólévtől is: amennyiben egy adott tagállam a központi ügyintézés helyéhez fűzi a társaság személyes jogának a megítélését, akkor ez az esetkör nem következhet be, hiszen a központi ügyintézés helyének, mint a tényleges székhelynek az áthelyezése minden esetben szükségszerűen maga után vonja az alkalmazandó jog megváltozását is. Nem történik meg azonban a székhely áthelyezésével együtt automatikusan a honosság módosítása a bejegyzés elvét valló államokban, illetve azokban a tagországokban, amelyek kapcsolólelve a központi ügyintézés helyéhez köthető, és csak a postai cím, bejegyzett iroda áthelyezésére kerül sor a szervezeti változás következtében.²⁶¹

2. A fenti esetkörtől megkülönböztetendő annak a lehetősége, amikor egy társaság korábbi személyes jogát, székhelyét és társasági formáját megőrizve tevékenységének az áthelyezésével külföldi jogalanyként és piaci szereplőként vesz részt egy másik tagállam gazdasági életében.²⁶²

3. A letelepedés szabadságából fakadóan a társaságnak joga van arra, hogy eredeti honosságának a megváltoztatásával egyidejűleg egy másik tagállam területén úgy folytassa a tevékenységét, hogy a szervezeti struktúraváltás következtében

---

²⁵⁹ *Jaensch, Michael*: Der grenzüberschreitende Formwechsel vor dem Hintergrund der Rechtsprechung des EuGH (EWS; Heft 3/2007.; 97-106. pp.) 97. p.; *Fazekas J.* (II.) i.m. 24-26. pp.; *Grohmann, U.* i.m. 329. p.

²⁶⁰ *Süß, R. – Wachter, T.* i.m. 230. p.

²⁶¹ *Metzinger, P.* (I.) i.m. 21. p.; *Gyulai-Schmidt A.* (I.) i.m. 84. p.; Erre vonatkozóan lásd részletesen: *Süß, R. – Wachter, T.* i.m. 224. p., hiszen különbözően alakul az alkalmazandó jog megváltozása, ha mindkét állam ugyanazt a kapcsolólévet követi, és differenciált megállapításokra juthatunk abban az esetben is, ha az érintett tagállamok által alkalmazott kapcsolólévek eltérnek egymástól.; A személyes jog megváltozására lásd: *Eckert, G. – Adensamer, N.* i.m. 55-57. pp.

²⁶² *Süß, R. – Wachter, T.* i.m. 233. p.; Ebbe az esetkörbe tartozik a hazai szabályozás is: Ctv. 7/B. §; Lásd ehhez: *Gyulai-Schmidt Andrea*: Cartesio ante portas – avagy a társaságok Európai Unión belüli szabad költözési joga II. (Európai Tükör; 2008/2.; 52-72. pp.) 72. p.; A cégtörvény magyarázata (Complex; Budapest; 2009.) 95. p.; Gt. kommentár (hvgorac (i.m.) 541. p.; *Csorba Emese*: Sitzverlegung nach der EuGH-Rechtsprechung im deutschem und ungarischem Gesellschaftsrecht (In: *Studii si Cercetari Juridice Europene – European Legal Studies and Research Vol. I.; Drept Privat – Private Law; Conferinta Internationala a Doctoranzilor in Drept – International Conference of PhD Students in Law; Wolters Kluwer; Timisoara; 2010.; 138-150. pp.) 139-140. pp.*

jogalanyiságát megőrizve egy másik tagállam társasági formájába átalakulva működjön tovább.²⁶³ A folyamat legfőbb ismérvei az alábbiak szerint alakulnak:

a) Ebben az esetben a határon átnyúló székhelyáthelyezés olyan folyamatként jelenik meg, melynek immanens ismérve a gazdasági társaság honosságának és az alkalmazandó jognak a megváltozása. A folyamat ebből eredően szükségképpen magában egyesíti a formaváltás főbb jegyeit is, melynek keretében a gazdasági társaság annak az államnak a joga által ismert társasági formába alakul át, ahová székhelyét át kívánja helyezni.²⁶⁴ Ennek során a gazdasági szereplő az adott állam jogrendje által ismert bármely társasági formává átalakulhat abban az esetben, ha erre a fogadó állam joga is lehetőséget ad tagállamon belüli viszonylatban.²⁶⁵

b) A határon átnyúló formaváltással egybekötött székhelyáthelyezés a gazdasági társaság jogalanyiságát nem érinti, az mindvégig töretlen marad azzal, hogy egyben jogi diszkontinuitással, azaz az alkalmazandó jog megváltozásával is párosul.²⁶⁶ A székhelyáthelyezés ezen formája a jogalanyiság folytonossága következtében nem valósít meg vagyomban bekövetkező jogutódlást. Mindemellett a jogalanyiság töretlensége azt is megköveteli, hogy a tagállamok nem támaszthatnak olyan feltételeket a szervezeti változás lebonyolítása során, amely a gazdasági társaság megszűnéséhez és egy másik tagállam területén történő egyidejű, előzmények nélküli alapításához vezetne.²⁶⁷

c) Az egyesüléssel és a szétválással ellentétben itt nem több, hanem csak egy gazdasági társaság érintett azzal, hogy ezzel szemben határon átnyúló kontextusban azonban két jogrendszer előírásainak a találkozása merül fel.²⁶⁸

---

²⁶³ C-210/06. sz. ügy: Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt., A Bíróság ítélete, 111-113. pont; *Metzinger Péter – Nemessányi Zoltán – Osztovis András: Freedom of establishment for companies in the European Union (Complex; Budapest; 2009.)* 66-67. pp.

²⁶⁴ *Kallmeyer, Harald: Die Mobilität der Gesellschaften in der Europäischen Union (AG; Heft 2/1998.; 88-90. pp.)* 89. p.; *Patakyová, Maria: Recent developments in the application of the slovakian company law (FOWI Seminar; Wien; 21.09.2011.)*; *Behrens, Peter: Anerkennung, internationale Sitzverlegung und grenzüberschreitende Umstrukturierung von Gesellschaften nach dem Centros-Urteil des EuGH (JBI; Heft 6/2001.; 341-355. pp.)* 354. p.; *Eckert, G. i.m. EU-VerschG, Vor § 1, Rn 51.*; *Süß, R. – Wachter, T. i.m. 231. p.*; *Jaensch, M. i.m. 97. p.*

²⁶⁵ *Kokoly Zsolt: A kereskedelmi társaságok letelepedési szabadságának aktuális kérdései: a határon átnyúló székhelyáthelyezés a Cartesio-ügy után (X. RODOSZ Konferencia; 2009. november 13-15.; Kolozsvár; <http://www.rodosz.ro/files/Kokoly%20Zsolt.pdf>); Az alkalmazandó jog megváltozásával együtt járó székhelyáthelyezés jogi megoldásaira vonatkozóan lásd: *Schmidt, Karsten: Sitzverlegungsrichtlinie, Freizügigkeit und Gesellschaftsrechtspraxis (ZGR; Heft 1-2/1999.; 20-35. pp.)* 27-29. pp.*

²⁶⁶ *Kallmeyer, H. i.m. 89. p.*; *Süß, R. – Wachter, T. i.m. 231. p.*

²⁶⁷ *Kallmeyer, H. i.m. 89. p.*; *Grohmann, U. i.m. 328. p.*; *Jaensch, M. i.m. 100. p.*; Lásd erre vonatkozóan a székhelyáthelyezésről szóló 14. társasági jogi irányelvtervezet normaszövegét (ZIP; Heft 39/1997.; 1721-1724. pp.); illetve ZGR; Heft 1-2/1999.; 157-164. pp.)

²⁶⁸ *Kepplinger, H-C. i.m. 490-492. pp.*

b) Vizsgálati szempontok a megengedhetőség megítélésénél

Tekintettel arra, hogy a letelepedés szabadságából és az Európai Bíróság kapcsolódó döntéseiből csak az előbbieken bemutatott utóbbi esetkör, tehát a formaváltással és az alkalmazandó jog megváltozásával járó székhelyáthelyezés lehetősége vezethető le, így a továbbiakban ehhez kapcsolódóan a szervezeti változások ezen típusának a megengedhetőségi feltételeit kívánjuk az elemzés tárgyává tenni:

1. Figyelemmel arra, hogy közösségi rendezés ezen a területen még nem született meg, de a tagállamok a letelepedés szabadságából fakadó követelmények érvényesítése végett kötelesek engedni az ilyen típusú átszervezéssel járó folyamatokat, fontos kiemelni, hogy ez a kötelezettség a tagállamokat csak abban az esetben terheli, ha az ilyen típusú változásokra a nemzeti jogban egyébként lehetőséget adnak.²⁶⁹ Ausztria esetében például a formaváltásra csak a tőkeegyesítő társasági formák egymás közötti relációjában van lehetőség, illetve akkor, ha egy tőkeegyesítő társaság vagyona univerzális jogutódlás keretében a több mint 90%-os részesedéssel rendelkező személyegyesítő társasági formában működő tagra vagy egy újonnan alapított akár belföldi, akár pedig külföldi személyegyesítő társaságra száll át.²⁷⁰ Az osztrák szabályozással ellentétben más tagállamokban (például hazánkban, Romániában vagy Bulgáriában) nem találunk ilyen szűkített hatókörű szabályozást és megközelítési koncepciót a gazdasági társasági formák közötti mozgásra vonatkozóan.

2. Kutatásunk második lépcsőjeként vizsgálnunk kell annak a kérdését is, hogy a nemzeti bánásmód követelményéhez kapcsolódóan szabályozott-e olyan esetkör a belső jogokban, amely a formaváltással járó székhelyáthelyezéshez hasonló folyamatok igénybe vételét tenné lehetővé a nemzeti gazdasági társaságok számára.²⁷¹ A problematikát a székhelyáthelyezés és a formaváltás oldaláról is megközelíthetjük:

a) A nemzeti jogok területükön belül lehetőséget adhatnak a gazdasági társaság székhelyének egy másik cégbíróság illetékességi területére történő áthelyezésére anélkül, hogy a gazdasági társaság jogalanyiségében vagy szervezeti formájában változás állna be. Ebben az esetben a jogalanyiség töretlensége mellett megvalósuló

---

²⁶⁹ Fazekas J. (I.) i.m. 22. p.

²⁷⁰ öUmwG 1. §; Fries, R. i.m. 155. p.; Duursma, D. – Duursma-Kepplinger, H. – Roth, M. i.m. Rn 4526.; Az átalakulás fogalmához és típusaihoz lásd még részletesen: Kalss, S. i.m. UmwG, § 1, § 2, Rn 11., 15., 19. és § 5

²⁷¹ Fazekas J. (I.) i.m. 22. p.; C-378/10. sz. ügy: Vale-ügy, Jääskinen főtanácsnok indítványa, 28., 72. pont

székhelyáthelyezésre határon átnyúló relációban sem állítható fel főszabály szerint tagállami korlátozás.²⁷²

b) A székhelyáthelyezésre vonatkozó nemzeti rendelkezések mellett a formaváltásra irányadó tagállami előírások sem hagyhatóak figyelmen kívül abban a kontextusban, hogy a határon átnyúló székhelyáthelyezés immanens ismérveként jelenik meg a társasági forma megváltozása. Több tagállam területét érintő relációban a nemzeti jogok megközelítése aszerint differenciálható, hogy a gazdasági társaság a határon átvélő átalakulási folyamatot követően milyen társasági formában kíván továbbműködni:

– Amennyiben a szervezeti változást megelőzően, illetve azt követően az a társasági forma, amelyben a gazdasági társaság működik, egymásnak megfeleltethető, akkor a gazdasági társaság a folyamat eredményeképpen olyan társasági formába alakul át, amely az adott tagállam jogrendje szerint beazonosítható a korábbi működési formával. Ez az esetkör valósul meg például akkor, ha egy osztrák korlátolt felelősségű társasági formában működő gazdasági társaság (például Baumit GmbH) egy magyar korlátolt felelősségű társaságként (Baumit Kft.) kívánja tevékenységét továbbfolytatni azzal, hogy a székhely áthelyezése mellett az alkalmazandó jog megváltozása is bekövetkezik (lásd a Cartesio-ügyben megkövetelt elhatároló szempontokat). A nemzeti jogokkal történő összevetés révén a diszkrepancia abban rejlik, hogy a GmbH-ből a kft. irányába történő formaváltás lehetősége (kvázi „két kft.” közötti szervezeti változás az alkalmazandó jog megváltozása mellett) a nemzeti keretek között nem értelmezhető.²⁷³ Ennek az átszervezési eljárásnak leginkább az előző pontban bemutatott és a belső jogokban is szabályozott székhelyáthelyezés feleltethető meg azzal, hogy a határon átnyúló jelleg miatt a gazdasági társasági forma és az alkalmazandó jog megváltozása is szükségképpen bekövetkezik.

– A fentiek mellett elképzelhető az az esetkör is, amikor a gazdasági társaság a szervezeti változás során olyan társasági formát ölt magára, amely nem feleltethető meg korábbi működési formájának, például ha egy osztrák részvénytársaság magyar korlátolt felelősségű társasággá kíván átalakulni. A társasági forma szempontjából ekkor a két jogrendszer vonatkozó rendelkezései – szemben az előző példával – nem feleltethetőek meg egymásnak, így ebben az esetben a székhelyáthelyezés jogintézménye valódi formaváltással kombinálódva jelenik meg. Ennek keretében vizsgálni szükséges azt,

²⁷² C-378/10. sz. ügy: Vale-ügy, Jääskinen főtanácsnok indítványa, 29. pont

²⁷³ C-378/10. sz. ügy: Vale-ügy, Jääskinen főtanácsnok indítványa, 33. pont

hogy a két érintett jogrendszer társasági jogi szabályozása lehetőséget ad-e a gazdasági társaságok határokon átívelő formaváltással járó folyamatainak a bekövetkezésére legyen az átalakulás vagy székhelyáthelyezés.²⁷⁴ A válasz mind Ausztria, mind pedig Magyarország vonatkozásában nemleges. Ezt követően következő lépcsőként az Európai Bíróság Sevic-ügyben hozott döntésének logikáját követve azt kell elemeznünk, hogy a nemzeti jogok határokon belül biztosítják-e a hazai gazdasági társasági formák számára a részvénytársasági formából a korlátolt felelősségű forma felé történő elmozdulást. A válasz mindkét ország nemzeti jogához kapcsolódóan igenlő. Ebből fakadóan nem lehet indokolt az a szabályozás, amely a határokon belül korlátozások nélkül teremt lehetőséget az ilyen irányú szervezeti változásokra, míg a határokat átlépve generális jelleggel alkalmazható akadályt gördít a struktúraváltás ezen típusa elé. A nemzeti tagállami jogok abban az esetben tehát, ha a saját gazdasági társaságaik részére a részvénytársaságok és a korlátolt felelősségű társaságok relációjában elérhetővé teszik a formaváltás eszköztárának az alkalmazását, akkor annak igénybe vételét a más tagállamban jogszerűen alapított gazdasági társaságok részére is megfelelően biztosítani kell.²⁷⁵

3. Főszabály szerint a származási tagállam nem gátolhatja meg az alkalmazandó jog megváltozásával járó, a székhely áthelyezésére irányuló szervezeti változásokat. A korlátozás lehetősége csak kényszerítő érdekek fennállása esetén kerülhet előtérbe, melynek jogszerűsége az Európai Bíróság által hozott Gebhard-döntésben kidolgozott szempontrendszer figyelembe vételével ítélt meg.²⁷⁶

c) Diszkrepanciák a formaváltással járó székhelyáthelyezés esetében

Tekintettel arra, hogy a formaváltás és az ehhez kapcsolódó székhelyáthelyezés megengedhetőségének a kérdésére a letelepedés szabadságának a segítségül hívásával, valamint a nemzeti keretek között hatályosuló rendelkezések diszkriminációmentes alkalmazásával pozitív választ adtunk, uniós állásfoglalás hiányában további vizsgálódás tárgyát kell, hogy képezze az is, hogy a formaváltás esetén határon átnyúló kontextusban milyen anyagi és eljárásjogi jogszabályok betartására kell ügyelni. Harmonizációs rendelkezések hiányában bár a tagállamoknak garantálniuk kell az ilyen

²⁷⁴ Behrens, P. (Anerkennung) i.m. 341-355. pp.

²⁷⁵ Süß, R. – Wachter, T. i.m. 234-235. pp.; Teichmann, C. i.m. 686. p.

²⁷⁶ Gyulai-Schmidt A. (II.) i.m. 71. p.; Lásd erre vonatkozóan a szétválásnál kifejtetteket. Lásd még: Fazekas J. (I.) i.m. 22. p.; Grohmann, U. i.m. 328. p.; Eckert, G. i.m. EU-VerschG, Vor § 1, Rn 53.; Bayer, W. – Schmidt, J. i.m. 757-759., 763. pp.

típusú szervezeti változások megengedhetőségét anélkül, hogy a társaság jogutód nélküli megszűnését vagy újjáalapítását követelnék meg, azonban ennek technikai és gyakorlati kivitelezhetősége lényeges anyagi jogi és eljárási kérdéseket vet fel.²⁷⁷ Az anyagi jogi problémák a jogutódlás megítéléséhez, míg az eljárásjogi szabályok különbözősége a cégbírósági bejegyzéshez és az alkalmazandó feltételek meghatározásához kötődnek:

1. A külföldi jogok az átalakulás fogalmát többféle értelemben használják, és annak egyes típusai nem minden esetben valósítanak meg vagyonban bekövetkező jogutódlást. A jogutódlás problematikája a székhelyáthelyezéshez kapcsolódóan akként jelenik meg, hogy a tagállami jogokban az egyesüléssel és a szétválással szemben szignifikáns eltérés tapasztalható a formaváltás rendszertani elhelyezésében. A hazai szabályozás kivételével, amely a formaváltás folyamatát is átalakulásnak és jogutódlásnak tekinti, más tagállamok joga alapján a társasági forma megváltozásának a keretein belül nem jön létre új jogalany, és nem beszélhetünk a vagyon átszállásáról, tehát a vagyonban bekövetkező jogutódlásról sem. A jogalany azonosságának, identitásának megőrzése egyes tagországok vonatkozásában tehát a formaváltás lényegi ismérveként tükröződik vissza változatlan tagi kör és a társasági vagyon megtartása mellett, ugyanakkor a folyamat a társaság belső szervezeti struktúrájának, a társaságra irányadó jogszabályok összességének a megváltozásával is együtt jár.²⁷⁸ A gazdasági folytonosság így a jogalanyiség megőrzésének ellenére is jogi diszkontinuitással karöltve jelenik meg.²⁷⁹

A székhelyáthelyezés olyan *sui generis* jogintézmény, amely magán hordozza ugyan az átalakulás (formaváltás) jegyeit, de attól eltérő tulajdonságokkal is bír. A székhelyáthelyezés során a jogalanyiség megőrzése töretlen és csak a jogi ruha megváltoztatására kerül sor az alkalmazandó jog megváltoztatásával egyidejűleg. A szervezeti változás ezen jellemzője a folyamat immanens ismérve; ezt a felfogást tette magáévá a 14. társasági jogi irányelvtervezet is.²⁸⁰ Ebből fakadóan tehát a székhelyáthelyezés nem valósít meg jogutódlást, és bár formaváltással is együtt járhat, azonban nem minősíthető az eredeti társaság jogelődnek, és az utódtársaság sem nevezhető jogutódnak. Erre egyébként csak abban az esetben lenne lehetőség, ha a származási tagállam joga az ilyen típusú szervezeti változást kifejezetten jogutódlásként

²⁷⁷ Grohmann, U. i.m. 329. p.; C-378/10. sz. ügy: Vale-ügy, Jääskinen főtanácsnok indítványa, 57. pont

²⁷⁸ Wiedermann, H. i.m. 576. p.

²⁷⁹ Doralt, P. – Nowotny, C. – Kalss, S. i.m. § 241 AktG, Rn 5.

²⁸⁰ A székhelyáthelyezésről szóló 14. társasági jogi irányelv tervezete 3. cikk

szabályozza.²⁸¹ A fentiekből eredően tehát ha a társasági forma megváltozásának és a székhelyáthelyezésnek a sajátos szimbiózisát boncolgatjuk, akkor megállapítható, hogy a formaváltást is magában ötvöző székhelyáthelyezéssel kapcsolatban az uniós jogfejlődés azon tagállamok gyakorlatához és dogmatikai felfogásához közelít, amelyek egyébként nem tekintik jogutódlásnak a formaváltás folyamatát.

2. Az eljárásjogi jogközelítés hiánya arra vezet, hogy bár a székhelyáthelyezés nem irányulhat a társaság végelszámolással vagy felszámolással történő jogutód nélküli megszűnésére, illetve egy másik tagállamban történő újjáalapítására, azonban jogtechnikailag a cégjegyzékek közötti átvezetés az egységes szabályozás hiányából és a tagállami rendelkezések különbözőségéből fakadóan csak úgy oldható meg, ha a származási államban előzetesen törlik a gazdasági társaságot, a fogadó állam pedig új társaságként jegyzi be az ekkor jogilag már egyébként nem létező szervezetet.²⁸² Ebben az esetben azonban nyitva marad annak a kérdése, hogy a kettő közötti időszakban a társasági működés és a jogalanyiség folytonossága (tekintettel a székhelyáthelyezés immanens ismérveire) miként biztosítható, hiszen a társaság ezen eljárási megoldás következtében visszalép az alapítási szakaszba arra tekintettel, hogy a származási államban már azelőtt törlik, mielőtt a fogadó államban bejegyeznék. Ez a jogtechnikai gyakorlat nem csupán a jogalanyiség megszakadásához kapcsolódóan vet fel dogmatikai problémákat, hanem a társaság gazdasági érdekeire, a hitelezőkre, valamint a tagokra nézve is súlyos hátrányokkal járhat.²⁸³

A tagállamok különböző szabályozási struktúrája mindemellett nem csupán a cégbírósági feladatokkal kapcsolatban okoz ellentmondásokat, hanem kételyek merülhetnek fel a székhelyáthelyezés teljes folyamatára alkalmazandó eljárásjogi rendelkezésekkel vonatkozásában is, hiszen bár a formaváltással járó székhelyáthelyezésben csupán egy gazdasági társaság érintett, azonban a határon átnyúló jelleg miatt két jogrendszer előírásai ütköznek. A kollízió feloldására az alábbi megoldási javaslatok szolgálhatnak:

a) A székhelyáthelyezés bejegyzésére vonatkozóan annak az államnak a jogát tekinthetjük irányadónak, amelynek joga a későbbiekben meghatározza a gazdasági társaság honosságát.²⁸⁴ Ennek az államnak a joga alapján meghatározott feltételek teljesítése esetén (például a kötelezően csatolandó okiratok benyújtását követően)

---

²⁸¹ C-378/10. sz. ügy: Vale-ügy, Jääskinen főtanácsnok indítványa, 77. pont

²⁸² Patakyová, M. i.m.; C-378/10. sz. ügy: Vale-ügy, Jääskinen főtanácsnok indítványa, 44-49. pont

²⁸³ Patakyová, M. i.m.

²⁸⁴ Kepplinger, H-C. i.m. 492-493. pp.

kerülhet sor a szervezeti változás bejegyzésére. Ebből fakadóan felmerülhet annak a kérdése, hogy az eljárási szabályok következtében előírt követelmények kihathatnak-e azon anyagi jogi szabályok alkalmazására, amelyek például ezen csatolandó okiratok vonatkozásában kötelező tartalmi előírásokat támasztanak.

b) Bár a székhelyáthelyezés esetében csak egy gazdasági társaság érintett, azonban két különböző jogrend előírásai találkoznak. Ebben az esetben a társaságnak teljesíteni kell mind a származási állam, mind pedig a fogadó állam által megkívánt feltételeket, azoknak kumulatív módon megfelelvén.²⁸⁵ Ez a megoldás mindemellett arra vonatkozóan nem ad választ, hogy több jogrendszer találkozása esetén, amennyiben az előírt követelmények ellentétben állnak egymással, akkor jogharmonizáció hiányában melyik tagállam jogának kell meghajolnia az összeütközés elkerülése érdekében.

c) Tekintettel arra, hogy a székhelyáthelyezés folyamata feltételezi a társasági forma megváltozását, így az átalakulásra vonatkozó normaanyag is segítségül hívható a joghézag kitöltésére.²⁸⁶ Analógia útján megfelelően alkalmazhatóak a határon átnyúló egyesületekre vonatkozó rendelkezések, illetve az SE-rendeletben és a kapcsolódó tagállami végrehajtó jogszabályokban foglalt, az SE székhelyének az áthelyezését rendező előírások. Ennek megfelelően az eljárás során székhelyáthelyezési tervet kell készíteni, és a hitelezők részére célszerű előzetes biztosíték-követelési jogot engedni,²⁸⁷ de nem mellőzhető a kétlépcsős jogszerűségi és bejegyzési eljárás sem előzetes deklaratív hatályú, majd utólagos szintén deklaratív hatályú bejegyzéssel a származási államban, és konstitutív hatályú aktussal a fogadó államban.²⁸⁸

A határokon átnyúló szétválására és a formaváltás-székhelyáthelyezés problematikájára tett észrevételeinket úgy összegezzük, hogy külön uniós jogharmonizációs rendelkezések hiányában a *szétválás és a formaváltás (székhelyáthelyezés) határokon átnyúló folyamatainak a megítélésénél a nemzeti kollíziós jogi szabályokból és társasági jogi rendelkezésekből kell kiindulni*. Vizsgálni kell azt, hogy az adott állam joga az adott társasági formák között lehetővé teszi-e az ilyen típusú átszervezést, és ha igen, akkor az milyen feltételekkel és milyen

---

²⁸⁵ Jaensch, M. i.m. 98. p.

²⁸⁶ Behrens, P. (Anerkennung) i.m. 355. p.

²⁸⁷ Kalss, S. i.m. UmwG, § 2, Rn 15-18.; Az alkalmazandó jog vonatkozásában a lehetséges alternatívákat vedd össze: Doralt, Maria: Cross- Border Mergers – A Glimpse into the Future (ECFR; 1/2007.; 17-42. pp.) 28-29. pp.

²⁸⁸ C-378/10. sz. ügy: Vale-ügy, Jääskinen főtanácsnok indítványa, 80. pont; Eckert, G. i.m. EU-VerschG, Vor § 1, Rn 58-67.

jogkövetkezmények alkalmazásával válhat hatályossá.²⁸⁹ Míg a szétválás vonatkozásában a nemzeti jogrendek találkozása alapvetően a részvénytársaságok esetében harmonizált szabályokon nyugszik, addig a formaváltással, illetve az anélkül járó székhelyáthelyezés előírásaira vonatkozóan a uniós jogközelítés még nem történt meg.²⁹⁰ A formaváltással járó székhelyáthelyezéssel kapcsolatban tovább nehezíti az egységesítést az a tény is, hogy a társasági forma megváltozásával járó folyamatok jogi természetének a megítélésénél is gyökeres különbségeket találunk: a hazai szabályozásban a formaváltás jogutódlási formációként jelenik meg, míg a többi vizsgált tagország esetében társasági forma megváltoztatása egyáltalán nem valósít meg vagyonátszállást. Az anyagi jogi és az eljárásjogi anomáliák feltérképezése után helyesen mutat rá Jääskinen főtanácsnok a Vale-ügyben arra, hogy a székhelyáthelyezéssel járó szervezeti változásokat helyesebb az uniós jog jelenlegi állapotában inkább a társaságok újjáalapításának, mintsem nemzetközi átalakulásának tekinteni.²⁹¹ A székhelyáthelyezés annak fogalmát tekintve összességében véve *egy olyan sui generis szervezeti változásnak tekinthető, ahol a gazdasági társaság a jogalanyiság megőrzése és az alkalmazandó jog megváltozása mellett annak az államnak a társasági formájává alakul át, amelybe székhelyét át kívánja helyezni.* A jelenség behatol ugyan az átalakulás területére, de a több tagállam területét érintő székhelyáthelyezés és az átalakulás kapcsolatának a vonásai mögött harmonizációs rendelkezések hiányában látni kell az egyes tagállamok átalakuláshoz kapcsolódó megközelítési aspektusainak a különbözőségét is.

5. Az európai részvénytársasághoz kapcsolódó átalakulási formációk

Az SE területi elterjedtségét tekintve megállapítható, hogy a vizsgált tagállamok közül Ausztriában 2009 közepén 13, Csehországban 137, Németországban 91, Magyarországon 4 SE működött, míg Bulgáriában és Romániában eddig az időpontig egyetlen ilyen formában működő szupranacionális társaság sem került megalapításra.²⁹² Az SE-k száma, valamint az alapításához kapcsolódó határokon átnyúló feltételek esetünkben a német-cseh-osztrák határvonalon mutatnak erős, tagállami területek felett átívelő gazdasági kapcsolatokat. Az létrehozott európai részvénytársaságok alapítási

---

²⁸⁹ Behrens, P. (Anerkennung) i.m. 353-355. pp.; Kepplinger, H-C. i.m. 493. p.

²⁹⁰ Kepplinger, H-C. i.m. 493. p.

²⁹¹ C-378/10. sz. ügy: Vale-ügy, Jääskinen főtanácsnok indítványa, 32., 80. pont; Ezzel ellentétesen lásd: Metzinger, P. (II.) i.m. 11. p.

²⁹² Study on the European Company (SE) i.m. 179-180., 271. pp.

módját tekintve egyesüléssel az SE-k 13 %-a, formaváltással pedig 20 %-a került létrehozásra, amely a származtatott alapítás esetköreit együttesen vizsgálva összesen 33 %-os, azaz egyharmados arányt képvisel az összes európai részvénytársaság vonatkozásában.²⁹³

a) *Az SE és a formaváltás*

A rendeletben szabályozott két átalakulási forma között nincs különbség abban a tekintetben, hogy mind az egyesülés, mind a formaváltás lehetősége *csak a tagállami részvénytársaságok számára áll nyitva*, más gazdasági társasági formák az SE származtatott alapításában nem működhetnek közre. A formaváltás és az egyesülés, azon belül is a konszern keretei között megvalósuló fúzió esetén az alkalmazott előfeltételek összehasonlítása azonban már ellentmondásokra vezethet. Az SE formaváltás útján történő keletkeztetésére csak abban az esetben kerülhet sor, ha azon részvénytársaság, amely a továbbiakban európai részvénytársasági formában kívánja tevékenységét folytatni, legalább két éve egy másik tagállamban működő leányvállalattal rendelkezik. Mindemellett, ha az egyesülés azon formája valósul meg, ahol az egymással függőségi viszonyban álló gazdasági társaságok egyesülése következik be, akkor olyan időbeli követelményt, amely legalább két éves kapcsolatot támasztana a két társaság vonatkozásában, az SE-rendeletben nem találunk. Ebből fakadóan *az egyik jogutódlási formánál* (a konszern keretei között megvalósuló egyesülésnél) *meghatározott* (vagyis elő nem írt) *feltételek leronthatják a másik átalakulási forma* (a formaváltás) *gyakorlati érvényesülését.*²⁹⁴ Különbség mutatkozik még az egyesülés és a formaváltás között abban az aspektusban is, hogy míg az SE egyesüléssel történő alapítása határon átnyúló elemeket is tartalmaz, addig a *formaváltás vonatkozásában a rendelet kifejezetten megtiltja a társasági forma megváltoztatásával egyidejűleg végrehajtott más tagállam területére irányuló székhelyáthelyezést.*²⁹⁵ Ebből az következik, hogy bár az európai jogalkotó elindult azon a mezsgyén, amely már az átalakulási formációk közül a formaváltást is érinti, azonban nem lépte át ezzel kapcsolatban a tagállamok határát és nem kívánt szembesülni azzal, hogy az egyidejűleg esetlegesen végrehajtott székhelyáthelyezés következtében az alkalmazandó jog megváltozásából eredő problémákkal és a több tagállam nemzeti joga

²⁹³ Study on the European Company (SE) i.m. 189. p.

²⁹⁴ Theisen, M.R. – Wenz, M. i.m. 67. p.

²⁹⁵ Kals, S. – Hügel, H.F. i.m. Vorbemerkungen §§ 29-33., Rn 2., 10.

közötti ellentmondások feloldásával, az irányadó és alkalmazandó anyagi jogi, valamint eljárási rendelkezések kijelölésével konfrontálódjon.²⁹⁶ Álláspontunk szerint azonban rejtetten mégis megjelenik a határon átnyúló formaváltás akkor, amikor az SE egyesüléssel történő alapítására beolvadással kerül sor, hiszen az átvevő társaság társasági formája minden esetben európai részvénytársaságra változik.²⁹⁷ Ebben az esetben azonban nem beszélhetünk valódi értelemben vett határokon átnyúló formaváltásról, hiszen az átalakulás feltételeként megkövetelt határon átnyúló elem mindig egy már folyamatban lévő fúzióhoz kapcsolódik, így a formaváltás önmagában, az egyesüléshez kapcsolódó keretek nélkül nem létezhet és nem valósulhat meg.

Az európai részvénytársaság formaváltásához kapcsolódó kérdésfelvetéseink egyrészt a formaváltás több tagállamban érvényesülő dogmatikai megközelítéséhez, másrészt pedig a magyar jogirodalom azon értelmezési aspektusához kötődik, miszerint az európai részvénytársaság formaváltással történő keletkeztetéséhez elegendő a létesítő okirat módosítása, és a folyamat „*technikai átalakulásnak*” minősíthető. Az európai részvénytársaság formaváltással történő alapításának megítélése a tagállamok eltérő dogmatikai besorolásának megfelelően anomáliákat okozhat, hiszen a hazai szabályozáson kívül egyik vizsgált tagországban sem minősül jogutódlásnak a gazdasági társasági formák közötti átszervezés lehetősége. Ezen országok szabályozási technikáját vette át az európai jogalkotó az *SE-rendelet 37. cikkének (2) bekezdésében* is, amikor úgy rendelkezett, hogy az európai részvénytársaság alapítása nem jelenti a korábbi részvénytársasági formában működő jogalany megszűnését és új jogi entitás létrehozását.²⁹⁸ A tagállamok többségének dogmatikai megközelítésével szemben azonban a magyar gyakorlat a formaváltást jogutódlásnak tekinti, melynek következtében a jogelőd megszűnik, és törlésre kerül a cégjegyzékből, míg a jogutód gazdasági társaság egy, a jogelődtől eltérő társasági formában működő gazdasági társaságként kerül létrehozásra és bejegyzésre. Az európai részvénytársaság esetében, amennyiben annak létrehozására a társasági forma megváltoztatásával kerül sor, ez az értelmezés figyelemmel az *SE-rendelet 37. cikkének (2) bekezdésében* foglaltakra, amely a tagállamokban közvetlenül hatályosul és közvetlenül alkalmazandó, nem állja

---

²⁹⁶ Theisen, M.R. – Wenz, M. i.m. 74. p.

²⁹⁷ Jannott, Dirk – Frodermann, Jürgen (Hrsg.): Handbuch der Europäischen Aktiengesellschaft – Societas Europaea – (C.F. Müller Verlag; Heidelberg; 2005.) 43. p.; Van Gerven, D. – Storm, P. (Volume I.) i.m. 38. p.

²⁹⁸ Van Gerven, D. – Storm, P. (Volume I.) i.m. 52. p.; Kalss, S. – Hügel, H.F. i.m. Vorbemerkungen §§ 29-33., Rn 1.; Schindler, C.P. i.m. 265. p.; Theisen, M.R. – Wenz, M. i.m. 171. p.

meg a helyét. Álláspontunk szerint igaz ez akkor is, ha a hazai megközelítés szerint nem átalakulás, hanem csak „*technikai átalakulás*” következik be abban az esetben, ha a tagállami részvénytársaság európai részvénytársasági formában kíván továbbműködni, amely formailag a társasági szerződés módosításával és változásbejegyzési eljárás kérelmezésével, lefolytatásával zajlik, valamint a változások átvezetése akként történik, hogy a részvénytársaságot a cégbíróság törli a cégjegyzékből, míg az SE-t új cégjegyzékszámra jegyzi be a cégnyilvántartásba (lásd 3. sz. táblázat).²⁹⁹ Az átalakulás dogmatikai megközelítését tekintve, amely magánjogi értelemben jogutódlási folyamatokat egyesít magában, felmerülhet annak a kérdése, hogy az eljárásjogi szempontból megkonstruált „*technikai átalakulás*”, amely párosulhat jogutódlással, de az SE esetében anélkül is megvalósulhat, mennyiben illeszthető be a Gt. átalakulásra vonatkozó anyagi jogi rendszerébe. A hazai megközelítés tehát eljárásjogi aspektusokból és a technikai kivitelezhetőség szempontjából érzékeltette azt, hogy az európai részvénytársaság esetében az SE-rendelet kifejezett előírásai következtében a jogutódlási tartalmat hordozó formaváltásról nem lehet szó, azonban ez a mechanizmus anyagi jogi értelemben nem illeszthető be abba az alapvető tételbe, amely szerint az átalakulás jogutódlásnak tekinthető. A technikai átalakulás abban a vonatkozásban is eltérést mutat az európai részvénytársaság keletkeztetési mechanizmusa esetében, hogy a rendelet az egyes eljárási kérdésekre vonatkozóan is tartalmaz kifejezett rendelkezéseket. Az *SE-rendelet 37. cikke* átalakulási tervet, valamint jelentés elkészítését követeli meg a részvénytársaság vezető tisztségviselőitől, amely megindokolja az átszervezési folyamat szükségességét, jogi és gazdasági vonzatait. Ezeket a dokumentumokat nyilvánosságra kell hozni, közzé kell tenni, továbbá független szakértők kirendelése sem mellőzhető az átalakulás folyamatában (lásd 3. sz. táblázat).³⁰⁰ A rendelet ezen szabályai közvetlenül alkalmazhatóak és közvetlenül hatályosulnak az egyes tagállamokban, így azok alkalmazásától nem lehet eltekinteni. Ebből fakadóan álláspontunk szerint az európai részvénytársaság társasági forma megváltoztatásával történő keletkeztetése túllép a társasági szerződés pusztán módosításának a mechanizmusán még akkor is, ha a technikai átalakulás szerinti minősítéshez elegendő az, ha a jogalkotó bármilyen aspektusban, de mentesítse az átalakulási folyamatot bizonyos eljárási cselekmények elvégzése alól.

---

²⁹⁹ Vö. BDT 2010. 192.

³⁰⁰ Vö. *Drinhausen, F. – Van Hulle, K. – Maul, S.* i.m. 108-111. pp.

Az előbbieken kifejtett indokokra tekintettel az európai részvénytársaság tagállami részvénytársasági formából történő keletkeztetése anyagi jogi szempontból a magyar átalakulási jogban egy olyan *sui generis szervezeti változásokkal járó átalakulási formációnak tekinthető*, amely a közvetlenül alkalmazandó és hatályosuló uniós rendelkezések következtében *nem valósíthat meg vagyonátszállást és jogutódlást*. Ez a megállapítás magánjogi értelemben relativizálja a Gt-ből levezethető azon alapelvi jelentőségű tételt, amely szerint az átalakulás egyben jogutódlással is párosul. A magyar átalakulási jog dogmatikai megközelítéséből fakadóan az SE formaváltással történő alapítása *eljárásjogi szempontból besorolható a technikai átalakulás esetkörébe*, hiszen az átalakulási folyamatban a jogalkotó meghatározott eljárási cselekmények vonatkozásában könnyítéseket tartalmaz, még akkor is, ha a folyamat nem valósít meg jogutódlást. Ezt azonban csak abban a vonatkozásban tartjuk helytállónak, miszerint a szervezeti változás cégnyilvántartásba történő bejegyzése nem mutat eltéréseket az átalakulás bejegyzésétől, azonban anyagi jogi értelemben szignifikáns eltérések mutatkoznak akár a formaváltástól, akár pedig a közkereseti társaság és a betéti társaság közötti átszervezés lehetőségétől a jogutódlási momentum hiányára tekintettel (lásd 3. sz. táblázat).³⁰¹

b) Az SE részvétele az egyes átalakulási formációkban

A rendelet igen tág teret hagy a nemzeti végrehajtó szabályok érvényesülésének, valamint a tagállami társasági jogok részvénytársaságokra irányadó rendelkezéseinek.³⁰² A történeti fejlődés következtében az SE-rendelet végül nem egy egységes, szupranacionális társasági forma létrehozását valósította meg, hanem az uniós norma keretei között kialakított, az egyes tagállami társasági jogi szabályok szerint működő, és ebből fakadóan a társasági forma elnevezésén kívül több aspektusból eltérő tartalommal bíró társasági formát eredményezett.³⁰³ Az SE-rendeletben foglalt, a tagállamok részvénytársaságokra vonatkozó nemzeti szabályainak a figyelembe vételére irányuló utaló norma következtében a nemzeti rendelkezések alkalmazása következtében az SE alapítási mechanizmusai bizonyos aspektusból az átalakulási formációk tágabb

---

³⁰¹ Felmerülhet tehát annak a kérdése, hogy az eljárásjogi szempontok és a technikai megvalósíthatóság kihatással lehet-e egy adott szervezeti változás dogmatikai, anyagi jogi értelemben vett besorolására és rendszerére.

³⁰² *Kalss, S. – Hügel, H.F.* i.m. Allgemeiner Teil, RV [1], Problem; Erre vonatkozóan lásd még: *Kalss, S. – Hügel, H.F.* i.m. Allgemeiner Teil, Rn 15-30.

³⁰³ *Kalss, S. – Hügel, H.F.* i.m. Allgemeiner Teil, Rn 11.; Study on the European Company (SE) i.m. 25. p.

spektrumát ölelik fel, mint amelyeket az SE-rendelet szabályoz.³⁰⁴ Maga az SE korlátozások és határon átnyúló feltételek megkövetelése nélkül vehet részt az európai részvénytársaságok alapítási folyamatában;³⁰⁵ valamennyi átalakuláshoz kapcsolódó eljárásban olyan társasági formaként jöhet számításba, amely közreműködhet ezen szupranacionális társasági forma keletkeztetési folyamatában. Ennek keretében az SE átalakulási formációkban való részvétele során az európai részvénytársaságot úgy kell tekinteni, mint egy tagállami részvénytársaságot, és ugyanazokat a feltételeket kell teljesítenie, amelyeket a nemzeti jogszabályok a részvénytársaságok vonatkozásában az átalakulás egyes formációihoz kapcsolódóan előírnak.³⁰⁶ Ezen megállapításunknak az *SE-rendelet 3. cikkének (1) bekezdése* (maga az európai részvénytársaság is részt vehet az SE alapítási mechanizmusaiban), valamint a *9. cikk (1) bekezdésének c) pontjának ii. alpontja* (az SE-re az alapítási szakaszt követően a részvénytársaságokra irányadó rendelkezéseket is alkalmazni kell) teremt jogalapot.³⁰⁷

Ebből fakadóan az SE-rendelet és a tagállami rendelkezések együttes alkalmazásából levezetve³⁰⁸ az előbbieken ismertetett rendelkezéseken alapulva az *egyesülési folyamatokhoz* kapcsolódóan az SE alapítására és az európai részvénytársaság átalakulási folyamatokban történő részvételére az alábbi lehetőségek állnak rendelkezésre:

1. Az SE nem csak határon átnyúló egyesülésben vehet részt (mint a tagállami részvénytársaságok az SE alapítása során), hanem *egy másik SE-vel* együttesen akár ugyanazon *tagállam határain belül zajló* átalakulás következtében egy új európai részvénytársaság létrehozásában is közreműködhet (***SE+SE=SE határokon belül***).³⁰⁹ Ebben az esetben azonban előfeltételként jelenik meg, hogy minden jogelőd gazdasági társaság európai részvénytársasági formában működjön, valamint a jogutód gazdasági társaság társasági formája is európai részvénytársaság legyen (lásd 2. sz. ábra).

2. Az európai részvénytársaság egyesülési folyamatokban való részvételének a lehetősége nem csupán a nemzeti határok között zajló egyesülések esetén áll nyitva. Tekintettel arra, hogy a részvénytársaságok határon átnyúló egyesülésére is sor kerülhet

---

³⁰⁴ Weng, A. i.m. 176-177. pp.

³⁰⁵ Kalss, S. – Hügel, H.F. i.m. Vor § 17 SEG, Rn 34.

³⁰⁶ Oplustil, Kryzstof – Schneider, Maximilian: Zur Stellung der Europäischen Aktiengesellschaft im Umwandlungsrecht (NZG; Heft 1/2003.; 13-17. pp.) 14. p.

³⁰⁷ Kalss, S. – Hügel, H.F. i.m. Art. 15 SE-VO, Rn 8.

³⁰⁸ Oplustil, K. – Schneider, M. i.m. 14. p.

³⁰⁹ Kalss, S. – Hügel, H.F. i.m. Vor § 17 SEG, Rn 35.; Kalss, S. – Gerda, C. i.m. 89. p.; Oplustil, K. – Schneider, M. i.m. 16. p.

már a 2005/56/EK irányelv által megvalósított jogharmonizáció következtében, így ebből az aspektusból is azonosan kell kezelni az európai részvénytársaságokat a tagállami jogok szerint működő részvénytársaságokkal, és megengedett az SE *határon átnyúló létrehozása* abban az esetben, ha az alapítási folyamatban *csak európai részvénytársaságok* vesznek részt (*SE+SE=SE határokon át*).³¹⁰ Ezen alkalmazási kör megengedhetősége az SE-rendelet 3. cikkének (1) bekezdéséből is levezethető, amely a rendeletben szabályozott alapítási folyamatok vonatkozásában nem gördít akadályt az európai részvénytársaságok egyesülési folyamatokban történő részvétele elé (lásd 2. sz. ábra).

Mindemellett a két jogforrás kapcsolatának kérdése nem tisztázott abban a kontextusban, hogy az SE alapítási módjait tekintve a rendeletben szabályozott és megkövetelt határokon átnyúló feltételek, valamint az alapítói kör (részvénytársaságok) vonatkozásában lehetőség van-e az SE egyesüléssel történő létrehozására az irányelv által biztosított feltételek, személyi kör és jogi keretek között, hiszen a legtöbb tagállamban az implementáló jogszabályok az európai részvénytársaságra is kiterjednek. Bár az európai részvénytársaság részt vehet ugyan az irányelv hatálya alá tartozó határokon átnyúló egyesülési folyamatokban, azonban vizsgálendő, hogy az egyesülési folyamat eredményeképpen új európai részvénytársaság létrejöhet-e akkor, ha nem csupán tagállami részvénytársaság vagy európai részvénytársaság vesz részt az átalakulásban. Ebben az esetben az európai részvénytársaság státútumáról szóló rendelet, valamint a kapcsolódó, végrehajtó tagállami rendelkezések előírásai speciális normákként érvényesülnek; a rendeletben foglalt alapítási módokat a tagállamokban honos társasági formák vonatkozásában *numerus claususnak*, taxatív felsorolásnak kell tekinteni.³¹¹ Ebből fakadóan a határon átnyúló egyesülés eredményeképpen SE csak akkor jöhet létre, ha valamennyi jogelőd gazdasági társaság európai részvénytársasági formában működik. Ellenkező esetben az SE alapítására a részvénytársasági formán kívül más tagállami gazdasági társaságok számára a rendeletben foglalt előírások *numerus claususából* kiindulva nincs lehetőség.³¹²

3. Amennyiben az egyesülési folyamatban *nem csupán európai részvénytársasági formában* működő gazdasági társaságok vesznek részt, akkor már ez előzőektől eltérően

---

³¹⁰ Rickford, Jonathan: The Proposed Tenth Company Law Directive on Cross Border Mergers and its Impact in the UK (EBLR; 6/2005.; 1393-1413. pp.) 1411. p.; Oplustil, K. – Schneider, M. i.m. 16. p.; Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. zu § 3 EU-VerschG; RV 171 BlgNR 23. GP zu § 3; Weng, A. i.m. 174., 176., 178. pp.

³¹¹ Drinhausen, F. – Van Hulle, K. – Maul, S. i.m. 49. p.; Jannott, D. – Frodermann, J. i.m. 35. p.

³¹² Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. zu § 3 EU-VerschG, Rn 6.

megszorítások érvényesülnek. A rendeletben meghatározott alapítási formákat taxatív felsorolásnak tekinthetjük abban az értelemben, hogy más társasági formából SE csak a rendeletben meghatározott módokon jöhet létre.³¹³ Igaz ez akkor is, ha bár a jogelődök között van európai részvénytársaság, azonban nem minden jogelőd gazdasági társaság ebben a formában működik. Amennyiben az egyesülési folyamatban más társasági forma is megjelenik, akkor alkalmazni kell az *SE-rendelet 2. cikkének (1) bekezdésében* foglalt feltételeket, azaz hogy *csak részvénytársasági formában* működő gazdasági társaságok részére áll nyitva ez a lehetőség, valamint az egyesülés *csak határon átnyúló relációban* valósítható meg (*SE+rt.=SE vagy rt.+rt.=SE határokon át*) (lásd 2. sz. ábra).³¹⁴ Kettő ugyanazon tagállam joga alá tartozó részvénytársaság egyesülés révén nem alakulhat át európai részvénytársasággá, mert hiányzik a rendelet cikkében megkövetelt határon átnyúló feltétel. Az egyesülés abban az esetben sem lehetséges, ha a részvénytársaságok egyebekben határon átnyúló gazdasági tevékenységet folytatnak, vagy az egyesülés következtében terjesztenék ki működésüket több tagállam területére.

4. Az SE egyesüléssel történő alapítása során vizsgálendő, hogy a konszern keretei között megvalósuló fúzió vajon csak a leányvállalat anyavállalatba történő beolvadása esetében vonja-e maga után a kedvezőbb szabályok alkalmazását,³¹⁵ vagy abban az esetben is irányadóak ezek a rendelkezések, ha ennek fordítottja következik be, azaz az anyavállalat olvad be a leányvállalatba. Az *up-stream-merger* lehetősége mellett a *Kalss-Hügel* kommentár értelmezése szerint az *SE-rendelet 31. cikke* átfogja a *down-stream-merger* lehetőségét is, amikor úgy rendelkezik, hogy 100 %-os részesedéssel rendelkező társasággal történhet meg az egyesülés, azonban nem jelöli meg a fúzió irányát.³¹⁶ Ezekben az esetekben csak az átvétel útján történő egyesülési forma lebonyolítására van lehetőség.³¹⁷

5. Bár nem az SE alapítási stádiumához kapcsolódik, de azt az esetkört sem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogyha az európai részvénytársaság olyan egyesülési folyamatban működik közre, ahol a jogutód társasági formája nem európai részvénytársaság lesz (*SE+más társasági forma = más társasági forma határokon belül és határokon át*).³¹⁸ Felmerülhet tehát annak a kérdése, hogy az SE jogelődként részt vehet-e az ilyen fúzióban akár nemzeti keretek között, akár határon

³¹³ Oplustil, K. – Schneider, M. i.m. 16. p.

³¹⁴ Jannott, D. – Frodermann, J. i.m. 336. p.

³¹⁵ Van Gerven, D. – Storm, P. (Volume I.) i.m. 46. p.

³¹⁶ Kalss, S. – Hügel, H.F. i.m. Kommentierung zu § 20 SEG, Rn 1., 13-14., 22.

³¹⁷ Kalss, S. – Hügel, H.F. i.m. Kommentierung zu § 20 SEG, Rn 13.

³¹⁸ Weng, A. i.m. 181., 184. pp.; Eckert, G. i.m. EU-VerschG, § 3, Rn 12.; Rickford, J. i.m. 1411. p.

átnyúló relációban. Erre a vonatkozó nemzeti szabályok adta keretek között van lehetőség;³¹⁹ amennyiben az SE az átalakulás következtében megszűnik, úgy kikerül a nemzetek feletti jogi keretek alól, amely már nem eshet a rendelet hatálya alá.³²⁰ Határon átnyúló kontextusban az egyesülésben részt vevő társasági formák körére ebben az esetben is a 2005/56/EK irányelv adta keretek és az implementáló tagállami jogszabályok az irányadóak (lásd 2. sz. ábra).

Az átalakulás további formációjával kapcsolatban, *a szétválással összefüggésben* az alábbi megvalósulási esetkörök vázolhatóak fel az európai részvénytársaság származtatott alapításával összefüggésben:

1. Az SE szétválással történő alapítására és a szétválási folyamatokban történő részvételére vonatkozóan a rendeletben nem találunk iránymutatásokat.³²¹ Az SE szétválással történő alapítása megengedett abban az esetben, ha jogelőd gazdasági társaságként *európai részvénytársaság vesz részt a határokon belül zajló átalakulásban (SE=SE-ből határokon belül)*.³²² Ennek lehetősége az *SE-rendelet 9. cikk (1) bekezdésének c) pontjának ii. alpontja* alapján, a nemzeti jogok alkalmazási lehetőségét magában hordozó utaló norma következtében áll nyitva ugyanolyan formában, amilyen feltételekkel a szétválás a tagállami részvénytársaságok számára is megengedett (lásd 2. sz. ábra).³²³ Nemzeti társasági formák jogelődként nem vehetnek részt ezekben a jogutódlási folyamatokban. Megengedett az átvétel útján történő szétválás is abban az esetben, ha mind a jogelőd, mind pedig a jogutód gazdasági társaság európai részvénytársasági formában működik. Ebben az esetben azonban nem kerül sor új gazdasági társaság alapítására, valamint a jogutód is már európai részvénytársaság, így az alapítási módok között a rendelet ezt természetesen nem említi.³²⁴

2. A határon átnyúló egyesülések mintájára felmerülhet annak a kérdése, hogy abban az esetben, ha az európai részvénytársaság szétválás útján történő keletkeztetésében csak SE működik közre, és más nemzeti társasági forma nem vesz

³¹⁹ Van Hulle, K. – Gesell, H. i.m. 372. p.; Weng, A. i.m. 182. p.

³²⁰ Oplustil, K. – Schneider, M. i.m. 16. p.; A részvénytársaságon kívüli társasági formákkal való egyesülés lehetőségét kizárja: Jannott, D. – Frodermann, J. i.m. 337. p.

³²¹ Oplustil, Krzysztof – Teichmann, Christoph: The European Company – all over Europa (De Gruyter Recht; Berlin; 2004.) 22. p.; Kalss, S. – Hügel, H.F. i.m. Vor § 17 SEG Rn 35., 42.; Jannott, D. – Frodermann, J. i.m. 334. p.;

³²² Oplustil, K. – Schneider, M. i.m. 17. p.; Oplustil, K. – Teichmann, C. i.m. 22. p.; Van Gerven, D. – Storm, P. (Volume I.) i.m. 5. p.

³²³ Kalss, S. – Hügel, H.F. i.m. Vor § 17 SEG, Rn 38., 40-42.; Kalss, S. – Gerda, C. i.m. 89. p.; Van Gerven, D. – Storm, P. (Volume I.) i.m. 5. p.

³²⁴ Kalss, S. – Hügel, H.F. i.m. Vor § 17 SEG, Rn 43-44.

részt a folyamatban, akkor a jogutódlás tartalmazhat-e határon átnyúló elemeket? A *Kalss-Hügel* kommentár szerint a szétválás ebben az esetben nem járhat határon átnyúló jogutódlással, azaz nem kerülhet sor arra, hogy a jogutód európai részvénytársaság a jogelőd SE-től eltérő tagállami jog alá tartozzon (***SE=SE-ből határokon át nem lehetséges***).³²⁵ Határon átnyúló szétválások esetén ugyanis nem található olyan jogalap, amely szabad utat nyitna a több tagállam területét érintő átalakulási folyamatok ezen típusa elé: uniós szinten a határon átnyúló egyesülésekhez hasonló jogközelítés a szétválások esetén eddig nem tapasztalható, így ez a lehetőség a nemzeti részvénytársaságok számára sem áll nyitva, valamint nem találunk olyan tagállami szabályozást sem, amely a határon átnyúló szétválási folyamatok részére zöld utat adna.³²⁶ Másik oldalról az *SE-rendelet 3. cikkének* az alkalmazása is kizárt, hiszen a rendelet nem ismeri az SE szétválással történő alapításának a lehetőségét.

3. *Más társasági formákból* a rendeletben meghatározott alapítási módok taxatív jellegét tekintve *nem lehetséges* az SE szétválással történő létrehozása sem határokon belül, sem határon átnyúló jelleggel (***SE = más társasági formából nincs rá mód***). Ez a korlátozás csak a nem európai részvénytársasági formában működő gazdasági társaságok szétválási folyamatban történő részvételéhez kapcsolódik.³²⁷

4. Bár szintén nem az SE alapítási létszakaszához kapcsolható, de *az európai részvénytársaság* a nemzeti rendelkezések adta keretek között *jogelőd*ként olyan szétválási folyamatokban is közreműködhet, amikor a *jogutód* gazdasági társaság társasági formája *a tagállamok által ismert valamely nemzeti szervezeti formába* illeszkedik. Ez a folyamat a kapcsolódó uniós rendelkezések hiányában szintén csak a *határokon belül* zajló szétválási folyamatokban történő részvételre teremt alapot az SE részére (***más társasági forma = SE-ből határokon belül***) (lásd 2. sz. ábra).

Az egyesülés és a szétválás lehetséges esetköreinek a bemutatását követően *az SE és a formaváltás* kapcsolatát bár a korábbiakban már érintettük, de az alábbiak szerint foglalhatnánk össze:

1. A tagállamokban működő részvénytársaságok formájának az átváltoztatása európai részvénytársasággá a rendeletben meghatározott és külföldön létrehozott

³²⁵ *Kalss, S. – Hügel, H.F.* i.m. Vor § 17 SEG, Rn 42.

³²⁶ *Jannott, D. – Frodermann, J.* i.m. 336. p.; *Vö. Behrens, P.* (Anerkennung) i.m. 353-355. p.

³²⁷ *Oplustil, K. – Teichmann, C.* i.m. 22. p.

leányvállalat fennállása esetén valósulhat meg.³²⁸ A lehetőség csak a részvénytársasági formában működő gazdasági társaságok számára áll nyitva, és nem lépheti át a nemzeti határokat (*rt.* → ***SE határokon belül***) (lásd 2. sz. ábra).

2. A formaváltás nem tartalmazhat határon átnyúló elemeket, azaz a társaság székhelye nem kerülhet a formaváltással egyidejűleg más tagállam területére (*rt.* → ***SE határokon át nem lehetséges***). Erre vonatkozóan a rendelet kifejezett tiltó rendelkezést tartalmaz, valamint a határon átnyúló formaváltások esetében sem beszélhetünk jogharmonizációs törekvésekről.

3. A formaváltás azon megvalósulási esetkörénél, amikor az európai részvénytársaság kívánja tevékenységét a továbbiakban tagállami részvénytársaságként továbbfolytatni, az *SE-rendelet 66. cikkének* az előírásait, azaz az uniós rendelkezéseket és nem a tagállami szabályokat kell figyelembe vennünk.³²⁹ Ezen cikk előírásai abban az esetben is érvényesülnek és az itt foglalt feltételeket akkor is be kell tartani, ha az SE megszűnésére egyesüléssel vagy szétválással úgy kerül sor, hogy a jogutód nem európai részvénytársasági formában működik tovább.³³⁰ Mindemellett vizsgálnunk kell azt is, hogy az SE tekintettel arra, hogy a rendelet az európai részvénytársaságra a tagállami részvénytársaságokra irányadó rendelkezések alkalmazását követeli meg, dönthet-e úgy, hogy a részvénytársaságokon kívül más tagállami társasági formában kívánja a tevékenységét folytatni.³³¹ Ezt az esetkört az *SE-rendelet 66. cikke* kifejezetten nem szabályozza, így az *SE-rendelet 9. cikkében* foglalt utaló norma következtében az SE székhelye szerint érvényesülő tagállami rendelkezések alapján, amelyek a részvénytársaságok számára elérhetővé teszik a korlátolt felelősségű társaságként vagy személyegyesítő társasági formaként történő továbbműködés lehetőségét, felmerülhet annak a kérdése, hogy a uniós gazdasági tér elhagyására jogszerű keretek között sor kerülhet-e oly módon, hogy az európai részvénytársaság nem részvénytársasági formában folytatja tevékenységét. A norma értelmének a feltárásánál az uniós források értelmezési eszközeit hívhatjuk segítségül, amelyeket *Oplustil* és *Schneider* álláspontja alapján mutatunk be.³³²

1. Az *SE-rendelet 66. cikkének* a nyelvtani, szó szerinti értelmezése arra az álláspontra vezethet, hogy a nemzeti jogok alkalmazásával a formaváltás lehetőségét

³²⁸ Study on the European Company (SE) i.m. 70. p.

³²⁹ Van Hulle, K. – Gesell, H. i.m. 372. p.

³³⁰ Kalls, S. – Hügel, H.F. i.m. Kommentierung zu § 33 SEG, Rn. 20.

³³¹ Weng, A. i.m. 179. p.; Oplustil, K. – Schneider, M. i.m. 13., 15. pp.

³³² Az értelmezés módszerei vonatkozóan lásd: Gombos K. i.m. 129-148. pp.

nem lehet más társasági formára kiterjeszteni, hiszen amennyiben az európai jogalkotó lehetőséget kívánt volna teremteni a más társasági formába irányuló átalakulási folyamatok számára, akkor ezt a rendeletben kifejezetten szabályozta volna, és a „részvénytársaságok” helyett „társaságokat” vagy „tőkeegyesítő társaságokat” nevesített volna a kérdéses rendelkezésben.³³³

2. A történeti értelmezés és a jogalkotási fázisban megjelenő előkészítő anyagok vizsgálata során megállapítható, hogy a rendelet szövegtervezetei konzekvensen a részvénytársasági formába történő átalakulásról, nem pedig más társasági forma részvételéről vagy ennek lehetőségéről írnak.³³⁴

3. A rendszertani értelmezés a formaváltás esetében igen nehéz, hiszen az európai jogalkotó más uniós normában nem szabályozza a formaváltás lehetőségét. Az *SE-rendelet 9. cikkében* foglalt rendelkezés azonban a nemzeti részvénytársaságokkal történő azonos kezelést kívánja meg, amelynek a formaváltás területén is érvényesülnie kell.³³⁵ Ez egyes tagállamokban, például Ausztriában korlátolt felelősségű társasági formában történő átalakulás lehetőségét rejti magában, míg más tagállamokban nem csupán tőkeegyesítő társasági formák, hanem a személyegyesítő társasági formák felé is megnyithatja az utat.

4. A teleologikus értelmezés szerint az európai jogalkotó elveszíti hatáskörét az olyan esetkörök szabályozásának a vonatkozásában, amelyek az európai részvénytársaság uniós jogi rezsím alóli kilépését célozzák. Annak megkövetelése, hogy az SE előbb tagállami részvénytársasággá, ezt követően pedig más társasági formává alakuljon át, többletköltséget okoz a társaságnak és időigényes eljárási procedúrát takar.³³⁶ Az európai jogalkotó nem kötelezheti a társaságot először a részvénytársasági formába történő átalakulás megvalósítására, hanem a közösségi térről történő kilépéssel a tagállami rendelkezések érvényesülésének kell zöld utat engednie. A rendszertani és a teleologikus értelmezés tehát arra vezet minket, hogy a norma szövegezése ellenére nem követelhető meg az, hogy az európai részvénytársaság csak tagállami részvénytársasággá alakulhat át, hanem a formaváltás lehetősége más társasági formák irányában is megengedett az *SE-rendelet 9. cikkének* hivatkozott előírásai és a vonatkozó tagállami rendelkezések alapján. A formaváltás lehetősége mindazonáltal

---

³³³ Oplustil, K. – Schneider, M. i.m. 15. p.

³³⁴ Lásd erre vonatkozóan részletesen: Oplustil, K. – Schneider, M. i.m. 15. p.; Jannott, D. – Frodermann, J. i.m. 336. p.

³³⁵ Oplustil, K. – Schneider, M. i.m. 15. p.

³³⁶ Oplustil, K. – Schneider, M. i.m. 15. p.

ebben az esetben is csak ugyanazon tagállam határain belül áll nyitva és nem járhat az alkalmazandó személyes jog egyidejű változásával (*SE* → *más társasági forma határokon belül*). A rendeletben foglalt 66. cikket ebből fakadóan csak egy minimumrendeletnek tekinthetjük, amely nem tiltja meg kifejezetten a más társasági formába történő átalakulás lehetőségét (lásd 2. sz. ábra).³³⁷

Összességében megállapítható tehát, hogy a *keletkeztetési mechanizmusok szélesebb tárháza áll a rendelkezésre* abban az esetben, ha az európai részvénytársaság létrehozásában már fennálló és működő európai részvénytársaság vesz részt. Az SE átalakulási formái mind nemzeti, mind pedig határon átnyúló jellegűt is magukra ölthetnek, és ha nem is a rendelet kifejezett rendelkezései folytán, de valamennyi átalakulási formát érintik. Megszorító rendelkezések az alapításában részt vevő társasági formákra vonatkozóan, valamint az átalakulás határon átnyúló jellegéhez kapcsolódóan érvényesülhetnek.

IV. Összegzés

Dogmatikai alapvetéseink végén a gazdasági társaságok átalakulásának uniós vetületeivel kapcsolatos megállapításainkat, a letelepedés szabadságának hatókörét, valamint az egyes átalakulási formációk megvalósulási eseteit az alábbiak szerint foglalhatjuk össze:

1. A letelepedés szabadságának személyi és tárgyi hatályát tekintve az *EUMSZ. 54. cikkében* foglalt megszorító rendelkezés ellenére nem alkalmazható korlátozás a nonprofit gazdasági társaságok határon átnyúló átalakulási folyamatokban történő részvételére vonatkozóan arra figyelemmel, hogy ezen szervezetek is gazdasági tevékenységet végeznek.

2. A letelepedés szabadságának hatóköre kiterjed a gazdasági társaságok határon átnyúló átalakulására, illetve jogutódlással járó szervezeti változására is. Ezzel kapcsolatban megállapításra került, hogy az alkalmazandó jog megváltozásának a lehetőségére tekintettel az átalakulás az alapszabadságok rendszerében az elsődleges és a másodlagos letelepedés metszetében foglal el speciális helyet és behatol a tőke szabad mozgásának felségterületére is.

---

³³⁷ Oplustil, K. – Schneider, M. i.m. 16. p.; Jannott, D. – Frodermann, J. i.m. 335. p.; Ezzel ellentétes állásponton van: Kalss, S. – Hügel, H.F. i.m. Kommentierung zu § 33 SEG, Rn 7., 22.

3. Az átalakuláshoz kapcsolt uniós normák tárgyi és személyi hatályát vizsgálva az uniós szabályozás parciális jellege rajzolódott elénk, amely nem érinti a személyegyesítő társasági formák átalakulási folyamatait, valamint nem tartalmaz jogharmonizációs előírásokat a határon átnyúló szétválásra és a formaváltással párosuló székhelyáthelyezésre nézve.

4. A tagállami rendelkezések összevetése arra az eredményre vezetett mind az átalakulási formációk, mind pedig a személyi hatály vonatkozásában, hogy a tagállamok nagy része a szerteágazó uniós szabályozás ellenére a gazdasági társaságok átalakulására vonatkozóan egységes szabályokat alkotott, ez alól csak az osztrák szabályozás, valamint a cseh koncepció kisebb korlátozásai jelenthetnek kivételt.

5. A letelepedés szabadságából levezethető általános követelményeknek, valamint a nemzeti elbánás elvének megfelelően a határon átnyúló átalakulási folyamatokban az erre vonatkozó jogközelítési törekvések nélkül is megjelenhetnek a személyegyesítő gazdasági társaságok abban az esetben, ha az átalakulási eljárásokban történő részvétel lehetőségét az adott belső jogrendszer előírásai egyébként a hazai gazdasági társaságok részére is biztosítják nemzeti viszonylatban.

6. Kapcsolódó jogharmonizációs rendelkezések hiányában a határon átnyúló szétválás megengedhetősége szintén levezethető a letelepedés szabadsága által megkívánt előfeltételekből, valamint a nemzeti elbánás elvéből abban az esetben, ha a szétválás adott formájának a megvalósulását az érintett tagállamok joga határokon belüli relációban ismeri és lehetővé teszi. Az átalakulási folyamat elé gördített akadály vagy korlátozás csak a Gebhard-formulában megfogalmazott feltételek fennállása esetén igazolható.

7. A formaváltás összehasonlító rendszertani elemzése felhívta a figyelmet arra, hogy a formaváltás jogutódlással történő azonosítása divergál a tagállamok gyakorlatában, amely több nemzeti jogrend találkozása esetén anomáliákat okozhat. A határon átnyúló formaváltás az uniós szinten önmagában sosem jelenik meg, hanem minden esetben összefonódik a székhelyáthelyezés jogintézményével is. A formaváltással és ebből fakadóan az alkalmazandó jog megváltozásával együtt járó székhelyáthelyezés olyan *sui generis* szervezeti változásokkal járó mechanizmust takar, melynek külön jogharmonizációs rendelkezések nélkül is szabad utat kell engedni feloldva azokat az anyagi jogi és eljárásjogi nehézségeket, amelyek az uniós fellépés hiányából és a nemzeti jogrendek különbözőségéből fakadóan jelentkeznek.

8. Az SE származtatott alapítással történő létrehozása keretében hazai viszonylatban az európai részvénytársaság formaváltással történő keletkeztetése bár eljárásjogi megközelítésben besorolható a technikai átalakulás körébe, azonban anyagi jogi értelemben egy olyan *sui generis* szervezeti változásnak tekinthető, amely nem valósít meg vagyonszállást relativizálva ezzel az átalakulás és a jogutódlás kapcsolatát, azonosságát.

9. Az SE átalakulási formációkban történő részvétele az *SE-rendelet 3. cikkének (1) bekezdésében*, valamint *9. cikkének (1) bekezdésének c) pontjának ii) alpontjában* foglalt utaló normáknak megfelelően a rendeletben foglalt esetkörökön kívül a szervezeti változások tágabb spektrumát öleli fel uniós és nemzeti szintéren is.

A HITELEZŐVÉDELMI RENDELKEZÉSEK LÉTJOGOSULTSÁGA

A jog által biztosított hitelezővédelmi eszközök létjogosultsága a gazdasági kapcsolatba kerülő felek érdekeinek a biztosításában és a köztük lévő egyensúly fenntartásában, megteremtésében rejlik. Általánosan érvényesülő megállapítás, hogy a jognak ezen a területen is csak indokolt esetben és akkor lehet/kell beavatkoznia, ha az adott szerződő fél érdeke a szerződés megkötését követően beállott körülmények változása folytán ténylegesen védelmet igényel. Ilyen *előre nem látható kockázatot jelenthetnek* a felek között fennálló jogviszony időtartama alatt bekövetkező, a gazdasági társaság átalakulásának keretei között megvalósuló, a szervezeti forma megváltoztatását és átstrukturálását eredményező *jogutódlási folyamatok*.³³⁸ Ebben az esetben a jognak az egyik fél szervezeti formájának a megváltozásából eredő felborult egyensúlyt kell helyreállítania,³³⁹ melynek keretében a hitelezők védelme érdekében igen sokféle eszközzel reagálhat a kibillent egyensúlyi helyzet kiegyenlítésére:³⁴⁰ ide sorolható például a polgári jogban ismert jogintézmények, a szerződéses biztosítékok alkalmazása, valamint a társasági jog területén a publicitási követelmények, a felelősségi rendelkezések, a tőkevédelem szabályainak az érvényesülése, továbbá a biztosíték-követeléshez kapcsolódó hitelezővédelmi eljárások igénybe vételének a lehetősége is.

Az átalakuláshoz kapcsolt hitelezővédelmi rendelkezések létjogosultságát tekintve elsőként a jogutódlási folyamatokban rejlő, a hitelezői érdekek kiegyenlítésére veszélyt jelentő többlet-kockázati faktorokat kell feltérképeznünk, melynek keretében az alábbi tényezőket szükséges figyelembe venni:

1. A jogutódlás következtében *a hitelviszonyok adósi pozíciójában alanyváltozás* következik be.³⁴¹ Ehhez az alanyváltozáshoz – eltérően az általános polgári jogi

---

³³⁸ *Kalss, S. i.m. AktG, § 226, Rn 3.*

³³⁹ Európai társasági jog i.m. 265-266. pp.; *Eörsi Gyula: Kötelmi jog. Általános rész (Nemzeti Tankönyvkiadó; Budapest; 1999.) 225-226. pp.*

³⁴⁰ Európai társasági jog i.m. 267. p.

³⁴¹ Erre a kockázati faktorra már a régi magyar kereskedelmi jogi szakirodalom is utal: *Nagy Ferenc: A magyar kereskedelmi jog kézikönyve I. kötet (Athenaeum; Budapest; 1913.) 453. p.; Klupaty Antal: A magyar kereskedelmi jog kézikönyve I. kötet (Athenaeum; Budapest; 1904.) 409. p.; Kuncz Ödön: A magyar kereskedelmi és váltójog tankönyve (Grill Károly Könyvkiadó Vállalata; Budapest; 1938.) 191. p.*

rendelkezésektől – *nincs szükség a hitelezők hozzájárulására, beleegyezésére.*³⁴² A jogutód személye az átalakulás egyes formáitól függően egy, az eredeti adós személyétől eltérő újonnan létrehozott vagy már meglévő és működő gazdasági társaságot jelent.³⁴³

2. A jogutódlási folyamat során az átalakulás azon formáinál, amelyek keretében a vagyon egésze vagy annak egy része egy már meglévő gazdasági társaságra száll át, a *jogelőd és az átvevő gazdasági társaság hitelezői körében is változás következik be.* A jogelőd társaság hitelezői szemszögéből a jogosulti kör az átvevő társaság hitelezőivel bővül, míg a fedezetül szolgáló társasági vagyon esetlegesen bekövetkező hátrányos változása miatt a jogutód társaság hitelezői számára is kockázatot jelenthet az új követelések megjelenése.³⁴⁴

3. Formaváltás esetén, ha korlátlan tagi felelősségű gazdasági társaság olyan gazdasági társasági formában kíván továbbműködni, melynek tagjai nem tartoznak felelősséggel a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért, akkor a *felelősségi rendelkezésekben a hitelezők számára kedvezőtlenebb változás* következik be.³⁴⁵

4. Olyan gazdasági társasági formák esetén, ahol a társasági vagyon által nem fedezett tartozások vonatkozásában a mögöttes tagi felelősség hiányzik, a hitelezők kielégítésének és a követelések megfelelő védelmének az alapja a meglévő *társasági vagyonban* keresendő.³⁴⁶ A szabályozás lehetséges indokait tekintve a Gt. más rendelkezéseivel összevetve (a törzstőke- és az alaptőke-leszállítás szabályait elemezve)³⁴⁷ felmerül tehát a kérdés, hogy az átalakulás esetében beszélhetünk-e olyan jogpolitikai indokról és szükségszerűségről, amely a hitelezői érdekek hatékonyabb védelmét követelné meg.³⁴⁸ Az átalakulás folyamata – eltérően a tőkeleszállítástól – nem mindig eredményezi a társasági vagyon csökkenését, így ebben az esetben főszabály szerint a hitelezők nem kerülnek a korábbtól eltérő, hátrányosabb

---

³⁴² *Kallmeyer, Harald* (Hrsg.): *Umwandlungsgesetz – Kommentar* (Verlag Dr. Otto Schmidt; Köln; 2010.) zu § 22 (dUmwG), Rn 1.; *Kalss, Susanne – Eckert, Georg*: *Gläubigergefahren bei Umgründungen von Kapitalgesellschaften: Überlegungen zur Zielrichtung und Wirkungsweise gläubigerschützender Vorschriften* (GesRZ; Heft 3/2008.; 81-92. pp.) 81. p.; *Kalss, S. – Nowotny, C. – Schauer, M.* i.m. Rn 3/996.

³⁴³ *Straube, M.* i.m. Begriff der Verschmelzung, § 96, Rn 92.; *Kalss, S.* i.m. AktG, § 226, Rn 3.

³⁴⁴ *Straube, M.* i.m. Begriff der Verschmelzung, § 96, Rn 92.; *Kalss, S.* i.m. AktG, § 226, Rn 3.; *Kalss, S. – Eckert, G.* (Gläubigergefahren) i.m. 82. p.; *Kallmeyer, H.* i.m. zu § 22 (dUmwG), Rn 1.

³⁴⁵ *Török Tamás*: *Felelősség a társasági jogban* (hvgorac; Budapest; 2007.) 149. p.; *Bodor M. – Koday Zs. – Pethőné Kovács Á. – Szegediné Sebestyén K.* i.m. 257. p.

³⁴⁶ *Európai társasági jog* i.m. 187. p.; *Vékás L.* i.m. 223. p.

³⁴⁷ *Vö. Gt. 162-163. §§, 271-272. §§*

³⁴⁸ *Kisfaludi A.* i.m. 669. p.

helyzetbe,³⁴⁹ hiszen a jogutódlás következtében nem mindig következik be tényleges tőke kivonás, sőt a folyamat akár vagyonnövekedéssel is járhat. Mindezek mellett ugyanakkor az átalakulás esetében is lehetséges, hogy a társaság célszerűségi vagy más (például veszteségrendezési) szempontból kisebb tőkét és kevesebb adminisztrációt igénylő társasági formában történő továbbműködés mellett döntsön, amikor a jogutóddal történő megszűnés folyamatához tényleges tőke kivonás is párosul.³⁵⁰ Ha a vagyon csökken, vagy annak összetétele megváltozik, akkor már megbomlik a felek között fennálló azon egyensúlyi állapot, amelyet a kötelelem és a hitelviszony létesítésekor kialakítottak.³⁵¹ Ez alól kivétel lehet azonban a kötelező átalakulás azon esete,³⁵² amikor a gazdasági társaság tartós és minősített vagyonvesztése következtében a tőke csökkentésével párhuzamosan az alkalmazott felelősségi rendelkezéseket tekintve a hitelezőkre nézve kedvezőbb változás következik be. Ilyen lehet például egy vagyonvesztett korlátolt felelősségű társaság közkereseti társasággá vagy betéti társasággá történő átalakulása, hiszen ekkor a szervezeti változásokkal járó folyamat keretében a mögöttes tagi felelősség hiányát felváltva a tagok korlátlan, egyetemleges és másodlagos helytállási kötelezettsége már megjelenik a hitelezői érdekek hatékonyabb védelme érdekében.³⁵³ A folyamat azonban nem csupán az egyesüléssel megszűnő társaság hitelezőire vonatkozóan rejthet magában veszélyeket, hanem a jogutód hitelezőinek a kielégítését is kockáztathatja abban az esetben, ha a jogelőd tartozásai jelentősen meghaladják az átvevő gazdasági társaság aktív vagyonát.³⁵⁴ Felmerül tehát a kérdés, hogy azokban az esetekben, amikor méltányolható alapokon nyugodhat a hitelezők védelme, vajon milyen társasági és egyéb jogi eszközök állhatnak rendelkezésünkre a hitelezői követelések megfelelő garantálására és kielégítésére.

5. Az átalakulás uniós vetületeit és határon átnyúló jellegét vizsgálva a fentiekben meghatározott kockázati tényezők kiegészülnek még az alkalmazandó jog

---

³⁴⁹ Nochta T. – Zóka F. – Zumbok F. i.m. 191. p.

³⁵⁰ Gt. kommentár (hvgorac) i.m. 176. p.; Kisfaludi A. i.m. 669. p.; Török T. i.m. 148. p.; Jabornegg, P. – Strasser, R. i.m. zu § 224 AktG, Rn 6.; A társasági vagyon csökkenésére, illetve a tőke kivonás esetére már a régi Kt. és a korlátolt felelősségű társaságokról szóló 1930. évi V. törvénycikk is tartalmazott rendelkezést: ebben az esetben a részvénytársaság hitelezőit fel kellett hívni követeléseik bejelentésére, és amennyiben nem járultak hozzá az átalakuláshoz, akkor a tartozást vagy ki kellett egyenlíteni, vagy pedig a társaság köteles volt biztosítékot nyújtani. [Lów Tibor: A korlátolt felelősségű társaság és a csendes társaság törvényének (1930: V. tc.) magyarázata (Tébe Könyvkiadó Vállalata; Budapest; 1940.) 139. p.]

³⁵¹ Európai társasági jog i.m. 187. p.; Schwarz, G. C. i.m. 438. p.

³⁵² Gt. 51. §

³⁵³ T. Nagy Erzsébet: A gazdasági társaságok átalakulásáról rendelkező szabályok módosítására vonatkozó javaslatok (Gazdaság és Jog; 1997/7-8.; 27-37. pp.) 31., 35. pp.

³⁵⁴ Raaijmakers, Geert T.M.J. – Olthoff, Thijs. P.H.: Creditor protection in cross-border mergers, unfinished business (Utrecht Law Review; Heft 4/2008.; 34-39. pp.) 34. p.

*megváltozásából eredő problémákkal,*³⁵⁵ valamint a külföldön történő igényérvényesítés nehézségeivel, nyelvi korlátaival.³⁵⁶ Különösen igaz ez abban az esetben, ha a jogelőd gazdasági társaság megszűnik, a jogutód pedig az átalakulás transznacionális jellege miatt egy másik tagállamban működik tovább. Ebből fakadóan előfordulhat, hogy a külföldi jog adott esetben alacsonyabb színvonalon biztosítja a hitelezők védelmét, valamint eltérő rendelkezéseket tartalmazhat egy esetleges fizetéseképtelenségi eljárásra vagy a követelés teljesítésének az előfeltételeire vonatkozóan. A hitelezők helyzetét ebben az esetben az a tény is hátrányosan érinti, hogy az átalakulást követően a gazdasági társaságra vonatkozó közlemények egy másik tagállam hivatalos lapjában, adott esetben egy másik nyelven kerülnek közzétételre, amely megnehezíti az információhoz jutást a társaság életével, tevékenységével kapcsolatban.³⁵⁷ A több tagállam területét érintő jogutódlási folyamatok esetén az átalakulás bejegyzése előtti védelemnek azért van tehát kifejezett létjogosultsága az utólagos biztosíték-követelési joggal vagy a felelősségi rendelkezésekkel szemben, mert az adós személyének a megváltozásán túlmenően az átalakulás megvalósulási formáitól függően *a jogutód kikerül a jogelődre alkalmazott nemzeti jog szabályai alól.*³⁵⁸

A fentiekben bemutatott kockázati tényezők együttes értékelését tekintve megállapítható, hogy *minden olyan esetben, amikor a jogalany megváltozására, valamint ezzel egyidejűleg tőkekivonásra, a felelősségi rendelkezések mérséklésére vagy az alkalmazandó jogi rezsím megváltozására kerül sor, a jogalkotó kötelezettsége, hogy egyik szemét a hitelező érdekek oltalma felé fordítsa.* Ez minden olyan szervezeti változás vonatkozásában indokolt, amikor a különféle jogutódlási mechanizmusok keretében a jogalany vagyoni jogai és kötelezettségei úgy szállnak át egy másik jogalanyra vagy az átalakulás következtében létrehozott új gazdasági társaságra, hogy az alanyváltozás bekövetkezéséhez *a hitelezők beleegyezése* vagy hozzájárulásuk beszerzése *nem szükségeseltetik.*³⁵⁹

---

³⁵⁵ Hanák András: Let my people go (Conference of European Company Law: the way forward, Brussels, 16-17. May 2011.; http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/conference201105/hanak-short-speech_en.pdf); Eckert, G. i.m. EU-VerschG, Vor § 1, Rn 10.

³⁵⁶ Eckert, G. i.m. EU-VerschG, § 13, Rn 3.

³⁵⁷ Eckert, G. i.m. EU-VerschG, § 13, Rn 3.; Raaijmakers, G. – Olthoff, T. i.m. 34. p.

³⁵⁸ Groier, K. i.m. 110. p.

³⁵⁹ Enzinger, M. i.m. 5. p.; Stockenhuber, P. i.m. 280. p.

FELELŐSSÉGI RENDELKEZÉSEK

A társasági jog felelősségi alakzatainak magánjogi beágyazottsága nem kérdőjelezhető meg, azonban a helytállási kötelezettséget megalapozó normák összessége kinőve a polgári jogi felelősség rendszeréből a jogellenes károkozás tilalmára építve, valamint a kárelosztás optimális rendszerét szem előtt tartva egy differenciált, különféle tényállásokra épülő felelősségi rendszer megszületését eredményezte.³⁶⁰ A társaság vagyonát meghaladó tartozásokért fennálló helytállási kötelezettség szabályai bár a magánjog talaján állva jelennek meg a társasági jogban is, azonban abból kitüremkedve, a klasszikus polgári jogi felelősségi alakzatokhoz képest olyan speciális jellemzőkkel is rendelkeznek, amelyek a társaság, a hitelezők, valamint a tagok érdekeinek a szem előtt tartásával kógens, a törvény erejénél fogva beálló helytállási kötelezettséget jelenítenek meg.³⁶¹ A *felelősségi szabályok a gazdasági társaságok világában* olyan garanciális jelleggel lefektetett bástyákat képeznek, amelyek a polgári jogi felelősség klasszikus funkcióin túlmenően *hitelezővédelmi szerepet is betöltenek* a tagok mögöttes helytállási kötelezettségére, a kötelezetti oldalon megjelenő egyetemlegességre vagy éppen a jogszabály erejénél fogva beálló objektív jogalapú, kimentést nem tűrő felelősségi tényállásokra tekintettel.

A társasági formaváltás, az egyesülés és a szétválás folyamata olyan szervezeti változásokkal járó struktúraváltást takar, amely adott esetben a vagyoni eszközök átcsoportosítása következtében a követelések megtérülésére nézve a korábbiakban bemutatott kockázati tényezőket rejtheti magában. Egyes szakirodalmi álláspontok szerint az átalakulás esetében azonban nem beszélhetünk olyan gazdasági szükségszerűségről, amely a hitelezői érdekek hatékonyabb körülbástyázását szolgálnák, hiszen a gazdasági társaságokról szóló törvény az átalakuláshoz kapcsolt felelősségi rendelkezésekkel megfelelő garanciát nyújt egy esetlegesen tőkekivonással

---

³⁶⁰ *Eörsi Gyula*: A polgári jogi kártérítési felelősség kézikönyve (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó; Budapest; 1966.) 61. p.; *Petró Éva*: Felelősség a társasági jogban (In: Acta Conventus de Iure Civili; Tomus VI.; SZTE ÁJTK Polgári jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékének kiadványa; szerk.: Papp Tekla; Lectum Kiadó; Szeged; 2007.; 45-98. pp.) 62., 65. pp.

³⁶¹ *Nochta Tibor*: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban (Dialóg Campus; Budapest-Pécs; 2005.) 45. p.; A külföldi jogok esetében saját jogrendszerük polgári jogi felelősségi szabályai alkalmazandók a társasági jogi szabályok, így az átalakulás mögött is. A polgári jogi háttér elemzésére a dolgozat tárgya nem kíván kitérni, hanem csak az átalakuláshoz kapcsolt társasági jogi felelősségi alakzatok bemutatására igyekszik fókuszálni.

párosuló jogutódlás esetén is a hitelezői igények megfelelő megtérülésére.³⁶² A hitelezők helyzete ebből fakadóan az átalakulás következtében nem válik terhesebbé, mint azt megelőzően volt, hiszen igényeiket a jogutód(ok)kal és a társaságtól megvált tagokkal szemben érvényesíthetik, ahol a felelősségi szabályok elegendő garanciát jelentenek a hitelezői érdekek hatékony és megfelelő védelmére.³⁶³ Ezen szakirodalmi állásponthoz kapcsolódóan dolgozatunk jelen részében az alkalmazható hitelezővédelmi eszközök közül *a lejárt követelések esetében igénybe vehető, az átalakulás általános, valamint különös formáinál nevesített helytállási kötelezettségre irányadó rendelkezéseket kívánjuk az elemzés tárgyává tenni* rámutatva a jogi szabályozás által nyitva hagyott hézagokra, valamint a több tagállam területét érintő átalakulási folyamatok során kibontakozó anomáliákra.³⁶⁴

Az átalakuláshoz kapcsolt felelősségi rendelkezésekre vonatkozóan a témakör feldolgozását segítő *szakirodalmak igen csekély számban állnak rendelkezésre*. A nemzetközi összehasonlítások fókuszán eddig kívül esett a jogutód gazdasági társaság, valamint a tagok mögöttes felelősségének a vizsgálata a kapcsolódó jogharmonizációs rendelkezések, valamint a határon átnyúló szétválásra vonatkozó jogközelítés hiányában. Bár a részvénytársaságok határokon belül zajló egyesülése és szétválása esetén nem beszélhetünk nemzetközi elemről az átalakulási folyamatban, és a felelősségi rezsím megváltozása sem következhet be, azonban határon átnyúló kontextusban már joghézagok mutatkozhatnak a tőkeegyesítő társaságok viszonylatában is a *megváltó tagok helytállási kötelezettségére* vonatkozóan. A több tagállam területét érintő fúzió a *betéti részvénytársaság részvétele esetén* felveti még a korlátlanul felelős taggal szembeni igényérvényesítés eltérő tagállami feltételeinek a problematikáját, a *határon átnyúló szétválás esetében* pedig az *alkalmazandó felelősségi rendelkezések* sokszorozódnak meg az átalakulásban résztvevő gazdasági társaságok és az érintett tagállamok száma szerint.

Jelen fejezetben csak azokra a felelősségi alakzatokra kívánunk fókuszálni, amelyek a jogelőd gazdasági társaság kötelezettségeinek a megtérítéséhez kapcsolódnak

---

³⁶² BDT 2010. 171.; Kézikönyv i.m. 1511. p.; *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 100. p.; Gt. kommentár (hvgorac) i.m. 176. p.

³⁶³ BDT 2010. 171. II.; *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 59., 101. pp.

³⁶⁴ Hitelezővédelmi szabályként jelennek meg a szétválás esetén előírt felelősségi rendelkezések: *Török T.* i.m. 164. p.

abban az esetben, ha a jogutód vagy szétválás esetében az a jogutód, amelyhez a szétválási szerződés a kérdéses tartozást telepítette, a követelést esedékességkor nem tudja kiegyenlíteni. Ennek keretében dolgozatunk jelen részében *nem térünk ki a vezető tisztségviselők, valamint az átalakulás során eljáró szakértő vagy könyvvizsgáló felelősségét megalapozó jogszabályi rendelkezésekre*, hiszen ezek az előírások elsősorban nem a már lejárt követelések kielégítését célozzák, hanem abban az esetben alkalmazandóak, ha a jogutódlási folyamat előkészítése során a társaság tisztségviselői vagy a megbízott szakértő jogszabályellenes és felróható kötelezettségszegést követ el.³⁶⁵

I. A felelősségi rendelkezések funkciója és jellemzői

Az átalakuláshoz kapcsolt felelősségi rendelkezésekkel összefüggésben csak a felelősség hitelezővédelmi funkcióira kívánunk kitékintést tenni, illetve a felelősség és a helytállási kötelezettség általános jellemzői közül csak azokra szeretnénk fókuszálni, amelyek a hitelezői érdekek védelme miatt kerülnek előtérbe, és kinőve a polgári jogi felelősség általános rendszeréből speciálisan alkalmazandóak a társasági jogban és az átalakulás területén is. A *Gt. 9. § (2) bekezdéséből* kiindulva és a társasági jog polgári jogi beágyazottságára tekintettel a felelősség mibenlétére vonatkozóan érdemes visszanyúlni a régebbi és jelenkori magánjogi, polgári jogi szakirodalmakhoz, ezt követően pedig a társasági jogi jogviszonyok sajátosságai által megkövetelt eltérések (*kiegyenlítési funkció, jogszabályi meghatározottság, mögöttes felelősség és az egyetemlegesség*) feltárására tennénk kísérletet.

A polgári jog által alkalmazott szankciók alapvetően a vagyoni viszonyok megsértésének a kiküszöbölését, a megbontott értékegyensúly helyreállítását célozzák.³⁶⁶ A polgári jogi felelősség elsődleges célja éppen ezért a *reparáció*, amely az okozott kár megtérítésére irányul,³⁶⁷ és a jogellenes magatartás folytán előállt vagyoni hátrány kiegyenlítését biztosítja.³⁶⁸ Ehhez kapcsolódóan *az átalakuláshoz rendelt*

---

³⁶⁵ Ennek jogi indokát lásd: 2011/35/EU irányelv 20-21. cikkek; 82/891/EGK irányelv 18. cikk; Részletesebben kifejtve az egyéb hitelezővédelmi eszközök között.

³⁶⁶ A Polgári Törvénykönyv magyarázata 1. (KJK-Kerszöv; Budapest; 2004.) 1220., 1223. pp.; *Ujváriné Antal Edit*: Magyar polgári jog. Felelősségtan (Novotni; Miskolc; 2002.) 16. p.

³⁶⁷ A Polgári Törvénykönyv magyarázata III. kötet (Magyar Hivatalos Közlönykiadó; Budapest; 2006.) 752. p.

³⁶⁸ *Eörsi Gy.* (Kötelmi jog) i.m. 240. p.; *Marton Géza*: A polgári jogi felelősség (Triorg Kft.; Budapest; 1993.) 100., 162. pp.

felelősségi alakzatok a jogutódlás következtében beálló alanyváltozásra és az átalakulással együtt járó kockázati tényezőkre reagálva, valamint a kártelepítési funkciót is előtérbe helyezve arra vonatkozóan tartalmaznak jogszabályi előírásokat, hogy több jogutód esetén a jogelőd gazdasági társaság azon tartozásaival összefüggésben, amelyek már meglévő szerződésekhez vagy szerződésen kívüli károkozással előidézett károk kielégítéséhez kapcsolódnak, *a hitelezői igények megtérítésére melyik gazdasági társaság köteles.*³⁶⁹ Ebben az értelemben a felelősségi rendelkezések hatóköre az átalakulás esetében is *már csak egy bekövetkezett károkozás helyreállításához kötődhet,* így az utólagos reparáció a hitelezők szemszögéből nézve bár garanciát nyújthat valamely szerződészegésből eredő kár megtérítésére (például lejárt követelés esetében) vagy szerződésen kívül károkozásra, azonban *kevésbé szolgálja egy még fennálló kötelelem és esedékessé nem vált követelés vonatkozásában* az alanyváltozás által előidézett kockázati faktorokra is tekintettel a megfelelő *teljesítés elősegítését* és biztosítását.

A felelősségi rendelkezések által megteremtett védelmi lehetőségek és az üzleti kapcsolatokban járó kockázatok értékelése mindenképpen meghatározó és speciális funkcióként jelenik meg a társasági jogban. A társasági jogi szabályozás feladata *a különböző érdekek összehangolása* a gazdasági társaság, a tagok, a kisebbség, a stakeholderok és a hitelezők érdekei között;³⁷⁰ az átalakuláshoz kapcsolt felelősségi rendelkezések ezen prioritások közül a társaság, a tagok, illetve a hitelezők szempontjait helyezik előtérbe.³⁷¹ Az átalakulás esetében a helytállási kötelezettséget megalapozó normák *kiegyenlítő funkciója* akként jelenik meg, hogy a jogutódlás következtében olyan, a hitelező beleegyezése nélkül bekövetkező alanyváltozás áll be a fennálló jogviszonyok kötelezetti oldalán, valamint az igényérvényesítés területén olyan nehézségek jelentkeznek, amely több jogutód esetén az adósok eltérő teljesítőképessége és teljesítésre irányuló készsége miatt szükségszerűen előtérbe helyezi az így megbomlott egyensúly kiegyenlítését biztosító garanciák beillesztését a

---

³⁶⁹ Vö. *Eörsi Gy.* (Kötelmi jog) i.m. 241. p.; *Marton G.* i.m. 160-161. pp.

³⁷⁰ *Török T.* i.m. 92., 104. pp.; *Petró É.* i.m. 66. p.; A stakeholderekre vonatkozóan lásd: *Kecskés András:* Felelős társaságirányítás (Corporate Governance) (hvgorac; Budapest; 2011.) 43-59. pp.; A hitelezők ebben a megközelítésben a külső stakeholderek csoportjába is besorolhatóak, a védelmi eszközök megközelítésénél azonban azt mondhatjuk, hogy a különféle érdekek vonatkozásában a társasági jogi szabályozásnak számos olyan speciális követelménye is van, amely kifejezetten csak a hitelezők oltalmára hivatott (*Kecskés A.* i.m. 55. p.).

³⁷¹ *Teichmann, Cristoph:* Reform des Gläubigerschutzes im Kapitalgesellschaftsrecht (NJW; Heft 34/2006.; 2444-2451. pp.) 2446. p.

szabályozásba.³⁷² A hitelezővédelem területén ehhez kapcsolódóan olyan fékek és egyensúlyok megalkotása szükséges, amely képes a különféle kockázati faktorok által előidézett egyensúlyi eltolódás kiegyenlítésére *a hitelezők, a társaság és a tagok érdekének az egyidejű figyelembe vételével.*³⁷³ Az átalakuláshoz rendelt felelősségi alakzatok vonatkozásában a társaság és a hitelezők prioritásainak a határvonalán a jogutód gazdasági társaság(ok) helytállási kötelezettsége, adott esetben egyetemleges felelőssége áll, kiegészítve ezt a társaság érdekeit is előtérbe helyező limitált kártérítési mércével. A másik oldalról szemlélve a jogutód gazdasági társaság megtérítési kötelezettsége mögött azonban a hitelezők hatékonyabb védelmét szolgálva jelenik meg a volt tagok felelőssége is, ez a helytállási kötelezettség azonban a tagi szempontokat is mérlegelve minden esetben mögöttes, másodlagos alakzatot takar a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokhoz kapcsolódva. Az átalakulás egyes formáitól függően mindemellett megemlíthető, hogy a szétválás esetében a fentiekén túlmenően a különféle prioritások kiegyensúlyozása még inkább előtérbe kerül és hangsúlyosabbá válik arra tekintettel, hogy a szervezeti változások ezen típusánál mindig vagyonmegosztás következik be, ahol a jogelőd gazdasági társaság szabadon dönthet arról, hogy egyes jogokat és kötelezettségeket mely jogutód részére rendel. Ebben az esetben a tőke csökkenésének a kockázata az átalakulás folyamatába beiktatott, a jogutód gazdasági társaságok egyetemleges helytállási kötelezettségét megalapozó jogszabályi rendelkezésekkel kompenzálható.³⁷⁴

A klasszikus polgári jogi felelősségi tényállásokkal szemben a társasági jogi jogviszonyokban a megtérítési kötelezettség rendezése kevésbé alapul a felek privátautonómiáján, hanem sokkal inkább *a törvény kötelező rendelkezéseiben testet öltve jelöli ki a helytállási kötelezettség határait.*³⁷⁵ Ez igaz az átalakuláshoz kapcsolt felelősségi rendelkezésekre is, hiszen a jogutód és a volt tagok helytállása *jogszabályi meghatározottsága következtében kogens jellegű és objektív jogalapú*, valamint *kimentést nem tűrő* felelősségi alakzatnak tekinthető, ahol a helytállási kötelezettség

---

³⁷² Eörsi Gy. (Kötelmi jog) i.m. 225-226. pp.

³⁷³ Nochta T. i.m. 13., 58-59. pp.

³⁷⁴ Kleindiek, Detlef: Vertragsfreiheit und Gläubigerschutz im künftigen Spaltungsrecht nach dem Referententwurf UmwG (ZGR; Heft 3/1992.; 513-533. pp.) 516-517., 525-526., 528. pp.; Blobel, Felix – Menz, Michael: Die Auswirkungen von Schuldner- und Gläubigerwechsel auf die Spaltungshaftung nach § 133 UmwG (NZG; Heft 16/2009.; 608-612. pp.) 608-609. pp.; Kalss, Susanne: Ausgewählte Fragen der Haftung der sonstigen Gesellschaften gem § 15 SpaltG (wbl; Heft 2/2003.; 49-59. pp.) 49-50. pp.; Kalss, S. i.m. SpaltG, § 15, Rn 3.; Kalss, S. – Nowotny, C. – Schauer, M. i.m. Rn 3/1007-1009.

³⁷⁵ Nochta T. i.m. 11-12., 141-142., 221. pp.

megállapítása *nem függ a felróhatóságtól*. A törvényben előírt felelősségi előírásoktól a felek a hitelezők irányában külső jogviszonyban nem térhetnek el,³⁷⁶ ebből fakadóan a jogutód, illetve a tagok a hitelezőkkel szemben fennálló felelősségüket *az átalakulás esetében sem zárhatják ki érvényesen*.³⁷⁷

A társasági jogban megismert *mögöttes felelősség* a másért való felelősségnek olyan járulékos, másodlagos helytállási kötelezettséget jelentő esetköreit foglalja magában, amely önálló *sui generis* helytállási kötelezettségként és felelősségi alakzatként jelenik meg a szabályozásban. A mögöttes felelősség esetében a magatartás következményeiért nem minden esetben annak a személynek kell helytállnia, aki azt kifejtette és a kárt okozta, hanem a mögötte álló személynek. A mögöttes felelős helytállási kötelezettsége tehát nem önálló felelősség, mivel nem a saját, hanem a főkötelezett kötelezettségéért köteles helytállni; a törvény nem a követelést „többszörözi meg”, hanem a követelésért helytállni tartozók körét bővíti.³⁷⁸ Jogpolitikai indoka tehát a másodlagos felelősség telepítésének az, hogy a hitelezői követelések számára megfelelő fedezetet biztosítson a helytállásra kötelezettek személyének a megtöbbszörözésével. A mögöttes felelősség és az átalakulás kapcsolatát vizsgálva egyrészt *a jogutód gazdasági társaságok megtérítési kötelezettsége, másrészt pedig a volt tagok felelőssége tekinthető relevánsnak*. Ebből fakadóan a hitelezők szempontjából többletkockázati tényezőt jelenthet a finanszírozhatóság megítélésénél az, hogy *a gazdasági társaság milyen társasági formában működik*. A tagok korlátozott felelőssége (azaz, ha a tag nem felel a társasági vagyontól által nem fedezett tartozásokért) mindenképpen rizikófaktorként értékelhető a mögöttes tagi felelősség hiányának a következtében, ugyanakkor azonban egy korlátlan tagi felelősségű gazdasági társaság esetében sem feltétlenül biztosított a tartozás megtérülése, mert ekkor a bizonytalansági jellemző a társaság mögött álló tag teljesítő- és fizetőképességében, magánvagyonának a mértékében rejlik.³⁷⁹ Ehhez kapcsolódóan

---

³⁷⁶ *Nochta T.* i.m. 221. p.; *Ujváriné Antal E.* i.m. 12-13., 47. pp.; Ezzel ellentétesen lásd: Bár nem a tag felróható magatartásának a következtében következik be a helytállás a hitelezők irányában, és a tag nem mentesülhet ezen helytállási kötelezettség alól, felelőssége a törvény erejénél fogva, ipso iure fennáll. A mentesüléshez azonban mégis bizonyíthatja, hogy a jogutód gazdasági társaság úgy járt-e el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. (*Török T.* i.m. 228., 235. pp.)

³⁷⁷ *Török T.* i.m. 71. p.

³⁷⁸ BDT 2005. 1128.; *Bíró György*: Jogértelmezési viták a mögöttes helytállás kérdéskörében (Gazdaság és Jog; 2007/2.; 16-22. pp.) 18. p.; *G. Farkas Judit*: Mögöttes tagi felelősség a magyar társasági jogban (Gazdaság és Jog; 2006/6-7.; 24-30. pp.) 26., 28-29. pp.; *Marton G.* i.m. 22. p.

³⁷⁹ *Nochta T.* i.m. 12-13., 57-58. pp.; Vö. *Petró É.* i.m. 65. p.; Lásd még ehhez: *Altmeppen, Holger*: Die akzessorische Haftung der Gesellschafter einer Personengesellschaft für einen „Drittanspruch“ ihres Mitgesellschafter (NJW; Heft 31/2009.; 2241-2245. pp.) 2241-2242. pp.; *Warto, Patrick*:

az átalakuláshoz kapcsolt felelősségi rendelkezések *nem kezelhetőek elkülönülten attól a tényről, hogy az adott tagállam társasági joga az átalakulási formációkban történő részvételre vonatkozóan tartalmaz-e a korlátozásokat* abban a tekintetben, hogy az ilyen szervezeti változásokkal járó folyamatok milyen társasági formában működő jogalanyok, gazdasági társaságok számára állnak nyitva. Ennek az előfeltételnek abból a szempontból van jelentősége, hogy a gazdasági társaságok közötti jogutódlás során a mögöttes tagi felelősség és helytállási kötelezettség változása, mérséklődése vagy szigorodása megjelenik-e vagy sem például abban az esetben, ha az átalakulás folyamatában személyegyesítő gazdasági társaság vagy betéti részvénytársaság is érintett.

A társasági jogban a kötelezetti oldalon megjelenő *egyetemlegességre* irányadó rendelkezések beiktatása a szabályozásba a jogosulti pozíció erősítését célozza.³⁸⁰ Az egyetemlegesség a hitelezők szemszögéből nézve – annak funkcióját tekintve – egy olyan speciális hitelezővédelmi eszközként értékelhető, amely az igényérvényesítés során több adós között egy sajátos közösséget létrehozva teremti meg annak a lehetőségét, hogy a hitelező a polgári jog szabályai alapján választása szerint bármelyik kötelezettől követelhesse a teljes tartozás kiegyenlítését.³⁸¹ Mindemellett a jogszabály megengedő klauzulája következtében az egyetemlegesség az együttes perlés lehetőségét is maga után vonhatja, melynek keretében a hitelező egy eljárásban akár együttesen is perelheti a kötelezetteket a hatékonyabb végrehajtás érdekében.³⁸² Az *átalakulás esetén jogszabályon alapuló egyetemlegességről* beszélhetünk *több jogutód* gazdasági társaság helytállási kötelezettségéhez kapcsolódóan, ha a szétválás esetén valamely jogutód a követelés kiegyenlítésének esedékességkor nem tesz eleget vagy az adott kötelezettségről a szétválási szerződésben egyébként nem rendelkeztek.³⁸³ Az átalakulás ezen formájához kapcsolódóan az egyetemlegesség annak a visszaélésnek a megakadályozására is hivatott, melynek keretében a gazdasági társaság valamennyi kötelezettségét csak egyetlen jogutód szerezne meg, míg a jogosultságokat pedig a többi jogutód társasághoz rendelnék. Ebben az esetben a csak passzívakkal létrehozott

---

Gesellschafterhaftung und Dritthaftung (GesRZ; Heft 3/2008.; 147-153. pp.) 151. p.; *Teichmann, C.* i.m. 2445. p.

³⁸⁰ *Nochta T.* i.m. 203-204. pp.; *Török T.* i.m. 75-77. pp.

³⁸¹ *Nochta T.* i.m. 13-14., 207-209. pp.; *Török T.* i.m. 75-77. pp.; Lásd még az egyetemlegesség hitelezővédelmi funkciójára vonatkozóan: *Grossmayer, Clemens: Gläubigerschutz bei Abspaltungen* (NWV Verlag; Wien – Graz; 2010.) 121. p.

³⁸² *Nochta T.* i.m. 208-209. pp.

³⁸³ *Vö. Török T.* i.m. 73-74. pp.; *Vö. Eörsi Gy. (Kézikönyv)* i.m. 162. p.

jogutód a kötelezettségeket nyilvánvalóan nem tudná kiegyenlíteni, így az egyetemlegesség beépítése a hitelezői igények csorbítását kívánja megakadályozni.³⁸⁴ A gazdasági társaságok átalakulásához kapcsolódóan azonban az egyetemleges felelősség megállapítása nem csupán a jogutódok vonatkozásában, hanem *a volt tagok helytállási kötelezettsége révén is erősíti* a jogosultak pozícióját.

Összességében tehát, ha a felelősségi rendelkezések polgári és társasági jogi aspektusait az átalakuláshoz kapcsolt helytállási kötelezettséget megalapozó normák legfőbb jegyeire vetítjük, akkor azt mondhatjuk, hogy a jogelőd gazdasági társaság tartozásaiért elsődlegesen a jogutód gazdasági társaság(ok) köteles helytállni, amennyiben azonban a jogutód vagyona nem elegendő a jogelőd kötelezettségeinek a kiegyenlítésére, akkor azokat a jogelőd volt tagjai kötelesek megtéríteni.³⁸⁵ A jogutódlás esetében felhívható felelősségi előírások az átalakulással együtt járó kockázati faktorokat *kiegyenlítve* és az egyes gazdasági szereplők *érdekeit megfelelő egyensúlyba hozva* minden esetben *vagyoni típusú, jogszabály erejénél fogva fennálló, objektív jogalapú és feltétlen fokozatú helytállási kötelezettséget* takarnak, melynek megítélése nem függ a felróhatóságtól, valamint meghatározó eleme a *mögöttes jelleg*, illetve az *egyetemlegesség* követelménye.³⁸⁶

II. A kapcsolódó uniós jogalapok bemutatása

Az uniós jogforrásokban megjelenő felelősségi rendelkezések vizsgálata során arra keressük a választ, hogy vajon az átalakuláshoz kapcsolódó uniós normaanyag tartalmaz-e a jogutód társaságot, illetve a tagokat terhelő helytállási kötelezettséget megalapozó előírásokat a jogelőd tartozásainak a megtérítése és kiegyenlítése érdekében. A kérdéskör nem függetleníthető az irányelvek személyi hatályától, valamint az átalakulás folyamatában a társaságból történő kilépés lehetőségétől.

A részvénytársaságok egyesüléséről szóló *2011/35/EU irányelv nem rendelkezik* a társaságot, illetve a tagokat terhelő helytállási kötelezettséget megalapozó tagállami normák közelítéséről, illetve ezzel kapcsolatban minimumstandardok sem kerültek

---

³⁸⁴ *Török T.* i.m. 150-151. pp.

³⁸⁵ Gt. 70. § (1) és (3) bek.; *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 59. p.; Gt. kommentár (hvgorac) i.m. 161-162. pp.; *Kisfaludi A.* i.m. 670. p.; *Nochta T. – Zóka F. – Zumbok F.* i.m. 179. p.;

³⁸⁶ *Papp T.* i.m. 130. p.; *Ujváriné Antal E.* i.m. 12-13., 47. pp.; Lásd még ehhez: *Török T.* i.m. 233-239. pp.

lefektetésre az uniós normában.³⁸⁷ Tekintettel arra, hogy az irányelv annak személyi hatályát tekintve csak a mögöttes tagi felelősség nélkül működő részvénytársasági formában működő jogalanyokat fogja át, így nem merül fel annak a kérdése, hogy a tag mikor terhelhető meg másodlagosan a jogelőd gazdasági társaság tartozásaiért, ha azokat a jogutód vagyona nem fedezi. Az uniós norma az általános jogutódlás elvéből fakadóan *csak szűk körben teremt lehetőséget* az egyesülés esetében a társaságból történő *kilépésre*,³⁸⁸ hiszen az *irányelv 3. és 4. cikkének (1) bekezdése* úgy rendelkezik, hogy a készpénzkifizetések nem léphetik túl sem az összeolvadás, sem pedig a beolvadás esetében a részvények névértékének vagy kibocsátási értékének a 10 %-át. A helytállási kötelezettséget megalapozó előírások *csak a vezető tisztségviselőket, illetve a könyvvizsgálókat, szakértőket terhelő felelősségi rendelkezések keretében jelennek meg* az irányelv rendszerében. Ehhez kapcsolódóan az uniós jogalkotó igen tág teret hagy a nemzeti szabályok érvényesülésének, egyedüli kritériumként csak azt követeli meg, hogy a tagállamok legalább azokat a felelősségi alakzatokat építsék be a szabályozásba, amelyek ezen szervek vagy személyek felróható kötelezettségszegése esetén hívhatóak fel a részvényesek által. Az implementációs kötelezettség tehát ebben az esetben nem a jogutód gazdasági társaság és a tagok felelősségéhez kapcsolódik a jogelőd tartozásai vonatkozásában, hanem a vezető tisztségviselők, könyvvizsgálók, független szakértők polgári jogi felelősségét megalapozó előírások beépítésére irányul.³⁸⁹

Az átalakuláshoz kapcsolt felelősségi rendelkezések harmonizációja csak a *részvénytársaságok határon belül zajló szétválásával* kapcsolatban merült fel az uniós szintéren. Az irányelv a jogutód gazdasági társaságok helytállási kötelezettségét megalapozó tagállami rendelkezések összehangolására *többlépcsős választási lehetőséget enged* a nemzeti jogalkotónak:

1. A *82/891/EGK irányelv 12. cikkének (3) bekezdése* szerint abban az esetben, ha az a társaság, amelyre a jogelőd adott vagyoni eszközeit a szétválási szerződésben átruházták, a hitelező követelését nem tudja kielégíteni, a többi jogutód társaság egyetemleges felelőssége állapítható meg. *Elsődlegesen* tehát annak a társaságnak kell

---

³⁸⁷ Európai társasági jog i.m. 192. p.; Szűk körben jelentkezik az érvénytelenség esetében az a rendelkezés, amely az egyesülés hatályosulása és az érvénytelenség bírói megállapítása közötti időszakban keletkező kötelezettségek vonatkozásában az egyesülésben érintett gazdasági társaságok egyetemleges felelősségét deklarálja [2011/35/EU irányelv 22. cikk (1) bek. h) pont; Európai társasági jog i.m. 291. p.]

³⁸⁸ 2011/35/EU irányelv 19. cikk

³⁸⁹ 2011/35/EU irányelv 20-21. cikk; Európai társasági jog i.m. 192. p.; Erre vonatkozóan részletesen lásd a IV. fejezetben kifejtetteket.

helytállnia a követelés kiegyenlítéséért, amelyhez az adott tartozást *a szétválási szerződés telepítette*, míg *mögöttesen* lép csak be *a többi jogutód* másodlagos felelőssége.³⁹⁰ Az irányelv szövegezése kógens rendelkezésre utal abban a tekintetben, hogy a tagállamok nem mérlegelhetnek, hogy előírják-e a jogutód gazdasági társaságok *egyetemleges felelősségét* vagy sem, hanem kötelező implementálniuk az uniós norma azon előírását, amely szerint a hitelező a sikertelen kielégítést követően bármelyik jogutód gazdasági társasághoz fordulhat a teljesítés végett (lásd 1. variáns; 4. sz. táblázat).³⁹¹ A nemzeti jogalkotó választási lehetősége csak a kártérítés mértékének a megállapításával összefüggésben marad fenn: a tagállamok *saját hatáskörükben dönthetnek* arról, hogy ezt a felelősséget *pro viribus helytállási kötelezettségként szabályozzák-e* vagy sem. Ennek keretében a tagállami rendelkezések a megtérítési kötelezettséget a társasághoz rendelt aktív vagyon mértékéig mérsékelhetik,³⁹² amely nem a gazdasági társaság teljes vagyonával történő helytállási kötelezettséget, hanem valódi értelemben vett korlátozott felelősséget takar a szétválási szerződésben megnevezett jogutódon kívüli gazdasági társaságok vonatkozásában (lásd 1/b variáns; 4. sz. táblázat). A kártérítés mértékének a korlátozása ezzel szemben *nem jelenhet meg azon jogutód esetében, amelyhez a szétválási szerződés az adott kötelezettséget telepítette*, hiszen ez a társaság kivétel nélkül korlátlanul, a teljes társasági vagyonnal köteles helytállni a jogelőd gazdasági társaság nevezett kötelezettségéért (lásd 1. variáns; 4. sz. táblázat).³⁹³

2. A felelősségi rendelkezések ilyen irányú szabályozásától csak akkor térhetnek el a tagállamok, ha a szétváló gazdasági társaság kötelezettségeiért – a szétválási terv rendelkezéseitől függetlenül - eredendően *valamennyi jogutód gazdasági társaság egyetemleges felelősségét* írja elő a nemzeti jogalkotó.³⁹⁴ A szabályozás ezen megvalósulási alternatívájánál az előző esetkörhöz képest abban mutatkozik különbség, hogy itt *valamennyi jogutód gazdasági társaság felelőssége elsődleges* lesz függetlenül

³⁹⁰ *Costan, Hülya*: Subsidiäre solidarische Haftung der an einer Spaltung beteiligten Gesellschaften (RIW; Heft 4/2010.; 192-198. pp.) 193. p.; *Grünwald, A.* i.m. 185. p.; *Vékás L.* i.m. 241. p.; *Habersack, M.* i.m. 219. p.; *Schwarz, G. C.* i.m. 438-439. pp.

³⁹¹ Nem érvényesül azonban az egyetemleges felelősséget megállapító rendelkezés, ha a szétválás az adott tagállamban bírói kontroll alatt áll vagy a hitelezők legalább háromnegyede beleegyezett az egyetemleges felelősség mellett történő igényérvényesítés lemondásába. [82/891/EGK irányelv 12. cikk (3) bek.; Európai társasági jog i.m. 115., 199., 292. p.; *Vékás L.* i.m. 241. p.]

³⁹² *Vékás L.* i.m. 241. p.; *Grünwald, A.* i.m. 185. p.; *Schwarz, G. C.* i.m. 438-439. pp.

³⁹³ 82/891/EGK irányelv 12. cikk (3) bek.; *Costan, H.* i.m. 193-194. pp.

³⁹⁴ 82/891/EGK irányelv 12. cikk (6) bek.; *Kohlegger, Gerhard – Knoflach, Heinz*: Gemeinschaftsrechtliche Auslegungs- und Umsetzungsprobleme am Beispiel von Fusions- sowie Spaltungs-RL und EU-GesRÄG (RdW; Heft 3/1996.; 97-105. pp.) 99. p.; *Grossmayer, C.* i.m. 111., 118. pp.; *Habersack, M.* i.m. 219. p.; *Vékás L.* i.m. 241. p.; *Grünwald, A.* i.m. 185. p.; *Costan, H.* i.m. 194. p.

attól, hogy a szétválási szerződésben melyik társasághoz rendelték az adott tartozás kiegyenlítését (lásd 2. variáns; 4. sz. táblázat).³⁹⁵ A kártérítés mértékét tekintve az irányelv a belső jogok számára itt is enged választást, hiszen felveti annak a lehetőségét, hogy a tagállami rendelkezések ezt a helyállási kötelezettséget csak annak a vagyonnak az értékére korlátozzák, amely a jogutódlás következtében az adott gazdasági társaságra átszállt.³⁹⁶ E kártérítés mértékét korlátozó rendelkezés azon jogutód esetében is előírható, amelyhez a szétválási szerződés az adott tartozást telepítette, hiszen ebben az esetben az összes jogutód elsődleges felelősségéhez kapcsolódó egyetemlegesség válik a hitelezők védelmének fő bástyájává (lásd 2/a+b variáns; 4. sz. táblázat).³⁹⁷

3. A tagok vonatkozásában a részvénytársaságok szétválása esetén *sem jelenik meg* kapcsolódó jogszabályi előírás az uniós normában (lásd 4. sz. táblázat). Az irányelv hatálya csak a részvénytársaságokra terjed ki, így az átalakulás folyamatában nem jelenik meg olyan esetkör, amikor a tag mögöttes és korlátlan felelőssége előtérbe léphetne. A tagok kilépésére szintén szűk körben van lehetőség,³⁹⁸ valamint a részvénytársaságok szétválásához kapcsolódóan is találunk harmonizációs célú rendelkezéseket a vezető tisztségviselők, a könyvvizsgálók és a szakértők polgári jogi felelősségét megalapozó tagállami előírások bevezetésére vonatkozóan.³⁹⁹

Az SE-rendelet az európai részvénytársaság alapítási formái között *nem szentel figyelmet* a kapcsolódó felelősségi rendelkezéseknek abban az esetben, ha az SE létrehozására egyesüléssel vagy formaváltással kerül sor. Ennek mögöttes indoka az, hogy az európai részvénytársaság fúzió útján történő létrehozása a *jogutódlás dogmájára épül*, ahol a vagyoni jogok és kötelezettségek átszállnak az átalakulás következtében létrehozott új európai részvénytársaságra, míg a formaváltás esetében pedig *nem beszélhetünk a jogalany megváltozásáról*, hanem a gazdasági társaság identitását megőrizve működik tovább európai részvénytársaságként. A kapcsolódó rendelkezések hiánya azzal is magyarázható, hogy az SE ezen alapítási módjaiban csak részvénytársaságok vehetnek részt, ahol a tag nem tartozik mögöttes felelősséggel a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért. Azt az esetkört, amikor a részvénytársaság *valamelyik tagja* az átalakulás következtében *megválnak* a társaságtól,

³⁹⁵ Európai társasági jog i.m. 115., 292. p.; *Kalss, S.* i.m. SpaltG, § 15, Rn 13.

³⁹⁶ *Kalss, S.* i.m. SpaltG, § 15, Rn 13.; *Grossmayer, C.* i.m. 111. p.; *Habersack, M.* i.m. 219. p.; *Kohlegger, G. – Knoflach, H.* i.m. 99. p.

³⁹⁷ 82/891/EGK irányelv 12. cikk (3) bek.

³⁹⁸ 82/891/EGK irányelv 2. cikk (1) bek.

³⁹⁹ 82/891/EGK irányelv 18. cikk

az SE-rendelet 9. cikkében foglalt utaló norma alapján a részvénytársaságokra irányadó tagállami rendelkezések szerint kell megítélni.

Hasonlóan a részvénytársaságok egyesülésére vonatkozó tagállami rendelkezések jogharmonizációját célzó uniós normához a tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesüléséről szóló 2005/56/EK irányelv sem tartalmaz iránymutatásokat a jogutód gazdasági társaság, valamint a megváló és a jogutódban is résztvevő tagok helytállási kötelezettsége vonatkozásában. A jogutód gazdasági társaság esetében a szabályozás hiányának az indoka megegyezik a korábbiakban kifejtettekkel,⁴⁰⁰ míg a tagok helytállási kötelezettségét megalapozó előírásokhoz kapcsolódóan a kérdéskör vizsgálata annak alapján differenciálható (szemben a részvénytársaságok egyesüléséről szóló irányelvvvel kapcsolatban kifejtett álláspontunkkal), hogy a határon átnyúló egyesülési folyamatokban részt vehet-e olyan gazdasági társaság, ahol a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért a tag korlátlan, mögöttes felelőssége már megjelenik, illetve, hogy az uniós szabályozás lehetővé teszi-e a tag társaságból történő kilépését az átalakulási eljárás során. Az első kérdés vonatkozásában a határon átnyúló egyesületek esetében megállapítható, hogy az irányelv rendszere – annak utaló normája folytán – a betéti részvénytársaságok vonatkozásában már nyit azon tőkeegyesítő társasági formák felé, ahol a korlátlan tagi felelősség, mint hitelezővédelmi garancia is előtérbe kerül.⁴⁰¹ Ehhez kapcsolódóan felmerülhet annak a kérdése, hogy abban az esetben, ha a jogelődi oldalon betéti részvénytársaság vesz részt az egyesülési folyamatban úgy, hogy a jogutód gazdasági társaság egy másik tagállamban működő korlátolt felelősségű társaságként vagy részvénytársaságként jelenik meg, akkor a felelősségi rendelkezésekben beálló változás következtében hogyan alakul a betéti részvénytársaság korábbiakban korlátlanul felelős tagjának a helytállási kötelezettsége. Ehhez kapcsolódóan vizsgálni kell, hogy a tagi felelősség megítélésére mely tagállam jogszabályait kell alkalmazni, és a jogelőd államának megtérítési kötelezettséget előíró garanciális rendelkezései a jogelődről átszálló tartozások esetében továbbhathatnak-e arra tekintettel, hogy a tag az átalakulást megelőzően a gazdasági társaság vagyona által nem fedezett tartozásokért saját magánvagyonával tartozott helytállni. A tagot terhelő felelősségi rendelkezések hiánya másik aspektusból a tag kilépéséhez kapcsolódhat még

---

⁴⁰⁰ 2005/56/EK irányelv 14. cikk

⁴⁰¹ Lásd erre vonatkozóan: *Helmecki A.* i.m. 108-109., 136. pp.

akkor is, ha az irányelv erre csak korlátozott mértékben, 10 %-os kifizetési ráta mellett ad lehetőséget.⁴⁰²

III. Az egyes tagállamok szabályozása

Tekintettel arra, hogy az egyesülési formációkhoz kapcsolódóan az irányelvi rendelkezések nem tartalmaznak harmonizációs előírásokat, valamint a szétválás esetében az uniós jogalkotó opcionális választási lehetőséget enged a tagállamoknak, a határon átnyúló átalakulási formációk esetében több jogrend érintettsége miatt *nem mellőzhető a jogutód gazdasági társaság, illetve a volt tagok helytállási kötelezettségére vonatkozó nemzeti rendelkezések összehasonlító elemzése. Az átalakulás esetében tehát a társaságot és a tagot terhelő felelősségi rendelkezések alapjainak a lefektetése tagállami hatáskörben maradt*, amely kapcsolódva ahhoz a problematikához is, hogy a nemzeti előírások mely társasági formák számára teszik lehetővé az átalakulásban történő részvételt (például megjelenik-e a korlátlan tagi felelősség vagy sem), ellentmondásokat okozhat határokon átívelő kontextusban. Jelen fejezetrészben *nem térünk ki az SE alapítási módjainál* esetlegesen alkalmazandó tagállami rendelkezésekre, hiszen az *SE-rendelet 9. cikkében* foglalt utaló norma folytán az európai részvénytársaságra a *tagállami részvénytársaságokra irányadó szabályokat kell alkalmazni*, így a helytállási kötelezettség vonatkozásában nem találunk eltérést a részvénytársaságok egyesüléséhez kapcsolódó jogszabályi előírásokhoz képest. Mindemellett az SE átalakuláshoz kapcsolódó keletkeztetési módjai csak részvénytársaságok számára állnak nyitva (más társasági forma nem jelenhet meg az átalakulási folyamatban), amely szintén a részvénytársaságokkal történő azonos megítélés irányába tolja el az SE alapítása során felhívható jogszabályok körét.

1. Magyarország

a) A részvénytársaságok egyesülése

A részvénytársaságok egyesülésére vonatkozó *különös szabályok között nem találunk speciális rendelkezéseket* a jogutód gazdasági társaságot, valamint a tagokat terhelő helytállási kötelezettségre vonatkozóan, így a nem szabályozott kérdésekre az egyesülés, illetve a formaváltás normaanyagát kell alkalmaznunk. A *Gt. 70. § (1)*

---

⁴⁰² 2005/56/EK irányelv 2. cikk

bekezdése az egyesülés esetében is előtérbe kerül: az univerzális jogutódlás tételéhez kapcsolódva és abból kinőve *elsődlegesen a jogutód gazdasági társaság* köteles helytállni a jogelőd kötelezettségeiért.⁴⁰³ Az általános jogutód ennek megfelelően felel azokért a következményekért, amelyek a jogelőd szerződészegése vagy deliktuális károkozása folytán keletkeztek; ebben az esetben az általános jogutódlás azt jelenti, hogy a jogelőd megszerzi azokat a jogokat, amelyek a jogelődöt illették, és terhelik azok a kötelezettségek is, amelyek a jogelődöt terhelték. Nem annak van jelentősége tehát, hogy az átalakulást követően a társaság folytatja-e a jogelőd tevékenységét, hanem annak, hogy a vagyonszállás keretében a jogok és kötelezettségek jogfolytonosságot biztosítva jelennek meg a jogutód oldalán.⁴⁰⁴

Tekintettel arra, hogy a részvénytársaságok egyesülése esetén mind a jogelődök, mind pedig a jogutódok között csak olyan gazdasági társaság jelenhet meg, melynek *tagjai nem tartoznak mögöttes felelősséggel* a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért, így a korlátlan tagi felelősség mérséklődésére vonatkozó jogszabályi rendelkezés az általános szabályok közül jelen esetben nem bír relevanciával.⁴⁰⁵ A tagok helytállási kötelezettségének a fennállása és mértéke (a mögöttes helytállási kötelezettség hiányára tekintettel) mindemellett attól a tényezőtől függ, hogy a részvénytársaság volt tagja *a jogutódban is tagsági jogviszonyt létesített-e vagy sem*:

1. Amennyiben a tag felelőssége *a jogelődben és a jogutódban is korlátozott volt*, azaz nem felel(t) a gazdasági társaság vagyona által nem fedezett tartozásokért (jelen esetben csak részvénytársaságok vesznek részt az egyesülési folyamatban), úgy *nem tartozik helytállási kötelezettséggel* a jogelőd hitelezői felé sem.⁴⁰⁶ *Nem találunk* azonban törvényi *rendelkezést* arra nézve, ha a tag *részt vesz ugyan* a jogutód gazdasági társaságban, azonban *kevesebb vagyoni hozzájárulással*, és részére a különbözet kiadásra kerül.⁴⁰⁷ Ennek az esetkörnek csak akkor van jelentősége, ha mind a jogutód, mind pedig a jogelőd olyan gazdasági társasági formában működik, ahol a tag felelőssége korlátozott, azaz nem felel a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért, hiszen korlátlan tagi felelősség esetén a tag egyébként teljes magánvagyonával köteles helytállni. A fenti rendelkezés tehát akkor vethet fel

---

⁴⁰³ BH 2007. 343.

⁴⁰⁴ BH 1997. 216.

⁴⁰⁵ Lásd Gt. 70. § (4) bek.

⁴⁰⁶ Papp T. i.m. 131. p.; Nochtá T. – Zóka F. – Zumbok F. i.m. 179. p.; Kisfaludi A. i.m. 671. p.

⁴⁰⁷ BH 2004. 373. II.

kérdéseket, hogyha a jogutódban is tagsági jogviszonyt létesítő taggal a vagyoni hozzájárulás csökkentett mértékéhez igazodva elszámolásra kerül sor, hiszen ekkor a tag a tőke kivonás ellenére sem tartozik felelősséggel a társasági vagyontól nem fedezett tartozásokért az erre irányuló és a helytállást megalapozó kifejezett törvényi rendelkezés hiányában. Ebben az esetben tehát nem érvényesül a „*vagyon nem vész el, csak átalakul*” elv, és e joghézag következtében nem lépnek a megvalósult tőke kivonás helyébe a felelősségi rendelkezések sem. Álláspontunk szerint erre az alternatívára a korlátozott felelősségű tag kifizetett járandósága erejéig fennálló megtérítési kötelezettségét megalapozó *Gt. 70. § (5) bekezdése* sem alkalmazható, hiszen az csak a társaságtól megváltó tagokra vonatkozóan tartalmaz rendelkezéseket.

2. A jogelődötől *megváltó tagok* (nem létesítettek tagsági jogviszonyt a jogutóddal) az átalakuló gazdasági társaság tartozásaiért *főszabály szerint nem felelnek*, amennyiben azonban részükre az őket megillető *vagyonhiányad kifizetésre került*, akkor *ennek mértékéig és erejéig helytállni* tartoznak tagsági jogviszonyuk megszűnésétől számított 5 éves határidőn belül.⁴⁰⁸ Ebből fakadóan a korlátozottan felelős volt tag nem tartozik megtérítési kötelezettséggel abban az esetben, ha az átalakuló gazdasági társaság saját tőkéjének a hiányában járandósága nem került kiadásra. A megvált tagokra vonatkozó felelősségi szabályok ismeretében az alábbi problémafelvetés merülhet fel: A törvényi rendelkezés alapján a tag tagsági jogviszonyának megszűnésétől számított 5 éves határidőn belül köteles helytállni a jogelőd tartozásaiért. *Nem rendezi* azonban a jogalkotó azt, hogy ez az 5 éves határidő a *Gt. más*, a társaság tartozásaiért fennálló felelősségi alakzataihoz hasonlóan vajon *jogvesztő határidőnek tekinthető-e vagy elévülési jellegű*.⁴⁰⁹ A *4/2003-as PJE* szerint jogvesztő határidőről csak abban az esetben beszélhetünk, ha a jogvesztés tényéről a jogszabály kifejezetten rendelkezik. Ezt az alapelvet követi az *ÍH 2005. 125. szám* alatt közzétett eseti döntés is, amely a főszabály mellett azt is kimondja, hogy a jogszabály kifejezett rendelkezése hiányában valamely anyagi jogi határidő elmulasztása kivételesen abban az esetben is jogvesztéssel jár, ha a normaszöveg a jogvesztő szót ugyan nem tartalmazza, azonban a norma megszővegezése, a jogszabály egyéb rendelkezéseinek logikus értelmezése egyértelműen – kétség nélkül – kizárják a határidő elévülési természetét. *Gál Judit* véleménye szerint a határidő jogvesztő jellege a *Gt. 68. §-ának*, a jogutód nélküli

⁴⁰⁸ *Gt. 70. § (5)-(6) bek.*; BH. 2007. 343.; *Papp T.* i.m. 131. p.; *Kisfaludi A.* i.m. 671. p., *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 59. p.; *Nochta T.* i.m. 52-53. pp.; *Török T.* i.m. 67-68., 235-237. pp.

⁴⁰⁹ *Gál Judit – Vezekényi Ursula: Társasági jogi perek 2007* (hvgorac; Budapest; 2007.) 317-318. pp.

megszűnés szabályainak analógia útján történő alkalmazásával indokolható; e jogalkotói mulasztás korrigálása érdekében azonban a Gt. felülvizsgálata során a normaszöveg kiegészítése mindenképpen megkövetelendő.⁴¹⁰

b) A részvénytársaságok szétválása

A részvénytársaságok szétválására vonatkozó *különös előírások között a Gt. nem nevesíti* a jogutód gazdasági társaságokat és a jogelődötől megváló tagokat terhelő felelősségi alakzatokat. Ebből fakadóan abban az esetben, ha a szétválás folyamatában csak részvénytársaságok érintettek, az alkalmazandó jogszabályok következő lépcsőjét, a szétválásra vonatkozó speciális rendelkezéseket kell az elemzés tárgyává tenni. A jogelőd tartozásaiért való megtérítési kötelezettség sorrendje a szétválás esetén az egyesülés szabályaihoz képest lényeges eltéréseket mutat (lásd a szétváláshoz kapcsolt felelősségi rendelkezések főbb jellemzőire vonatkozóan a 4. sz. táblázatot):

1. Első lépcsőben a *Gt. 85. § (1) bekezdése* értelmében szétválás esetén a jogelőd tartozásaiért a szétváló gazdasági társaság jogutódai a szétválási szerződés rendelkezései szerint kötelesek helytállni. Ennek megfelelően az adott kötelezettség kiegyenlítésére *az a jogutód köteles, amelyhez a szétválási szerződés az adott tartozást telepítette*, megtérítési kötelezettségének mértéke pedig *korlátlan*.

2. Ha valamely kötelezettség teljesítésének az a jogutód, amelyhez a tartozást a szétválási szerződés telepítette, *nem tesz eleget*, vagy a tartozás kiegyenlítésére nem kerül sor, akkor *valamennyi jogutód gazdasági társaság* – beleértve kiválás esetén a fennmaradó jogelődöt is – *egyetemleges felelőssége* állapítható meg. A jogutód gazdasági társaságok szintén teljes társasági vagyonukkal kötelesek helytállni a tartozás kiegyenlítéséért; a jogutódok egymás közötti viszonyában pedig az elszámolás alapja a szétválási szerződésbe foglalt vagyonmegosztási rendelkezés lesz, ennek hiányában a vagyonmegosztás aránya.⁴¹¹

3. Speciális rendelkezést tartalmaz a Gt. azon követelések megtérítésére, amelyekről a szétválási szerződésben *nem rendelkeztek*, akár ismert volt az átalakulás idején, akár utóbb válik csak ismertté. Ilyen kötelezettségek teljesítéséért *valamennyi jogutód gazdasági társaság egyetemlegesen* köteles helytállni.

---

⁴¹⁰ Gál J. – Adorján Cs. i.m. 61. p.

⁴¹¹ Gt. 85. § (4) bek.

4. Utolsó lépcsőként pedig abban az esetben, ha a jogutód társaságok vagyona nem fedezi a tartozást, a *szétváló gazdasági társaság volt tagjainak* a felelősségét nevesíti a Gt., melyre az általános, formaváltásra vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni a törvény.⁴¹² A részvénytársaságok egymás közötti szétválása esetében ez *csak a megváló tagokra vonatkozó szabályok* alkalmazási kötelezettségét jeleníti meg, hiszen mind a jogelődi, mind pedig a jogutódi oldalon olyan gazdasági társaság vesz részt az átalakulás folyamatában, ahol a tagok nem tartoznak mögöttes felelősséggel a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért. A megváló tag helytállása csak abban az esetben áll fenn, ha a részére a szervezeti változás során az őt megillető vagyónhányad kiadásra került.

c) A tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesülése

A tőkeegyesítő társaságok határokon átnyúló egyesüléséről szóló hazai implementáló jogszabály a törvényben nem szabályozott kérdésekre a Gt. egyesülésre vonatkozó normaanyagát rendeli alkalmazni.⁴¹³ Tekintettel arra, hogy sem a jogutód gazdasági társaság felelőssége, sem pedig a tagok mögöttes helytállási kötelezettsége *nem kerül nevesítésre a jogszabályban*, így az egyesülés Gt-ben foglalt rendelkezései alapján a helytállási kötelezettség megítélésére a *Gt. 70. §-át* kell irányadónak tekinteni. A *Gt. 70. §-a* egységesen tartalmaz előírásokat arra az esetre is, ha az átalakulás folyamatában a részvénytársaságokon kívül korlátolt felelősségű társaság is érintett.

A tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesüléséről szóló irányelv nem csupán a részvénytársaságok és a korlátolt felelősségű gazdasági társasági formában működő jogalanyok részére teszi lehetővé a több tagállam területét érintő fúzióban történő részvétel lehetőségét, hanem a betéti részvénytársaságok részére is.⁴¹⁴ Az irányelv ezen előírásával szemben azonban *a magyar jogalkotó az implementáló törvény fogalom-meghatározásai között nem nevesíti a betéti részvénytársaságokat.*⁴¹⁵ Bár a magyar jog ezen társasági formáció alapítására nem ad lehetőséget, így a hazánkba irányuló átalakulások esetében a jogutód nem öltheti magára a betéti részvénytársasági formát,

---

⁴¹² Gt. 85. § (5) bek.; Lásd ehhez még: Gt. 70. § (3)-(6) bek.; A felelősségi rendelkezések elemzéséhez lásd: BH 2004. 373.; BH 1993. 372.; FIT-H-GJ-2010-51.; *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 158-160. pp.; Gt. kommentár (hvgorac) i.m. 191. p.; *Nochta T. – Zóka F. – Zumbok F.* i.m. 205. p.

⁴¹³ 2007. évi CXL. törvény 2. § (1) bek.

⁴¹⁴ 2005/56/EK irányelv 2. cikk 1. pontjának a) pontja; vö. még a 2009/101/EK irányelv mellékletében foglalt felsorolással.

⁴¹⁵ 2007. évi CXL. törvény 1. § (2) bek. a) pont

azonban a kölcsönös elismerés elvének megfelelően a határon átnyúló egyesülési folyamatokban *jogelődi oldalon* minden további nélkül *megjelenhet* betéti részvénytársaság akkor is, ha a magyar harmonizációs törvény az implementálási kötelezettség megsértésével nem minősíti a betéti részvénytársaságokat tőkeegyesítő gazdasági társaságoknak.⁴¹⁶ Tekintettel arra, hogy a betéti részvénytársaságok részvételével zajló egyesülési folyamatokban *a beltág korlátlan tagi felelőssége miatt az alkalmazandó felelősségi rendelkezésekben változás következik be*, így felmerülhet annak a kérdése, hogy a *Gt. 70. § (4) bekezdésében* foglalt azon előírás, amely a helytállási kötelezettség enyhülésének az esetére tartalmaz iránymutatásokat, alkalmazható-e határon átnyúló relációban. Ennek értelmében amennyiben a tag felelőssége a jogelőd gazdasági társaságban *korlátlan volt*, azonban felelőssége az átalakulás következtében a jogutódban *korlátozott mértékűvé mérséklődött*, akkor a változás bekövetkeztétől számított *5 éves határidőn belül*, amennyiben a jogutód vagyona a követelést nem fedezi, *korlátlanul*, tehát saját magánvagyonával köteles helytállni a ki nem elégített tartozásokért.⁴¹⁷

2. Ausztria

A részvénytársaságok egymás közötti *egyesüléséhez* kapcsolódóan az osztrák szabályozás *nem tartalmaz felelősségi rendelkezéseket*; a jogutód gazdasági társaság helytállási kötelezettsége az *általános jogutódlás következménye*, az egyesülés joghatásainak egyike. Fúzió esetén a tagok kilépésének a lehetősége csak abban az esetben áll fenn, ha az egyesülés céljaival a tagok nem értenek egyet; erre az esetkörüre (az elszámolás módjára és a tag helytállási kötelezettségére) a *tagsági jogviszony megszűnésére irányadó szabályokat kell alkalmazni*.

A *SpaltG 15. §-a* a részvénytársaságok *szétválása* esetén *minden jogutód elsődleges és egyetemleges felelősségét* deklarálja a jogelőd gazdasági társaság tartozásaiért.⁴¹⁸ A hitelező tehát választása szerint szabadon követelheti a teljes tartozás kiegyenlítését bármelyik jogutód társaságtól, különbség köztük csak a kártérítés mértékének a korlátozott voltában, annak limitálásában rejlik. *Az a jogutód*, amelyhez a szétválási

---

⁴¹⁶ A törvény hatálya kiterjed nem csupán a tagállamból kifelé irányuló átalakulási folyamatokra, hanem arra az esetkörüre is, ha a jogutód gazdasági társaság a magyar jog fennhatósága alá kerül.

⁴¹⁷ Gt. 70. § (4) bek.; Gt. kommentár (hvgorac) i.m. 162. p.; *Kisfaludi A.* i.m. 670. p.; *Nochta T.* – *Zóka F.* – *Zumbok F.* i.m. 179. p.; *Török T.* i.m. 234-235. pp.

⁴¹⁸ SpaltG 15. § (1) bek.

szerződés az adott tartozást *telepítette, korlátlanul* és a teljes társasági vagyonnal köteles helytállni, míg a *többi jogutód felelőssége korlátozott*, azaz a megtérítési kötelezettség csak a részükre juttatott nettó aktív vagyon értékéig terjed (lásd 4. sz. táblázat).⁴¹⁹ A kártérítés mértékének a korlátozása az igényérvényesítés szempontjából releváns: a hitelező mindaddig bármelyik gazdasági társaságtól kérheti a teljes tartozás megtérítését, ameddig a kötelezettség összege nem lépi túl az adott gazdasági társaság esetében a kártérítés limitált mértékét.⁴²⁰ Tekintettel arra, hogy a törvény nem tartalmaz előírásokat a jogutódokkal szemben a felelősségi rendelkezésekre alapított igényérvényesítés határidejére, így speciális norma hiányában az *általános elévülési időre* irányadó rendelkezéseket kell figyelembe venni.⁴²¹ Az osztrák szabályozásban nem találunk kifejezett törvényi előírást arra nézve, hogy hogyan alakul a jogutód gazdasági társaságok felelőssége abban az esetben, ha az adott tartozásról a szétválási szerződésben nem rendelkeztek. A *SpaltG 15. §-ának* a megfogalmazásából azonban, miszerint minden jogutód gazdasági társaság felelőssége egyetemleges a jogelőd gazdasági társaság kötelezettségeiért, az következik, hogy ebben az esetben is az egyetemleges helytállási kötelezettség megállapításának van helye.⁴²²

A szétváláshoz kapcsolt felelősségi rendelkezések az osztrák jogban *szervesen összefonódnak a hitelezők biztosíték-követelési jogával*.⁴²³ Egyrészt nem áll fenn a jogutód gazdasági társaságok felelőssége azon követelések kielégítéséért (kivéve azt a társaságot, amelyhez az adott tartozást a szétválási szerződés telepítette), amellyel kapcsolatban *biztosíték nyújtására került sor*, tehát az egyik kapcsolódási pont a *felelősségi rendelkezések kieséséhez, annulálásához vezet*.⁴²⁴ Másik oldalról a helytállási kötelezettséget megállapító normák életbe lépése és szigorodása *szankciós eszközként* jelenik meg akkor, *ha a hitelező kér, de nem kap biztosítékot a jogutód*

⁴¹⁹ SpaltG 15. § (1) bek.; *Kalss, S.* i.m. SpaltG, § 15, Rn 6., 9., 30.; *Koppensteiner, H.-G. – Rüdfler, F.* i.m. zu § 96 GmbHG, Rn 39.; *Kalss, S.* (Haftung) i.m. 50. p.; *Stockenhuber, P.* i.m. 286. p.; *Grossmayer, C.* i.m. 118., 140-141. pp.; A nettó aktív vagyon értéke az az összeg, amelyet az átszervezési folyamat következtében átszállt jogok (aktívák) és kötelezettségek (passzívák) különbsége képez.

⁴²⁰ *Kalss, S.* i.m. SpaltG, § 15, Rn 11.; *Kalss, S.* (Haftung) i.m. 51. p.

⁴²¹ *Kalss, S.* i.m. SpaltG, § 15, Rn 24.; Lásd még a szétváláshoz kapcsolt felelősségi rendelkezésekre vonatkozóan: *Hirschler, Klaus:* Neuerungen im Gesellschafter- und Gläubigerschutz bei Spaltungen nach dem neuen SpaltG (GesRZ; Heft 1/1997.; 8-14. pp.) 10. p.; *Schimka, Matthias:* Zur Geltendmachung von Gläubigeransprüchen nach § 15 SpaltG (GesRZ; Heft 6/2008.; 284-291. pp.)

⁴²² *Grossmayer, C.* i.m. 116. p.

⁴²³ *Kohlegger, G. – Knoflach, H.* i.m. 100. p.; *Koppensteiner, H.-G. – Rüdfler, F.* i.m. zu § 96 GmbHG, Rn 39a.

⁴²⁴ SpaltG 15. § (1) bek.; *Kalss, S.* i.m. SpaltG, § 15, Rn 40., 44.; *Koppensteiner, H.-G. – Rüdfler, F.* i.m. zu § 96 GmbHG, Rn 39.; *Grünwald, A.* i.m. 215. p.; *Grossmayer, C.* i.m. 146. p.; *Kohlegger, G. – Knoflach, H.* i.m. 100. p.

gazdasági társaságtól. Ebben az esetben a biztosíték nyújtásáig vagy az igény bíróság által történő jogerős elbírálásáig minden jogutód gazdasági társaság a kártérítés mértékének a limitálása nélkül korlátlanul és egyetemlegesen felel a hitelező irányában.⁴²⁵ A biztosítéknyújtás elmaradása a kártérítés mértékére nézve csak azon jogutód gazdasági társaságok vonatkozásában eredményez hátrányos változást, amelyeket korlátozott megtérítési kötelezettség terhelt a jogelőd tartozásaiért, míg azon jogutód helyzete, amelyhez a szétválási szerződés az adott követelést telepítette, érintetlen marad. Amennyiben a hitelező részére a helytállási kötelezettségre vonatkozó szankciós következmények elkerülése végett olyan társaság nyújt biztosítékot, amelyet a szétválási szerződés rendelkezései szerint az adott tartozás vonatkozásában nem terhelt elsődleges kiegyenlítési kötelezettség, vagylagosan követelheti a főadóstól, hogy bocsásson a rendelkezésére megfelelő mértékű biztosítékot vagy egyenlítsé ki az adott tartozást.⁴²⁶

A *határon átnyúló egyesülések vonatkozásában* az osztrák szabályozással kapcsolatban abban az esetben jelenik meg joghézag, ha a több tagállam területét érintő szervezeti változás folyamatában *betéti részvénytársaság is részt vesz.* Tekintettel arra, hogy az osztrák jog a nemzeti keretek között *nem teszi lehetővé a betéti részvénytársaság alapítását,* így az osztrák jogelőd társaság sem öltheti magára ezt a formát abban az esetben, ha az egyesülés következtében a jogutód gazdasági társaság székhelye más tagállam területére esik. Szintén nem jelenhet meg betéti részvénytársaság a fúzió során akkor sem, ha a jogutód gazdasági társaság esik az osztrák joga fennhatósága alá, hiszen az alapításra vonatkozó rendelkezések és a formakényszer szabályai az egyesülés esetén sem hagyhatóak figyelmen kívül. Az egyetlen esetkör, amikor Ausztria relációjában betéti részvénytársaság is részt vehet a szervezeti változás folyamatában akkor valósulhat meg, ha *jogelődi* oldalon olyan tagállam gazdasági társasága érintett, melynek *nemzeti jogrendje ismeri* és lehetővé teszi az ezen társasági formában működő jogalanyok alapítását. A helytállási kötelezettségre vonatkozó rendelkezések alakulása ezen kiindulópontot is figyelembe véve két oldalról behatárolt: egyrészt csak *felelősségméréséklődés következhet be* a mögöttes tagi felelősség tekintetében az átalakulás folyamatában, másrészt pedig vizsgálnunk kell azt is, hogy a helytállási kötelezettség enyhülésére vonatkozóan az

⁴²⁵ SpaltG 15. § (3) bek.; *Kalss, S. i.m. SpaltG, § 15, Rn 30., 72.; Grünwald, A. i.m. 215. p.*

⁴²⁶ *Kalss, S. i.m. SpaltG, § 15, Rn 76.*

osztrák szabályozás nemzeti viszonylatban tartalmaz-e iránymutatásokat. Tekintettel arra, hogy Ausztriában az egyesülés folyamata csak a tőkeegyesítő társaságok számára áll nyitva, ahol a mögöttes tagi felelősségben nem következik be változás, *nem találunk olyan törvényi rendelkezést, amely a belső jogban hasonló esetkörre rendezne.*

3. Csehország

A cseh szabályozás *cizellált és minden felelősségi változásra kiterjedő részletes előírásokat tartalmaz* mind a jogutód gazdasági társaság, mind pedig a tagok mögöttes helytállási kötelezettségére vonatkozóan. A felelősségi rendelkezések megközelítésénél *nem szabad figyelmen kívül hagynunk a cseh átalakulási törvény rendszerét sem*, hiszen határokon belüli aspektusban külön előírások érvényesülnek a részvénytársaságok egymás közötti egyesülésére, azonban egységes szabályok vonatkoznak a gazdasági társaságok szétválásához kapcsolt felelősségi alakzatokra. Emellett tekintettel arra, hogy a több tagállam területét érintő fúzió lehetősége a betéti részvénytársaságok számára is nyitva áll (ennek keretében a betéti részvénytársaságra a betéti társaságra irányadó normaanyagot kell alkalmazni), vizsgálандóak a határon átnyúló egyesüléssel összefüggésben az átalakulási formációk azon különös előírásai is, amelyek a betéti társaságok részvétele esetén irányoznak elő speciális követelményeket.

A *részvénytársaságok egyesülése esetén* a cseh átalakulási törvény *nem nevesít* a jogutód gazdasági társaság helytállási kötelezettségére vonatkozóan kifejezett felelősségi tényállást. Tekintettel arra, hogy a jogutód a vagyonátszállás következtében megszerzi a jogelőd gazdasági társaság vagyoni eszközeit, jogait és kötelezettségeit, az általános jogutódlás elvéből fakadóan köteles teljesíteni az átvett követeléseket is.⁴²⁷ A *czUmwG 64. §-a* értelmében *a jogelőd tagjai az átalakulás következtében a jogutód tagjaivá válnak*, kivéve abban az esetben, ha a törvény a főszabálytól eltérően megengedi a kilépés lehetőségét. Ilyen rendelkezést a részvénytársaságok egymás közötti egyesülésére vonatkozóan nem találunk, csak a részvénytársaságok és a korlátolt felelősségű társaságok fúziója esetén került beiktatásra megengedő klauzula a szabályozásba.⁴²⁸

---

⁴²⁷ *Raban, Premysl – Bohata, Petr: Das tschechische HGB zu Beginn des neuen Millenniums (JOR; Heft 1/2001.; 53-80. pp.) 67. p.; Schindler, C.P. – Stingl, H. i.m. 42. p.*

⁴²⁸ Ez a szabály a határon átnyúló egyesülési folyamatok esetében bír relevanciával, hiszen a több tagállam területét érintő fúzió lehetősége nem csupán a részvénytársaságok, hanem más tőkeegyesítő társaságok részére is nyitva áll.

A szétválásra vonatkozó nemzeti rendelkezések felépítése eltér az egyesülésre irányadó normaanyagtól, hiszen a cseh szabályozás a jogutód gazdasági társaságok helytállási kötelezettségére vonatkozó előírások alkalmazását *nem teszi függővé attól, hogy a szétválás mely formája valósul meg vagy az átalakulási folyamatban milyen gazdasági társaság vesz részt*. A szétváláshoz kapcsolt felelősségi rendelkezéseket a cseh jogalkotó egyértelműen a *hitelezővédelem területére sorolta be*, külön cím alatt szabályozva a kapcsolódó előírásokat. A szétválás esetén *elsődlegesen minden jogutód gazdasági társaság egyetemleges helytállási kötelezettsége állapítható meg*, így a hitelező nem köteles először azzal a társasággal szemben érvényesíteni az igényét, amelyhez az adott tartozást a szétválási szerződés telepítette, hanem választása szerint bármelyik jogutóddal szemben felléphet a követelés teljesítése végett. A *kártérítés mértékének a korlátozása minden jogutód gazdasági társaság esetében fennáll*, így minden jogutód – beleértve a továbbműködő jogelődöt is – csak a neki jutott aktív vagyon értékéig felel (lásd 4. sz. táblázat).⁴²⁹ Ha a szétválási szerződés valamely tartozásról nem rendelkezett, akkor ezért a kötelezettségért a jogutódok szintén egyetemleges kötelesek helytállni; ebben az esetben a társaságok egymás közötti belső viszonyában az elszámolás alapját a szétválási szerződésben lefektetett vagyonmegosztás aránya határozza meg.⁴³⁰ Amennyiben azonban a szervezeti változás olyan formája valósul meg az átalakulás során, ahol a jogelőd gazdasági társaság a továbbiakban is folytatja a tevékenységét, a szétválási szerződés kapcsolódó rendelkezésének a hiányában azt kell vélelmezni, hogy a be nem sorolt és a fel nem tüntetett követelés átszállására nem került sor.⁴³¹

A szétváláshoz kapcsolódó felelősségi rendelkezések azonban nem önmagukban és egyetlen hitelezővédelmi eszközként jelennek meg a cseh szabályozásban, hanem *a hitelezőket megillető biztosíték-követelési joggal összefonódva* nyújtanak teljesebb védelmet a követelések biztosabb megtérülését garantálva. A biztosíték-követelési joggal való kapcsolat két irányban jelenik meg: egyrészt a helytállási kötelezettségre vonatkozó rendelkezések *nem lépnek be*, ha valamelyik jogutód gazdasági társaság a

---

⁴²⁹ czUmwG 257. § (1)-(2) bek.

⁴³⁰ czUmwG 261. §

⁴³¹ czUmwG 261. § (3) bek.; Skálová, J. i.m. 109. p.

hitelező részére már biztosítékot nyújtott.⁴³² Mindemellett a felelősségi rendelkezések *kiterjesztése révén* a helytállási kötelezettség szabályai *abban az esetben is alkalmazandóak*, ha a gazdasági társaság a le nem járt követelések hitelezői részére nem adott megfelelő biztosítékot, hiszen a szétválás esetén *szankciós rendelkezésként* nem a peres eljárás megindításának a lehetősége, hanem a felelősségi szabályok életbe lépése jelenik meg.⁴³³

A *határon átnyúló egyesülésekre* a nemzeti rendelkezések irányadóak, így a jogutód gazdasági társaságot és a tagokat terhelő helytállási kötelezettség megítélésénél is a belső jogi szabályozáshoz kell visszanyúlni. Amennyiben a részvénytársaságok egymás közötti vagy korlátolt felelősségű társaságok egymás közötti egyesülési folyamatáról van szó, akkor a jogutód helytállási kötelezettsége az *általános jogutódlás elvén alapszik*. Ezen túlmenően azonban, ha az átalakulási folyamatban egyidejűleg akár jogelődi, akár jogutódi oldalon *korlátolt felelősségű társaság, illetve részvénytársaság is részt vesz*, akkor kiegészítő rendelkezésként a *tőkevédelmi előírások* belépése kíván megfelelő garanciát nyújtani a hitelezők részére.⁴³⁴

Az irányelvi célkitűzésekkel összhangban *a cseh jog is elismeri a betéti részvénytársaság részvételi jogát* az átalakulási folyamatban, azonban tekintettel arra, hogy a cseh szabályozás a társasági formák között nem nevesíti a betéti részvénytársaságot, így az ilyen társasági formában működő jogalanyok csak más tagállam joga alá tartozó *jogelődként vehetnek részt* a szervezeti változásban. A betéti részvénytársaság részére ebben az esetben csak olyan feltételekkel áll nyitva az átalakulásban történő részvétel lehetősége, amelyet a cseh átalakulási törvény a *betéti társaságok esetében nevesít*.⁴³⁵ Ehhez kapcsolódóan a betéti részvénytársaságok részvételével zajló átalakulási formációk vonatkozásában a felelősségi szabályok megítélése szempontjából is a betéti társaságra irányadó normaanyag vizsgálata, a *czUmwG 85. §-a* érdemel figyelmet. Amennyiben a betéti részvénytársaság beltagjának *korlátlan felelőssége* az átalakulás következtében *korlátozottá mérséklődik*, akkor a

---

⁴³² czUmwG 258. §; *Skálová, J.* i.m. 109. p.

⁴³³ czUmwG 259. §; *Skálová, J.* i.m. 109. p.; Lásd erre vonatkozóan részletesen a következő fejezetben kifejtetteket.

⁴³⁴ Lásd erre vonatkozóan: *Logesová, Jitka*: Kapitalerhaltungsschutz bei einer AG und einer GmbH in der Tschechischen Republik (eastlex; Heft 4/2004.; 178-180. pp.)

⁴³⁵ czUmwG 190. § (2) bek.; *Adam, J. – Pasková, M.* i.m. 221. p.

jogelőd gazdasági társaság tartozásaiért fennálló korlátlan helytállási kötelezettség öt éves elévülési határidőn belül *továbbra is fennmarad*.⁴³⁶

A határon átnyúló egyesülések esetén speciális rendelkezés érvényesül *a tag kilépésére* vonatkozóan abban az esetben, ha az egyesülésben *különféle* társasági formában működő *tőkeegyesítő gazdasági társaságok jelennek meg*: amennyiben a jogelőd részvénytársasági formában működik, és a jogutód korlátolt felelősségű társaság lesz, akkor *a részvényes kiléphet* a gazdasági társaságból azzal, hogy jogosult a tulajdonában álló részvények ellenértékére. A kilépéshez kapcsolódóan azonban az elszámolás mértékén és módján túlmenően nem találunk törvényi előírásokat a megváló tag helytállási kötelezettségére vonatkozóan.⁴³⁷

4. Románia

A részvénytársaságok *egyesüléséhez* kapcsolódóan az *általános jogutódlás* és a vagyonszállás követelménye a jogutód gazdasági társaság elsődleges helytállási kötelezettségét alapozza meg Romániában is.⁴³⁸ Ezen túlmenően azonban a *tagok mögöttes felelőssége* vonatkozásában *nem találunk kifejezett előírásokat* az átalakulás normaanyagában, illetve erre vonatkozó iránymutatás az általános szabályok között sem jelenik meg. Bár a részvénytársaságok egymás közötti egyesülése során a tagot terhelő felelősségi rendszerben változás nem következik be, hiszen mind a jogelőd, mind pedig a jogutód korlátozott felelősségű tőkeegyesítő társaságnak tekinthető, azonban a megváló tagok esetében a kiadott vagyonyhányad alapot adhatna a részvénytársaságok egyesülése esetén is a tag helytállási kötelezettségének a megállapítására. Ebben az esetben a tagok helytállási kötelezettségét esetlegesen az *rHGG 3. cikkének (3) bekezdése* alapozhatja meg, amely szerint a korlátozott felelősségű tag a vagyoni hozzájárulás erejéig és mértékéig köteles helytállni a hitelezők felé. Emellett figyelembe vehető a *66. cikk* azon előírása is, amely szerint a hitelező csak arra a vagyonrészre vezethet végrehajtást, amely a tagot kilépése esetén megilleti, továbbá a gazdasági társaságok megszűnéséhez kapcsolódóan az *rHGG 237¹ cikk (2) bekezdése* szintén számításba jöhet, amely a megszűnés után a kiadott vagyoni hányad erejéig a továbbiakban is fenntartja a tag felelősségét.

---

⁴³⁶ czUmwG 85. §

⁴³⁷ czUmwG 159. §

⁴³⁸ rHGG 250. cikk; Ackermann, S. i.m. 146., 153. pp.; Schindler, C.P. – Stingl, H. i.m. 62., 72. pp.; Teves, J. (III) i.m. 324. p.

A román szabályozás az átalakuláshoz kapcsolt felelősségi rendelkezések keretében csak a *szétválás esetében* rendelkezik kifejezetten a jogutód gazdasági társaságok helytállási kötelezettségéről, itt sem tér ki azonban a jogutódban résztvevő vagy a megváló tagok mögöttes felelősségére. Tekintettel arra, hogy az átalakulásra vonatkozó rendelkezések minden társasági formára egységesen alkalmazandóak, így ezen szabályok alkalmazása lép elő a részvénytársaságok szétválása esetén is. A felelősségi normák rendszertani elhelyezését tekintve a törvény *kifejezetten a hitelezővédelemhez kapcsolódóan rendezi* a jogutód gazdasági társaságok helytállási kötelezettségét utalva a felelősségi rendelkezések hitelezővédelmi funkciójára és szerepére. A nevesített felelősségi alakzatok között *elsődlegesen annak a jogutódnak a felelőssége* jelenik meg, amelyhez az adott tartozást a szétválási szerződés *telepítette*. Amennyiben ez a társaság *nem tudja* az adott kötelezettséget *teljesíteni*, akkor a követelésért *minden jogutód* gazdasági társaság köteles helytállni. A *kártérítés mértékét tekintve* annak a társaságnak, amelyhez a szétválási szerződés az adott tartozást *telepítette, korlátlan* a felelőssége, tehát a teljes társasági vagyonnal köteles helytállni, míg a *többi jogutódot* a megtérítési kötelezettség csak a részükre *jutatott aktív vagyon erejéig* terhelheti (lásd 4. sz. táblázat). Mindemellett a román szabályozás lehetőséget nyújt arra is, hogy a felek a felelősségi rendelkezéseket tekintve egyező akarattal a törvényi rendelkezéstől *eltérő előírásokat vegyenek fel a szétválási szerződésbe*, diszpozitívva téve ezzel a törvényi előírást. Amennyiben az adott kötelezettség jogi sorsa a szétválási szerződésben nem került rendezésre, akkor valamennyi jogutód gazdasági társaság egyetemleges felelőssége állapítható meg.⁴³⁹

A *több tagállam területét érintő egyesülési* folyamatokra a román szabályozás is a nemzeti rendelkezések alkalmazását irányozza elő. A jogutód társaság és a tagok helytállási kötelezettségéhez kapcsolódóan kérdés abban az esetben merül fel, ha a fúzióban *betéti részvénytársasági formában működő jogalany is megjelenik*. A betéti részvénytársaság azonban román viszonylatban nem csupán jogelődként, hanem

---

⁴³⁹ rHGG 243. cikk (3) bek.; *Mataragiu, Anca Cristina*: Recent changes of Romanian legislation regarding the merger and division of companies (In: *Studii si Cercetari Juridice Europene – European Legal Studies and Research, Conferinta Internationala a Doctoranzilor in Drept – International Conference of PhD Students in Law*; Universul Juridic; Timisoara; 2011.; 383-390. pp.) 385., 387. pp.; *Ackermann, S. i.m.* 153-154. pp.; *Ollinger, N. – Neagu, A. – Biban, S. i.m.* 156. p.

jogutódként is részt vehet az átalakulás folyamatában, hiszen a román társasági jog a gazdasági társasági formák között ezt a formációt is nevesíti.⁴⁴⁰

A határon átnyúló egyesülésre irányadó rendelkezések bár szűk hatókörben, de *expressis verbis* rendezik a tag kilépésének a lehetőségét, ha az átalakulásban érintett tagállamok joga erre vonatkozóan megengedhetőségi klauzulát tartalmaz.⁴⁴¹ A kilépéshez kapcsolódóan azonban már *nem találunk rendelkezéseket a tag mögöttes felelősségére* abban az esetben, ha részére az őt megillető vagyonhányad kiadásra került. A joghézag kitöltésére a társasági törvény egyéb rendelkezéseit hívhatjuk segítségül:⁴⁴² elsődleges megtérítési kötelezettség minden esetben a jogutód gazdasági társaságot terheli, melynek jogalapja az *rHGG 3. cikkében* foglalt azon elvi tétel lesz, miszerint a társasági kötelezettségekért elsődlegesen maga a társaság köteles a társasági vagyonnal helytállni, és a tagi felelősség minden esetben csak másodlagos lehet.⁴⁴³ A tagok mögöttes felelősségét a társasági formára irányadó általános rendelkezések irányából kell megközelíteni. A betéti részvénytársaság beltagja korlátlanul és a többi beltaggal egyetemlegesen köteles helytállni a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért, vonatkoztatva ezt a kilépés esetkörüire is.⁴⁴⁴ A gazdasági társaság megszűnésére vonatkozó jogszabályi előírások a tag korlátlan felelősségét időbeli korlát nélkül tartják fenn a társaság fennállása alatt keletkezett kötelezettségekért.⁴⁴⁵ A korlátozottan felelős tag helytállási kötelezettségéhez vonatkozó joghézag a részvénytársaságok egyesüléséhez kapcsolódóan már kifejtésre került, valamint a szabályozás nem tartalmaz rendelkezést arra nézve sem, hogy hogyan alakul a tagok másodlagos helytállási kötelezettsége abban az esetben, ha az átalakulás következtében az alkalmazandó felelősségi rezsimben változás áll be.

---

⁴⁴⁰ rHGG 2. cikk d) pont; *Veress Emőd*: A kereskedelmi társaságok tipológiája Romániában (In: Acta Conventus de Iure Civili; Tomus XIII.; SZTE AJTK Polgári jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékének kiadványa; szerk.: Papp Tekla; Lectum Kiadó; Szeged; 2011.; 49-74. pp.) 52. p.; *Ackermann, S.* i.m. 23. p.; *Teves, J.* (III) i.m. 325. p.; *Galla, H. – Petre, D.* i.m. 9-10. pp.

⁴⁴¹ rHGG 251¹² cikk

⁴⁴² *Teves, J.* (III) i.m. 322. p.

⁴⁴³ *Teves, Julian*: Grundzüge des Gesellschaftsrechts in Rumänien Teil II. (osteuroparecht; Heft 2/2010.; 190-211. pp.) 202. p.; *Stalfort; Gisbert*: Gesellschaftsrecht (In: Handbuch Wirtschaft und Recht in Osteuropa; Verlag C.H. Beck; München; 2006.; mit Ergänzungslieferungen) 5. p.

⁴⁴⁴ rHGG 3. cikk (2) bek.; *Teves, J.* (II) i.m. 202. p.

⁴⁴⁵ rHGG 237¹ cikk (1) bek.

5. Bulgária

Ahogy azt már a dogmatikai alapvetések keretében is kifejtettük, a bolgár jog egységes szabályozást alkalmaz a gazdasági társaságok átalakulására vonatkozóan, és a kapcsolódó jogszabályi rendelkezések nem tesznek különbséget aszerint, hogy az átalakulás folyamatában milyen társasági formában működő jogalanyok vehetnek részt.⁴⁴⁶ Ebből fakadóan a részvénytársaságok egyesülése esetén sem találunk olyan speciális előírásokat, amelyek kifejezetten a jogutód gazdasági társaság, illetve a megváló tagok helytállási kötelezettségét rendeznék, így *az általános szabályokat a részvénytársaságok egymás közötti fúziójára vonatkoztatva* az alábbi megjegyzéseket tehetjük:

A jogelőd tartozásaiért a jogutód gazdasági társaság felelőssége *az általános jogutódlás elvéből* és az egyesülés joghatásainak a beállásából következik.⁴⁴⁷ Tekintettel arra, hogy a részvénytársaságok határon belüli egyesülése esetén mind a jogelődi, mind pedig a jogutódi oldalon olyan gazdasági társaság vesz részt (az irányelv rendelkezései csak a részvénytársaságok egymás közötti fúzióját fogják át), ahol a tagok mögöttes felelőssége a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért nem állapítható meg, így az alkalmazandó felelősségi rendszerben sem következik be mérséklődés vagy szigorodás a tag helytállási kötelezettségére vonatkozóan. A mögöttes tagi felelősség hiányára tekintettel ebben az esetben a hitelezők részére nyitva álló *biztosíték-követelési jog és a társaságot terhelő elkülönített vagyonnevelés kötelezettsége jelenik meg* olyan alkalmas eszközként, amely megfelelően garantálhatja a hitelezők védelmét a tagok helytállási kötelezettségének a hiányában is.⁴⁴⁸ A korlátozott tagi felelősségű társaságok esetében nem találunk arra vonatkozó rendelkezést, hogy hogyan alakul a tag helytállási kötelezettsége abban az esetben, ha az egyesülés során úgy dönt, hogy nem kíván a jogutód gazdasági társaság működésében a továbbiakban részt venni.⁴⁴⁹

Az egyesüléssel ellentétben a részvénytársaságok *szétválásához* kapcsolódóan elsődlegesen a jogutód gazdasági társaságokat terhelő felelősségi rendelkezések emelhetők ki a szabályozásból. A helytállási kötelezettséget előíró rendelkezések

---

⁴⁴⁶ Daskalov, W. (Umgründungsrecht) i.m. 270-271. pp.; Daskalov, W. (Minderheitsaktionäre) i.m. 145-146. pp.

⁴⁴⁷ Az egyesülés joghatásaira vonatkozóan lásd: Grigorov, G. i.m. 156. p.; Kaufmann, A. – Patschová, S. (Verschmelzung) i.m. 15. p.

⁴⁴⁸ Daskalov, W. (Umgründungsrecht) i.m. 275. p.; Grigorov, G. i.m. 163. p.; Doytchinova, A. – Georgieva, T. i.m. 150. p.

⁴⁴⁹ A kilépési lehetőség jogalapja: bHG 263q cikk

aszerint differenciálhatóak, hogy az adott tartozást mely gazdasági társasághoz telepítette a szétválási szerződés, a kötelezettség egyébként szerepelt-e a szétválási szerződésben vagy sem, illetve, hogy a szervezeti változás a szétválás mely formája alapján megy végbe:

1. Az irányelv által nyitva hagyott választási lehetőségnek megfelelően a bolgár jogalkotó élt azzal a felhatalmazással, hogy a szétválásban résztvevő gazdasági társaságok *elsődleges és egyetemleges felelősségét* teremtsen meg a jogelőd gazdasági társaság átalakulás előtt keletkezett tartozásaiért.⁴⁵⁰ A kártérítés mértéke az irányelvben biztosított tagállami hatáskör keretein belül azonban limitálásra került: a jogutód gazdasági társaságok helytállási kötelezettsége *főszabály szerint korlátozott*, hiszen csak a jogelődtől származó aktív vagyon mértékig terheli őket a megtérítési kötelezettség. Ez a rendelkezés azonban *nem alkalmazható azon jogutód vonatkozásában, amelyhez a szétválási szerződés az adott tartozást telepítette*, hiszen ez a társaság *korlátlanul*, a teljes társasági vagyonnal köteles helytállni a jogelőd tartozásáért (lásd 4. sz. táblázat).⁴⁵¹

2. Amennyiben a jogelőd kötelezettségének jogi sorsa a szétválási szerződésben *nem került rendezésre*, akkor valamennyi jogutód *egyetemleges és korlátlan felelőssége* állapítható meg a kötelezettség teljesítéséért, azonban a társaságok egymás közötti viszonyában minden jogutód olyan arányban köteles viselni a tartozást, amilyen arányban egyébként a szétválási szerződésben a jogokból és a kötelezettségekből részesedett. Ez a rendelkezés azonban csak a *különválás esetén* alkalmazható, a szétválás más esetköreire nem terjed ki a norma hatálya.⁴⁵²

3. Abban az esetben, ha a szétválási folyamat egyben *átvételt is megvalósít*, azaz egyesülési elemekkel is gazdagodik, akkor az egyesülés esetén igénybe vehető *biztosíték-követelési jog, illetve elkülönítési kötelezettség lép a felelősségi rendelkezések helyére*.⁴⁵³

A *határon átnyúló egyesülések* vonatkozásában abban az esetben, ha az átalakulási folyamatban csak olyan gazdasági társaságok vesznek részt mind a jogelődi, mind pedig a jogutódi oldalon, ahol a tag főszabály szerint nem felel a társasági vagyon által nem

---

⁴⁵⁰ bHG 263k cikk (1) bek.; *Doytchinova, A. – Georgieva, T.* i.m. 150. p.; *Daskalov, W. – Metodiev, B.* i.m. 58. p.; *Daskalov, W.* (Einführung) i.m. 153. p.

⁴⁵¹ bHG 263k cikk (1) bek.; *Daskalov, W.* (Umgründungsrecht) i.m. 276. p.; *Daskalov, W.* (Minderheitsaktionäre) i.m. 147. p.

⁴⁵² bHG 263k cikk (2) bek.; *Daskalov, W. – Metodiev, B.* i.m. 58. p.

⁴⁵³ bHG 263k cikk (2) bek.; Art. 263j bHG; *Daskalov, W.* (Umgründungsrecht) i.m. 276. p.

fedezett tartozásokért, az általános jogutódlás követelményéből és a nemzeti rendelkezések alkalmazásából fakadóan a részvénytársaságok egyesüléséhez kapcsolódóan kifejtett megállapításokat tartjuk irányadónak. A több tagállam területét érintő fúzió lehetősége azonban nem csupán a mögöttes tagi felelősségű társaságok számára áll nyitva, hanem az egyesülésben *betéti részvénytársasági* formában működő jogalanyok is részt vehetnek. Tekintettel arra, hogy a bolgár társasági jog önálló társasági formaként nevesíti a betéti részvénytársaságot, így határon átnyúló kontextusban mind a tagállamból kifelé irányuló egyesülési folyamatokban, mind pedig abban az esetben is megjelenhet ez a társasági forma, ha a *jogutód* a bolgár jog fennhatósága alá kerül.⁴⁵⁴ A jogelődi és a jogutódi oldalon történő részvétel lehetősége a tagot terhelő felelősségi rendelkezésekben kétirányú változást idézhet elő, amelyet a nemzeti szabályok alapján az alábbiak szerint jellemezhetünk:⁴⁵⁵

Ha a betéti részvénytársaság *jogelődi pozícióban* áll az átalakulási folyamatban, akkor elmondható, hogy a jogelőd gazdasági társaság *korlátlanul felelős tagjait* terhelő, a teljes magánvagyonnal történő helyállási kötelezettség az egyesülés hatályosulása előtt keletkezett tartozásokért a hitelezők felé *továbbra is fennmarad* abban az esetben, ha a felelősségi előírások változása következtében a tag helyállási kötelezettsége mérséklődne.⁴⁵⁶ Igaz ez akkor is, ha mind a jogelőd, mind pedig a jogutód betéti részvénytársasági formában működik, azonban a korábbi beltág a későbbiekben betéti részvényesként kíván a társasághoz csatlakozni. A másik oldalról megközelítve pedig, amennyiben a tag felelőssége korábban *korlátozott volt*, azonban az átalakulás következtében *korlátlanná vált* (azaz ha a jogutód ölti magára a betéti részvénytársasági formát, vagy a jogelőd betéti részvénytársaság korábbi kültagi részvényese az átalakulás következtében a jogutód betéti részvénytársaság beltágjává válik), akkor ez *az utóbb keletkezett korlátlan helyállási kötelezettség nem terjed ki* az egyesülés bejegyzése előtt keletkezett jogelődi tartozásokra.⁴⁵⁷ A megváló tagok vonatkozásában a korlátlan tagi felelősséggel működő gazdasági társaságokra már találunk kifejezett törvényi rendelkezést, amely kimondja, hogy a tag az átalakulás bejegyzésétől számított öt éves

---

⁴⁵⁴ Grigorov, G. i.m. 180. p.; Kaufmann, A. – Patschová, S. (güV) i.m. 9. p.

⁴⁵⁵ bHG 265d cikk (1) bek.; A határon átnyúló egyesülésekre a tagállamon belüli átalakulási formációkra irányadó normaanyag alkalmazandó.

⁴⁵⁶ bHG 263l cikk (1) bek.; A felelősségi rendelkezés hatálya minden átalakulási formációra kiterjed: Kaufmann, A. – Patschová, S. (Verschmelzung) i.m. 17. p.

⁴⁵⁷ bHG 263l cikk (2) bek.

elévülési határidőn belül továbbra is korlátlan felelősséggel tartozik a kilépése előtt keletkezett tartozásokért.⁴⁵⁸

IV. Problémafelvetések és a tagállami rendelkezések összevetése

1. A védett követelések köre

A helytállási kötelezettséget megalapozó normák *hatálya nem függ a követelés jogcímétől*, így a jogutód gazdasági társaság(ok), valamint a volt tagok felelősségének a megállapítását nem érinti az a tény, hogy az adott tartozás a felek között fennálló szerződéses jogviszonyból vagy szerződésen kívüli károkozásból eredt-e.⁴⁵⁹

A gazdasági társaságok jogutódlásához kapcsolt felelősségi normák csak azon hitelezői követelések vonatkozásában lépnek életbe, amelyek *az átalakuláshoz fűződő joghatások beállításának az időpontját megelőzően keletkeztek*. Nem az esedékessé válás időpontja a releváns tehát a védettség szempontjából, hanem a követelés keletkezésének a napja határozza meg azt, hogy a jogelőd gazdasági társaság tartozásaiért fennálló helytállási kötelezettséget megalapozó normák hatóköre kiterjed-e az adott tartozásra vagy sem.⁴⁶⁰

A felelősségi rendelkezések által védett hitelezői követelések vonatkozásában megállapítható, hogy *az igényérvényesítés során* azonban már minden esetben *előfeltételként jelenik meg a követelés lejárt jellege*. Ennek keretében a helytállási kötelezettséget előíró rendelkezésekre alapított peres eljárásra csak abban az esetben kerülhet sor, ha a tartozás már esedékessé vált, és teljesítési kötelezettségének az adós nem tett eleget.⁴⁶¹ Ez alól csak abban az esetben van *kivétel*, ha a tagállami jogok (az osztrák és a cseh szabályozási rendszer) a *szétváláshoz kapcsolódóan* a le nem járt követelések vonatkozásában *a biztosítéknyújtás elmaradására* tekintettel szankciós eszközként alkalmazzák a felelősségi rendelkezésekben beálló hátrányos változást.

---

⁴⁵⁸ bHG 98. cikk (1) bek.

⁴⁵⁹ *Kalss, S. i.m. SpaltG, § 15, Rn 15., 19., 20.; Grossmayer, C. i.m. 137-138. pp.; Kallmeyer, H. i.m. zu § 224 (dUmwG), Rn 2.*

⁴⁶⁰ *Kalss, S. i.m. SpaltG, § 15, Rn 15., 19., 20.; Grossmayer, C. i.m. 137-138. pp.; Kallmeyer, H. i.m. zu § 133 (dUmwG), Rn 5-7. és § 224 (dUmwG), Rn 3.*

⁴⁶¹ BDT 2010. 171.; *Kallmeyer, H. i.m. zu § 224 (dUmwG), Rn 7.*

2. Felelősségi rendelkezések a részvénytársaságok egyesülése esetén

A részvénytársaságok egyesüléséhez kapcsolódóan megjelenő felelősségi rendelkezések vonatkozásában elmondható, hogy sem az irányelv normaszövege, sem pedig a tagállami jogok *nem nevesítik kifejezetten* a jogutód gazdasági társaság helytállási kötelezettségét, hanem azt az *univerzális jogutódlás folyamatának*, az egyesülés joghatásának tekintik.⁴⁶² Igaz ez a hazai szabályozásra is, hiszen a *Gt. 70. § (1) bekezdése* szerint az átalakulással létrejövő társaság az átalakult gazdasági társaság általános jogutódja; a jogutód gazdasági társaságot illetik meg a jogelőd gazdasági társaság jogai, és terhelik kötelezettségei.

Az átalakulás esetében tehát a jogutód felelőssége a jogutódlás tényéből fakadó követelményként jelenik meg, és nem minősíthető külön tipizált vagy nevesített felelősségi alakzatnak.⁴⁶³ Ez a megállapítás azonban már nem tekinthető irányadónak a volt tagok helytállási kötelezettségére nézve, hiszen a *tagok felelőssége* csak abban az esetben áll fenn, *ha a jogutód vagyona a jogelőd tartozásait nem fedezi, vagy a tartozásokat esedékességkor nem egyenlíti ki.*⁴⁶⁴ A mögöttes tagi felelősség az átalakulás esetében összemosódik és nem kezelhető elkülönítetten az egyes gazdasági társasági formákhoz fűzött tagi felelősség meglététől vagy hiányától,⁴⁶⁵ hiszen a volt tag helytállási kötelezettsége attól is függ, hogy a megtérítési kötelezettség megváló tag esetén hogyan alakult a jogelődben, míg a résztvevő tag vonatkozásában milyen volt a jogelődben, és milyen lett a jogutódban.⁴⁶⁶ A *részvénytársaságok egyesülése esetén* a felelősségi rezsím megváltozása nem következhet be, így csak a *megváló tagok vonatkozásában* vizsgálhatjuk az átalakulás esetén felhívható rendelkezéseket. A tagállamok gyakorlata divergál aszerint, hogy *az átalakulás normaanyagában a tag (részvényes) kilépésének az esetkörüire tartalmazzanak-e kifejezett rendelkezéseket.* A hazai szabályozás *expressis verbis* rendezi a kérdéskört, míg más tagállamok gyakorlata a tagsági jogviszony megszűnéséhez (Ausztria) vagy a gazdasági társaságok általános tagi felelősségéhez (például Románia) köti a helytállási kötelezettség megítélését; egyedül a cseh szabályozás nem tartalmaz megengedő klauzulát a részvénytársaságok egymás közötti egyesülése esetén a tag kilépésére vonatkozóan.

⁴⁶² *Petró É.* i.m. 68. p.; *Kalss, S.* i.m. SpaltG, § 15, Rn 7.

⁴⁶³ *Eckert, Georg:* Internationales Gesellschaftsrecht (Manzsche; Wien; 2010.) 686. p.

⁴⁶⁴ *Nochta T.* i.m. 68. p.; *Vö. Török T.* i.m. 78-79. pp.

⁴⁶⁵ *Török T.* i.m. 183. p.

⁴⁶⁶ *Papp T.* i.m. 130. p.

A tagok mögöttes felelősségéhez kapcsolódóan a szabályozás vitatott pontjaként jelenik meg az, hogy az átalakulást követően *milyen határidőn belül köteles a tag* a gazdasági társaságból történő kilépése után a neki jutott vagyoni hányaddal *helytállni*. A magyar szabályozás ellentmondásos abban a tekintetben, hogy a Gt-ben foglalt más felelősségi alakzatokhoz képest nem tekinti jogvesztő határidőnek a felelősség továbbhatásának az időtartamát. Más tagállamok joga az átalakulás normaanyagában erre vonatkozóan nem tartalmaz kifejezett iránymutatásokat, így a hitelezőnek az általános elévülési időn belül van lehetősége a taggal szemben a jogutódláshoz kapcsolt felelősségi alakzatokat felhívva igényét érvényesíteni.⁴⁶⁷ Bár a hazai szabályozásban felmerült lehetőség a többi tagállam gyakorlatától eltér, de a tagok helytállási kötelezettségének vonatkozásában a határidő jogvesztő jellege mindenképpen garanciális jelentőségű lenne a felelősség kiegyenlítő funkciójára nézve. Ennek idoka abban rejlik, hogy a jogelőd tartozásaiért a tag mögöttes helytállási kötelezettségét előíró normák egy törvény erejénél fogva fennálló, objektív jogalapú felelősségi tényállást jelenítenek meg a hitelezői érdekek védelmét is előtérbe helyezve. Az így eltolódott egyensúly a tag irányában csak egy szigorúan meghatározott időbeli keretek között történő igényérvényesítési lehetőséggel egyenlíthető ki, hiszen abban az esetben, ha a határidő elévülési jellegét hangsúlyozzuk, az elévülési idő megszakadásához és meghosszabbodásához kapcsolódó szabályok érvényesülése következtében a határidő alakulása bizonytalanná és a tag részére jelentősen hátrányossá válhat arra tekintettel is, hogy nem saját, hanem idegen követelések, a jogelőd tartozásai vonatkozásában terheli őt a helytállási kötelezettség.

3. Felelősségi rendelkezések a részvénytársaságok szétválása esetén

a) A tagállami rendelkezések összevetése

Az irányelv által nyitva hagyott választási lehetőséggel élve a vizsgált tagállamok szabályozási gyakorlata igen különböző a jogutód gazdasági társaságok helytállási kötelezettségére, illetve a kártérítés mértékére vonatkozóan. Az egyetlen közös pont az irányelv kógens előírása révén akként jelenik meg az implementáló nemzeti rendelkezésekben, hogy a jogutód gazdasági társaságok egyetemleges kötelezettségét az elsődleges vagy a másodlagos felelősség szintjén az elemzett tagországok mindegyike

---

⁴⁶⁷ Grossmayer, C. i.m. 177-178. pp.

nevesíti és deklarálja. A belső jogok előírásában testet öltő differenciák a jogutódok felelősségének a jellegéhez, illetve a kártérítés limitált vagy korlátlan voltaához kapcsolódnak az alábbiak szerint:

1. *Magyarország*: Az irányelv szabályozási rendszerét vizsgálva a hazai jogalkotó az uniós norma opcionális lehetőségei közül az *1/a variánst* követi. Itt a jogutódok helytállási kötelezettsége között különbség mutatkozik abban, hogy az a jogutód köteles elsődlegesen helytállni, amelyhez a tartozást a szétválási szerződést telepítette, míg a többi jogutód felelőssége ehhez képest csak másodlagos lehet abban az esetben, ha a teljesítésre a főadós részéről nem kerül sor. A magyar szabályozás nem enged teret a kártérítés limitálásának; minden jogutód gazdasági társaság teljes vagyonával, korlátlanul köteles helytállni a jogelőd tartozásaiért (lásd 4. sz. táblázat).

2. *Ausztria*: Az osztrák rendszer az irányelv *2/a+b variánsára* épül. Ennek keretében szemben a magyar szabályozással minden jogutód helytállási kötelezettsége elsődleges, és bár azon jogutód korlátlan felel a jogelőd tartozásaiért, amelyhez az adott követelést a szétválási szerződés telepítette, a többi jogutód vonatkozásában azonban ez a mérce csak limitált, korlátozott megtérítési kötelezettséget takar (lásd 4. sz. táblázat).

3. *Csehország*: A cseh előírások az uniós norma *2/b variánsába* illeszkednek. Hasonlóan az osztrák megoldáshoz minden jogutód gazdasági társaság elsődleges felelőssége kerül lefektetésre az átalakulási törvényben, azonban szemben a hazánkban és az Ausztriában megvalósuló modellel minden jogutód társaság helytállási kötelezettsége korlátozott (lásd 4. sz. táblázat).

4. *Románia*: A román jogalkotó az implementálás során az irányelv *1/b variánsát* valósította meg. A jogutód gazdasági társaságokat terhelő helytállási kötelezettség hasonlít a magyar rendszerre annyiban, hogy itt is megkülönböztetésre kerül azon jogutód elsődleges felelőssége, amelyhez az adott tartozást a szétválási szerződés telepítette, valamint emellett deklarált a többi jogutód másodlagos, mögöttes helytállása is. Ez a differencia a kártérítés mértékének a megítélése során is megjelenik: csak annak a jogutód társaságnak korlátlan a felelőssége (szemben a hazai modellel), amelyhez a szétválási szerződésben hozzárendelték az adott követelést, míg a többi jogutód nem a teljes társasági vagyonnal, hanem csak korlátozott mértékben köteles megtéríteni a tartozást, ha a kiegyenlítésnek az elsődleges kötelezett nem tett eleget (lásd 4. sz. táblázat).

5. *Bulgária*: A bolgár törvény – Ausztriával azonosan – az uniós szabályozás *2/a+b variánsát* követi minden jogutód elsődleges felelősségével és a kártérítés mértékének differenciált szabályozásával (lásd 4. sz. táblázat).

A fentieket egybevetve megállapítható, hogy a vizsgált tagországok *az osztrák és a bolgár rendszer azonossága mellett négy különféle módon implementálták* a kapcsolódó uniós norma rendelkezéseit élve az irányelv nyújtotta választási alternatívával. Az egyes opciók szerinti eltérés lehetősége tehát azt eredményezte, hogy a jogharmonizáció ellenére is *divergáló irányba hat a tagállamok gyakorlata* a szétváláshoz kapcsolt és a jogutód gazdasági társaságot terhelő helytállási kötelezettséget előíró normák vonatkozásában. Az összehasonlításhoz kapcsolódóan a felelősségi rendelkezésekre kiterjedő elemzés a *megváló tagok* helytállására vonatkozó kitekintéssel is szélesítendő. Bár az uniós előírások nem érintik ezt a témakört, azonban *különféle jogalapon* (Magyarország esetében az átalakulás talaján, Ausztria vonatkozásában a tagsági jogviszony megszűnésének a szabályaihoz kapcsolódóan, míg Romániában a gazdasági társaságokra irányadó általános szabályok segítségével hívásával) *alapvetően fennáll a volt tagok mögöttes felelőssége* a jogelőd azon tartozásaiért, amelyeket a jogutód gazdasági társaságok nem teljesítettek. A megváló tagok helytállási kötelezettségére vonatkozóan nem találtunk iránymutató szakirodalmi álláspontot vagy analógia útján alkalmazandó más jogszabályi előírást Csehország és Bulgária esetében (lásd 4. sz. táblázat).

A tagállami rendelkezések elemzésének utolsó pontjaként azon nemzeti jogok előírásait kell még a vizsgálat tárgyává tennünk, amelyek a felelősségi szabályok és a biztosíték-követelési jog olyan sajátos szimbiózisát teremtették meg, ahol *a biztosíték nyújtása a felelősségi rendelkezések kieséséhez vezet.*⁴⁶⁸ Ez a szabályozási technika az osztrák és a cseh jogban jelenik meg, de ugyanilyen szempontból aggályos a román jog azon előírása is, amely szerint a felek egyező akarattal térhetnek el a törvény felelősségi rendelkezéseitől. A kérdés létjogosultsága ehhez kapcsolódóan abban rejlik, hogy vajon az irányelv rendszerében meghatározottakhoz képest *lehetősége van-e a tagállamoknak arra, hogy a helytállási kötelezettséget megalapozó normákat félretegyék, mellőzzék.* A

---

⁴⁶⁸ Kohlegger, G. – Knoflach, H. i.m. 100. p.

válasz kialakítása során az uniós norma opcionális választási lehetőségeiből, valamint a két hitelezővédelmi eszköz alkalmazási előfeltételeiből kell kiindulnunk:

1. Az irányelv *nem enged döntési szabadságot* a tagállamoknak abban, hogy a felelősségi rendelkezéseket beiktatják-e a belső szabályozásba vagy sem. Ez minden esetben implementálási kötelezettséget teremt a nemzeti jogalkotó részére, és *nem ad lehetőséget* arra, hogy a jogutód gazdasági társaságok helytállási kötelezettségét megalapozó normák alkalmazását bármilyen konstrukcióban *félretegyék vagy mellőzzék*.⁴⁶⁹ Az irányelv egyetlen eltérési alternatívát szabályoz, ez azonban csak az egyetemlegesség feloldásához vezethet, és nem a felelősségi előírások teljes annulálásához kapcsolódik.⁴⁷⁰ A hazai bírói gyakorlat szerint az átalakuláshoz fűzött törvényben előírt és garantált helytállási kötelezettség független attól, hogy a hitelező az átalakulási eljárás folyamán kért-e biztosítékot, illetve élt-e biztosíték-követelési jogával vagy sem. Ebből fakadóan az a tény, hogy a hitelező az átalakulás folyamatában nem jelentett be biztosítéknyújtásra irányuló igényt, a későbbiekben a helytállási kötelezettségre alapított igényérvényesítés során nem járhat azzal a következménnyel, hogy hitelezői pozícióját elveszíti, és nem tekinthető úgy, mintha igényéről a biztosíték-követelés hiányában lemondott volna. *A biztosíték követelése csak további lehetőség a hitelezői igények védelmére, azonban nem teremt kötelezettséget a hitelező részére* arra vonatkozóan, hogy követelését csak és kizárólag biztosíték követelése útján érvényesítheti. Az átalakulással érintett gazdasági társasággal szemben fennálló követelések a törvény garanciális rendelkezései folytán – szemben például a fizetéképtelenség esetén indítható és a társaság jogutód nélkül történő megszűnését eredményező felszámolási eljárással – nem válnak lejárttá. A mögöttes felelősség tehát sem az átalakulás következtében, sem pedig a biztosíték-követelés hiányában nem enyészhet el.⁴⁷¹

2. A jogharmonizációs előírások mellett a két hitelezővédelmi eszköz *igénybe vételének a feltételei* is eltérnek egymástól, amely *kizárja az együttes és összekapcsolt alkalmazás lehetőségét*. A *helytállási kötelezettséget* tartalmazó rendelkezések már *esedékessé vált tartozások nemteljesítése* esetén hívhatóak fel, míg ezzel szemben a

⁴⁶⁹ Kohlegger, G. – Knoflach, H. i.m. 100. p.

⁴⁷⁰ 82/891/EGK irányelv 12. cikk (3) bek.

⁴⁷¹ BH 2007. 343.

biztosíték-követelési jog a le nem járt kötelezettségek oltalmazására szolgál az átalakulással együtt járó rizikófaktorok kiegyenlítése érdekében.⁴⁷²

A fenti anomália *nem áll fenn* abban az esetben, ha a biztosíték-követelés a felelősségi rendelkezések kapcsolata *szankciós jogkövetkezményként jelenik meg*, hiszen ebben az esetben nem a helytállási kötelezettséget megalapozó előírások kieséséről, hanem életbe lépéséről beszélhetünk. A biztosíték-követelés tárgyában a tagállami jogalkotó a megfelelő védelmi mechanizmus kiépítése érdekében szabadon dönthet arról, hogy milyen hátrányos veszéllyel fenyeget a biztosítéknyújtás elmaradása esetére.⁴⁷³

*b) A joghatóság kérdése a határon átnyúló szétválások esetén*⁴⁷⁴

A határon átnyúló szétválás során több jogutód gazdasági társaság jön létre, amely az igényérvényesítés előfeltételeként külön joghatósági rendezőelv hiányában felveti annak a kérdését, hogy a hitelező a korábbiakban a jogelőddel szemben fennálló jogviszonyából eredő követelésének a kiegyenlítése tárgyában a jogutódokat, illetve a volt tagot *mely tagállam bírósága előtt perelheti*. Dolgozatunk vizsgálódási körét tekintve a Brüsszel I. rendelet⁴⁷⁵ szabályaihoz kell visszanyúlnunk, hiszen a több tagállam területét érintő szétválás minden esetben tartalmaz nemzetközi elemet és az Európai Unió határain belül realizálódik.⁴⁷⁶ A hitelezői igények jogutódokkal szembeni érvényesítése beleillik a rendelet tárgyi hatályába, és olyan polgári és kereskedelmi ügynek minősül, amely megalapozza az abban foglalt joghatósági szabályok megfelelő

---

⁴⁷² Kohlegger, G. – Knoflach, H. i.m. 100. p.

⁴⁷³ A biztosíték-követelésre, a megfelelő védelmi mechanizmusra és a kapcsolódó uniós követelményekre nézve lásd a következő fejezetben kifejtetteket.

⁴⁷⁴ A határon átnyúló szétválások esetében a kapcsolódó joghatósági szabályokra és az alkalmazandó jog megítélésre Harald Kallmeyer és Stephan Kappes cikkén kívül nem találtunk irányadó szakirodalmi álláspontokat. Ennek indoka arra vezethető vissza, hogy a közösségi rendelkezések hiányában csak a határon átnyúló szétválás, mint átalakulási folyamat megengedhetősége került a vizsgálódás fókuszába. Az alkalmazandó jog kérdésében (lásd a következő fejezet részben) Kallmeyer és Kappes is csak felveti a felelősségi rendelkezések vonatkozásában felmerülő problémát, a kapcsolóelv vagy az alkalmazandó jogszabályok vonatkozásában azonban már nem ad megoldási alternatívát. Lásd erre vonatkozóan: Kallmeyer, Harald – Kappes, Stephan: Grenzüberschreitende Verschmelzungen und Spaltungen nach Sevic Systems und EU-Verschmelzungsrichtlinie (AG; Heft 7/2006.; 224-238. pp.) 234-236. pp.

⁴⁷⁵ A Tanács 44/2001/EK rendelete (2000. december 22.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról

⁴⁷⁶ Gyekiczky Tamás – Kormos Erzsébet – Köblös Adél – Molnár Judit – Nagy Adrienn – Wallacher Lajos – Wopera Zsuzsa: Az Európai Unió polgári eljárásjoga (Complex; Budapest; 2007.) 41-42. pp. (a továbbiakban: Köblös A. i.m.); Nagy Csongor István: Az Európai Unió nemzetközi magánjoga – Határon átnyúló polgári jogviták az EU-ban (hvgorac; Budapest; 2006.) 30. p.

alkalmazási lehetőségét.⁴⁷⁷ Amennyiben a felek nem kötötték ki valamely tagállam joghatóságát a jogvita elbírálására vonatkozóan, úgy a hitelező a *rendelet 1. cikkében* foglalt általános joghatósági szabályok következtében főszabály szerint az *alperes jogutód gazdasági társaság székhelye szerinti tagállam bírósága* előtt perelheti a helytállásra kötelezett gazdasági társaságot.⁴⁷⁸ Amennyiben azonban az adott tagállam belső joga valamennyi jogutód gazdasági társaság elsődleges és egyetemleges felelősségét deklarálja, akkor az általános joghatósági szabály mellett a különös rendelkezések közül az együttes perlésre irányadó előírások is érvénybe léphetnek. Ennek megfelelően függetlenül attól, hogy adott esetben a jogutódok különböző tagállam honosságával rendelkeznek, *minden jogutód gazdasági társaság együttesen is perelhető valamely jogutód székhelye szerinti tagállam bírósága előtt.*⁴⁷⁹ Ez a megállapítás azonban nem érvényesül például magyar viszonylatban: külön jogszabályi felhatalmazás hiányában az *elsődleges és a másodlagos kötelezettek nem perelhetőek együtt*; egyetemlegesség csak a másodlagos kötelezettek között jelenik meg abban az esetben, ha az a jogutód, amelyhez a szétválási szerződés telepítette az adott tartozást, a követelés kielégítésének nem tesz eleget. Az *együttes perlés joghatósági szabálya* ekkor csak a *másodlagos kötelezettek körére redukálódik*, kétlépcsőssé téve ezzel a hitelezői igényérvényesítés rendszerét. A *volt tagok felelőssége vonatkozásában a jogutódokkal történő együttes perlés minden esetben kizárt*, erre csak a helytállási kötelezettség azon szintjén van lehetőség, amikor fedezet hiányában a tagok mögöttes felelőssége lép be a hitelezői igények kielégítése érdekében.⁴⁸⁰

Nem dönthető el azonban kétséget kizáróan az együttes perlés mellett annak a kérdése, hogy a *rendelet 5. cikkében* nevesített különös joghatósági szabályok közül a *szerveződésből eredő jogviszonyokhoz, illetve a szerveződésen kívüli károkozáshoz kapcsolódó rendezőelvek mennyiben alkalmazhatóak* az átalakuláshoz fűzött felelősségi rendelkezések esetében. A probléma magvát az alkotja, hogy mind a szerveződéses igény, mind pedig a szerveződésen kívüli károkozás fogalma a *rendelet rendszerében* olyan autonóm, uniós jogi meghatározásnak tekinthető, amelyet a tagállami jogoktól

---

⁴⁷⁷ Vö. Brüsszel I. rendelet 1. cikk; *Köblös A.* i.m. 45-47. pp.; Lásd még erre vonatkozóan: *Nagy Cs. I.* (Európai magánjog) i.m. 44-55. pp.

⁴⁷⁸ Ebben az esetben a kizárólagos joghatóság nem releváns.; Brüsszel I. rendelet 2. cikk (1) bek.; *Nagy Csongor István: Nemzetközi magánjog* (hvgorac; Budapest; 2011.) 176. p.; *Köblös A.* i.m. 52. p.

⁴⁷⁹ Brüsszel I. rendelet 6. cikk 1. pont; *Osztoivits András: Európai joghatósági szabályok polgári perekben* (Complex; Budapest; 2010.) 24. p.; *Köblös A.* i.m. 60. p.

⁴⁸⁰ A volt tagok helytállási kötelezettsége vonatkozásában a joghatósági rendezőelv az alperes tag lakóhelyéhez kötődik.

függetlenül kell megítélni. A szerződéses jogviszonyból származó jogviták esetében az alperes a felperes választása szerint a teljesítés helyének a bírósága előtt is perelhető.⁴⁸¹ Szerződéses igénynek minősül az uniós szinten az a követelés, amelyet a felek önként vállaltak fel a másikkal szemben, és a kárigény e kötelezettségek megszegéséből származik.⁴⁸² Ezek a feltételek a jogutód gazdasági társaságok esetében a kontraktuális kapcsolatok vonatkozásában a jogutódlás elvéből, a megkötött szétválási szerződésből és a felek között fennálló szerződéses alapjogviszonyból fakadóan a szétválás esetében is fennállónak tekinthetők. A különös joghatósági szabályok szempontjából azonban nem ilyen egyértelmű a volt tag jogelőd tartozásaiért fennálló helytállási kötelezettségének a megítélése. Alapvetően a társaság és a tag viszonya (beleértve a kapcsolódó felelősségi rendelkezéseket) az uniós fogalom-meghatározásokban szerződéses alapú jogügyletként jelenik meg, hiszen a társasági szerződést minden tag egyhangúan elfogadta, magára nézve önként kötelezőnek ismerte el, és a társasági forma megválasztásával egyidejűleg azonosult a kapcsolódó felelősségi rendelkezésekkel is. A szétváláshoz rendelt és a tagot terhelő helytállási kötelezettség esetében, ha a tag részt vesz a jogutódban, a kontraktuális alapot a szétválási szerződés képezheti, amelyet minden tagnak alá kell írnia, és amely tartalmazza a jogutód gazdasági társaságok társasági szerződés tervezetét is. Mindemellett azonban az átalakuláshoz kapcsolódóan a tag helytállási kötelezettsége nem a jogutód és a hitelező, vagy társaság és a tag között áll be, hanem a tag és a hitelező viszonylatában realizálódik a törvény kógens, eltérést és önkéntes felvállalást nem engedő előírása következtében, illetve a megváló tag vonatkozásában hiányzik a szétválási szerződés, mint figyelembe vehető kontraktuális jogalap is. A tagállami jogok a tag helytállási kötelezettségét deliktuális jogviszonyként kezelik, a rendelet sajátos rendszerében azonban ez a megközelítés a vonatkozó rendezőelv értelmében, amely szerződéses kívüli károkozás esetén a káresemény bekövetkezésének a helyét tekinti releváns tényezőnek, nehezen értelmezhető.⁴⁸³

c) Az alkalmazandó jog kérdése a határon átnyúló szétválások esetén

Az alkalmazandó jog kérdése az átalakuláshoz kapcsolódóan az uniós szinten eddig még csak a formaváltással járó székhelyáthelyezéssel és a határon átnyúló

---

⁴⁸¹ Köblös A. i.m. 53., 74. p.; Osztovíts A. i.m. 22., 95. p.

⁴⁸² Köblös A. i.m. 53. p.; Nagy Cs. I. (Európai magánjog) i.m. 62. p.

⁴⁸³ Köblös A. i.m. 56. p.

egyesülési folyamatokkal összefüggésben merült fel abban az aspektusban, hogy az átalakulás lebonyolítására, annak társaságon belül és azon kívül zajló szakaszára milyen eljárásjogi szabályok tekinthetők irányadónak. A felelősségi rendelkezések kapcsán az alkalmazandó jog problematikája azonban nem került a vizsgálódás fókuszába arra tekintettel, hogy a határon átnyúló egyesülési folyamatok végkimenetén az univerzális jogutódlás következtében csak egy jogutód gazdasági társaság szerepel. A több tagállam területét érintő szétválások esetében azonban több jogutód jön létre vagy működik tovább több nemzeti jogrendet is érintve, amely az eltérő tagállami feltételekre tekintettel a helytállási kötelezettséget megalapozó normák vonatkozásában is felveti a belső jogi előírások kollízióját.⁴⁸⁴

A Róma I. és II. rendelet⁴⁸⁵ hatálya – függetlenül felek között fennálló szerződéses vagy szerződésen kívüli jogviszony jogcímétől – a helytállási kötelezettséggel kapcsolatban *nem terjed ki* azokra a kérdésekre, amelyeket a *társasági jog szabályozási köre átfog*. A rendelet a kivételek között kifejezetten nevesíti a tag mögöttes felelősségének a kérdését,⁴⁸⁶ valamint mindazon helytállási kötelezettséget megalapozó normák is beilleszthetők ebbe a körbe, melyeket a tagállami rendelkezések a törvény erejénél fogva telepítenek a jogutód gazdasági társaságra vagy a jogelőd volt tagjaira. A társasági jog hatálya alá tartozó anyagi jogi kérdések megítélésére (beleértve az átalakuláshoz kapcsolt felelősségi rendelkezéseket is) minden esetben *a gazdasági társaság személyes joga, honossága az irányadó*.⁴⁸⁷ A kapcsolóelvet a határon átnyúló szétválási folyamatokra transzformálva az a kérdés merül fel, hogy több tagállam érintettségére tekintettel, valamint figyelemmel arra, hogy a jogelőd, illetve a jogutód gazdasági társaságok honosságát más-más személyes jog alapján kell megítélni, a jogutód és a volt tagok mögöttes felelősségére *melyik társaság honosságát meghatározó jog előírásai alkalmazandóak*.

---

⁴⁸⁴ Vö. *Kallmeyer, H.* i.m. zu Vor §§ 122a-122l (dUmwG), Rn 11-12.; *Kallmeyer, H. – Kappes, S.* i.m. 235. p.

⁴⁸⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK rendelete (2008. június 17.) a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I.); Az Európai Parlament és a Tanács 864/2007/EK rendelete (2007. július 11.) a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról (Róma II.)

⁴⁸⁶ Róma I. rendelet 1. cikk (2) bek. f) pont; Róma II. rendelet 1. cikk (2) bek. d) pont; *Czigler Dezső Tamás*: Az európai nemzetközi (kollíziós) magánjog és a családjog főbb kérdései (PhD értekezés; témavezető: Prof. Dr. Vörös Imre; Győr; 2011.) 241., 245-246. pp.; *Eckert, G.* (Int GesR) i.m. 790. p.

⁴⁸⁷ *Czigler D. T.* i.m. 243. p.; *Eckert, G. – Adensamer, N.* i.m. 53. p.; *Eckert, G.* (Int GesR) i.m. 29., 699., 792. pp.

A szétváláshoz kapcsolt felelősségi rendelkezések különbözőségéből fakadóan a helytállási kötelezettség megítélésére irányadó jogok lehetséges száma határokon átnyúló aspektusban *az átalakulásban érintett társaságok és tagállamok száma szerint sokszorozódik meg* különféle eredményekre vezetve. Ennek szemléltetésére a vizsgált tagállamok relációjában csupán két példát szeretnénk kiragadni arra tekintettel, hogy a jogelőd állama, a jogutódok honossága, valamint az, hogy a szétválási szerződés mely társasághoz telepítette az adott tartozást, az egyes megvalósulási esetkörök igen sokféle és széles variációjának teremthet alapot.

Az első példa szerint egy magyar jogelőd társaság egy cseh és egy osztrák jogutód társaságra vált szét;⁴⁸⁸ a hitelező által érvényesített követelést a szétválási szerződésben a cseh jogutód társasághoz telepítették (lásd 3. sz. ábra, 1. eset). Ha összevetjük az érintett tagállamokban szabályozott felelősségi előírásokat, akkor abból a nézőpontból, hogy mely állam jogát alkalmazzuk a jogutód gazdasági társaságok helytállási kötelezettségének az elbírálására, az alábbi megoldási lehetőségek jöhetnek számításba:

1. Ha a jogelőd államának a jogát, tehát a magyar jogot tekintjük irányadónak a jogutódok felelősségének a megítélésére, akkor a cseh társaság köteles elsődlegesen helytállni az adott tartozás kiegyenlítéséért, mivel a szétválási szerződés ehhez a társasághoz rendelte a kérdéses követelést. Amennyiben a cseh társasággal szemben lefolytatott végrehajtás eredménytelenül zárult, akkor fordulhat a hitelező egy külön eljárást indítva az osztrák jogutód társasággal szemben. Az együttes perlés lehetősége a belső jogi szabályozás konstrukciója miatt (az elsődleges és a másodlagos helytállásra kötelezett megkülönböztetése következtében) ebben az esetben nem lehetséges. A magyar jog szerint a kártérítés mértékét tekintve minden jogutód gazdasági társaság korlátlanul köteles helytállni az adott tartozás kiegyenlítéséért (lásd 3. sz. ábra, 1. eset).

2. Amennyiben a jogutód gazdasági társaság felelősségét saját honosságuk, tehát a jogutód személyes joga szerint bíráljuk el, akkor a cseh társaság szemszögéből nézve minden jogutód elsődleges helytállása állapítható meg, amely viszont már lehetővé teszi az osztrák társasággal történő együttes perlést. A másik nagy különbség emellett a kártérítés mértékében mutatkozik: míg a magyar jog alkalmazása következtében korlátlanul felelne a cseh társaság, addig a cseh szabályozás minden jogutód társaság vonatkozásában csak korlátozott megtérítési kötelezettséget ír elő. Amennyiben a másik

---

⁴⁸⁸ Az alkalmazandó jog kérdése és a kapcsolódó megítélése független attól a tényről, hogy a szétválás milyen módon, különválás vagy kiválás útján megy végbe.

jogutód, tehát az osztrák társaság nézőpontjából vizsgáljuk a felelősségi szabályokat, akkor abból fakadóan, hogy minden jogutód elsődlegesen köteles helytállni, szintén lehetősége van a hitelezőnek arra, hogy az osztrák és a cseh társaságot együttesen perelje. Tekintettel azonban arra, hogy a szétválási szerződés nem ehhez a jogutódhoz telepítette az adott követelést, így az osztrák jog szemszögéből nézve a cseh társaság korlátlanul felel (szemben a cseh rendszerrel), míg az osztrák jogutód pedig korlátozottan (szemben a magyar szabályozás előírásaival; lásd 3. sz. ábra, 1. eset).

A második példa tényállása szerint egy cseh jogelőd társaság az átalakulás következtében egy magyar és egy osztrák jogutód társaságra vált szét; a szétválási szerződés a kérdéses követelést az osztrák társasághoz telepítette (lásd 3. sz. ábra, 2. eset). A jogelőd és a jogutód társaságok eltérő személyes joga következtében az alábbi eltérések figyelhetők meg ebben az esetben:

1. Ha a jogelőd államának a jogát, jelen esetben a cseh jogot alkalmazzuk, akkor minden jogutód társaság (beleértve a magyar jogutódot is) elsődlegesen felel, és együttesen is perelhető. A kártérítés mértéke mind az osztrák társaság esetében, mind pedig a magyar jogutód esetében korlátozott (lásd 3. sz. ábra, 2. eset).

2. Ha a jogutódok államának a jogát alkalmazzuk, akkor az osztrák szabályozás szerint tekintettel arra, hogy a szétválási szerződés ehhez a társasághoz rendelte a követelést, korlátlanul, teljes társasági vagyonával felel. Az előbbiekkal szemben azonban a magyar jog előírásai szerint a magyar jogutód (arra figyelemmel, hogy csak másodlagosan köteles helytállni) mindaddig élhet a sortartás kifogásával, amíg az elsődleges kötelezettel, tehát az osztrák jogutóddal szemben lefolytatott végrehajtás nem vezetett eredményre, mert az átalakulás esetén a törvény nem tartalmaz megengedő klauzulát az elsődleges és a mögöttes helytállásra kötelezettek együttes perlésének a lehetőségére. A magyar jog szerint pedig a magyar társaság szintén korlátlanul köteles helytállni az adott tartozás kiegyenlítéséért (lásd 3. sz. ábra, 2. eset).

A fenti két példával jól szemléltethető tehát, hogy *az alkalmazandó jog kérdése* a határon átnyúló szétválások esetében olyan *releváns tényezőként jelenik meg* a jogutód gazdasági társaságok felelősségéhez kapcsolódóan, amely attól függően, hogy mely társaság honossága szerinti belső jog előírásait alkalmazzuk, *eltérő eredményekre vezet az együttes perlés, illetve a kártérítés mértékének a megítélése vonatkozásában*. A problematika további jelentősége ott is felfedezhető, hogy az együttes perlés kérdésköre

kihat a joghatósági szabályok alkalmazására, valamint a kártérítés mértékének a limitálása szintén gátolja a hatékony igényérvényesítést abból az aspektusból, hogy meghatározza azt a maximális értéket, amelyet a hitelező az adott jogutód társaságtól követelhet. Az ehhez kapcsolódó igényérvényesítési nehézségek abban az esetben is megjelennek, ha a szétválás esetében egyébként tőke kivonás nem következik be, hanem a vagyon a jogutódok körében változatlan értékben kerül megtartásra, vagy a limitált kártérítési mérce előnyét a nemzeti jogalkotó az elsődleges felelősség deklarálásával kívánja kiegyenlíteni.

A hiányzó kapcsolóelvek következtében a határokon átnyúló szétválás vonatkozásában *jelentős rizikófaktorként jelenik meg* a hitelezői igények megtérülése tekintetében *a felelősségi rendelkezések és az igényérvényesítés területén jelentkező jogbizonytalanság*. A jogutódok helytállási kötelezettségére irányadó szabályok kiválasztása *két lehetséges alternatíva* mentén artikulálódhat: vagy *a jogelőd államának a jogát, vagy pedig minden jogutód vonatkozásában a saját személyes jogot kell irányadónak tekinteni* a felelősségi rendelkezések feltérképezése során. Mindkét megoldási javaslat érvekkel és ellenérvekkel is alátámasztható:

1. A jogelőd államának joga mellett szól az, hogy ebben az esetben – figyelemmel arra, hogy nem jogi előzmények nélküli alapításról van szó – nem lehet eltekinteni attól a tényről, hogy a szétválás esetén tulajdonképpen egy korábbiakban egységes vagyontömeg feldarabolása történik meg, melynek egyes részei az átalakulást követően határon átnyúló kontextusban sem függetleníthetők teljes mértékben egymástól.⁴⁸⁹ Emellett egy lehetséges kapcsolóelv meghatározása során vizsgálni kell azt is, hogy a jogilag releváns tény időpontjában (ez jelen esetben a szétválás bejegyzésének az időpontja lesz), mely állam joga határozza meg a korábban keletkezett jogviszonyokból fakadó tartozások jogi sorsát. Ennek értelmében a jogutód gazdasági társaságok felelősségét a jogelőd tartozásai vonatkozásában a jogelőd állama szerint kell megítélni.

2. A jogutódok személyes jogának alkalmazási lehetősége – az érintett államok belső jogi előírásainak a megsokszorozódása mellett – azért nyújt reális alternatívát ebben az esetben, mert a társasági jogban szabályozott, kógens jelleggel előírt mögöttes felelősségi alakzatokat a gazdasági társaság személyes joga alapján kell megítélni. A határon átnyúló szétválás esetében a jogutód gazdasági társaságok új jogi entitásként,

---

⁴⁸⁹ Kallmeyer, H. – Kappes, S. i.m. 235. p.

jogalanyként kerülnek létrehozásra adott esetben egy, a jogelőd államától eltérő tagállamban.⁴⁹⁰ Ezen társaságok létrejötte azonban már – függetlenül a jogelőd államától – a célország joga és követelményei által meghatározott; a jogutód gazdasági társaság léte a célországban történő bejegyzéstől és állami elismeréstől függ.

4. Felelősségi rendelkezések a tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesülése esetén

A tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesülési folyamataihoz kapcsolódóan a felelősségi rendelkezések kollíziója abban az esetben jelenik meg, ha a szervezeti változásban *betéti részvénytársaság is érintett*. Ez a társasági forma *Magyarország, Ausztria és Csehország esetében csak külföldi jogelődként*, a vizsgált tagállamok relációjában román vagy bolgár társaságként jelenhet meg. *Romániában* ezzel szemben *hazai és bolgár jogelőd* betéti részvénytársaság is részt vehet a fúzióban, de az egyesülés olyan formában is megvalósulhat, melynek eredményeképpen a *jogutód román társaság* ölti magára a betéti részvénytársaság formáját. Ez a megállapítás *Bulgária* esetében is igaz, mind a *nemzeti*, mind pedig *román jogelőd* betéti részvénytársaság, illetve a *bolgár* jog hatálya alá tartozó ilyen társasági formában működő *jogutód* megjelenhet a szervezeti változás keretein belül (lásd 5. sz. táblázat).

A mögöttes tagi felelősségben bekövetkező módosulás szervesen összefügg a fentiekben kifejtettekkel, azaz, hogy az adott tagállam vonatkozásában a betéti részvénytársaság milyen pozícióban jelenhet meg a fúzióban. Ha az adott tagország szemszögéből nézve a határokon belülré irányuló egyesülési folyamatot tekintjük a közös viszonyítási pontunknak, akkor ez *Magyarország, Ausztria és Csehország* esetében a korábbi korlátlan felelősségű tag vonatkozásában (amennyiben tagja lesz a jogutódnak is) mindig a helytállási rendelkezések enyhüléséhez vezet, míg *Románia és Bulgária* relációjában a megtérítési kötelezettség *mérséklődésével, de szigorodásával* is párosulhat (lásd 5. sz. táblázat).⁴⁹¹

Tekintettel arra, hogy a mögöttes tagi felelősségben bekövetkező változásokra vonatkozóan a tagállamok nem tartalmaznak az átalakuláshoz kapcsolódóan egységes

---

⁴⁹⁰ Kallmeyer, H. – Kappes, S. i.m. 235. p.

⁴⁹¹ Románia és Bulgária esetében a felelősségi rendelkezések változatlansága is bekövetkezhet; a fejezet jelen részében csak a helytállási kötelezettségben beálló változásokra koncentrálnunk.

előírásokat, a betéti részvénytársaságok részvételével zajló határon átnyúló egyesülési folyamatokban is *felmerül az alkalmazandó jog problematikája* abban az esetben, ha a tag nem válik meg a társaságtól, hanem *a jogutódban is tagsági jogviszonyt létesít*. Tekintettel arra, hogy a fúzió több tagállam területét érintő jellege miatt több gazdasági társaság személyes jogának az alkalmazhatósága jelenik meg a jogelődi, illetve a jogutódi oldalon, vizsgálnunk kell azt, hogy a felelősségi rendelkezésekben beálló változásokra mely társaság, *a jogelőd vagy a jogutód gazdasági társaság személyes joga* által meghatározott követelményeket tartjuk irányadónak. A problémafelvetés az igényérvényesítés jogcíme, valamint az *osztrák szabályozás speciális megoldása* miatt jelentős. Abban az esetben, ha a jogelőd államának a jogát alkalmazzuk (ez a vizsgált országok vonatkozásában Románia vagy Bulgária lehet), akkor a korábbi korlátlan tagi felelősség időbeli korlátok között akkor is továbbhat, ha a tag az osztrák honossággal rendelkező jogutód tagjává válik, és az egyesülés formájától függően a jogelőd megszűnik, törlésre kerül a cégjegyzékből. Másik oldalról azonban, ha a kérdéskör megoldására a jogutód személyes jogát tekintjük irányadónak a fúziót követően fennálló tagsági jogviszonyra tekintettel, akkor az osztrák szabályozás alapján nem marad fenn a korábbi korlátlan tagi felelősség a jogelőd tartozásaiért, mert Ausztriában az egyesülés csak a korlátolt felelősség társaságok és a részvénytársaságok számára áll nyitva, ahol a szervezeti változás folyamatában nem következhet be módosulás a felelősségi rendszerben (lásd 5. sz. táblázat). A többi tagállam vonatkozásában a kollízió az *igényérvényesítés jogalapját*, a felhívható jogszabályi rendelkezések körét érinti arra tekintettel, hogy a jogutódban is részt vevő tag vonatkozásában a helytállási kötelezettségben beálló változásokra a tagállamok az átalakulás normaanyagát vagy az egyes társasági formákra, illetve a társaságok megszűnésére irányadó szabályokat rendelik alkalmazni (lásd 5. sz. táblázat).

Az alkalmazandó jog vonatkozásában hasonlóan a határon átnyúló szétválásokhoz a *mögöttes tagi felelősséggel összefüggésben sem találunk kapcsolóelvet* az uniós szintéren és a tagállamok nemzetközi magánjogi szabályaiban. Abban az esetben, ha a tag a jogutód gazdasági társaságban is részt vesz, és a szervezeti struktúraváltás következtében helytállási kötelezettségére vonatkozóan változás áll be, azt kell vizsgálnunk, hogy a tényállás szempontjából *a jogilag releváns tény beállásának az időpontjában a tag felelősségét* a jogelőd gazdasági társaság tartozásaiért *mely tagállam joga szerint kell elbírálni*. A határon átnyúló egyesülési folyamatokban a jogilag

releváns tényünk az átalakulás bejegyzésének az időpontja lesz; ebben az időpontban (illetve ezt megelőzően) *a tag helytállási kötelezettségét a jogelőd állama határozza meg.*⁴⁹² Ebből fakadóan a jogelőd államának a joga (mintegy kapcsolóelvként is megjelenve) a mögöttes tagi felelősség vonatkozásában minden esetben *tovább fog hatni* a jogelőd tartozásaiért fennálló helytállási kötelezettség elbírálása során.⁴⁹³ A fentiekben említett példában tehát a román jog rendelkezéseinek kell elsőbbséget engedni az osztrák szabályozásban említett joghézaggal és a felelősség hiányával szemben. Ez a megoldás a gazdasági társaságok *jogutód nélküli megszűnéséhez kapcsolódó nemzetközi magánjogi szabályok analóg alkalmazásával* is alátámasztható: amennyiben a gazdasági társaság jogutód nélkül megszűnik, a tag megszűnés utáni felelősségére a továbbiakban is fennmarad és érvényesül a társaság személyes joga.

A jogelőd személyes jogának a kapcsolóelve azokban az esetekben is irányt mutat a jogalkalmazó számára, ha nem enyhülés, hanem *szigorodás következik be* a felelősségi rendelkezésekben, azaz a tag az egyesülést megelőzően nem felelt a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért, míg a fúziót követően pedig a betéti részvénytársaság beltágjaként korlátlan megtérítési kötelezettséggel tartozik az ilyen követelésekért. Tekintettel arra, hogy ebben az esetben a jogutód ölti magára a betéti részvénytársaság formáját, így a jogelőd gazdasági társaság bármely vizsgált tagállamból származhat. A felelősségi rendelkezések szigorodását a belső jogok szintén nem egységesen rendezik:

1. *Magyarország*: Nem találunk törvényi rendelkezést arra nézve, hogy hogyan alakul a tagok felelőssége és a helytállási kötelezettség sorrendje abban az esetben, ha egy korlátolt felelősségű gazdasági társaság korlátlan tagi felelősségű gazdasági társasággá alakul át. Főszabály szerint a jogelőd gazdasági társaság vagyona által nem fedezett tartozásokért elsődlegesen a jogutód köteles helytállni. Jelen esetben a jogutód egy korlátlan tagi felelősségű gazdasági társaság (a betéti részvénytársaság annak beltágjának a vonatkozásában), amelynek tagjait a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért mögöttesen, korlátlanul és egyetemlegesen terheli a helytállási kötelezettség. Emellett azonban az átalakulásra vonatkozó jogszabályi rendelkezések értelmében, amennyiben a jogutód vagyona nem fedezi a jogelőd tartozásait, akkor a jogelőd volt tagjai kötelesek azokat megtéríteni. Jogalkotói állásfoglalás hiányában

---

⁴⁹² *Eckert, G. (Int GesR) i.m. 802. p.*

⁴⁹³ A tag mögöttes felelőssége – szemben a szétválásnál említettek szerint a jogutód gazdasági társaságok helytállási kötelezettségével – nem konfrontálódik az új jogalany létrehozásának és keletkezésének a problematikájával, kollíziójával.

azonban nem dönthető el megnyugtatóan, hogy a sorrendiséget tekintve a jogutód gazdasági társaságra vonatkozó általános szabályok szerint először annak tagjaira terheljük-e a helytállási kötelezettséget a jogelőd tartozásaiért, vagy az átalakulás szabályainak megfelelően, azokat *lex specialis*nak tekintve, a jogelőd volt tagjainak a megtérítési kötelezettségét állapítjuk meg.

2. *Ausztria*: Az osztrák szabályozásban a felelősség szigorodásának sincs megfeleltethető belső jogi párja a helytállási kötelezettséget megalapozó rendelkezésekben, hiszen az osztrák szabályozás az egyesülés lehetőségét csak a tőkeegyesítő gazdasági társaságok számára biztosítja, ahol a mögöttes tagi felelősségben változás nem következhet be. A felelősségi rezsim szigorodása csak az átalakulás keretein belül jelentkezhethet abban az esetben, ha a tőkeegyesítő társaság vagyona a többségi tagra (közkereseti társaságra vagy betéti társaságra) vagy egy újonnan létrehozott személyegyesítő társaságra kerül átruházásra. Ebben az esetben a hitelezők védelmét a helytállási kötelezettséget rendező normák hiányában a tőkevédelmi előírások korábbi fenntartása és a tőke megtartásának a követelménye biztosítja.⁴⁹⁴

3. *Csehország*: A betéti társaságra irányadó szabályanyag alkalmazási kötelezettségéből fakadóan a tagi felelősség változására a *czUmwG 84. §-ának* a rendelkezéseit kell irányadónak tekinteni. Ennek keretében, ha a tag korábbi korlátozott felelőssége az átalakulás következtében korlátlanul válik, akkor a többi korlátlanul felelős taggal egyetemlegesen köteles a jogelőd tartozásának a kiegyenlítésére; korábbi felelősségének a hiányára hivatkozva azonban belső jogviszonyban kérheti a ráeső rész megtérítését, így a szabályozás megfelelő egyensúlyt teremt a korábban korlátozottan felelős tag és a többi tag érdekei, valamint a hitelezői igények között.

4. *Románia*: A román szabályozásban nem találunk kifejezett rendelkezést a felelősségi szabályokban bekövetkező hátrányos változásokra vonatkozóan, így ennek megítélésére a gazdasági társasági formák általános szabályai az irányadóak.

5. *Bulgária*: A magyar szabályozás hiányosságaival ellentétben a *bHG 263I cikkének (2) bekezdése* kifejezett rendelkezést tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a korlátlan tagi felelősségű gazdasági társaságok esetén a tagot terhelő helytállási

---

⁴⁹⁴ Az átalakulás ezen formáira és a tőkevédelem rendelkezéseinek ideiglenes továbbhatására lásd: *Egermann, Clemens – Winkler, Peter*: Die errichtende Umwandlung – eine Haftungsfälle (RdW; Heft 6/2002.; 325-328. pp.); *Harrer, Friedrich*: Haftungsprobleme bei der Umwandlung einer GmbH in eine KG (wbl; Heft 8/2001.; 342-347. pp.); *Keller, Siegfried*: Die Haftungsproblematik bei der errichtenden Umwandlung einer GmbH in eine KG (Diplomarbeit; bei ao. Univ.-Prof. Dr. Alfons Grünwald; Karl-Franzens Universität; Graz; 2003.)

kötelezettség megállapításánál az átalakulás speciális rendelkezései kell, hogy elsőbbséget élvezzenek feloldva ezzel az átalakulás felelősségi szabályai és az adott gazdasági társasági formációra irányadó rendelkezések kollízióját, valamint kizárva azt, hogy a tag jogutódban keletkezett korlátlan helytállási kötelezettsége fennálljon a jogelőd tartozásaiért.⁴⁹⁵

V. Összegzés

Szűk körű uniós harmonizáció mellett a nemzeti jogokban eltérően szabályozottak a szétválás különféle formáihoz kapcsolt és a jogutód gazdasági társaságok helytállási kötelezettségét előíró felelősségi rendelkezések, valamint a tagállamok gyakorlata a volt tagokat terhelő megtérítési kötelezettség vonatkozásában is eltéréseket mutat. Határon átnyúló kontextusban speciális rendezőelvek hiányában ezek a különbségek jelentős problémákat okozhatnak. A felelősségi előírások érvényesüléséről és az átalakulás kapcsolatáról tett észrevételeinket az alábbiak szerint összegezhetjük:

1. Az átalakuláshoz rendelt felelősségi alakzatok a társasági jogi felelősség rendszerébe illeszkedve a tagok, a társaság, valamint a hitelezők érdekeinek a kiegyenlítésére hivatottak. A helytállási kötelezettséget megalapozó normák a jogutódokat és a jogelőd volt tagjait terhelik, amelyek tartalmukat és immanens ismérveiket tekintve egy vagyoni típusú, a törvény erejénél fogva fennálló, objektív jogalapú és feltétlen fokozatú helytállási kötelezettséget rajzolnak ki előtérbe helyezve a felelősség mögöttes és egyetemleges jellegét is.

2. A védett követelések köre nem differenciálható a tartozás jogcíme szerint (azaz, hogy a követelés szerződéses alapon keletkezett vagy szerződésen kívüli károkozásból ered-e), egyetlen követelményként csak a kötelezettség keletkezésének az időpontja jelenik meg az uniós és a nemzeti szabályozásban. Ettől az előfeltételtől azonban meg kell különböztetnünk az igényérvényesítési lehetőség megnyílását, hiszen a felelősségi rendelkezésekre alapított igényérvényesítésnek csak már lejárt és esedékessé vált követelések vonatkozásában van helye.

3. A részvénytársaságok egymás közötti egyesülése esetén a jogutód gazdasági társaság helytállási kötelezettsége a vagyonátzállás következménye, amely a fúzió egyik immanens ismérvének tekinthető.

---

⁴⁹⁵ bHG 2631 cikk (2) bek.

4. A volt tagok helytállási kötelezettségének a megítélése során abból kell kiindulnunk, hogy a tagállamok gyakorlata eltéréseket mutat abban a tekintetben, hogy a tag kilépésére lehetőséget adnak-e az átalakulási eljárással összefüggésben vagy sem. Amennyiben igen, akkor nem hagyható figyelmen kívül az, hogy a volt taggal szemben milyen jogalapon kerülhet sor az igényérvényesítésre.

5. A részvénytársaságok szétválása esetében az összehasonlító elemzés arra az eredményre vezetett, hogy a vizsgált tagországok vonatkozásában a nemzeti jogalkotók – élve az irányelv által felkínált opcionális lehetőségekkel – differenciált szabályozás keretében implementálták a jogutódok helytállási kötelezettségét megalapozó normákat a felelősség elsődleges vagy másodlagos jellegére, illetve a kártérítés mértékére nézve. A felelősségi rendelkezésekkel összefüggésben meg kell említeni azt is, hogy az irányelv nem ad lehetőséget a helytállási kötelezettséget előíró normák mellőzésére, annulálására.

6. Határon átnyúló szétválás esetén tekintettel arra, hogy az átalakulási eljárásban több jogutód vesz részt, az igényérvényesítés során felmerül a Brüsszel I. rendeletben foglalt joghatósági szabályok megfelelő alkalmazásának a lehetősége az alávétéses, az általános, valamint a különös joghatósági okokhoz kapcsolatosan.

7. A joghatósági előírások mellett a több tagállam területét érintő szétválás esetében az alkalmazandó jog problematikája is előtérbe kerül az átalakulásra alkalmazandó speciális kapcsolóelvek hiányában. Megoldási alternatívánkban a jogbiztonság követelményét is előtérbe helyezve a jogelőd személyes jogának a továbbhatását javasoljuk mind a jogutód gazdasági társaságok, mint pedig a volt tagok helytállási kötelezettségére nézve.

8. A határon átnyúló egyesüléshez kapcsolatosan a betéti részvénytársaság részvételével zajló fúziók vonatkozásában merülhet fel a tagállami rendelkezések ütközése akkor, ha a jogutódban is részt vevő tag helytállási kötelezettségét tekintve az alkalmazandó felelősségi rendelkezésekben változás következik be. A jogilag releváns tény vizsgálatának a segítségével a kollíziós rendezés szintén a jogelőd személyes jogához kell, hogy kapcsolódjon ebben az esetben is.

A HITELEZŐK BIZTOSÍTÉK-KÖVETELÉSI JOGA

A hitelezők védelmére vonatkozó rendelkezések lényeges elemei a mai modern társasági jogoknak. A hitelezővédelem nem csupán egy jogintézmény beiktatásával szolgálhatja a hitelezői pozícióban álló jogosulti kör védelmét, hanem az alkalmazott eszközök megfelelőségét és hatékonyságát a kapcsolódó rendelkezések együttes értelmezésével kell megítélnünk. A hatékony hitelezővédelmi rendszer kiépítése iránti igény a tőkeegyesítő gazdasági társasági formák esetében a mögöttes tagi felelősség hiányában igen markánsan jelenik meg. Az Európai Bíróság az *Inspire Art-ügyben*⁴⁹⁶ hozott döntésében mutatott rá arra, hogy az alkalmazott hitelezővédelmi rendelkezések körét mindig annak az államnak a joga határozza meg, amelynek joga alá az adott gazdasági társaság tartozik. Ebből fakadóan amennyiben a gazdasági társaságra irányadó személyes jog megváltozik (például határon átnyúló egyesülések esetében), akkor a vonatkozó hitelezővédelmi rendelkezések sem maradnak érintetlenül.⁴⁹⁷

A hitelezők részére a felelősségi rendelkezések is garanciát nyújthatnak, azonban a helytállási kötelezettséget megalapozó rendelkezések alkalmazására már csak utólag kerülhet sor, megelőző jelleggel ezek a szabályok nem érvényesülhetnek.⁴⁹⁸ Tágabb összefüggésben más eszközök, például a tőkevédelem szabályai, valamint a publicitási követelmények is biztosíthatják a hitelezők hatékony védelmét, azonban az átalakuláshoz kapcsolódóan a részvénytársaságok egyesüléséről és szétválásáról szóló irányelvek kifejezetten felhívják a tagállamokat arra, hogy a hitelezők védelme érdekében külön védelmi mechanizmust dolgozzanak ki az átalakulásban részt vevő gazdasági társaságot terhelve, amennyiben a hitelezők követelése az egyesülési/szétválási terv/szerződés közzétételét megelőzően keletkezett, és a közzététel időpontjáig még nem vált esedékessé sem.⁴⁹⁹ A hitelezőket megillető biztosíték-követelési jog tehát a még le nem járt követelések jogosultjait kívánja védelemben részesíteni egy már fennálló kötelelem során bekövetkező szervezeti változásokkal és az ebből eredő kockázatokkal szemben. Ez lényeges eltérést mutat a felelősségi

---

⁴⁹⁶ C-167/01. sz. ügy: Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam kontra Inspire Art Ltd., Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: Kantongerecht te Amsterdam - Hollandia.

⁴⁹⁷ *Haug, Felix*: Ex post Gläubigerschutz in der private company limited by shares (JWV; Sippligen; 2009.) 27-29. pp.

⁴⁹⁸ *Adensamer, Nikolaus*: Nationaler Gläubigerschutz auf dem Prüfstand (RdW; Heft 11/2003.; 617-620. pp.) 620. p.

⁴⁹⁹ Európai társasági jog i.m. 112. p.

előírásokhoz képest, amelyeket csak a követelés esedékessé válását követően lehet a teljesítés érdekében felhívni.

I. A hitelező fogalma

Az uniós rendelkezések és a nemzeti társasági jogok nem határozzák meg a biztosíték-követelési joggal összefüggésben a hitelező fogalmát, annak körülírása a társasági jogban kialakult ismérvekből vezethető le. A hitelezői minőség az átalakulással összefüggésben nem azonosítható a fizetéseképtelenségi jogban megkövetelt feltételek fennállásának a vizsgálatával.⁵⁰⁰ A gazdasági társaságok jogában hitelezői jogviszonyról akkor beszélhetünk, ha a – szerződésen alapuló – szolgáltatás és az ellenszolgáltatás teljesítése nem egyidejűleg történik, hanem időben elválik egymástól,⁵⁰¹ továbbá ha – szerződésen kívüli jogviszony esetén – a másik fél (a károkozó vagy a jogalap nélküli gazdagodást megvalósító személy) magatartása keletkezteti a teljesítési kötelezettséget. A hitelezői minőség szempontjából tehát *közömbös a követelés fennállásának a jogalapja, azaz, hogy a hitelezői igény a felek között megkötött szerződésből vagy ilyen jogügylet hiányában deliktuális kapcsolatból fakad-e.*⁵⁰² A szerződéses és a szerződésen kívüli hitelezők megítélése tehát azonos szempontok szerint történik azzal a különbséggel, hogy míg a szerződéses partner szabad akarat-elhatározásából dönt a kontraktuális kapcsolat létrehozásáról és az esetlegesen kapcsolódó biztosítéki rendszer kiépítéséről (például zálogjog létesítéséről), addig a szerződésen kívüli jogviszonyból származó igények esetén ilyen típusú akaratautonómiáról nem beszélhetünk, hanem a felek közötti jogviszony fennállása külső kényszerítő körülmények alapján alakul minden olyan esetben, amikor a jogviszony létrejötté a felek által nem látható előre.⁵⁰³

Az átalakuláshoz kapcsolt biztosíték-követelési jog vonatkozásában minden olyan jogosult hitelezőnek tekinthető, aki a társasággal szemben igénnyel léphet fel.⁵⁰⁴ A hitelezői minőség mindemellett nem függ attól, hogy az átalakuló gazdasági társasággal

---

⁵⁰⁰ EBH 2003. 886.; Papp T. i.m. 260-261. pp.; Csicsák Mónika: A vezető tisztségviselő felelőssége a hitelezőkkel szemben (szakdolgozat; konzulens: Papp Tekla; Szeged; 2009.) 10-12. pp.

⁵⁰¹ Bárdos Péter – Menyhárd Attila: Kereskedelmi jog (hvgorac; Budapest; 2008.) 80. p.; Szegedi András: A kényszerhitelezők védelme vagy védtelensége a magyar társasági jogban (Jogtudományi Közlöny; 2006/11.; 440-447. pp.) 441. p.

⁵⁰² Kallmeyer, H. i.m. zu § 22 (dUmwG), Rn 2.

⁵⁰³ Európai társasági jog i.m. 263. p.; Török T. i.m. 103. p.; Haug, F. i.m. 63-71. pp.

⁵⁰⁴ Európai társasági jog i.m. 263. p.; Török T. i.m. 103. p.

szemben a jogosult kötelmi jogi követeléssel vagy dologi jogi igénnyel rendelkezik-e, valamint nincs jelentősége annak sem, hogy a gazdasági társaság kötelezettsége valamilyen magatartás kifejtésére vagy tartózkodásra, tűrésre irányul-e.⁵⁰⁵ Ezen hitelezői körön belül az uniós jogi aktusok az átalakulás esetében is pontosan körülhatárolják annak a feltételeit, hogy a gazdasági társasággal szemben mely jogosult élhet a biztosíték-követelési jog garantált előnyökkel. Az uniós rendelkezések a hitelezői körön belül *speciális alanyi kört is érintenek tágítva* a biztosíték-követelési jog alkalmazhatósági körét, azonban *a személyi hatály szempontjából meghatározott szűkítéseket is tartalmazznak*:

1. Egyrészt a fentiekben ismertetett hitelezői körön kívül maga a *társaság tagja* is hitelezővé válhat,⁵⁰⁶ azonban ebben az esetben külön kell értékelni a tagsági jogviszonyból, illetve a hitelviszonyból származó kötelezettségeket. Mindemellett a hitelezők külön csoportját alkotják azok a személyek is, akik a részvényeseken kívül a társaság által kibocsátott *speciális értékpapírok tulajdonosai*.⁵⁰⁷

2. A biztosítéknyújtási kötelezettség csak abban az esetben terheli az átalakulásban részt vevő gazdasági társaságot, ha a hitelező követelése már az átalakulásról szóló közlemény/az egyesülési vagy szétválási terv *közzététele előtt keletkezett*, valamint eddig az időpontig *nem vált esedékessé sem*. Nem illeti meg a védelem tehát azt a hitelezőt, aki már lejárt követeléssel rendelkezik, mert igényének ebben az esetben bírósági úton vagy végrehajtás következtében szerezhet érvényt. Szintén nem részesülhet oltalomban az a hitelező, aki a közlemény közzétételét követően került jogviszonyba a gazdasági társasággal, mert az átalakulási folyamatban rejlő kockázatok az ügylet megkötésekor már értékelni tudta.⁵⁰⁸ Az alanyi kör további korlátozása szempontjából nem érvényesíthet biztosíték nyújtására irányuló igényt az a hitelező sem, aki *már megfelelő garanciákkal rendelkezik*, vagy a társaság vagyonát figyelembe véve és értékelve a biztosítéknyújtás *indokolatlan*, vagy az átalakulási folyamat egyebekben *veszteségrendezési célokat* is szolgál.⁵⁰⁹ A korlátozás indoka a biztosított hitelezők esetében abban rejlik, hogyha a jogosult már rendelkezik olyan, szerződéses alapon kikötött biztosítékkal, amely elegendő fedezetet nyújthat számára a követelés teljes kielégítésére, akkor a túlbiztosítás elkerülendő. A hitelezővédelem

---

⁵⁰⁵ Fries, R. i.m. 79-80. pp.

⁵⁰⁶ T. Nagy E. i.m. 33. p.

⁵⁰⁷ Európai társasági jog i.m. 264., 296. pp.; Vékás L. i.m. 230. p.; Török T. i.m. 104. p.

⁵⁰⁸ Európai társasági jog i.m. 293. p.; Jammott, D. – Frodermann, J. i.m. 322-323. pp.; Vö. a tőke leszállításához kapcsolt biztosíték-követelési joghoz kapcsolódóan kifejtettekkel: Kisfaludi A. i.m. 447. p.

⁵⁰⁹ Európai társasági jog i.m. 294-295. pp.; Haug, F. i.m. 64-67. pp.

területén jogalkotói beavatkozásra tehát csak abban az esetben van szükség, ha a hitelező nincs abban a helyzetben, hogy kontraktuális alapon biztosítékot köthessen ki a követelés megtérülésének a garantálása érdekében.⁵¹⁰ Ennek alapján *Haug* kétfajta hitelezői kört különböztet meg: egyrészt eltérő megítélés alá sorolja az *erősebb tárgyalási pozícióban álló hitelezői kör* védelmét, amely gazdasági potenciálját kihasználva abban a helyzetben van, hogy a jogviszony keletkezésekor megfelelő garanciák kiépítését is szorgalmazhatja (például bankok és hitelintézetek gyakorlata vonatkozásában).⁵¹¹ Emellett megkülönböztetendő *a gyengébb pozícióban álló szerződéses partnerek* csoportja is, akik a gazdasági társasággal mindennapi kapcsolatba kerülve kis- és középvállalkozásokként nyújtanak huzamosabb ideig tartó szolgáltatást a társaság részére. Ez utóbbi esetben a felek közötti szoros kapcsolat, a szolgáltatás tartós volta, valamint a piaci versenyben való érvényesülési kényszer szinte kizárja a szerződéses biztosítékok alkalmazását. Ebből fakadóan a gazdasági társaságok átalakulása során ezen biztosítatlan hitelezői igények védelme nagyobb szerephez kell, hogy jusson a jogalkotás fázisában is.⁵¹²

Összegzésképpen tehát megállapítható, hogy a biztosíték-követelési jog vonatkozásában *hitelezőnek minősül mindenki, aki az átalakuló gazdasági társasággal szemben teljesítésre tarthat igényt, származzon ez a joga akár a hitelező által korábban nyújtott szolgáltatásból és az ehhez kapcsolódó szerződéses jogviszonyból, akár a gazdasági társaság megelőzően kifejtett – károkozó vagy jogalap nélküli gazdagodásra vezető – magatartásából.* Ezen generális jelleggel tett fogalom-meghatározásunk az átalakulási esetkörökhöz kapcsolt biztosíték-követelési jog esetében a *követelés fennállásához, esedékességéhez, biztosítottságához kapcsolódó feltételekkel,* valamint az *átalakulás céljának szem előtt tartásával korrigálandó (szűkítendő),* azonban meghatározott személyi kör vonatkozásában *ki is terjesztendő.*

II. A kapcsolódó uniós jogalapok bemutatása

Az EUMSZ. 50. cikkének (korábbi EK SZ. 44. cikk) (1) és (2) bekezdésének g) pontja úgy rendelkezik, hogy az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében az irányelvekkel történő szabályozás eszközével a szükséges mértékben

---

⁵¹⁰ *Haug, F. i.m. 64-67. pp.*

⁵¹¹ *Haug, F. i.m. 64-67. pp.*

⁵¹² *Haug, F. i.m. 67-70. pp.*

összehangolja azokat a biztosítékokat, amelyeket a tagállamok a társaságoktól a tagok és a harmadik személyek védelme céljából megkövetelnek annak érdekében, hogy ezeket a garanciákat egyenértékűvé tegyék az Unión belül.⁵¹³ Az átalakulás esetében is ez a rendelkezés tölti ki a hitelezők részére nyújtott biztosítékok szabályozási kereteit, az irányelvekben, illetve az SE-rendeletben meghatározott minimumstandardok lefektetése mellett azonban *a hitelezőket megillető védelmi lehetőségek szabályozása tagállami hatáskörben maradt.*⁵¹⁴

A részvénytársaságok egyesülésére vonatkozó *2011/35/EU irányelv* már a preambulumban említi a hitelezők érdekeit, amelyeket abban az esetben kell védelemben részesíteni, ha az egyesülés hátrányosan befolyásolja az érdekeiket.⁵¹⁵ A hitelezővédelmi rendelkezések kidolgozása tagállami hatáskörben maradt, az irányelv csupán *minimumkövetelményeket határoz meg* ezen a területen.⁵¹⁶ Ebből fakadóan a tagállamoknak a hitelezővédelem területén olyan szabályozást kell kiépíteniük és megvalósítaniuk, amely megfelelő és hatékony oltalmat jelent az egyesülés folyamatában részt vevő társaságok hitelezőinek. Az irányelv minimumrendelkezései az átalakuló társaságok hitelezői közül csak azokat részesítik védelemben, akiknek a követelése az egyesülési terv közzétételét megelőzően keletkezett, valamint eddig az időpontig nem vált esedékessé sem. A tagállamoknak legalább abban az esetben kell a megfelelő védelmi rendszert biztosítaniuk a hitelezők számára, ha az egyesülésben részt vevő gazdasági társaságok pénzügyi helyzete az oltalmat szükségessé teszi, valamint ha a hitelező még nem rendelkezik megfelelő biztosítékkal a követelés teljesítésének az érdekében.⁵¹⁷ Az irányelv által támasztott feltételekből fakadóan nem illetheti meg a védelem azon követelések jogosultjait, akik már lejárt tartozással rendelkeznek, vagy akik az egyesülés tudatában kötötték meg a szerződést.⁵¹⁸ Összességében tehát elmondható, hogy az uniós norma *a hitelezők között a követelés keletkezésének, valamint esedékessé válásának az időpontja alapján tesz különbséget*: a tartozás a közzététel előtt vagy azt követően keletkezett-e, illetve, hogy a követelés a

---

⁵¹³ EUMSZ. magyarázat i.m. 1328. p.

⁵¹⁴ *Blasy, Moritz*: Grenzüberschreitende Verschmelzung von Kapitalgesellschaften (RdW; Heft 3/2006.; 138-142. pp.) 142. p.; *Raaijmakers, G. – Olthoff, T.* i.m. 34., 35. pp.; *Schwarz, G. C.* i.m. 420. p.

⁵¹⁵ 2011/35/EU irányelv (7) preambulumbekkezdés

⁵¹⁶ *Raaijmakers, G. – Olthoff, T.* i.m. 34., 35. pp.

⁵¹⁷ 2011/35/EU irányelv 13. cikk (1)-(2) bek.; Európai társasági jog i.m. 191., 294-295. pp.; *Kalss, S.* i.m. AktG, § 226, Rn 1.; *Raaijmakers, G. – Olthoff, T.* i.m. 35. p.; *Grundmann, S.* i.m. Rn 879.

⁵¹⁸ Európai társasági jog i.m. 191. p.

közzétételt megelőzően létrejött tartozások esetében a publikálás időpontjában lejárt-e vagy sem.⁵¹⁹

A részvénytársaságok határokon belül történő egyesülése mellett a *hatodik társasági jogi irányelv* a részvénytársaságok szétválása esetében is *ugyanezekkel a feltételekkel nevesíti* a hitelezőket megillető biztosíték-követelési jogot,⁵²⁰ azonban a hitelezők kiterjedtebb védelme érdekében az irányelv további rendelkezéseket tartalmaz a szétváláshoz kapcsolt *felelősségi szabályok közelítésére* is.⁵²¹

Az irányelvek hivatkozott rendelkezései nem csupán a biztosíték-követelési jog alapvető kritériumaival szemben tartalmazznak előírásokat, hanem az *igényérvényesítés kereteire* vonatkozóan is elvárásokat fogalmaznak meg. Ennek keretében a tagállamoknak mindenképpen gondoskodniuk kell arról, hogy a hitelezők jogosultak legyenek arra, hogy közigazgatási hatósághoz vagy bírósághoz fordulhassanak a megfelelő biztosítékadás kérdésében, ha hitelt érdemlően bizonyítani tudják, hogy az átalakulás következtében a hitelezői igények kielégítése veszélyben van, és az átalakuló gazdasági társaság nem bocsátott a rendelkezésükre megfelelő biztosítékot.⁵²² Az irányelvi szabályok tehát nem csupán az anyagi jogi feltételek vonatkozásában tartalmazznak alapvető kritériumokat, hanem az igényérvényesítés területén is kötelezettségeket támasztanak a tagállamok jogalkotásával szemben.

Az *SE-rendelet 24. cikk (1) bekezdésének a) pontja* a szupranacionális társasági formára vonatkozó szabályok alkalmazásához kapcsolódóan a hitelezői érdekek szem előtt tartását kifejezetten nevesíti. A hitelezők hatékony védelmét előtérbe helyezve szintén követelményként jelenik meg a közlemény kötelező tartalmi elemei között a hitelezőknek szóló tájékoztatás feltüntetése arra vonatkozóan, hogy jogaikat miként és hogyan érvényesíthetik az átalakuló gazdasági társasággal szemben.⁵²³ Az uniós norma úgy rendelkezik, hogy a hitelezővédelem területén az egyesülő gazdasági társaságokra irányadó tagállami szabályokat kell alkalmazni,⁵²⁴ *figyelembe véve a jogutódlási*

---

⁵¹⁹ Európai társasági jog i.m. 293. p.

⁵²⁰ 82/891/EGK irányelv 12. cikk (1)-(2) bek.

⁵²¹ 82/891/EGK irányelv 12. cikk (3)-(7) bek.; Európai társasági jog i.m. 187., 199-200. pp.; *Van Hulle, K. – Gesell, H.* i.m. 16. p.; *Grundmann, S.* i.m. Rn 889.

⁵²² 82/891/EGK irányelv 12. cikk (2) bek.

⁵²³ 2157/2001/EK rendelet 21. cikk c) pont

⁵²⁴ Európai társasági jog i.m. 159. p.

folyamat határon átnyúló jellegét is. A rendelet normaszövege az SE alapítási módjaival összefüggésben kifejezetten nevesíti azt a többletelemet (a határon átnyúló jelleget), amely indokolttá teheti egy megfelelő szankciós mechanizmus beépítését az átalakulási eljárásba.

A tőkeegyesítő társaságok határokon átnyúló egyesüléséről szóló 2005/56/EK irányelv 4. cikkének (1) bekezdésének b) pontja úgy rendelkezik, hogy a határokon átnyúló egyesülésben résztvevő társaságoknak be kell tartaniuk a rájuk vonatkozó nemzeti rendelkezések előírásait és alaki követelményeit. Ugyanezen cikk (2) bekezdése kifejezetten felhívja a figyelmet arra, hogy a fenti rendelkezés a hitelezővédelmi eszközök alkalmazását is magában foglalja.⁵²⁵ Ebből fakadóan az uniós norma nem feltétlenül követeli meg azt, hogy a tagállamok a hazai szabályozástól eltérő, külön rendelkezéseket iktassanak be a határokon átnyúló egyesülések esetében, csupán azt a követelményt támasztja, hogy az átalakuló gazdasági társaságok saját nemzeti joguk előírásai szerint kötelesek hitelezőik részére biztosítékot nyújtani. *Az irányelv tehát nem teremt alapot a hitelezővédelmi rendelkezések uniós szintű harmonizációjának, így a hitelezővédelmi szabályok a tagállamokban különböző színvonalon érvényesülnek.*⁵²⁶

III. Az egyes tagállamok szabályozása

1. Magyarország

a) A részvénytársaságok egyesülése és szétválása

A jogutóddal történő megszűnés folyamatát tekintve a hitelezők biztosíték-követelési joga az átalakulás társaságon kívül zajló szakaszába illeszthető be.⁵²⁷ A jogutód társasági szerződésének az aláírásától számított 8 napon belül kezdeményezni kell az átalakulásról szóló közlemény közzétételét a Cégközlöny egymást követő két lapszámában, melynek kötelező tartalmi elemeit a Gt. kógens jelleggel határozza meg. Ezen kötelező tartalmi elemek között a közleménynek a Gt. 75. § (3) bekezdésének h) pontjának megfelelően tartalmaznia kell a hitelezőknek szóló felhívást is a biztosíték-követelés lehetőségére vonatkozóan.⁵²⁸

⁵²⁵ Rickford, J. i.m. 1408. p.; Van Gerven, D. (Volume I.) i.m. 26-27. pp.

⁵²⁶ Blasy, M. i.m. 142. p.

⁵²⁷ Papp T. i.m. 124. p.

⁵²⁸ Gt. 76. § (2) bek.; Papp T. i.m. 124-125. pp.; Kisfaludi A. i.m. 669. p.; Complex DVD Jogtár – a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvényhez fűzött magyarázat a 76. §-hoz

A hazai szabályozást vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a részvénytársaságok egyesülése és szétválása esetében a hitelezőket megillető biztosíték-követelési jog *feltételei megfelelnek az irányelv által támasztott követelményeknek*: a Gt. a részvénytársaságok egyesülése esetében a formaváltástól eltérően speciális többletfeltételeket szabályoz, amely a *Gt. 281. § (3) bekezdésében* foglalt utaló norma alapján a szétválás esetén is alkalmazható. Ezen rendelkezések értelmében a hitelezőket csak abban az esetben illeti meg a biztosíték-követelés joga, ha igazolják, hogy az átalakulás folyamata veszélyezteti a követelések kielégítését, valamint konjunktív feltételként megkövetelve nem rendelkeznek megfelelő biztosítékkal sem.⁵²⁹ Mindezen elvárások mellett az átalakuláshoz kapcsolt általános rendelkezéseket is alkalmazni kell a részvénytársaságok egyesülése és szétválása esetében: csak azon hitelezőket illeti meg a biztosíték-követelés joga, akiknek a jogelőddel szemben fennálló, le nem járt követelése az első közzétételt megelőzően keletkezett. A hitelezők biztosítékadásra vonatkozó igényeiket fennálló követeléseik erejéig, a második közzétételtől számított 30 napos jogvesztő határidőn belül jelenthetik be az átalakuló gazdasági társaságnál (lásd 6/a. sz. táblázat).⁵³⁰

Az irányelv azonban nem csupán az anyagi jogi feltételek harmonizálása érdekében támaszt elvárásokat a tagállamokkal szemben, hanem az igényérvényesítés területén is. A Gt-hez fűzött kommentár és indokolás szerint a hitelezőket hátrányosan érintheti a követelések kielégítési alapjának a csökkenése, így mindenképpen szükséges egy védelmi mechanizmus beépítése az átalakulás szabályozási körébe.⁵³¹ *Ezen kötelezettség fényében érdemes lenne átgondolni a hatályos magyar szabályozás megoldását, amely beiktatott cégbírói kontrollmechanizmus hiányában a peres eljárások előtérbe helyezésével*⁵³² az alábbi kérdéseket veti fel:

1. A hitelezők biztosítékkérési jogával kapcsolatban felmerülő probléma magvát az alkotja, hogy a Gt. annak ellenére, hogy a fentiekben említetteknek megfelelően deklarálja a hitelezők biztosíték-követelési jogát, *annak elmaradásához és*

---

⁵²⁹ Gt. 280. § (4) bek.; *Zsoldos J.* i.m. 35. p.

⁵³⁰ Gt. 76. § (2) bek.; *Papp T.* i.m. 124-125. pp.; *Kisfaludi A.* i.m. 669. p.

⁵³¹ Complex a Gt. 76. §-hoz

⁵³² BH 1997. 299.; IH 2005. 124.; Vö. a tőke leszállításához kapcsolt szankciós mechanizmussal: *Kisfaludi A.* i.m. 448. p.

*elmulasztásához azonban nem fűz szankciót.*⁵³³ Az *ÍH 2005. 124. szám* alatt közzétett eseti döntés alapjául szolgáló jogesetben az elsőfokú bíróság az átalakulási eljárás lefolytatása során hiánypótlásra hívta fel a társaságot annak igazolására, hogy az átalakulás Cégközlönyben történő második közzétételét követő 30 napon belül hitelezői igénybejelentés nem történt, illetve az megfelelően kiegyenlítésre került. A jogi képviselő a hiánypótlási felhívás ellenére sem csatolta azokat a dokumentumokat, amelyek a biztosítékadás tényleges megtörténtét igazolták volna, így az elsőfokú bíróság az átalakulás bejegyzése iránti kérelmet elutasította. A Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokon eljáró bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság hiánypótlásra felhívó végzése és érdemi döntése jogszabálysértő volt. Bár a hitelezői felhívás megjelentetése a Cégközlönyben minden esetben kötelező, a hatályos szabályozás azonban – figyelemmel az általános jogutódlásra – nem tiltja az átalakulást, illetve annak bejegyzését akkor sem, ha az átalakuló gazdasági társaság a le nem járt követelések vonatkozásában nem tudott megegyezni a hitelezőkkel a biztosítéknyújtás kérdésében, vagy az erre irányuló tárgyalások még folyamatban vannak. Tekintettel tehát arra, hogy az átalakulás bejegyzéséhez kapcsolódó bejegyzési vagy változásbejegyzési eljárásban az eljáró cégbíró társasági jogi jogkövetkezmények hiányában nem tagadhatja meg az átalakulás cégjegyzékbe történő bejegyzését, a *BH 1997. 299. sz. eseti döntés* szerint a hitelezők ebben az esetben a biztosíték-követelésre vonatkozó igényeiket és érdekeiket az *átalakuló gazdasági társasággal szemben peres úton érvényesíthetik*. Ebből fakadóan további lehetőségként vizsgálnunk kell azt, hogy a *társasági jogi jogkövetkezmények hiányában* előtérbe kerülő, a polgári per útján megvalósuló igényérvényesítés megfelelően és maradéktalanul kielégítheti-e a hitelezők érdekeit a biztosítékadás elmaradása esetén.⁵³⁴

2. A polgári per idődimenzióit és az átalakuláshoz kapcsolódóan a bejegyzési (változásbejegyzési) eljárás ügyintézésre nyitva álló törvényi határidőit összevetve megállapítható, a bejegyzési eljárás lefolytatása és befejezése nagy valószínűséggel meg fogja előzni a jogvita érdemi elbírálását és a döntés jogerőre emelkedését, hiszen a biztosítékadással kapcsolatos vita nem képezi akadályát az átalakulás bejegyzésének. Az átalakulás bejegyzésével/a joghatások beállításának az időpontjával azonban az átalakulás formáitól függően a jogelőd gazdasági társaság megszűnik és törlésre kerül a cégnyilvántartásból, amellyel egyidejűleg jogalanyiságát is elveszti. Ez a változás

⁵³³ *Papp T.* i.m. 125. p.; *Kisfaludi A.* i.m. 669. p.

⁵³⁴ *BH 1997. 299.*; *BDT 2010. 171.*

azonban problematikussá teheti az igény polgári per útján történő hatékony és eredményes érvényesítését a jogelőddel szemben, hiszen felveti annak kérdését, hogy az átalakulás következtében a Pp.⁵³⁵ 61. §-ában foglalt perbeli jogutódlás bekövetkezhet-e, és a jogutód felelőssé tehető-e a megszűnt jogelőd ezen kötelezettségéért.⁵³⁶ Ezt a problémakört még tovább árnyalja az is, hogy különválás esetén több jogutód jön létre, vagy ha a kiválás következtében az újonnan létrejövő jogutód mellett a jogelőd is fennmarad, vagy az átvétel útján történő kiválás esetén a jogelőd és a jogutód is már működő, létező és a továbbiakban is fennmaradó gazdasági társaság. Ezekben az esetekben nem dönthető el megnyugtatóan, hogy melyik jogutódot vagy a jogelődöt és a jogutódokat is perbe kell-e/lehet-e vonni, és melyik gazdasági társaságot fogja helytállási kötelezettség terhelni. Az előbbieken feltett kérdések mellett ezen igényérvényesítési lehetőség gyakorlati megvalósulását kivitelezhetetlennek tartjuk, valamint álláspontunk szerint a jogelőd biztosítékadásra vonatkozó kötelezettségéért, illetőleg annak elmaradásáért a jogutód gazdasági társaság(ok) helytállási kötelezettsége sem állapítható meg.⁵³⁷ A peres úton történő igényérvényesítés célravezető módja a jogutódokkal, valamint a volt tagokkal szemben indított peres eljárás kezdeményezése lehet a felelősségi szabályokra, nem pedig a hitelezők Gt. 76. § (2) bekezdésében nevesített biztosíték-követelési jogára alapítva, amennyiben a már lejárt követelés kiegyenlítése esedékességgkor a hitelező felé nem történik meg.

b) Az SE-törvény rendelkezései

Szemben a határokon átnyúló egyesületekre vonatkozó hazai implementáló jogszabállyal az SE-törvény *kifejezetten rendelkezik* a hitelezők biztosíték-követelési jogáról abban az esetben, ha az európai részvénytársaság alapítására *egyesüléssel kerül sor*. Ezzel szemben *nem találunk eltérő törvényi előírást* a társaságot terhelő biztosítékadási kötelezettségre vonatkozóan az átalakulás azon formájához és az SE azon alapítási módjához kapcsolódóan, amikor *tagállami részvénytársaság határozza el*

⁵³⁵ 1952. évi III. törvény a Polgári Perrendtartásról

⁵³⁶ vö. Kisfaludi A. i.m. 669. p.; Török T. i.m. 151. p.

⁵³⁷ Török T. i.m. 151. p.; A bírói gyakorlatban bár nem kifejezetten a hitelezők biztosíték-követelési jogához kapcsolódóan, de több olyan kérdéskör is felmerült, amikor a jogelőd gazdasági társaság részéről elkövetett jogszabálysértések a jogutód gazdasági társaság vonatkozásában nem eredményeztek marasztaló ítéletet: BH 2004. 116.: A részvénytársaság átalakulási eljárásában az általa hozott társasági határozatok folytán a felpereseket, mint az egyik megszűnt részvénytársaság volt részvényeseit esetleg ért jogsérelmeket, a több gazdasági társaságból létrejött jogutód nem tudja orvosolni, illetve az esetleges jogszabálysértések következményei a jogutód társaságnál nem vonhatóak le.; BH 2000. 310. I.: (...) A cégjegyzékből törölt jogelődnek a törzstőke esetlegesen érvénytelen emelésére a jogutóddal szemben már nem lehet hivatkozni.

európai részvénytársasági formában történő továbbműködését. A joghézag kitöltésénél a részvénytársaságokra, valamint a gazdasági társaságokra irányadó nemzeti rendelkezések alkalmazását hívhatjuk segítségül az SE többszintű szabályozási struktúrája miatt.⁵³⁸ Az átalakulás szabályanyagát tekintve a részvénytársaságokra irányadó különös rendelkezéseket a Gt. csak az egyesüléshez és a szétváláshoz kapcsolódóan nevesíti. Ebből fakadóan, amennyiben egy részvénytársaság a továbbiakban európai részvénytársasági formában szeretné tevékenységét folytatni, a hitelezőket az általános rendelkezéseknek megfelelően, a *Gt. 76. §-a alapján illetheti meg biztosíték-követelési jog.*

Az európai részvénytársaság egyesüléssel történő alapítása során a részvénytársaságokra irányadó különös rendelkezéseken túlmenően többletelemként jelenik meg a szabályozásban annak a lehetősége, hogy amennyiben a hitelező biztosítéknyújtásra irányuló kérelmét a részvénytársaság elutasítja, akkor a hitelező nyolc napon belül kérheti a társaság székhelye szerint illetékes *cégbíróságtól a döntés felülvizsgálatát.* A cégbíróság ennek keretében a *törvényességi felügyeleti eljárásra vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásával* a kérelem előterjesztésétől számított harminc napon belül határoz (lásd 6/a. sz. táblázat).⁵³⁹ A törvény indokolása úgy rendelkezik, hogy az SE-törvény a Gt-ben foglalt rendelkezésekkel azonos módon szabályozza a társaság biztosítékadási kötelezettségét.⁵⁴⁰ Amennyiben összevetjük az átalakuláshoz kapcsolt védelmi mechanizmust az európai részvénytársaság származtatott alapításához rendelt beiktatott cégbírósági kontrollal, az alábbi eltérésekre és anomáliákra bukkanhatunk:

1. Az átalakulás általános szabályai, valamint különös rendelkezései között az SE-törvénnyel ellentétben a *Gt. nem nevesít* olyan, az eljárás menetébe illesztett *cégbírósági eljárást,* amely megakadályozhatná az átalakulási folyamat befejezését abban az esetben, ha a hitelező az igénybejelentés ellenére sem kap biztosítékot, vagy az alkalmazott garanciát nem tartja megfelelőnek.

2. A biztosíték-követeléshez kapcsolt szankciós mechanizmus igénybe vételének az előfeltételeit vizsgálva az SE-törvény vonatkozó passzusainak nyelvtani értelmezése arra a megállapításra vezethet minket, hogy a szabályozási rendszerbe beépített

---

⁵³⁸ SE-rendelet 15. cikk (1) bek.; *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 180-181., 184. pp.

⁵³⁹ 2007. évi CXL. törvény 6. § (3) bek.

⁵⁴⁰ Az európai részvénytársaságról szóló 2004. évi XLV. törvény indokolása a 6. §-hoz

cégbírósi eljárásra csak abban az esetben kerülhet sor, *ha a hitelező egyáltalán nem részesült biztosítóban*, azaz a társaság az erre irányuló kérelmet elvetette, elutasította. Mindezen nyelvtani értelmezési technika mellett nem tartjuk egyébként elvetendőnek a cégbírósi kontroll igénybe vételét akkor sem, ha az SE esetén az alapításban résztvevő részvénytársaság ad ugyan biztosítékot, de a hitelező azt valamilyen ok folytán nem tartja megfelelőnek.

3. Az SE egyesüléssel történő alapítása során a cégbírósi hitelezők biztosíték-követelési jogának elbírálásánál a törvényességi felügyeleti eljárás szabályainak a megfelelő alkalmazásával köteles eljárni, a *jogkövetkezményekre és a meghozható határozat rendelkezéseire* vonatkozó szabályokat azonban nem találunk a törvényben. Ennek hiányában az alábbi lehetőségek merülhetnek fel a joghézag megoldására: a törvény utaló normája folytán vagy a törvényességi felügyeleti eljárás szabályainak a megfelelő alkalmazásával nem csupán az eljárás lefolytatására irányuló rendelkezéseket tekintjük mérvadónak, hanem a törvényességi felügyeleti eljárás során alkalmazható általános intézkedéseket is (amennyiben azok jellegüknél fogva képesek hasonló funkciót betölteni), vagy pedig analógia útján a tőkeleszállítás vonatkozó szabályainak az alkalmazásához nyúlunk. Ez utóbbi lehetőség azonban minden olyan esetben, ahol az átalakulás lényegi elemei jelennek meg, tulajdonképpen elveszíti létjogosultságát, mert a jogutódlás különféle formáinál, még akkor is, ha azok az SE esetén külön törvényben szabályozottak, a vagyonátszállás speciális jellemzőire tekintettel *a tőkeleszállítás rendelkezései nem hívhatóak segítségül* még akkor sem, ha a Gt. csak itt szabályoz olyan hasonló jellegű jogintézményt, amelyet az SE-törvény a biztosítéknyújtás elmaradása esetén deklarál.⁵⁴¹

4. A hivatkozott törvényi rendelkezés alkalmazása folytán kérdéses marad annak a problémának a megoldása, hogy *a cégbírósi miként és hogyan kötelezheti a társaságot a biztosíték nyújtására*. Nem találunk tehát kifejezett jogszabályi rendelkezéseket és végrehajtásra vonatkozó részletszabályokat ahhoz kapcsolódóan, hogy a cégbírósi milyen módon kényszerítheti a társaságot olyan, egyébként a polgári jog területére eső és polgári jogi viszonyokat érintő kötelezettségek és biztosíték vállalására, amelyek például jelzálogjog alapítását és bejegyeztetését, óvadék vagy bankgarancia létesítését jelenthetik. A *Sárközy Tamás* által szerkesztett kommentár szerint a cégbírósi ennek keretében nem határozhatja meg konkrétan a biztosíték mibenlétét,⁵⁴² ebben az esetben

⁵⁴¹ Erre vonatkozóan lásd a bírói gyakorlatot: BH 2003. 880.; ÍH 2010. 88.; BDT 2010. 171.

⁵⁴² *Sárközy T.* i.m. 434. p.; Lásd még: *Kézikönyv* i.m. 1078. p.; *Török T.* i.m. 156-157. pp.

csak megfelelő biztosíték nyújtására kötelezheti a társaságot, ahol a biztosíték típusának a meghatározása a társaságot illeti meg, amelyet a hitelezővel ebből a célból kötött szerződés alapján fog nyújtani.⁵⁴³ Ezzel az állásponttal szemben a *Zumbok Ferenc* által gondozott magyarázat a bírói gyakorlatra bízva a megfelelő garanciák tényleges tartalmának a kialakítását és megállapítását.⁵⁴⁴ Ez a hatáskör ütközik a törvényességi felügyeleti eljárás azon alapelvével is, melynek értelmében a cégbíróság vagyoni kérdésekről, a társaság gazdaságossági döntéseiről nem hozhat határozatot, hiszen jelen esetben mégiscsak olyan döntés meghozatalára kerülhet sor, amely a biztosítékre történő kötelezés révén a társaság vagyonát érinti, annak megterhelését jelenti.

5. Az SE-törvény nem tartalmaz arra vonatkozó rendelkezést, hogy a *biztosítéknyújtás elmaradása akadályát jelenti-e az átalakulási folyamat bejegyzésének* (lásd 6/a. sz. táblázat). A joghézag megoldására ismét két út állhat nyitva a jogalkalmazó számára: analógia útján alkalmazzuk a tőkeleszállítás hasonló szabályát, hiszen a Gt. csak a tőkeleszállításnál épít be külön cégbírósági eljárást a hitelezők biztosíték-követelési jogához kapcsolódóan a szabályozás rendszerébe. Ennek keretében az SE egyesüléssel történő származtatott alapításánál is a bejegyzés előfeltételét jelentené annak igazolása, hogy a biztosítéknyújtásra sor került, vagy annak megtagadása jogszerűen történt, vagy egyáltalán nem érkezett ilyen bejelentés a társaság felé az igénybejelentésre nyitva álló határidőn belül.⁵⁴⁵ Erre az esetkörre is irányadónak tartjuk azonban azt, hogy azokban a szervezeti változásokkal járó folyamatokban, amelyek a gazdasági társaságok átalakulási formációihoz kapcsolódnak, a tőkeleszállítás szabályait nem tekinthetjük irányadónak és elsődlegesen alkalmazandónak. Ezen alternatíva mellett ugyanakkor egy másik utat is választhatunk a joghézag kitöltésére: azokban a kérdésekben, amelyeket az SE-törvény speciális jogszabályként nem szabályoz, az átalakulás Gt-beli rendelkezései alkalmazandóak. Jelen esetben ez a részvénytársaságok egyesülésére vonatkozó különös szabályanyagot jelenti, hiszen az SE alapítása során az egyesülésben csak részvénytársaságok vehetnek részt. Ehhez kapcsolódóan arra a következtetésre is juthatunk, hogy külön törvényi rendelkezés hiányában nem tekinthetjük bejegyzési akadálynak az SE egyesüléssel történő alapítása során a beiktatott cégbírósági eljárás ellenére sem a biztosítékkadás elmaradását és elmulasztását. Az SE egyesüléssel történő létrehozásának folyamatába

---

⁵⁴³ *Török T.* i.m. 157. p.

⁵⁴⁴ *Nochta T. – Zóka F. – Zumbok F.* i.m. 330. p.; *Complex a Gt.* 163. §-hoz

⁵⁴⁵ Erre vonatkozóan lásd a bírói gyakorlatot: *BH* 2003. 880.; *ÍH* 2010. 88.; *BDT* 2010. 171.

beiktatott mechanizmussal az átalakulással ellentétben megjelenik ugyan a cégbírósági funkció, azonban a törvény kifejezett rendelkezése hiányában nem biztos, hogy a biztosítéknyújtás elmaradása megakadályozhatja a bejegyzési eljárás befejezését.

c) A tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesülése

Hazánkban az irányelv implementálása külön törvényben, a 2007. évi CXL. törvényben történt meg. Ezen törvény a határon átnyúló egyesülésre vonatkozó rendelkezések között *nem tartalmaz speciális előírást* a hitelezők biztosíték-követelési jogára vonatkozóan, csak az egyesülésről szóló közlemény Cégközlönyben való közzétételéről rendelkezik, valamint az általános szabályokon túlmenően annak kötelező tartalmi elemei között kifejezetten nevesíti a hitelezőket megillető jogokról való tájékoztatás és információkérés garanciális követelményét.⁵⁴⁶

A törvény 2. § (1) bekezdése azonban a nem szabályozott kérdésekre a Gt. előírásait rendeli alkalmazni. Ezen utaló norma következtében, tekintettel arra, hogy az implementáló jogszabály speciális rendelkezést nem tartalmaz a hitelezők biztosíték-követelési jogával kapcsolatban a határon átnyúló egyesülések esetén, a Gt. egyesülésre vonatkozó normaanyagát, köztük a hitelezők biztosíték-követelési jogára irányadó előírásokat kell görcső alá vennünk. Nem alkalmazható a Gt. 76. § (2) bekezdése a korlátozott felelősséghez kapcsolódóan azokban az esetekben (tehát korlátolt felelősségű társaságok egymás közötti, vagy korlátolt felelősségű társaságok és részvénytársaságok közötti határon átnyúló egyesülés esetén), ha az átalakulás következtében a saját tőke nem változik vagy növekszik, így jelentősége annak van és a hitelezők védelme csak abban az esetben indokolt, ha a gazdasági társaság tényleges vagyona az átalakulás következtében megfogyatkozik.⁵⁴⁷ Amennyiben a határon átnyúló egyesülésben csak részvénytársaságok vesznek részt, akkor álláspontunk szerint az általános rendelkezéseket megelőzve a hazai jogelőd részvénytársaság vonatkozásában a részvénytársaságok egyesülésére irányadó különös rendelkezések élveznek elsőbbséget. A részvénytársaságok egymás közötti egyesülésére vonatkozó speciális rendelkezések következtében a fenti tétel annyiban módosul, hogy a saját tőke változásától függetlenül a törvény minden esetben megköveteli a biztosítéknyújtást, ha a hitelezők igazolják,

⁵⁴⁶ 2007. évi CXL. törvény 5. § (1)-(2) bek.

⁵⁴⁷ Gál J. – Adorján Cs. i.m. 100. p.; Complex a Gt. 76. §-hoz

hogy az átalakulás folyamata veszélyezteti a követelések kielégítését, valamint konjunktív feltételként megkövetelve nem rendelkeznek megfelelő biztosítékkal sem (lásd 6/a. sz. táblázat).⁵⁴⁸

A törvény nem csupán a biztosítékadás előfeltételeire vonatkozóan nem tartalmaz eltérést a határon átnyúló egyesülések esetében, hanem arról sem rendelkezik, hogy a biztosíték elmaradása esetén milyen jogkövetkezmények alkalmazhatóak. Álláspontunk szerint az egyesülés határokon átnyúló jellege miatt nem dönthető el megnyugtatóan az, hogy *a hitelezőket megillető biztosítékadás elmulasztása megakadályozza-e* az eljárás lefolytatásához megkövetelt *tanúsítvány kiadását* (lásd 6/a. sz. táblázat).⁵⁴⁹ Ezzel kapcsolatban az alábbi kérdés merülhet fel: tekintettel arra, hogy a törvény a Gt. szabályait tartja irányadónak azokban az esetekben, amelyekre vonatkozóan külön rendelkezés megfogalmazására és beiktatására nem került sor, így álláspontunk szerint, ahogy a határokon belül zajló átalakulás esetében sem, a határon átnyúló egyesülés vonatkozásában sem akaszthatja meg az egyesülés folyamatát és az eljárás lefolytatását az, ha az átalakuló gazdasági társaság nem nyújt megfelelő biztosítékot. Véleményünk szerint ez irányadó akkor is, ha a tanúsítvány kiadására csak akkor kerülhet sor, ha a társaság az egyesülésre vonatkozó jogszabályi követelményeknek eleget tett,⁵⁵⁰ mert az általános szabályok szerint a felhívás közzétételével a gazdasági társaság már megfelelt a törvényben előírt kötelezettségének. Tekintettel arra, hogy az átalakulás általános szabályai között nem került sor egy speciális cégbírósi kontrollmechanizmus beillesztésére, és a határokon átnyúló egyesülésről szóló törvény sem tartalmaz külön rendelkezéseket, a cégbírósi kontroll nem tagadhatja meg a tanúsítvány kiadását abban az esetben, ha az átalakuló gazdasági társaság nem tett eleget biztosítéknyújtási kötelezettségének, vagy a felek között még vita van a biztosítékadás kérdésében. Mindemellett a gazdasági társaságok határokon átnyúló egyesülése esetében nem csupán az esetleges tőkekivonás indokolná a cégbírósi kontroll beiktatását az eljárásba, hanem az egyesülés határon átnyúló jellege is, hiszen a hitelező egy külföldi társasággal szemben az igényérvényesítés és a végrehajtás területén is nehezebb helyzetbe kerül.

---

⁵⁴⁸ Gt. 280. § (4) bek.

⁵⁴⁹ A tanúsítványra vonatkozóan lásd: 2007. évi CXL. törvény 6. §

⁵⁵⁰ 2007. évi CXL. törvény 6. § (1) bek.

2. Ausztria

Az osztrák szabályozás nem csupán az átalakulás egyes formáinál tartalmaz szerteágazó szabályozást, hanem a hitelezők biztosíték-követelési jogát megalapozó rendelkezések is *differenciáltan helyezkednek el* a szervezeti változásokat érintő jogszabályokban. A részvénytársaságok egyesüléséhez kapcsolt jogvédelmi eszköz az *AktG*-ben található, míg a szétválás esetén a *SpaltG* vonatkozó előírásai kell, hogy alkalmazásra kerüljenek. Külön törvény rendezi az európai részvénytársaság egyesüléssel történő keletkeztetési folyamatához kapcsolt biztosítéknyújtási kötelezettséget (*SEG*), valamint ugyanez mondható el a tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló fúziója esetén igénybe vehető hitelezővédelmi garanciákról is (*EU-VerschG*).

A hitelezők biztosíték-követelési jogának *rendszerint elhelyezését tekintve* ezen hitelezővédelmi eszköz nem önmagában, hanem a tőkevédelmi és a felelősségi előírásokhoz szervesen illeszkedve, azokkal karöltve hivatott a gazdasági társasággal jogviszonyban álló jogosulti kör oltalmára.⁵⁵¹ A tőke fenntartásához kapcsolódó intézményes hitelezővédelmi garancia mellett a biztosítéknyújtási kötelezettség *egyedi esetben alkalmazható* oltalmi lehetőséget teremt.⁵⁵²

A *részvénytársaságok egyesülése* esetén mind a beolvadó, mind pedig az átvevő társaság hitelezői követelhetnek biztosítékot.⁵⁵³ A hitelezők részéről ezen igény bejelentésére az egyesülésről szóló közlemény közzétételét követő hat hónapon belül kerülhet sor azzal, hogy a biztosíték-követelés joga csak azokat a hitelezőket illeti meg, akiknek követelése az egyesülés bejegyzését megelőzően keletkezett, azonban a hat hónapos határidő végéig nem vált esedékessé. A lejárat végső időpontja eltérően a többi tagállam gyakorlatától nem esik egybe a követelés keletkezésére irányadó jogi aktussal, hanem az esedékessé válásra előírt időbeli korlát kitolódhat az igénybejelentésre nyitva álló hat hónapos időintervallum leteltéig.⁵⁵⁴ Ezen határidő lejártát követően a hitelező elveszti azon jogát, hogy az átalakulásban részt vevő gazdasági társaságoktól a követelés megtérülésének a fedezésére biztosítékot követelhessen, ez a jogvesztés

⁵⁵¹ Jabornegg, P. – Strasser, R. i.m. zu § 226 AktG, Rn 2.

⁵⁵² Grossmayer, C. i.m. 58-59. pp.; Kalss, S. i.m. AktG, Vor § 219, Rn 23.

⁵⁵³ Jabornegg, P. – Strasser, R. i.m. zu § 226 AktG, Rn 4.

⁵⁵⁴ A biztosíték-követelés feltételeire vonatkozóan lásd részletesebben: Kalss, S. i.m. AktG, § 226, Rn 922.; Jabornegg, P. – Strasser, R. i.m. zu § 226 AktG, Rn 5-6.

azonban nem érinti az igény fennállását, valamint a kötelezettség esedékességkor történő teljesítésének a kötelezettségét sem.⁵⁵⁵ A biztosíték nyújtására irányuló igény megalapozottsága további feltételként megkövetelve attól is függ, hogy a hitelező bizonyítani tudja-e azt, hogy az egyesülés összességében veszélyezteti a követelés megtérülését.⁵⁵⁶ Amennyiben az anyagi jogi jogszabályok által megkövetelt valamennyi előfeltétel fennáll, azonban a hitelező mégsem kapott megfelelő biztosítékot az átalakulásban részt vevő gazdasági társaságoktól, akkor igényeinek érvényesítése végett bírósághoz fordulhat (lásd 6/a. sz. táblázat).⁵⁵⁷ Tekintettel arra, hogy ezen jogvédelmi eszköz alkalmazására csak a jogutódlás bejegyzését követően kerülhet sor,⁵⁵⁸ így nincs relevanciája annak, hogy a bírósági eljárás akadályát képezi-e a szervezeti változás lebonyolítására szolgáló eljárás befejezésének.

A *szétválás* esetén a biztosíték-követelési jog rendszertani elhelyezéséből fakadóan elsődlegesen a tőkevédelmi és a felelősségi rendelkezések garantálják a hitelezők érdekeit, így a társaságot terhelő biztosítéknyújtási kötelezettség csak szűkebb esetekben és kiegészítő jelleggel kerülhet alkalmazásra.⁵⁵⁹ A biztosíték-követelés *anyagi jogi feltételei alapvetően megfeleltethetők az egyesülési folyamatok esetében megfogalmazott követelményeknek*, a két hitelezővédelmi előírás közötti különbség a *SpaltG* 2011. augusztus 1-jén hatályba lépő módosítása következtében eltűnt, egyszerűbbé téve a szervezeti változásokhoz kapcsolt biztosíték-követelési jog feltételrendszerét. A biztosíték *bírói úton történő kikényszerítésének* a lehetősége ma már abban az esetben is nyitva áll a hitelező részére, ha a biztosítéknyújtás alapját a *SpaltG* 15. §-a képezi. Amennyiben a *SpaltG* rendelkezései alapján követelt biztosíték nyújtására a társaság részéről nem kerül sor, *az elmaradás szankciója a felelősségi rendelkezések* hitelezőkre nézve kedvezőbb *megváltozásában* ölt testet, amely az egyesülési jogban ilyen formájában nem alkalmazható. Amennyiben tehát az átalakulásban részt vevő valamely gazdasági társaság a bejegyzéstől számított hat hónapon belül nem nyújt biztosítékot, akkor az adott tartozásért valamennyi, a szétválásban részes gazdasági társaság korlátlanul köteles helytállni. A törvény nem

---

⁵⁵⁵ Fries, R. i.m. 82. p.

⁵⁵⁶ Kalss, S. – Nowotny, C. – Schauer, M. i.m. Rn 3/977.

⁵⁵⁷ Jabornegg, P. – Strasser, R. i.m. zu § 226 AktG, Rn 10.

⁵⁵⁸ Kalss, S. i.m. AktG, § 226, Rn 7.; Lásd a biztosíték-követelési jog ex post, illetve ex ante jellegére vonatkozóan az osztrák szabályozással és az egyes átalakulási formációkkal összefüggésben: Doralt, M. i.m. 31-41. pp.

⁵⁵⁹ Grossmayer, C. i.m. 185. p.; Kalss, S. i.m. SpaltG, § 15, Rn 3.

határozza meg azt, hogy a jogutódok közül mely gazdasági társaság kötelezett a biztosítéknyújtásra, így a hitelező ezen igényével nem csupán azzal a jogutóddal szemben fordulhat, amelyhez a szétválási szerződés az adott tartozást telepítette. A kártérítés mértékének a megváltozása azokat a jogutód gazdasági társaságokat is érinti, amelyeket az adott hitelezői igény vonatkozásában korábban csak korlátozott mértékű megtérítési kötelezettség terhelt. Ezen szankciós jelleggel beiktatott korlátlan kártérítési kötelezettség csak abban az esetben szűnik meg, ha utóbb valamely gazdasági társaság biztosítékot nyújt, vagy ha bírósági úton megállapításra kerül, hogy a hitelező biztosítéknyújtásra irányuló igénye nem megalapozott. A felelősségi rendelkezésekben bekövetkező szigorodás ebből fakadóan *csak átmeneti lehet*, hiszen annak végső határidejét tekintve a törvény kifejezett rendelkezést tartalmaz.⁵⁶⁰

Az *átvétel útján megvalósuló szétválás* esetén a törvény utaló normája folytán egyrészt az új társaság alapításával történő szétválás szabályait, másrészt pedig az átvevő társaság vonatkozásában az egyesülésre irányadó rendelkezéseket is alkalmazni kell.⁵⁶¹ Ebből fakadóan a hitelezők biztosíték-követelési jogával kapcsolatban alkalmazandó *jogszabályi rendelkezések rendszere* az alábbiak szerint vázolható fel: a szétváló gazdasági társaság hitelezői a *SpaltG 15. §-a* és az *AktG 226 §-a* alapján, míg az átvevő társaság hitelezői csak az *AktG 226. §-ában* foglalt lehetőségekkel élve követelhetnek biztosítékot arra tekintettel, hogy a szétválás ezen formája egyesülési elemeket is magán hordoz.⁵⁶²

Abban az esetben, ha az *SE egyesüléssel történő létrehozására* úgy kerül sor, hogy a jogutód európai részvénytársaság nem az osztrák jog hatálya alá tartozik, akkor a *SEG*⁵⁶³ 23. §-ának utaló normája folytán a székhelyáthelyezésnél alkalmazott előzetes hitelezővédelmi eszköz igénybe vételére van lehetőség.⁵⁶⁴ Ebben az esetben az osztrák jogelőd részvénytársaság hitelezői legkésőbb az egyesülési terv közzétételétől számított egy hónapos határidőn belül követelhetnek biztosítékot azon követeléseik

---

⁵⁶⁰ Kalss, S. i.m. SpaltG, § 15, Rn 27-28., 34-37., 44., 62-64., 72-80.; Grossmayer, C. i.m. 185-186., 194-197. pp.

⁵⁶¹ Hirschler, K. i.m. 11. p.

⁵⁶² Kalss, S. i.m. SpaltG, § 15, Rn 65-72. és § 17, Rn 110-119.; Hirschler, K. i.m. 14. p.; Grossmayer, C. i.m. 205. p.; Koppensteiner, H.-G. – Rüdfler, F. i.m. Anhang nach § 101, Rn 48.

⁵⁶³ Gesetz über das Statut der Europäischen Gesellschaft (Societas Europaea - SE) – (SE-Gesetz – SEG) (StF: BGBl. I Nr. 67/2004, zuletzt geändert durch das Gesetz BGBl. I Nr. 53/2011.)

⁵⁶⁴ Kalss, S. – Hügel, H.F. i.m. Kommentierung zu § 23 SEG, Rn 1.; Kalss, S. – Gerda, C. i.m. 89. p.; Oplustil, K. – Teichmann, C. i.m. 13., 20-21. p.

vonatkozásában, amelyek ezen időpont előtt keletkeztek, valamint konjunktív feltételként megkövetelve nem váltak esedékessé sem (lásd 6/a. sz. táblázat).⁵⁶⁵ A védett hitelezői kör vonatkozásában megállapítható, hogy az *AktG 226. §-ának* analógia útján történő alkalmazása során nem illeti meg a hitelezőket a biztosítéknyújtás abban az esetben, ha a felszámolási eljárásban privilegizált kielégítésben részesülhetnek, valamint a speciális igények jogosultjaira vonatkozó rendelkezések az SE egyesüléssel történő alapítása során is érvényesülnek.⁵⁶⁶ A biztosíték-követelés feltételei között az európai részvénytársaság származtatott alapítása során is megjelenik az, hogy a hitelezőnek valószínűsítenie kell a követelés kielégítésének a veszélyeztetését. A hitelezők biztosíték-követelésre irányuló igényeinek a rendezése előfeltételét jelenti az SE alapítási folyamatában a tanúsítvány kiadásának is.⁵⁶⁷

Az SE-re vonatkozó szabályozási struktúra következtében a tagállami részvénytársaságra vonatkozó rendelkezések alkalmazása során felmerül, hogy a fenti szabálynak mi a viszonya a *AktG 226. §-ában* foglalt utólagos biztosíték-követelési joghoz. Amennyiben a *jogutód európai részvénytársaság* az átalakulás következtében az *osztrák jog hatálya alá kerül*, akkor a hitelezők *nem az SEG 23. §-ának* a rendelkezései alapján, hanem a *AktG 226. §-ának* a megjelölésével élhetnek jogaikkal az egyesülés hatályosulását követően (tehát nem előzetesen).⁵⁶⁸ A két rendelkezés alkalmazási körének elhatároló szempontja tehát az, hogy az egyesülés következtében létrejövő jogutód európai részvénytársaság az osztrák szabályok hatálya alá tartozik-e, vagy személyes joga alapján más tagállam társasági jogi rendelkezéseinek az alkalmazása kerül előtérbe.

Ausztriában külön törvény implementálta a *tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesüléséről* szóló irányelv rendelkezéseit. A törvény *13. §-ának* értelmében az egyesülési terv közzétételétől számított két hónapon belül a le nem járt követelések jogosultjai biztosítékot követelhetnek abban az esetben, ha követelésük az egyesülésről szóló közlemény közzétételét megelőzően vagy a bejelentésre vonatkozó határidő

---

⁵⁶⁵ *Kalss, S. – Hügel, H.F.* i.m. Kommentierung zu § 14 SEG, Rn 5-6.; *Jannott, D. – Frodermann, J.* i.m. Österreich, 833. p.; *Oplustil, K. – Teichmann, C.* i.m. 14., 20-21. pp.

⁵⁶⁶ *Kalss, S. – Hügel, H.F.* i.m. Kommentierung zu § 23 SEG, Rn 5.

⁵⁶⁷ *Kalss, S. – Hügel, H.F.* i.m. Kommentierung zu § 14 SEG, Rn 15.; *Jannott, D. – Frodermann, J.* i.m. Österreich, 833. p.

⁵⁶⁸ *Kalss, S. – Hügel, H.F.* i.m. Kommentierung zu § 23 SEG, Rn 8-9.

lejárta előtt keletkezett.⁵⁶⁹ Az *EU-VerschG* 13. §-a által szabályozott előzetesen igénybe vehető biztosíték-követelési joggal csak az osztrák jogelőd társaság hitelezői élhetnek.⁵⁷⁰ A biztosíték-követelési jog gyakorlásának feltételeként nevesíti a törvény, hogy a hitelezőnek valószínűsítítenie kell azt, hogy az egyesülés veszélyezteti a követelés kielégítését abban az esetben, ha egy osztrák társaság más tagállambeli társasággal egyesül. Nem terheli a hitelezőt a veszélyeztetésre vonatkozó bizonyítási kötelezettség, ha a jogutód társaság jegyzett tőkéje kevesebb, mint a jogelőd társaságé, hiszen ebben az esetben minden külön bizonyítási kötelezettség nélkül vélelmezhető az, hogy az egyesülés a tőke kivonása miatt érinti a hitelezők követeléseinek a megtérülését.⁵⁷¹ Amennyiben a hitelező nem vagy nem megfelelő biztosítékot kap az átalakulásban érintett gazdasági társaságtól, akkor igényeinek érvényesítése végett peres eljárást indíthat. Eltérően a magyar szabályozástól a peres eljárás annak jogerős lezárásáig akadályát képezi az egyesülési folyamat továbbfolyásának, hiszen a tervezett egyesüléssel összefüggésben kiállítandó tanúsítvány kibocsátására csak abban az esetben kerülhet sor, ha a hitelezői igények és biztosítékok teljes körűen rendezésre kerültek (lásd 6/a. sz. táblázat).⁵⁷²

Az implementáló jogszabály ezen speciális rendelkezései mellett a *részvénytársaságokról szóló törvény egyesülésre vonatkozó*, a hitelezők biztosíték-követelési jogához kapcsolódó *rendelkezései is alkalmazhatóak*.⁵⁷³ Az *AktG* 226. §-ának a rendszere az előbbieken ismertetett, a bejegyzés előtt (*ex ante*) alkalmazható hitelezővédelmi eszközzel szemben egy *ex post*, a bejegyzést követően igénybe vehető biztosíték-követelési jogot nevesít, amelyet a határokon átnyúló egyesülés esetében az

---

⁵⁶⁹ Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. zu § 13 EU-VerschG, Rn 1, 3-6.; Kaufmann, Alexander: Die grenzüberschreitende Verschmelzung nach dem EU-Verschmelzungsgesetz (RdW; Heft 2/2008.; 123-128. pp.) 127. p.; Kohlhauser, R. i.m. 441. p.; Schindler, C.P. – Stingl, H. i.m. Austria, 13. p.; A követelés keletkezésének végső időpontjával kapcsolatban Georg Eckert csak annyiban tartja indokoltnak a védelmet, amennyiben a hitelező követelése a közzétételt megelőzően keletkezett, mert ezt követően a hitelezők már a határon átnyúló egyesülés tudatában és az abból fakadó kockázatok mérlegelésével léphettek jogviszonyba az átalakuló gazdasági társasággal (Eckert, G. i.m. EU-VerschG, § 13, Rn 8.)

⁵⁷⁰ Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. zu § 13 EU-VerschG, Rn 3.

⁵⁷¹ EU-VerschG 13. § (1) bek.; Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. zu § 13 EU-VerschG, Rn 6b.; Kohlhauser, R. i.m. 441-442. pp.

⁵⁷² EU-VerschG 13. § (2) bek.; § 14 Abs 3 EU-VerschG; Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. zu § 13 EU-VerschG, Rn 11.; Schindler, C.P. – Stingl, H. i.m. 13. p.; Eckert, G. i.m. EU-VerschG, § 13, Rn 15.

⁵⁷³ EU-VerschG 3. § (2) bek.; Gorier, K. i.m. 109. p.; Ezzel ellentétesen lásd Eckert, G. i.m. EU-VerschG, § 13, Rn 2., 19., amely szerint Ausztriába irányuló határon átnyúló egyesülési folyamatok esetén is csak az osztrák jogelőd társaság hitelezői élhetnek ezzel a lehetőséggel, míg a külföldi hitelezők az *AktG* nyújtotta biztosíték-követelési jogra alapozva a biztosíték tárgyában nem érvényesíthetnek igényt a jogutód gazdasági társasággal szemben.

osztrák joghatóság alá eső jogutód társaság vonatkozásában lehet felhívni.⁵⁷⁴ Ezek a rendelkezések irányadóak a korlátolt felelősségű társaságok egyesülési folyamatai során is, hiszen a *GmbHG 96. §-ának (2) bekezdése* a nem szabályozott kérdések vonatkozásában visszautal az *AktG* rendelkezéseire.⁵⁷⁵

3. Csehország

A cseh szabályzás a törvény egységes szerkezeti felépítése és személyi hatálya következtében *nem tartalmaz speciális rendelkezéseket a részvénytársaságok határokon belül zajló egyesüléséhez és szétválásához* kapcsolódóan a hitelezők biztosíték-követelési jogára vonatkozóan. Az uniformizált szabályozási koncepció nem csupán a társasági formák, hanem az átalakulási folyamatok keretében is megjelenik; a rendelkezéseket mind az egyesülés, mind pedig a szétválás esetén irányadónak kell tekinteni azzal, hogy a *szétválással* megvalósuló jogutódlási folyamatok során a *biztosíték-követelési jog a felelősségi rendelkezésekhez kapcsoltn* és azokkal összefonódva jelenik meg.⁵⁷⁶

A hitelezőket megillető ezen védelmi eszköz előfeltételeit a *czUmwG 35. §-a* artikulálja körülhatárolva azt az alanyi kört is, amelyet a biztosíték-követelési jog megillet: a biztosítékkérés lehetősége az egyesülésben vagy a szétválásban részt vevő gazdasági társaságok hitelezői számára áll nyitva, alkalmazhatóak az átvevő gazdasági társaság vonatkozásában, valamint abban az esetben is, ha a jogelőd gazdasági társaság az átalakulás következtében megszűnik. A rendelkezés hatálya kiterjed a formaváltás esetkörüire is. A szabályozás időbeli hatályát tekintve a gazdasági társaság azon követelések vonatkozásában köteles a biztosítéknyújtásra, amelyek az egyesülés bejegyzéséről szóló közlemény közzétételét követő hat hónapos határidőn belül nem vált esedékessé.⁵⁷⁷ A követelés keletkezésének az időpontjára vonatkozóan a *czUmwG 36. §-ának c) pontja* a határidő vonatkozásában megszorító rendelkezést tartalmaz, hiszen a keletkezés időpontja nem tolódhat ki a közlemény közzétételét számított hat

---

⁵⁷⁴ AktG 226. § (1) bek.; Raaijmakers, G. – Olthoff, T. i.m. 35. p.; Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. zu § 13 EU-VerschG, Rn 2., 12-12c.; Helbich, Franz – Wiesner, Werner – Bruckner, Karl: Handbuch der Umgründungen (LexisNexis ARD Orac; Wien; 2010.) Verschmelzung – Handelsrecht, Rn 188-193.; Schindler, C.P. – Stingl, H. i.m. 13. p.

⁵⁷⁵ Duursma, D. – Duursma-Kepplinger, H. – Roth, M. i.m. Rn 4383.; Fries, R. i.m. 129. p.

⁵⁷⁶ czUmwG 257-260. §§

⁵⁷⁷ czUmwG 35. § (1) bek.; Vö. Schindler, C.P. – Stingl, H. i.m. 39. p.; Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. Länderberichte Tschechische Republik, Rn 65.; Van Gerven, D. (Volume I.) i.m. Czech Republik, 163. p.

hónapos határidő végéig (leteltéig), hanem annak az átalakulás bejegyzése elé kell esnie. A követelés le nem járt jellege a cseh rendelkezések értelmében is előfeltétel a biztosíték-követelési jog gyakorlása során, és a hitelezőt itt is bizonyítási kötelezettség terheli arra vonatkozóan, hogy az egyesülés veszélyezteti a követelések kielégítését.⁵⁷⁸ Ez a rendszer annak végső határidejét tekintve *együttesen valósít meg ex ante*, azaz bejegyzés előtt alkalmazható, valamint *ex post*, az egyesülés bejegyzését követően igénybe vehető hitelezővédelmi eszközt.⁵⁷⁹ Szétválás esetén, amennyiben a hitelezők biztosíték-követelésre irányuló igénye nem kerül megfelelően kielégítésre, akkor a felelősségi rendelkezésekben az átalakulással érintett gazdasági társaságokra nézve hátrányos változás következik be (lásd 6/b. sz. táblázat).⁵⁸⁰

Az európai részvénytársaságra irányadó tagállami végrehajtó rendelkezéseket Csehországban külön törvényben találjuk meg. A hitelezők biztosíték-követelési jogára vonatkozóan a cseh jogalkotó *némileg eltérő előírásokat fektetett le*, mint amelyek a nemzeti keretek között zajló átalakulási folyamatok esetében érvényesülnek. Az európai részvénytársaság egyesüléssel történő alapítása során biztosítéknyújtásra a jogelőd cseh részvénytársaság kötelezett, így a jogvédelmi eszköz érvényesülési körét tekintve az csak az *átalakulás bejegyzése előtt* igénybe vehető oltalmi lehetőséget teremt a hitelezők számára. Módosul a hitelezői igények bejelentésére nyitva álló határidő is, hiszen annak időtartama nem 6 hónapos intervallumhoz kötött, hanem a hitelezők biztosíték követelése iránti igényüket *3 hónapon belül* jelezhetik a gazdasági társaság felé (lásd 6/b. sz. táblázat).⁵⁸¹

Az európai részvénytársaságra irányadó rendelkezések végrehajtásával szemben a *tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesüléséről* szóló irányelv implementálására a gazdasági társaságok átalakulásáról szóló törvény módosításával került sor.⁵⁸² Tekintettel arra, hogy az irányelv nem tartalmaz eltérő előírást a hitelezők biztosíték-követelési jogára vonatkozóan, az egyesülés esetén irányadó *nemzeti szabályok kell*,

---

⁵⁷⁸ czUmwG 35. § (1) bek.; Vö. Schindler, C.P. – Stingl, H. i.m. 39. p.

⁵⁷⁹ czUmwG 35. § (3) bek.; Vö. Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. Länderberichte Tschechische Republik, Rn 66.; Van Gerven, D. (Volume I.) i.m. Czech Republik, 163. p.

⁵⁸⁰ czUmwG 259. §

⁵⁸¹ czSEG 17. §; czSEG 13. §; Van Gerven, Dirk – Storm, Paul: The European Company (Volume II.; Cambridge University Press; Cambridge; 2008.) Czech Republik, 87., 91. pp.

⁵⁸² Schindler, C.P. – Stingl, H. i.m. 33. p.; Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. Länderberichte Tschechische Republik, Rn 1.

hogy alkalmazásra kerüljenek.⁵⁸³ A határokon átnyúló egyesülés esetében igénybe vehető hitelezővédelmi rendelkezések keretében a hitelezőket megillető biztosíték-követelési jog csak az egyesülésben részt vevő cseh társasággal szemben hívható fel. Tekintettel arra, hogy a rendelkezés csak cseh társasággal szemben vehető igénybe, így *ex ante* szempontból nem csupán a jogelőd cseh társaság kötelezhető biztosítékkadásra, hanem *ex post* jelleggel azt a jogutódot is terheli, amely személyes jogát tekintve a cseh társasági jogi szabályok fennhatósága alá kerül. Amennyiben a hitelező és az egyesülésben részt vevő gazdasági társaság a biztosítéknyújtás kérdésében nem tud megegyezni, akkor a hitelező peres eljárást kezdeményezhet az átalakuló társasággal szemben.⁵⁸⁴ Ha a biztosítékkadással kapcsolatos jogvita megindítása az egyesülés bejegyzése elé esik, a tanúsítvány kiadására csak e jogvita lezárását követően kerülhet sor (lásd 6/b. sz. táblázat).⁵⁸⁵

4. Románia

Az rHGG a tagállamon belüli egyesülési és szétválási folyamatok vonatkozásában az irányelvi rendelkezésekkel azonosan rögzíti, hogy a hitelezőknek joga van a megfelelő védelemre. A román jogalkotó tehát egységes rendelkezéseket fogalmazott meg mind a gazdasági társaságok egyesülésére, mind pedig szétválására vonatkozóan.⁵⁸⁶ A biztosíték-követelés feltételei az rHGG átalakulási folyamatokra vonatkozó szabályozási koncepciójából következően nem csupán a részvénytársaságok egyesülési és szétválási mechanizmusaihoz kapcsolódóan valósítanak meg irányelv-konform előírásokat, hanem a korlátolt felelősségi társaságok és a személyegyesítő társaságok ezirányú jogutódlási folyamatai esetén is alkalmazandóak.

Az rHGG kapcsolódó rendelkezései alapján a jogutódlásban részt vevő gazdasági társaságok hitelezői az egyesülési vagy szétválási terv közzétételétől számított 30 napon belül a biztosíték-követelés tárgyában az erre vonatkozó *kérelem benyújtásával egyidejűleg ellentmondást emelhetnek*. A kérelmet még az egyesülés és a szétválás bejegyzését megelőzően a cégjegyzéket vezető hatóságnál kell benyújtani, amely a kérelem beérkezésének a tényét három napon belül rögzíti a cégjegyzékben, ezt

---

⁵⁸³ Dvorak, T. – Bohata, P. i.m. 110. p.

⁵⁸⁴ Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. Länderberichte Tschechische Republik, Rn 67.; Van Gerven, D. (Volume I.) i.m. Czech Republik, 163. p.

⁵⁸⁵ Schindler, C.P. – Stingl, H. i.m. 39. p.

⁵⁸⁶ rHGG 243. cikk (1) bek.

követően pedig továbbítja azt az elbírálásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz (lásd 6/b. sz. táblázat).⁵⁸⁷

A biztosíték-követelés előfeltétele, hogy a követelés már a közzétételt megelőzően fennálljon és eddig az időpontig ne váljon esedékessé sem.⁵⁸⁸ A biztosíték-követelési jog átvétel útján megvalósuló egyesülés esetén csak abban az esetben illeti meg az átvevő társaság hitelezőit, ha valószínűsítik, hogy a jogelőd gazdasági társaság vagyoni helyzete a jövőben az átvevő gazdasági társaság felszámolását okozhatja (lásd 6/b. sz. táblázat).⁵⁸⁹ A román jogalkotó ezen rendelkezés elfogadásával azzal az irányelv nyújtotta lehetőséggel élt, amely lehetővé teszi, hogy egy adott tagállam a beolvadó és az átvevő társaság vonatkozásában eltérő feltételeket állapítson meg a biztosíték-követelési jogra vonatkozóan. Ebben az esetben a különbség abban mutatkozik meg, hogy a követelés kielégítésének a veszélyeztetése tárgyában az átvevő társaság hitelezőit többlet-bizonyítási kötelezettség terheli. Szétválás esetén a jogelőd gazdasági társaság hitelezőit illeti meg a biztosíték követelésének a joga,⁵⁹⁰ így felmerül a kérdés, hogy az átvétellel megvalósuló szétválás esetében az előbbieken említett bizonyítási teher hasonlóan alakul-e.

A román jogalkotó a biztosítéknyújtás elmaradásához kapcsolódóan *szankciós rendelkezést is beillesztett* a nemzeti szabályozásba: mindaddig, amíg a biztosíték tárgyában a jogerős bírósági döntés meg nem születik, a folyamatban lévő jogvita eljárási akadályt gördít az egyesülés és a szétválás befejezése elé, azaz *felfüggesztő hatállyal bír* (lásd 6/b. sz. táblázat). Ez alól csak abban az esetben van kivétel, ha a biztosítéknyújtásra kötelezett társaság bizonyítja, hogy a követelés teljesítése már megtörtént, a hitelező részére megfelelő biztosítékot nyújtott vagy a teljesítésről, a követelés kiegyenlítéséről a hitelezőkkel megállapodott.⁵⁹¹ Az eljárási akadály az átalakulásról érdemben döntő legfőbb szervi ülés időpontjára is kihat: ez az ülés legkésőbb a hitelezők részére nyitva álló határidő elteltét követő két hónapon belül tartható meg, amennyiben azonban a felek között a biztosíték tárgyában nézeteltérés

---

⁵⁸⁷ rHGG 62. cikk (1) bek.; Ackermann, S. i.m. 150. p.; Ollinger, N. – Neagu, A. – Biban, S. i.m. 156. p.

⁵⁸⁸ rHGG 243. cikk (1) bek.; Teves, J. (Teil III.) i.m. 323. p.

⁵⁸⁹ Ackermann, S. i.m. 150. p.

⁵⁹⁰ Ollinger, N. – Neagu, A. – Biban, S. i.m. 156. p.

⁵⁹¹ rHGG 243. cikk (2) bek.; Ackermann, S. i.m. 150. p.; Ollinger, N. – Neagu, A. – Biban, S. i.m. 156. p.

van, akkor a két hónapos határidő a jogerős bírói döntés meghozatalától számítandó.⁵⁹² A felfüggesztő hatály azonban nem minden jogelőd gazdasági társasággal szemben érvényesül: ha az átalakulási folyamatban résztvevő valamely jogelőd gazdasági társaság hitelezői ilyen igénnyel nem éltek vagy biztosítékot nem kérelmeztek, akkor azon jogelőd gazdasági társaságok vonatkozásában, amelyekkel szemben ellentmondás benyújtására nem került sor, az átalakulási akadály nem realizálódik. Ebből fakadóan ezek a gazdasági társaságok meghozhatják az átalakulásról döntő legfőbb szervei határozataikat, és az egyesülés is bekövetkezhet azzal, hogy az a társaság, amellyel szemben a felfüggesztő hatály beállt, nem vesz részt az egyesülési folyamatban. A jogutódlás ebben az esetben azon jogalany kizárásával zajlik, amellyel szemben a hitelezők biztosíték-követelési igényeiket bejelentették és ennek tárgyában nem született a felek között megállapodás. Az egyesülés ily formában történő megvalósítására csak abban az esetben nincsen lehetőség, ha az átalakulás folyamatában két gazdasági társaság érintett.⁵⁹³

A törvény hallgat azokról a jogkövetkezményekről, amelyeket a bíróság a kérelemnek helyt adó döntés meghozatala során alkalmazhat. Az egyik szakirodalmi álláspont szerint a bíróság a felekkel történő egyeztetést követően megállapíthatja, hogy a társaság a követelést teljes egészében köteles azonnali hatállyal kiegyenlíteni vagy annak értékéig megfelelő biztosítékot nyújtani. A másik álláspont szerint az érintett hitelező és a társaság viszonyában a bekövetkező jogutódlás figyelmen kívül marad, ez a hitelező jogát az eredeti társasággal szemben „konzerválja”. Ez a jogügylet (*Konservierungsgeschäft*) a román polgári jogban olyan jogintézményként jelenik meg, amely minden olyan jogi cselekményt magában foglal, melynek célja egy már fennálló jog megőrzése vagy védelme. Dogmatikailag ide sorolható a fizetési felszólítás, a zálogjog bejegyzése vagy a bírósági úton történő keresetindítás, de összességében véve minden olyan, a törvényben megengedett cselekvési lehetőséget is magában hordoz, amelynek célja valamely, már fennálló jog „konzerválása”, megőrzése.⁵⁹⁴

Az európai részvénytársaságra irányadó rendelkezések tagállami végrehajtásához kapcsolódóan a román jogszabályokban hitelezővédelmi rendelkezést csak az rHGG

---

⁵⁹² Teves, J. (Teil III.) i.m. 323. p.

⁵⁹³ Ackermann, S. i.m. 150. p.

⁵⁹⁴ Ackermann, S. i.m. 150. p.

270^{2d)} cikkében találunk, ez azonban a székhelyáthelyezéshez, nem pedig az SE alapítása során igénybe vehető átalakulási folyamatokhoz köthető. Tekintettel azonban arra, hogy az rHGG 270^{1a)} cikke a rendeletben és az rHGG külön fejezetében nem szabályozott kérdésekben a részvénytársaságokra irányadó rendelkezéseket rendeli alkalmazni, az európai részvénytársaság egyesüléssel történő alapítása esetén is az rHGG 243. és 62. cikkének az előírásai kerülnek előtérbe. A formaváltás útján történő keletkeztetéshez kapcsolódóan azonban kérdésként merülhet fel az, hogy tekintettel arra, hogy a román törvény a *formaváltás lehetőségét expressis verbis* nem szabályozza, a társasági forma megváltoztatásának eljárási procedúrájához *kapcsolható-e hitelezővédelmi rendelkezés* vagy sem.

A *határon átnyúló egyesülések* esetében nem találunk a nemzeti rendelkezésektől eltérő szabályozást a hitelezők biztosíték-követelési jogára vonatkozóan. A törvény a vonatkozó előírásoknál megismétli azt, hogy a hitelezőknek joga van a hatékony védelemre, ezt követően pedig *nem tartalmaz eltéréseket* a hazai szabályozáshoz képest.⁵⁹⁵ A szabályozási rendszer így a határon átnyúló egyesülés esetében is csak az egyesülés bejegyzése előtt nyújt védelmet a hitelezőknek. A törvény kifejezetten előírja annak a jogkövetkezményét, hogy mindaddig, amíg a bírósági eljárás során a jogerős ítélet meg nem születik, az átalakulási eljárás nem fejezhető be, így a biztosítékadással kapcsolatos jogvita akadályát képezi az egyesülési eljárás további folytatásának (lásd 6/b. sz. táblázat). Ez alól kivételt képez az az esetkör, ha az átalakuló társaság kifizeti a követelést, megfelelő garanciát nyújt, vagy erre vonatkozóan megállapodást köt a hitelezőkkel.⁵⁹⁶

5. Bulgária

A bolgár társasági törvény az átalakulás különféle formáihoz rendelt eltérő szabályokat tartalmaz a hitelezői igények védelmének és biztosításának az érdekében. Az *egyesülés* esetén a jogvédelem eszközeként a hitelezőket megillető *biztosíték-követelési jog* jelenik meg, míg a *szétválás* eseteinél azonban már a *felelősségi rendelkezések* segítik elő a hatékonyabb védelmet. A bolgár szabályozás érdekessége még az is, hogy a részvénytársaságok egyesüléséről, illetve szétválásról szóló irányelv

---

⁵⁹⁵ rHGG 251⁹ cikk; A biztosíték-követelés feltételeire vonatkozóan lásd még: *Mataragiu, A. C.* i.m. 385-386. pp.; *Galla, H. – Petre, D.* i.m. 11. p.

⁵⁹⁶ *Schindler, C.P. – Stingl, H.* i.m. 69. p.

implementálása során nem kerültek elfogadásra olyan rendelkezések, amelyek kifejezetten csak a részvénytársaságokra vonatkozóan tartalmazzanak különös előírásokat, hanem az átalakulás normaanyagának (beleértve a hitelezők biztosíték-követelési jogát is) valamennyi társaságra és jogutódlási formára irányadó rendelkezéseit tették alkalmassá az irányelvek által megkövetelt feltételek befogadására.

A bolgár átalakulási jogban az átvétel és az egyesülés esetében a jogutód gazdasági társaság az átalakulás bejegyzését követő hat hónapos határidőn belül a jogelődötől származó vagyoni eszközöket *elkülönítetten köteles kezelni*.⁵⁹⁷ Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy számviteli szempontból kell a jogutód gazdasági társaság könyveiben külön-külön nyilvántartani a vagyonelemeket.⁵⁹⁸ A fenti időtartamon belül a jogelőd gazdasági társaság hitelezői abban az esetben élhetnek biztosíték-követelési jogukkal vagy követelhetnek teljesítést, ha követelés kielégítésének a fedezésére vonatkozóan nem rendelkeznek megfelelő biztosítékkal, valamint követelésük az átalakulást megelőzően keletkezett.⁵⁹⁹ A vagyoni eszközök elkülönített kezeléséért a hitelezők felé az ügyvezetés tagjai tartoznak egyetemleges felelősséggel (lásd 6/c. sz. táblázat).⁶⁰⁰

Az átvételre és az egyesülésre vonatkozó hitelezővédelmi garanciák mellett a bolgár törvény eltérő rendelkezéseket tartalmaz azokra az esetekre nézve, ha az átalakulás különválás vagy kiválás útján megy végbe. A hitelezővédelmi garanciák a *szétválás különféle formáinál* nem a biztosíték-követelési joghoz, hanem a jogutód gazdasági társaságokat terhelő *felelősségi alakzatokhoz kötődnek*. A helytállási

---

⁵⁹⁷ bHG 263k cikk (1) bek.; *Leitner, Daniela*: Die bulgarische Gesellschaft mit beschränkter Haftung (Diplomarbeit; bei ao. Univ-Prof. Dr. Alfons Grünwald; Karl-Franzens Universität; Graz; 2007.) 44. p.; *Grigorov, G.* i.m. 163. p.; *Daskalov, W.* (Einführung) i.m. 152. p.; *Daskalov, W.* (Minderheitsaktionäre) i.m. 147. p.; *Kaufmann, A. – Patschová, S.* (Verschmelzung) i.m. 16. p.

⁵⁹⁸ *Frotz, S. – Kaufmann, A.* i.m. Länderberichte Bulgarien, Rn 54.

⁵⁹⁹ bHG 263k (2) bek.; *Leitner, D.* i.m. 44. p.; *Grigorov, G.* i.m. 163. p.; *Daskalov, W. – Metodiev, B.* i.m. 58. p.; *Daskalov, W.* (Einführung) i.m. 152. p.; *Daskalov, W.* (Minderheitsaktionäre) i.m. 147. p.

⁶⁰⁰ bHG 263k cikk (3) bek.; *Leitner, D.* i.m. 44. p.; *Daskalov, W. – Metodiev, B.* i.m. 58. p.; *Daskalov, W.* (Minderheitsaktionäre) i.m. 147. p.; *Kaufmann, A. – Patschová, S.* (Verschmelzung) i.m. 17. p.; Hasonló megoldás a magyar jogban is ismert volt, hiszen a Kt. ugyanezzel a módszerrel rendezte a részvénytársaságok egyesülése esetén a le nem járt követelések hitelezőinek védelmét. A szabályozás értelmében a beolvadó társaság vagyonát mindaddig elkülönítetten kellett kezelni, amíg a beolvadó társaság hitelezői kielégítést nem nyertek, vagy követelésük megfelelően biztosítva nem lett. Az elkülönített vagyonkezelés kötelezettsége az átvevő társaság igazgatóit terhelte, megszegése esetén a vezető tisztségviselők a beolvadó jogelőd gazdasági társaság hitelezői felé egyetemlegesen feleltek. [*Apáthy István*: A Magyar Kereskedelmi Törvénykönyv Tervezete I-II. kötet (Franklin Társulat; Budapest; 1873.) 295. p.; *Nagy F.* i.m. 453. p.; *Klupaty A.* i.m. 409. p.; *Kuncz Ö.* i.m. 191. p.; *Nochta T.* i.m. 32. p.] A vagyon beolvasztása az egyesülést követő hat hónapon belül nem történhetett meg. [*Fehérváry Jenő*: Magyar kereskedelmi jog rendszere (Grill Károly Könyvkiadó Vállalata; Budapest; 1936.) 201. p.; A formaváltás esetében lásd ugyanezt: *Fehérváry J.* i.m. 243. p.]

kötelezettséget megalapozó rendelkezések mellett a vezető tisztségviselők elkülönítési kötelezettsége a szétválás különféle formáinál is él a követelések megfelelő kielégítése érdekében.⁶⁰¹ A felelősségi rendelkezések mellett *kiegészítő szabályként* jelenik meg tehát a biztosíték-követelés lehetősége abban az esetben, ha az átalakulás következtében *a jogutód gazdasági társaságok jegyzett tőkéje összességében alacsonyabbá válik*, mint amennyi az átalakulást megelőzően a jogelőd gazdasági társaság teljes vagyona volt. A biztosítéknyújtási kötelezettség a jogutód társaságot korlátozott mértékben, csak a különbözet erejéig terheli. A rendelkezés a szétválás formái közül csak *az új társaság alapításával* megvalósuló jogutódlási folyamat esetén alkalmazható (lásd 6/c. sz. táblázat).⁶⁰²

A bolgár törvény nem tartalmaz külön előírást az *európai részvénytársaság* egyesüléssel vagy formaváltással történő alapítása során igénybe vehető hitelezővédelmi garanciákra vonatkozóan.⁶⁰³ Ebből fakadóan a hitelezőt megillető biztosíték-követelési jog tartalmát a *határokon belül zajló egyesülési folyamatokhoz kapcsolt feltételek* jelölik ki. Itt is felmerül a kérdés, hogy az SE formaváltással történő létrehozása révén szükséges-e a formaváltáshoz kapcsolt biztosítéknyújtási kötelezettség alkalmazása, hiszen a fentiekben bemutatott rendelkezések határokon belül zajló formaváltások esetén is megfelelően érvényesülnek.⁶⁰⁴

Bulgáriában a részvénytársaságok átalakulásához hasonlóan *a határokon átnyúló egyesülésekkel* kapcsolatban *sem kerültek elfogadásra* az általános rendelkezésektől eltérő, *speciális előírások*. Ebből fakadóan a határokon átnyúló egyesülések esetében ugyanazon rendelkezéseket kell alkalmazni, mint a határokon belül zajló átalakulások vonatkozásában.⁶⁰⁵ A bolgár rendszer keretein belül megvalósuló hitelezővédelmi rendszer *ex post*, tehát csak a bejegyzés után igénybe vehető eszközöket szabályoz, így nem merül fel annak kérdése, hogy a biztosítéknyújtás elmaradása megakadályozza-e az

---

⁶⁰¹ bHG 2631 (3) bek., *Daskalov, W.* (Minderheitsaktionäre) i.m. 147. p.

⁶⁰² bHG 2631 (4) bek.; *Doytchinova, A. – Georgieva, T.* i.m. 150-151. pp.; *Daskalov, W. – Metodiev, B.* i.m. 58-59. pp.; *Daskalov, W.* (Minderheitsaktionäre) i.m. 148. p.; *Daskalov, W.* (Umgründungsrecht) i.m. 277. p.

⁶⁰³ *Van Gerven, D. – Storm, P.* (Volume II.) i.m. Bulgaria, 20., 28. pp.

⁶⁰⁴ bHG 264i cikk (3) bek.; *Van Gerven, D. – Storm, P.* (Volume II.) i.m. Bulgaria, 31. p.

⁶⁰⁵ bHG 265d (1) bek.; *Schindler, C.P. – Stingl, H.* i.m. 21., 27. pp.; *Van Gerven, D.* (Volume I.) i.m. Bulgaria, 127. p.; A feltételek elemzésére vonatkozóan lásd: bHG 263k (1) bek.; *Frotz, S. – Kaufmann, A.* i.m. Länderberichte Bulgarien, Rn 54.; *Kaufmann, A. – Patscheva, S.* (güV) i.m. 11. p.

egyesülési folyamat további alakulását vagy akadályát jelenti-e az átalakulás bejegyzésének.

IV. Problémafelvetések és a tagállami rendelkezések összevetése

1. A biztosíték fogalma

A biztosíték fogalmát az erre vonatkozó szabályozási lehetőséget garantáló, az európai jogalkotói hatáskört megalapozó szerződéses rendelkezés, valamint a kapcsolódó uniós normák *sem határozzák meg*.⁶⁰⁶ A biztosítékok körét a hitelezők biztosíték-követelési jogával összefüggésben a tagállamok társasági jogi rendelkezései sem nevesítik, azonban általánosságban elmondható, hogy biztosítéknak tekinthető minden olyan eszköz vagy jogi garancia, amelyet a tagállamok magánjogi rendszere annak érdekében garantál a hitelező részére, hogy a jogosult az adóssal szembeni szolgáltatási kényszert fokozni tudja, az adóst a teljesítésre rászorítsa vagy ennek hiányában a meglévő biztosíték keretében a tartozást kiegyenlítse.⁶⁰⁷ Egyöntetű tehát a tagállamok gyakorlata abban, hogy megfelelő garanciákként a *polgári jogban elismert és alkalmazott eszközök* jöhetnek számításba, így zálogjog, kezesség, bankgarancia vagy óvadék nyújtására is sor kerülhet.⁶⁰⁸

2. A hitelezők biztosíték-követelési joga a részvénytársaságok egyesülése és szétválása esetén

A gazdasági társaságok átalakulásához kapcsolt *biztosíték-követelési jog feltételei* az irányelvi rendelkezéseknek megfelelően *nagymértékben harmonizáltak*, az uniós jogforrások által megkövetelt előírások valamennyi tagállam jogában megtalálhatóak (lásd 6. sz. megfeleléségi táblázat és a 6/a., 6/b., 6/c. sz. táblázatok). Különbség mutatkozik azonban a nemzeti rendelkezések között abban a tekintetben, hogy azok *mely gazdasági társasági formák jogutódlási folyamatai esetén vehetőek igénybe*, azaz egységes szabályozást nyújtanak-e valamennyi társasági formára nézve, vagy eltérő követelményeket támasztanak az egyes szervezeti keretek között működő jogalanyok számára. *Csehország, Románia és Bulgária* ebből a szempontból *valamennyi társasági*

---

⁶⁰⁶ EUMSZ. magyarázat i.m. 1328. p.; *Fries, R.* i.m. 81. p.; *Frotz, S. – Kaufmann, A.* i.m. zu § 13 EU-VerschG, Rn 10.

⁶⁰⁷ *Világhy Miklós*: Magyar polgári jog. Kötelmi jog. Általános rész (egyetemi jegyzet; Budapest; 1951.) 37. p.

⁶⁰⁸ *Fries, R.* i.m. 81. p.; *Grossmayer, C.* i.m. 198. p.; *Nochta T. – Zóka F. – Zumbok F.* i.m. 192. p.

formát azonosan kezel, és a nemzeti rendelkezések uniformizált feltételekkel szabályozott biztosíték-követelési jogot építettek ki az átalakulásban részt vevő társaságok hitelezői részére. Ezzel szemben *Ausztria* esetében az eltérés és a meghatározott társasági formákra történő korlátozás az *átalakulásra irányadó normák* szűkebb körben alkalmazott *személyi hatályára* vezethető vissza. Az osztrák szabályozás mellett a *magyar átalakulási jogban* is eltérő feltételeket találunk a hitelezők biztosíték-követelési jogára vonatkozóan attól függően, hogy csak részvénytársaság vesz-e részt a jogutódlási folyamatban vagy más társasági forma is. A differenciált tagállami gyakorlat mögött egy olyan speciális *szabályozási struktúra* húzódik meg, amely az irányelvek implementációs folyamata során a részvénytársaságok határon belül zajló egyesülési és szétválási folyamataira vonatkozóan különleges rendelkezések beiktatását jelentette a magyar társasági jogba.

A szétváláshoz kapcsolt biztosíték-követelési jog vonatkozásában több tagállam szabályozási gyakorlata speciális. Az osztrák, a cseh és a bolgár átalakulási jogban a biztosíték igénybe vételének a lehetőségére a szétválás megvalósulási formáihoz kapcsolt *felelősségi rendelkezések alkalmazását követően* és *csak kiegészítő jelleggel* teremt alapot a jogalkotó (lásd 6. sz. megfeleléségi táblázat). Ebből a szabályozási koncepcióból az következik, hogy *a hitelezői igények megtérülésének elsődleges garanciája a jogutód gazdasági társaságok vagyona és helytállási kötelezettsége*. A biztosítékadás feltételei is eltérően alakulnak más tagállamok szabályozási megoldásaitól, hiszen a bolgár szabályozásban például csak abban az esetben illeti meg a hitelezőket a biztosíték, ha a jogelőd és a jogutód gazdasági társaság jegyzett tőkéjének a viszonyát vizsgálva az átalakulási folyamatban *tőke kivonás* tapasztalható. Az alkalmazási kör leszűkítése mellett a biztosíték *mértéke is korlátozott* ebben az esetben, hiszen a biztosítéknyújtási kötelezettség csak a jogelőd és a jogutód vagyonában kimutatható csökkenés, azaz a különbözet erejéig terheli a jogutód gazdasági társaságokat. Az előírás kiegészítő jellegén, valamint a biztosíték mértékén túlmenően a hitelezők csak az átalakulás törvényben meghatározott formáinál, azaz csak *az új gazdasági társaság alapításával járó szétválás esetén* követelhetnek biztosítékot a fenti rendelkezésre hivatkozva.

Az anyagi jogi előfeltételek vizsgálata után annak az elemzésére kívánunk kitérni, hogy abban az esetben, ha a hitelező az átalakulásban részt vevő gazdasági társaságtól

nem kap biztosítékot, vagy azt nem tartja megfelelőnek, *milyen jogvédelmi lehetőségekkel élhet* a garanciák kikényszerítése érdekében. Megállapítható, hogy azok az államok, amelyek *ex ante*, azaz bejegyzés előtt (is) alkalmazható védelmi rendszert építettek ki a biztosíték-követelés vonatkozásában, valamennyi esetben *peres útra* terelik a biztosítéknyújtás tárgyában született társasági döntés felülvizsgálatát és a jogvita elbírálását (lásd 6/a., 6/b., 6/c. sz. táblázatok). Igaz ez a hazai szabályozásra is, hiszen a kialakult bírói gyakorlat a biztosíték tárgyában folyamatban lévő jogvita elbírálására a polgári per igénybe vételét tartja megfelelő és hatékony jogvédelmi eszköznek még akkor is, ha a megindított peres eljárás nem jelenti akadályát az átalakulási folyamat lezárásának. A hatásköri szabályokat tekintve álláspontunk szerint a peres eljárás lehetősége célravezetőbb igényérvényesítési eszközt jelenthet az alkalmazandó jogkövetkezmények vonatkozásában, mint a cégbíróság speciális törvényességi felügyeleti eljárása, hiszen marasztaló határozat esetében kétséges, hogy a cégbíróság milyen intézkedésekkel kötelezheti a gazdasági társaságot a biztosíték nyújtására. Mindazonáltal nem helyes a magyar jog azon megoldása – figyelemmel az irányelvek által támasztott követelményekre is –, amely a folyamatban lévő peres eljárásnak nem tulajdonít felfüggesztő hatályt – szemben a többi tagország gyakorlatával – az átalakulási processzus relációjában.

Az alkalmazott *hitelezővédelmi eszközök jellegét* tekintve elmondható, hogy a nemzeti keretek között *Magyarország és Románia* az átalakulási folyamat *bejegyzése előtt* igénybe vehető biztosíték-követelési jogot szabályoz, míg *Ausztria és Bulgária* csak a *bejegyzést követően* terheli meg az átalakulásban részt vevő gazdasági társaságokat a biztosítéknyújtás kötelezettségével. *Átmenetet* képez az *ex ante* és az *ex post* jogvédelmi rendszer között a *cseh szabályozás*, ahol az alkalmazott időbeli keretek nem zárják ki a jogutódlási folyamat bejegyzése előtt történő biztosíték-igénylés lehetőségét sem (lásd 6/a., 6/b., 6/c. sz. táblázatok). A bolgár törvény által adott *ex post* jellegű hitelezővédelmi eszközzel és a vezető tisztségviselők azon kötelezettségével szemben, miszerint az átalakulást követő hat hónapos határidőn belül kötelesek a jogelőd vagyoni eszközeit *elkülönítetten kezelni*, kritikaként fogalmazható meg még az is, hogy jogelődtől származó vagyoni eszközök elkülönített kezelése *nehezen tartható*

*összeegyeztethetőnek az egyesülés joghatásaival és az univerzális jogutódlás követelményével.*⁶⁰⁹

Látható tehát, hogy a vizsgált tagországok az alkalmazott eszközök jellegét tekintve igen változatos képet mutatnak. Bár kutatásaink a nemzeti keretek között zajló egyesülési és szétválási folyamatok vonatkozásában látszólag céltalannak tűnnek, hiszen a tagállamon belül zajló átalakulási eljárások vonatkozásában mindig a nemzeti jogalkotó döntésének a függvénye az, hogy milyen színvonalon, milyen hatékonysággal és mely eszközök igénybe vételének a lehetőségével garantálja a hitelezői érdekek védelmét, azonban a tagállami rendelkezések különbözősége csak addig nem jelent problémát, amíg az átalakulás processzusa át nem lépi a nemzeti határokat. Abban a pillanatban, amikor a gazdasági társaságok jogutódlási mechanizmusai már szétfeszítik a nemzeti kereteket (értve ezt a még nem harmonizált szétválási folyamatokra is), az egyes tagállamok jogának együttes játéka az európai részvénytársaságok alapítási folyamatainál, illetve a tőkeegyesítő gazdasági társaságok határokon átnyúló egyesülési processzusainál előszeretettel használt, a tagállamon belül zajló jogutódlási eljárások esetén igénybe vehető biztosíték-követelési jog alkalmazásra irányuló utaló normák következtében (lásd 6. sz. megfeleléségi táblázat) nehezen feloldható ellentmondásokat és joghézagokat szülhet.

3. A hitelezők biztosíték-követelési joga az SE alapítási folyamatai során

a) Az SE és az egyesülés

Az SE-rendelet 15. cikkében foglalt hitelezővédelmi rendelkezést tekintve az uniós norma szövegéből hiányzik a felhatalmazás arra vonatkozóan, hogy a tagállamok a nemzeti rendelkezésektől eltérő garanciákat építsenek be a szabályozásba. A rendelet csak az egyes tagállami jogokban érvényesülő hitelezővédelmi rendelkezések alkalmazását követeli meg a tagországoztól azzal az eltéréssel, hogy az alkalmazás során figyelemmel kell lenni az egyesülés határon átnyúló jellegére is. Ezzel szemben több tagállam gyakorlata valósít meg a nemzeti rendelkezésektől eltérő előírásokat (lásd 6. sz. megfeleléségi táblázat és 6/a., 6/b., 6/c. sz. táblázatok):

1. A magyar szabályozásban a nemzeti előírásoktól eltérően egy olyan jogérvényesítési garancia került beillesztésre az európai részvénytársaságról szóló

---

⁶⁰⁹ Enzinger, M. i.m. 3. p.

törvénybe, amely a határokon belül zajló és a nemzeti keretek között realizálódó egyesülési folyamatok esetében nem teremt beavatkozási lehetőséget a cégbíróság számára a hitelező és a társaság közötti, a biztosítéknyújtással kapcsolatban keletkezett jogvitába. A *beiktatott törvényességi felügyeleti eljárással* kapcsolatban felmerülhet annak a kérdése, hogy annak ellenére, hogy a törvény indokolása szerint a jogalkotó azonos szabályozási módszert kívánt követni, vajon a cégbíróság hatáskörét megalapozó rendelkezés a határon átnyúló kockázatok értékelésének és leképeződésének tekinthető-e?

2. Az *osztrák jogalkotó* a nemzeti keretek között megvalósuló egyesülési folyamatok esetén igénybe vehető és *ex post jelleggel alkalmazott biztosíték-követelési jog* helyett az európai részvénytársaság egyesüléssel történő származtatott alapítása során egy olyan, az átalakulás bejegyzése előtt felhívható hitelezővédelmi eszközt nevesít, amelyet az országhatárok között zajló jogutódlási folyamatok keretében az osztrák jog nem ismer. Felmerül tehát a kérdés, hogy az osztrák szabályozásban a *SEG 23. §-ában* foglalt rendelkezés tekinthető-e az *AktG 226. §-ának* határokon átnyúló jellegre is figyelemmel lévő megfelelő alkalmazásának.⁶¹⁰

3. A *cseh szabályozásban* az európai részvénytársaság egyesüléssel történő származtatott alapítása során igénybe vehető hitelezővédelmi eszköz abban tér el a határokon belül zajló jogutódlási folyamatok esetében felhívható biztosíték-követelési jogtól, hogy *csak és kizárólag bejegyzés előtt* nyújt védelmet a hitelezőknek (tehát nem vegyes jelleggel, mint a nemzeti keretek között), valamint *rövidebb határidőt* állapít meg a hitelezői igények bejelentésére vonatkozóan (hat hónap helyett három hónap áll rendelkezésre).

A korlátozás és a megkülönböztetés indokoltságát, valamint jogszerűségét ezekben az esetekben az uniós jogból levezethető és az Európai Bíróság által a *Gebhard-döntésben* kidolgozott követelményrendszer segítségével hívásával vizsgálhatjuk meg:⁶¹¹

1. *A korlátozás nem lehet diszkriminatív*; a további szempontok elemzésére csak abban az esetben kerülhet sor, ha ez a feltétel megvalósul. A magyar szabályozásban a hitelezői pozíció erősítését szolgálja ugyan a beiktatott törvényességi felügyeleti eljárás, azonban a kapcsolódó eljárási akadályra vonatkozó rendelkezések hiányában ez nem

---

⁶¹⁰ Schindler, C.P. i.m. 261. p.

⁶¹¹ Ulmer, P. i.m. 1204. p.; Schindler, C.P. (güV) i.m. 215-218. pp.; Lenz, C. O. – Borchardt, K-D. i.m. 867., 879. pp.; Weng, A. i.m. 304-306. pp.; Hirte, H. – Brückner, T. i.m. 73., 91-93. pp.

biztos, hogy hatékonyabb védelmet teremt a hitelezők részére. A nemzeti egyesülési folyamatokhoz képest az osztrák jogalkotó kedvezőbb szabályokat alkalmaz az SE egyesüléssel történő keletkeztetése során a származtatott alapítás határon átnyúló jellegére tekintettel. A hitelezőkre nézve előnyösebb rendelkezés beiktatása pozitív diszkriminációban részesíti az osztrák jogelőd gazdasági társaság hitelezőit az egyesülés transznacionális jellemzői következtében előtérbe kerülő többlet-kockázati tényezők miatt. Az eltérő szabályozás bevezetését az indokolta, hogy az osztrák jog a nemzeti szabályok szerint *ex post* jelleggel teremt lehetőséget a biztosíték-kérésre, amely azonban a tagállamból kifelé irányuló egyesülési folyamat esetén elveszíti alkalmazhatósági lehetőségét, hiszen a jogutód gazdasági társaság kikerül a német/osztrák társasági jogi szabályok fennhatósága alól.⁶¹² A cseh szabályozásban foglalt azon feltételt, amely csak az egyesülést megelőzően engedi a hitelezői igények bejelentését, ebből a szempontból irrelevánsnak tekinthetjük, hiszen jogkövetkezményeit tekintve (eljárási akadályt gördít az átalakulási eljárás lezárása elé) nem különbözik a nemzeti keretek között alkalmazott hitelezővédelmi eszköztől, ha azt az egyesülés bejegyzését megelőzően veszik igénybe. Tekintettel arra, hogy az SE egyesüléssel történő alapítása minden esetben határon átnyúló jellegűt ölt, így az előzetesen alkalmazott biztosítékkérés garantálása megalapozott abban az esetben, ha a létrehozott európai részvénytársaság székhelye más tagállam területére esik.

2. A megkülönböztetés megengedett abban az esetben, ha *azt kényszerítő körülmények és általános érdekek indokolják*.⁶¹³ Ebbe a körbe a hitelezői érdekek védelme is egyértelműen besorolható, a szabályozás azonban nem gördíthet generális és végleges jelleggel akadályt a letelepedés szabadságának érvényesülése elé.⁶¹⁴ A beiktatott *ex ante* jelleggel alkalmazott hitelezővédelmi rendelkezés bár nem valósítja meg ezen alapszabadság teljes körű háttérbe szorítását, de korlátokat gördíthet a határokon átnyúló egyesülési folyamatok elé. Az átalakulási tilalom időbeli hatálya addig terjed, amíg a felek a biztosíték tárgyában nem tudnak megegyezni, hiszen mindaddig nem kerülhet sor a tanúsítvány kiállítására, amíg az átalakuló gazdasági társaságnak rendezetlen hitelezői követelésesei vannak.

---

⁶¹² Groier, K. i.m. 109. p.; Eckert, G. i.m. EU-VerschG, § 13, Rn 5.

⁶¹³ C-210/06. sz. ügy: Cartesio-ügy, A Bíróság ítélete, 113. pont; Schwarze, J. i.m. 647., 690. pp.; Hirte, H. – Brückner, T. i.m. 72-73., 523. pp.

⁶¹⁴ C-411/03. sz. ügy: Sevic Systems AG, A Bíróság ítélete, 29-30. pont; Eidenmüller, H. i.m. 27.; Drinhausen, F. – Van Hulle, K. – Maul, S. i.m. 79. p.; Hirte, H. – Brückner, T. i.m. 73., 92. pp.; Eckert, G. i.m. EU-VerschG, § 13, Rn 5.

3. A jogszerűség további feltételeként kell megkövetelni, hogy a korlátozás az elérni kívánt *céllal arányos legyen, és nem lépheti túl a szükséges mértéket.*⁶¹⁵ Álláspontunk szerint ez a feltétel az előbbieken említetteknek megfelelően fennállónak tekinthető, hiszen nem teljes tilalmat valósít meg a hitelezők érdekeit előtérbe helyezve, hanem a biztosítéknyújtással kapcsolatos jogvita idejére ideiglenes jelleggel gördít akadályt az egyesülési folyamat lezárása elé. A korlátozás arányossága és szükségessége abban mutatkozik meg, hogy a hitelezői igények védelme érdekében szükséges ugyan a megfelelő rendelkezések beiktatása a szabályozásba, azonban a jogalkotói koncepció a megalapozatlan hitelezői igények esetében a gazdasági társaság részére is védelmet nyújt az ellenpóluson található társasági érdekek figyelembe vételével és szabad utat enged a jogutódlási folyamat lezárása felé.

A bejegyzést követően igénybe vehető biztosíték-követelési jogot (is) alkalmazó tagországok szabályozási koncepciójától eltérően a *bolgár társasági törvény* annak ellenére, hogy a határokon belül zajló átalakulási folyamatok esetében *ex post* hitelezővédelmi rendszert valósít meg, más, utólagos biztosíték-követelési jogot garantáló tagállamokkal szemben *nem tartalmaz külön rendelkezést* az SE határokon átvélt egyesüléssel történő keletkeztetésének a módjára vonatkozóan, így az alkalmazandó jog megváltozása miatt megoldatlan maradhat a bolgár jogelőd részvénytársaságok hitelezőinek a védelme.

b) Az SE és a formaváltás

Az SE egyesüléssel történő alapításával szemben a rendelet az európai részvénytársaság formaváltással történő keletkeztetése vonatkozásában *nem írja elő a hitelezővédelmi rendelkezések megfelelő alkalmazását, valamint nem tartalmaz* az ilyen rendelkezések megalkotására vonatkozó *felhatalmazást* sem a nemzeti jogalkotó részére.⁶¹⁶ A magyar szabályozás bemutatása során felmerült annak a lehetősége, hogy az *SE-rendelet 9. cikk (1) bekezdés c) pontjában* foglalt utaló norma alapján a *Gt. 76. §-ában* szabályozott, a formaváltáshoz kapcsolt és a hitelezőket megillető biztosíték-követelési jogot megalapozó rendelkezések *alkalmazásra kerülhetnek-e vagy sem*. Ez a felvetés több olyan tagállam nemzeti jogát is érinti (például Bulgária esetében), amelyek

⁶¹⁵ C-411/03. sz. ügy: Sevic Systems AG, A Bíróság ítélete, 29-30. pont; *Schwarze*, J. i.m. 649. p.; *Hirte*, H. – *Brückner*, T. i.m. 93. p.

⁶¹⁶ *Jannott*, D. – *Frodermann*, J. i.m. 101. p.; *Schindler*, C.P. i.m. 265. p.

a rendeletben felállított szabályozási jogi háttér következtében nem fogadtak el eltérő előírásokat a hitelezővédelmi szabályok alkalmazási körére nézve. A kérdésre adott válasz megközelítése álláspontunk szerint kétirányú lehet:

1. A joghézag egyrészt a részvénytársaságokra, valamint a gazdasági társaságokra irányadó nemzeti rendelkezések alkalmazásával dönthető el *az SE többszintű szabályozási struktúrája miatt*.⁶¹⁷ Az átalakulás egyes tagállamokban kiépített szabályozási rendszerét, valamint normaanyagát tekintve a *részvénytársaságokra, valamint azok formaváltására vonatkozó rendelkezéseket tarthatjuk irányadónak* a biztosíték-követelési jog tárgyában is, amennyiben az adott tagállam nemzeti joga a formaváltás esetében is ismeri az alkalmazott hitelezővédelmi eszközök között a társaságot terhelő biztosítéknyújtási kötelezettséget (ez kétséges Románia esetében).

2. A nemzeti rendelkezések megfelelő alkalmazása mellett az átalakulás során jelentkező *kockázati tényezőknek az elemzése* is kiindulópontot jelenthet az európai részvénytársaság jellemzőinek az egyidejű figyelembe vétele mellett.⁶¹⁸

a) Az adós személye az SE formaváltással történő létrehozatala során az *SE-rendelet 37. cikkének (2) bekezdése* értelmében nem eredményezi új jogalany létrehozását, így nem következik be alanyváltozás a szerződéses pozíciókban. Az előírás lényegi tartalma a tagállamokban közvetlenül hatályosuló és alkalmazandó rendeleti szintű jogforrásban rejlik.

b) Tekintettel arra, hogy formaváltásról van szó, a hitelezői kör megváltozása nem következik be, hiszen a folyamatban csak egyetlen gazdasági társaság érintett.

c) A tagi felelősségre irányadó szabályok is változatlanok maradnak, hiszen mind a részvénytársasági forma, mind pedig az európai részvénytársaság esetében hiányzik a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért fennálló mögöttes tagi felelősség.

d) A társasági vagyon csökkenésének veszélye szintén nem releváns az SE-re irányadó magas tőkekövetelmények miatt (jegyzett tőkeminimum 120 000 €) abban az esetben, ha egy tagállami részvénytársaság európai részvénytársasági formában kíván tovább működni.

e) Az alkalmazandó jog megváltozása nem következhet be az SE formaváltással történő alapítása során, mert az *SE-rendelet 37. cikkének (3) bekezdése* kifejezetten tiltja a szervezeti forma megváltozásával egyidejűleg végrehajtott székhelyáthelyezést.

⁶¹⁷ SE-rendelet 15. cikk (1) bek.; Gál J. – Adorján Cs. i.m. 180-181., 184. pp.

⁶¹⁸ Nem áll fenn védendő hitelezői érdek, vö. Jannott, D. – Frodermann, J. i.m. 101. p.

Az előbbiekben bemutatott szempontrendszerből levezethető tehát, hogy tekintettel arra, hogy a részvénytársaság európai részvénytársasággá történő formaváltása során nem kerül sor új jogalany létrehozására, valamint a rendeletben használt utaló normák révén az alkalmazandó szabályok köre is nagymértékben megegyezik a két társasági forma vonatkozásában (az *SE-rendelet 9. cikke* a nem szabályozott kérdésekben a részvénytársaságokra irányadó tagállami rendelkezéseket rendeli alkalmazni), a formaváltás a hitelezők helyzetét alapvetően nem érinti és nem befolyásolja.⁶¹⁹ A folyamat keretében nem kerül sor a vagyon átszállására, valamint a társaságra irányadó személyes jog megváltozására sem, illetve az SE esetén előírt igen magas tőkekövetelmény is megfelelő kielégítési garanciát jelent a hitelezők számára. A fenti szempontok együttes mérlegeléséből összességében tehát arra a következtetésre juthatunk, hogy abban az esetben, ha valamely tagállami részvénytársaság a továbbiakban tevékenységét európai részvénytársasági formában kívánja folytatni, *nem áll fenn olyan kényszerítő érdek, amely a hitelezővédelmi rendelkezések létjogosultságát indokolná*, hiszen nem beszélhetünk egy, az eredetitől eltérő új jogalany létrehozásáról, a hitelezői kör és a felelősségi rendelkezések megváltozásáról, tőke kivonásról, valamint a társaságra irányadó eltérő személyes jog okozta nehézségekről sem. Ebből fakadóan az SE formaváltással történő létrehozatala során nem indokolt a társaságot a hitelezők felé fennálló biztosítéknyújtási kötelezettséggel terhelni.⁶²⁰

Az európai részvénytársaság formaváltással történő alapítása mellett az *SE-rendelet 66. cikke* azt is lehetővé teszi, hogy az SE szintén *társasági formájának a megváltoztatásának a keretei között elhagyhassa az uniós színteret* és tagállami részvénytársasági formában működhessen tovább. A rendelet normaszövege ebben az esetben *sem rendelkezik* a nemzeti hitelezővédelmi rendelkezések alkalmazhatósági köréről. Ehhez kapcsolódóan a fentiekben kifejtett és az 1. pontban ismertetett megállapításainkat erre az esetkörre is alkalmazni véljük, míg a 2. pontban tett észrevételeink annyiban módosulnak, hogy az európai részvénytársaságok magas tőkekövetelménye és a részvénytársaságokra előírt jegyzett tőkeminimumok

---

⁶¹⁹ *Kalss, S. – Hügel, H.F.* i.m. Kommentierung zu § 31 SEG, Rn 6., Kommentierung zu § 32 SEG; *Jannott, D. – Frodermann, J.* i.m. 101. p.; *Schummer, G.* i.m. 391. p.

⁶²⁰ *Merdzo, Paul:* Die Umwandlung einer österreichischen Aktiengesellschaft in eine Societas Europaea (SE) – unter besonderer Berücksichtigung der Beteiligung der Arbeitnehmer (Dissertation; bei ao. Univ.-Prof. Mag. Dr. Gerhard Schummer, ao. Uni-Prof. DDr. Günther Löschnigg; Karl-Franzens-Universität; Graz; 2006.) 176-177. pp.

különbözősége a formaváltás ezen irányánál (szemben az SE alapítási mechanizmusával) tőkekivonást is eredményezhet.

4. A hitelezők biztosíték-követelési joga tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesülése során

A hitelezővédelmi rendelkezések kiépítése a határokon átnyúló egyesülések esetében is *tagállami hatáskörben maradt*, az átalakulásban résztvevő társaság hitelező annak a jogrendnek az előírásai szerint élhetnek biztosíték-követelési jogukkal, amelynek joghatósága alá az átalakulásban érintett gazdasági társaság tartozik.⁶²¹ A hitelezők érdekeinek hatékony körülbástyázása, a célravezető eszközök megválasztása és mérlegelése jogalkotói döntés függvénye. A hosszabb távú előrettekintés és az átalakuláshoz, illetve a tőkevédelemhez kapcsolódó uniós jogforrások revíziója során felmerülhet annak a kérdése, hogy egyáltalán szükséges van-e egységes vagy egységesebb irányba mutató hitelezővédelmi rendszer kiépítésére a határokon átnyúló folyamatok vonatkozásában, vagy a problémakör szabályozása a tagállamok nemzeti jogalkotói által követett gazdaságpolitikai prioritások mentén, a sokszínű hitelezővédelmi eszközök között szelektálva, az elsődlegesen követett nemzeti célok szerint kell, hogy alakuljon.⁶²²

A határon átnyúló egyesülések esetén a hitelezők érdekeinek a védelmére a nemzeti rendelkezések az irányadóak, az irányelv azonban nem tartalmaz ennél bővebb iránymutatást a hitelezőket megillető védelmi eszközökre vonatkozóan.⁶²³ Az irányelv szükségességének az indoka abban gyökerezhet, hogy a részvénytársaságok határokon belül zajló egyesülési folyamatai vonatkozásában a *2011/35/EU irányelv* már tartalmaz harmonizációs keretszabályokat és minimumstandardokat a hitelezők biztosíték-követelési jogára vonatkozóan.⁶²⁴ Az ezzel kapcsolatos problémafelvetésünk abban rejlik, hogy a *2011/35/EU irányelv*hez kapcsolódó *harmonizációs kötelezettség a részvénytársaságok mellett nem fogta át a korlátolt felelősségű részvénytársaságokra vonatkozó nemzeti rendelkezések közelítését*, amelyekre azonban a részvénytársaságok mellett a tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesüléséről szóló irányelv rendelkezései kiterjednek. *Moritz Blasy* szerint a nemzeti jogokra való utalás a határon

⁶²¹ Raaijmakers, G. – Olthoff, T. i.m. 37. p.

⁶²² Raaijmakers, G. – Olthoff, T. i.m. 38-39. pp.

⁶²³ Van Gerven, D. (Volume I.) i.m. 26-27. pp.

⁶²⁴ Van Gerven, D. (Volume I.) i.m. 27. p.

átnyúló egyesülések esetében nem minden esetben hozott megfelelő eredményt, mert bár a részvénytársaságok határon belül zajló egyesülési folyamatai vonatkozásában, az ahhoz kapcsolt biztosíték-követelési joghoz kötődő hitelezővédelmi rendelkezések előfeltételeinek a lefektetése során már bizonyos harmonizációs törekvés megkezdődött, azonban a jogközelítés a tőkeegyesítő társaságok más formái esetén hiányzik a uniós szintéről.⁶²⁵ Álláspontunk szerint a megállapítás indoklása nem feltétlen helytálló, hiszen több tagállam gyakorlatában a részvénytársaságokra irányadó rendelkezések az átalakulásra vonatkozó egységes szabályanyag (Csehország, Románia és Bulgária vonatkozásában) vagy az alkalmazott utaló norma folytán (Ausztria esetében a *GmbHG* 96. §-ának a következtében) *kiterjednek a korlátolt felelősségű társaságokra is.*⁶²⁶ Megállapítható tehát, hogy annak ellenére, hogy a *2005/56/EK irányelv*, valamint a korábbi uniós normák sem rendelkeztek a hitelezővédelmi garanciákhoz kapcsolódóan a korlátolt felelősségű társaságokra irányadó szabályanyag közelítéséről, a tagállamokban az irányelv-konform alkalmazás és jogértelmezés mégis biztosított a korlátolt felelősségű társaságok esetében is. Hazánkban – szemben a többi vizsgált országgal – a korlátolt felelősségű társaságokat és a részvénytársaságokat terhelő biztosítéknyújtási kötelezettség között mindemellett találunk eltéréseket (lásd 6. sz. megfeleléségi táblázat és 6/a., 6/b., 6/c. sz. táblázatok). A korlátolt felelősségű társaságokra a *Gt. 79. § (2) bekezdése* folytán a *Gt. 76. §-ában* foglalt általános szabályokat kell alkalmaznunk, melynek következtében a társaságot csak akkor terheli biztosítéknyújtási kötelezettség, ha a gazdasági társaság saját tőkéjének az átalakulás folyamatában bekövetkező csökkenése megállapítható.⁶²⁷ A részvénytársaságok egyesülése vonatkozásában a saját tőke csökkenéséhez kapcsolódó feltételt nem találunk, így ott a biztosítéknyújtásnak az általános feltételek fennállása esetén minden esetben alapot teremt a *Gt. 280. § (4) bekezdése*. A szabályozásban rejlő különbségtétel abból ered, hogy a magyar jogalkotó speciális rendelkezéseket fogadott el a részvénytársaságok egyesülésére vonatkozóan, és az irányelvben foglalt harmonizációs kötelezettséget nem terjesztette ki az átalakulás teljes normaanyagára (lásd 3. sz. ábra).

Összehasonlítva az ismertetett tagállami rendelkezéseket (beleértve a korábban kifejtett magyar szabályozás vonatkozó előírásait is) az osztrák megoldás külön

---

⁶²⁵ *Blasy, M.* i.m. 142. p.

⁶²⁶ *Kalss, S.* i.m. *GmbHG*, § 96, Rn 1.; *Straube, M.* i.m. *Begriff der Verschmelzung*, § 96, Rn 1.

⁶²⁷ *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 100. p.; *Complex a Gt. 76. §-hoz*

rendelkezéseket iktatott be a szabályozásba a határokon átnyúló egyesülések esetében, míg a magyar, a cseh, a román, illetve a bolgár rendszer – élve az irányelv biztosította lehetőséggel – a határokon belül zajló átalakulási folyamatokhoz képest nem fogalmazott meg eltérő előírásokat (lásd 3. sz. ábra és 6. sz. megfeleléségi táblázat). A biztosíték-követelési jog előfeltételeinek a vizsgálata során arra a következtetésre juthatunk, hogy a biztosítéknyújtás *alapvető követelményei a tagállamokban megfelelően harmonizáltak*. Megállapítható, hogy valamennyi esetben csak azok a hitelezők követelhetnek biztosítékot, akik le nem járt követelésekkel rendelkeznek az átalakuló gazdasági társasággal szemben, valamint akiknek követelése az egyesülési tervről/az egyesülésről szóló közlemény közzétételét megelőzően keletkezett. Ez utóbbi alól csak Ausztria képez kivételt, ahol a követelés keletkezésének időpontja kitolódhat az igénybejelentésre nyitva álló határidő végső időpontjáig. A hitelezőt terhelő, a kötelezettség kiegyenlítésének a veszélyéhez kapcsolódó bizonyítási kötelezettség kifejezetten az osztrák és a cseh szabályozásban jelenik meg a védelem előfeltételeként (lásd 6/a., 6/b., 6/c. sz. táblázat).

Az osztrák jogalkotó speciális szabályozásként a tagállami szabályoktól eltérő feltételekkel alkalmazható hitelezővédelmi rendelkezést írt elő azon határon átnyúló egyesülési folyamatok esetén, amikor a jogutód gazdasági társaság kikerül az osztrák jog hatálya alól (lásd 6. sz. megfeleléségi táblázat). Ezen *ex ante* jelleggel alkalmazott védelmi eszköz igénybe vételét az osztrák jog a határokon belül zajló egyesülési folyamatok esetében nem teszi lehetővé. A külön beiktatott rendelkezés tehát az osztrák jogelőd gazdasági társaság(ok) hitelezőinek a védelmét szolgálja annak kiegyenlítéseképpen, hogy az egyesülés következtében a jogutód gazdasági társaságra irányadó személyes jog eltér az osztrák jogtól, és más tagállam joga által lesz meghatározott.⁶²⁸ Ezzel a jogi előírással felmerülő probléma magvát az alkotja, hogy az *irányelv nem ad felhatalmazást a tagállami jogalkotó számára a nemzeti rendelkezésektől eltérő védelmi eszközök beiktatására*, vagy legalábbis kifejezett rendelkezés hiányában hallgat ennek lehetőségéről.⁶²⁹ Az uniós norma a harmonizációs rendelkezések implementálása során csak azt követeli meg, hogy a tagállamok legalább a hazai jogban érvényesülő oltalmi lehetőségeket biztosítsák a hitelezők részére.⁶³⁰ Az

⁶²⁸ Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. zu § 13 EU-VerschG, Rn 7.

⁶²⁹ Kallmeyer, H. i.m. zu § 122j (dUmwG), Rn 3.

⁶³⁰ Kohlhauser, R. i.m. 441. p.

osztrák jogalkotó felismerte és szem előtt tartotta azonban azt, hogy a hazai szabályozásban érvényesülő és a biztosíték-követelési jogra irányadó rendelkezések kifelé irányuló egyesülési folyamatok esetén az alkalmazandó jog megváltozása miatt egyáltalán nem érvényesülhetnek. Felmerül tehát annak a kérdése, hogy az osztrák szabályozásban alkalmazott, kifejezetten a határon átnyúló egyesületek esetén igénybe vehető speciális, a határokon belül zajló egyesülési folyamatoktól eltérő hitelezővédelmi rendelkezés megfelel-e az irányelv által támasztott feltételeknek. Az európai részvénytársaság egyesüléssel történő alapítása során felhívható, szintén *ex ante* jelleggel alkalmazott előírás elemzése során tett megállapításainkat a határon átnyúló egyesülési folyamatokhoz kapcsolódó biztosíték-követelési jog vonatkozásában is helytállónak tartjuk azzal az eltéréssel, hogy míg a rendelet a nemzeti szabályoknak a határon átnyúló jellegre tekintettel lévő megfelelő alkalmazását írja elő, addig az irányelv vonatkozásában ilyen követelményt nem találunk.⁶³¹

Határon átnyúló egyesülés esetén az irányelvi rendelkezéseknek megfelelően és az implementálás következtében a tagállamok nemzeti szabályozása által megkövetelt feltételeknek következtében a hitelezőnek bizonyítani kell, hogy a jogutódlás veszélyezteti a követelés kielégítését. A veszélyeztetésnek mindig az adott esetben kell fennállnia, és konkrét, nem pedig általános és absztrakt módon megvalósuló veszélyt kell jelentenie a követelés teljesíthetőségére.⁶³² A fúzió folyamata a határon átnyúló egyesületek vonatkozásában az adott tagállamból kifelé irányuló egyesülés esetén (azaz, ha a jogutód más tagállam nemzeti jogának hatálya alá tartozik) az alkalmazandó jog megváltozásával is együtt jár. Felmerül tehát a kérdés, hogy önmagában az *alkalmazandó jog megváltozása* és az ennek következtében jelentkező *igényérvényesítési nehézségek elegendőek-e a biztosíték-követelési jog megalapozottságához,*⁶³³ vagy ezeket a kockázati faktorokat minden határon átívelő egyesülési folyamat velejárójának kell tekintenünk? Másként megfogalmazva a kérdést, *a teljesítés veszélye,* valamint annak konkrét esetben jelentkező megvalósulási formája *kiterjeszhető-e a más tagállamban történő igényérvényesítés nehézségei által okozott problémákra?*⁶³⁴ Bár a külföldön történő igényérvényesítés és végrehajtási

---

⁶³¹ Vö. Weng, A. i.m. 304. p.

⁶³² Jabornegg, P. – Strasser, R. i.m. zu § 226 AktG, Rn 9.; Kallmeyer, H. i.m. zu § 122j (dUmwG), Rn 2., 7.

⁶³³ Groier, K. i.m. 112. p.; Eckert, G. i.m. EU-VerschG, § 13, Rn 10.

⁶³⁴ Groier, K. i.m. 112. p.; Kalss, S. – Eckert, G. i.m. 6. p.

rendelkezések összehangolására, valamint az eljárások megkönnyítésére találunk uniós forrásokat, azonban a bírósági úton történő kikényszerítésre ezen szabályokon túlmenően mégis egy másik tagállam bírósága előtt, más eljárásjogi szabályok alapján kerülhet sor, amely adott esetben nyelvi nehézségeket is magában egyesíthet. A külföldön történő jogérvényesítés veszélye azzal a lehetőséggel is kumulálódhat, hogy a külföldi jog esetlegesen alacsonyabb színvonalon garantálja a hitelezők védelmét. Egy más tagállamban zajló bírósági eljárásban történő részvétel mindemellett idő- és költségigényesebb (például jogi tanácsadó igénybe vétele lehet szükséges).⁶³⁵ Ez különösen a kis- és középvállalkozások számára jelenthet igen nagy pénzügyi terhet, hiszen hitelezői pozícióba – ahogy azt már korábban is bemutattuk – nem csak bankok vagy hitelintézetek kerülhetnek, hanem a hitelező fogalmát tágan kell értelmezni, beleértve abba a kisebb gazdasági potenciállal rendelkező és kevésbé biztosított jogosultak körét is.⁶³⁶

Összességében tehát megállapíthatjuk, hogy *az eset összes körülményének a mérlegelésével kell megítélni* az adott tagállam területének elhagyására irányuló egyesülés esetén az igényérvényesítési nehézségekben rejlő kockázatot, hiszen a teljesítés, valamint annak a kikényszerítésének a veszélye éppen az alkalmazandó jog megváltozásában rejlik. Ezt az értelmezést elfogadva azonban arra a következtetésre juthatnánk, hogy a határon átnyúló egyesülési folyamatokban minden hitelező felé biztosítéknyújtási kötelezettség terheli az átalakulásban részt vevő gazdasági társaságot. Ez a megállapítás álláspontunk szerint generális jelleggel azonban nem alkalmazható, hiszen még egyszer hangsúlyozva és a konkrét veszélyeztetés követelményéből levezetve a biztosíték igényének megalapozottsága minden esetben csak az adott ügy eseti körülményeit vizsgálva, a határon átnyúló igényérvényesítési rendelkezéseket elemezve állapítható meg. Ennek keretében együttesen kell értékelni az idő, költség és egyéb szempontok meglétét egy másik tagállamban történő igényérvényesítés lehetőségének a vonatkozásában, valamint az eset összes körülményeit vizsgálva a felek között fennálló szerződések külön kikötései sem hagyhatóak figyelmen kívül, ha például a felek a szerződésben kizárólagos joghatósági kikötést tettek, amely az

---

⁶³⁵ Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. zu § 13 EU-VerschG, Rn 6.; Eckert, G. i.m. EU-VerschG, § 13, Rn 10.

⁶³⁶ Groier, K. i.m. 112. p.

igényérvényesítés vonatkozásában nem jelent többlet-kockázati tényezőt a hitelezőre nézve.⁶³⁷

Az anyagi jogi feltételek harmonizáltsága mellett *eltérések mutatkoznak* azonban az *eljárási szabályok körében*, valamint az igényérvényesítésre nyitva álló határidő hosszában. Ez a körülmény azon tagállamokban bír relevanciával, amelyek *ex ante* rendszert (is) alkalmaznak a hitelezők védelme érdekében (például Ausztria, Csehország, Magyarország és Románia esetében), hiszen az eltérő igénybejelentési határidő kihatással lehet az átalakulási és a bejegyzési eljárásra vonatkozó határidők módosulására. Igen érzékeny területet érint az eljárások lefolytatásához kapcsolódóan és a processzuális kérdések vonatkozásában a tagállamok által alkalmazott *határidők különbözősége* abban az esetben, ha a biztosítékadás elmaradása vagy nem megfelelő volta bejegyzési akadályt vagy a tanúsítvány kiadásához kapcsolódó korlátot jelent valamely tagállamban (lásd 3. sz. ábra és 6/a., 6/b., 6/c. sz. táblázatok). Különösen jelentős lehet a késlekedés ténye abban a vonatkozásban, hogy az egyesülés bejegyzésére csak a tanúsítvány kiállítását követő 6 hónapon belül kerülhet sor, amelyet a polgári perek átlagos időtartamával összemérve arra a következtetésre juthatunk, hogy a folyamatban lévő jogvita nagy valószínűséggel ezen időtartam alatt nem fog jogerős döntéssel zárulni. Az eljárási rendelkezésekhez kapcsolódóan egyébként hiányok mutatkoznak a tagállami cégjegyzékeket vezető hatóságok és bíróságok együttműködése között is. Ezen a területen azonban már európai fellépés tapasztalható, hiszen elkészült egy irányelvjavaslat a tagállami nyilvántartások és cégjegyzékek összekapcsolásáról.⁶³⁸

Eltérően alakul a tagállamok gyakorlata aszerint is, hogy a biztosíték-követelési joggal kapcsolatos *jogvita akadályát képezi-e a tanúsítvány kiállításának* vagy az egyesülés bejegyzésének. Itt szintén csak az *ex ante* rendszert megvalósító tagállamok gyakorlata érdemel figyelmet. Az összehasonlítás eredményeként megállapítható, hogy minden tagállamban a peres eljárás az átalakulás folyamatába beiktatott védelmi eszköz abban az esetben, ha a hitelező nem kap vagy nem megfelelő biztosítékban részesül.

---

⁶³⁷ Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. zu § 13 EU-VerschG, Rn 6.

⁶³⁸ Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelve a 89/666/EGK, a 2005/56/EK és a 2009/101/EK irányelvnek a központi nyilvántartások, a kereskedelmi nyilvántartások és a cégjegyzékek összekapcsolása tekintetében történő módosításáról [SEC(2011) 223 végleges, SEC(2011) 222 végleges, Brüsszel, 2011.2.24., COM(2011) 79 végleges, 2011/0038 (COD)]

Csak a magyar szabályozás vonatkozásában nem jelent eljárási akadályt a folyamatban lévő jogvita (lásd 6/a., 6/b., 6/c. sz. táblázatok).

Anomáliák alakulhatnak ki a kizárólag *ex ante* és az *ex post* rendszert alkalmazó tagállamok határát érintő határokon átnyúló egyesüléseknél. *Abban az esetben, ha az átalakulás során olyan tagállamok gazdasági társaságai vesznek részt a jogutódlás folyamatában, ahol az egyik tagállamban a hitelezővédelem területén ex post rendszer uralkodik, míg a másik tagállamban a bejegyzés előtt igénybe vehető rendelkezések érvényesülnek, megoldatlan marad a jogelőd gazdasági társaság hitelezőinek a védelme.* Amennyiben például egy bolgár honosságú gazdasági társaság egy román társasággal kíván úgy egyesülni, hogy a bolgár társaság az átalakulás következtében törlésre kerül a cégjegyzékből, és a jogutód gazdasági társaság román joghatóság alá kerül, a bolgár társaság hitelezői védtelenek maradnak a tagállami szabályok közötti eltérések következtében. Azon gazdasági társaság hitelezői tehát, akik a hazai jog alapján *ex post* védelemre lennének jogosultak, és ahol a jogelőd gazdasági társaság az átalakulás következtében törlésre kerül, nem részesülhetnek biztosítékban, mert a hazai szabályok alapján ez a jog csak a bejegyzést követően illeti meg őket, viszont a jogelőd törlésre került a cégjegyzékből, míg a jogutódra vonatkozó más nemzeti jog rendelkezései pedig csak a bejegyzés előtti biztosíték-követelést teszik lehetővé (lásd 3. sz. ábra).⁶³⁹

Álláspontunk szerint a hitelezők leghatékonyabb védelmét az osztrák és a cseh szabályozás teremti meg, hiszen mindkét jogrendszer alkalmaz az egyesülés bejegyzése előtt, illetve azt követően igénybe vehető jogvédelmi lehetőséget. Ebből fakadóan a hitelező nem csak a jogelőddel szemben követelhet biztosítékot, hanem a vonatkozó nemzeti szabályok alapján az osztrák/cseh honosságú jogutóddal szemben is. Az osztrák szabályozás reagálva a tagállamokon belül zajló egyesülési folyamatok esetében igénybe vehető *ex post* hitelezővédelmi rendszer alkalmazási nehézségeire a határokon átnyúló egyesülés esetében, a tagállami előírásoktól eltérő, *ex ante* rendszert iktatott be a szabályozásba abban az esetben, ha a jogutód gazdasági társaság kikerül az osztrák jogszabályok hatálya alól. Az összevetés eredményeképpen joghézag a román és a bolgár kapcsolatokban mutatható ki, a magyar szabályozás nagy hiányossága pedig az,

---

⁶³⁹ Raaijmakers, G. – Olthoff, T. i.m. 38. p.

hogy nem jelent átalakulási akadályt a biztosítéknyújtás elmaradása vagy annak nem megfelelő volta.

V. Összegzés

Az irányelvek által meghatározott minimumkövetelmények szem előtt tartásával a tagállamok nem mellőzhetik a hitelezőket megillető biztosíték-követelési jog beépítését az átalakulás normaanyagába és a belső szabályozásba. Az összehasonlító elemzés révén tett következtetéseink határokon belüli relációban, illetve több tagállam területét érintő kontextusban az alábbiak szerint foglalhatóak össze:

1. A biztosíték-követelési jog vonatkozásában hitelezőnek minősül mindenki, aki az adóssal fennálló szerződéses jogviszonya alapján vagy szerződésen kívüli károkozásából eredően a gazdasági társasággal szemben teljesítésre tarthat igényt. A biztosíték-követelés tárgyában a jogosulti kör a tagokkal, valamint a speciális értékpapírok tulajdonosaival bővíthető, míg további feltételként vizsgálni kell a követelés esedékességét, biztosítottságát, valamint az átalakulás célját is.

2. A biztosíték-követelési joghoz kapcsolódó uniós rendelkezések csak keretszabályokat határoznak meg, a részletszabályok kidolgozását az európai jogalkotó a tagállamokra bízta.

3. A magyar szabályozás megoldása speciális abból a szempontból, hogy bár a részvénytársaságok egyesülése és szétválása során érvényesülő feltételek, az SE-törvény rendelkezései, valamint a *2007. évi CXL. törvény* előírásai is a Gt. kapcsolódó normaanyagára épülnek, azonban az alkalmazandó feltételekben és a kapcsolódó jogkövetkezményekben mindhárom esetben eltérések és differenciák mutatkoznak.

4. A biztosíték-követelési jog anyagi jogi feltételei a tagállamokban nagy mértékben harmonizáltak, különbség a jogintézmény *ex ante/ex post* jellegével összefüggésben, valamint a kapcsolódó jogvédelmi lehetőségekben lelhető fel.

5. Az SE egyesüléssel történő alapítása során bár a *rendelet 15. cikke* a belső jogban is ismert rendelkezések alkalmazását követeli meg a tagállamoktól, több nemzeti jogalkotó azonban eltérő rendelkezéseket iktatott be a szabályozásba a fúzió határon átnyúló jellegére tekintettel. Az európai részvénytársaság formaváltással megvalósuló keletkeztetése során a biztosíték-követelési jog alkalmazása nem indokolt arra tekintettel, hogy a jogalany megváltozására, a felelősségi rendelkezések és az alkalmazandó jog módosulására nem kerülhet sor, valamint az SE magas

tőkekövetelménye miatt nem valószínű az sem, hogy az átalakulás folyamata egyúttal vagyonkivonással is párosul.

6. A határon átnyúló egyesülések esetében a veszélyeztetés követelménye, valamint az eljárási határidők és akadályok területén jelentkezik anomália a tagállami előírások különbözősége és ütközése révén. Ebből fakadóan több tagállam területét érintő kontextusban védtelenek maradnak a hitelezők abban az esetben, ha *ex ante* és *ex post* rendszert alkalmazó tagállamok határát átlépő fúzió következik be.

EGYÉB HITELEZŐVÉDELMI ESZKÖZÖK

A hitelezői érdekek védelmét nem csupán a felelősségi rendelkezések garantálják, illetve a le nem járt követelések vonatkozásában a biztosíték-követelési jog segíti elő, hanem adott esetben a tőkevédelem szabályai is előtérbe kerülhetnek, valamint nem hagyhatóak figyelmen kívül a hitelező és a társaság között fennálló kontraktuális jogviszonyok teljesítést elősegítő vagy az igényérvényesítést megkönnyítő szerződéses klauzulái sem. Mindemellett a védelmi rendszer számos olyan kiegészítő intézménnyel is bővül, amely a publicitási követelmények speciális előírásainak a lefektetésével az információhoz jutást és a megfelelő tájékoztatást szolgálja. Tekintettel a hitelezővédelmi eszközök komplex rendszerére, valamint ezen jogvédelmi lehetőségek együttes megítélésére jelen fejezetben elsőként azokra a jogintézményekre kívánunk kitékintést tenni, amelyek egyrészt jelentőségüket tekintve az egyes tagállamokban (például Ausztriában) a tőkevédelem előírásai révén a felelősségi rendelkezések, illetve a biztosíték-követelési jog elé lépnek, vagy a felek megállapodása, önkéntes felvállalása alapján biztosítják a követelés fedezetét, megtérülését. Ezt követően azokra a védelmi lehetőségekre koncentrálunk, amelyek bár nem a lejárt vagy még esedékessé nem vált követelések kielégítésére irányulnak, azonban tágabb összefüggésben a bejelentési és közzétételi kötelezettség révén vagy az átalakulás során eljáró vezető tisztségviselők és könyvvizsgálók felelősségének a megállapításával nyújtanak kedvezőbb pozíciót a hitelezők részére. Figyelemmel arra, hogy a dolgozat fő tárgya kiindulva a magyar szabályozás rendszeréből és a vonatkozó szakirodalmi álláspontok elemzéséből elsődlegesen a felelősségi rendelkezések és a biztosíték-követelési jog kettőséhez, versengéséhez kapcsolódik, munkánk végén a teljesség igénye nélkül és a vizsgált tagállamok gyakorlatából szemezgetve szeretnénk a hitelezővédelmi rendszer egyéb jogi kereteire nézve is áttekintést adni.

I. A tőkevédelem szabályai

A társaság tőkéje a hitelezők fő biztosítéka minden olyan esetben, amikor a társaság tagjait nem terheli mögöttes felelősség a társasági vagyon által nem fedezett

tartozásokért.⁶⁴⁰ A tagi felelősség hiányával függnek össze az uniós jogforrásokban és a tagállamokban is ismert tőkevédelmi előírások, amelyek a törzstőke minimumára, a tagok törzsbetétjének a szolgáltatására és a tőke megőrzésére vonatkozóan tartalmazzak garanciális és kogens jellegű rendelkezéseket.⁶⁴¹ A jogutódlási folyamatok és a tőkevédelem kapcsolatát több irányból közelíthetjük meg:

1. Egyrészt az átalakulás esetén *sem hagyhatóak figyelmen kívül a gazdasági társaságok alapításának eltérést nem engedő szabályai*. Ennek keretében a tag vagyoni hozzájárulását köteles a társaság rendelkezésére bocsátani (annak teljesítése alól nem mentesíthető), azt a társaság működése alatt nem követelheti vissza, illetve a gazdasági társaság jegyzett tőkéjét csak a törvényben előírt eljárási rendben, a tőkeleszállítás garanciális szabályainak a betartásával lehet csökkenteni.⁶⁴²

2. Az egyes tagállamok szabályozási gyakorlatát vizsgálva megállapítható, hogy a tőkevédelem előírásai nem csupán az alapításhoz kötötten érvényesülnek a szervezeti változásokkal járó folyamatok esetében, hanem Ausztriában és Csehországban a nemzeti jogalkotó *az átalakulás normaanyagában külön is nevesíti a tőke megtartásának a követelményét*.⁶⁴³ A hitelezővédelem súlypontjában ebben az esetben a jogutódlási folyamat keretei között az átalakuló gazdasági társaság vagyonának a megőrzése áll, amely azt jelenti, hogy *a jogutód gazdasági társaság(ok) tőkéje nem lehet kevesebb, mint amellyel a jogelőd gazdasági társaság az átalakulást megelőzően rendelkezett*;⁶⁴⁴ *tőkekivonásra csak a tőkeleszállítás garanciális rendelkezéseinek az*

---

⁶⁴⁰ Európai társasági jog i.m. 279-280. pp.; *Zollner, Johannes*: Mindestkapital und Kapitalaufbringung – wirksame Instrumente des Gläubigerschutzes? (In: Aktuelle Fragen des Gläubigerschutzes; Hrsg.: Kalss, Susanne; Linde Verlag; 2002.; 29-51. pp.) 37. p.

⁶⁴¹ *Nochta T.* i.m. 81. p.; Lásd a tőkevédelem uniós aspektusaira vonatkozóan részletesen: Európai társasági jog i.m. 280-287. pp.; Lásd még erre vonatkozóan: *Oelkers, Janine*: Mindestkapital und Nennkapital – Leistungskraft für den Gläubigerschutz (Teil II.) (GesRZ; Heft 8/2004.; 360-371. pp.) 363-364. pp.; *Gehb, Jürgen – Drange, Günter – Heckelmann, Martin*: Gesellschaftsrechtlicher Typenzwang als Zwang zu neuem Gesellschaftstyp (NZG; Heft 3/2006.; 88-96. pp.)

⁶⁴² Európai társasági jog i.m. 283-284. pp.; *Nochta T.* i.m. 83-84. pp.; *Török T.* i.m. 152., 185. pp.; AktG 224. §; *Grünwald, A.* i.m. 217. p.; *Zollner, J.* i.m. 32-34. pp.; Bulgáriában ennek az elvnek a kifejeződése az átalakulási szabályok között is megjelenik: A bHG 263m cikke az átalakulás esetében is kifejezetten megtiltja a vagyoni hozzájárulások teljesítése alól történő mentesítést, és a tag társasággal szemben fennálló követelése sem számolható el a vagyoni hozzájárulás csökkentése érdekében [*Daskalov, W.* (Minderheitsaktionäre) i.m. 106., 148. pp.; *Daskalov, W. – Metodiev, B.* i.m. 55., 57. pp.; *Doytchinova, A. – Georgieva, T.* i.m. 150. p.].

⁶⁴³ Ausztriában a tőkevédelem előírásai intézményes hitelezővédelmi eszköznek tekinthetőek, amelyek megelőzik a felelősségi szabályok, illetve a biztosíték-követelési jog előírásait [*Kalss, Susanne*: Gläubigerschutz bei Verschmelzungen von Kapitalgesellschaften (ZGR; Heft 1/2009.; 74-125. pp.) 81-82. pp.; *Kalss, S.* i.m. zu § 3 SpaltG, Rn 4.; *Jabornegg, P. – Strasser, R.* i.m. zu § 224 AktG, Rn 7.].

⁶⁴⁴ Ausztriában a tőke megtartásának a követelménye a szétválás esetében differenciáltan jelentkezik: az új társaság alapításával történő szétválásnál a jogutód társaságok tőkéje együttesen nem lehet kevesebb, mint a jogelőd társaságé volt; ellenkező esetben a tőkeleszállítás szabályai lépnek életbe. Az átvétel útján történő szétválásnál ilyen előfeltételt nem találunk, azonban amennyiben a szervezeti változás

*egyidejű alkalmazásával kerülhet sor.*⁶⁴⁵ Ezen alapelvi jelentőségű tételekhez kapcsolódóan merül fel az osztrák szabályozásban annak a kérdése, hogy lehetséges-e az egyesülés vagy a szétválás eladósodott, pozitív vagyonnal nem rendelkező gazdasági társaságok között.⁶⁴⁶ A kérdés megválaszolásánál a szabályozás mögöttes indokából kell kiindulnunk, amely abban rejlik és annak a megkövetelésében áll, hogy az átalakulás következtében is erős és életképes gazdasági társaságok jöjjenek létre.⁶⁴⁷ Ebből fakadóan a pozitív vagyon követelménye nem a jogelőd, hanem a jogutód gazdasági társasággal szemben alkalmazandó előírásként jelenhet meg.⁶⁴⁸

A hitelezői követelések kielégítését érintő veszély megítélésénél a saját tőke mértékének a változása mellett *a saját tőke összegét nem érintő tőkeszerkezeti átcsoportosításokra is figyelemmel kell lenni az átalakulás során.* Kockázatot jelenthet ugyanis a hitelezői igények megtérülésére az az esetkör, hogy ha például jelentős alaptőkével rendelkező részvénytársaságok úgy egyesülnek, hogy a jogutód gazdasági társaság alaptőkéjét a törvényi minimumban vagy a korábbiaktól eltérő jóval kisebb összegben határozzák meg, a kettő közötti különbséget pedig az alaptőkén felüli vagyonba helyezik.⁶⁴⁹ Ezen folyamat következtében csökkenhet tehát az a mérce, amelyhez viszonyítva a társasági jog a társasági vagyont védelemben részesíti, és ha redukálódik a jegyzett tőke, akkor csökken az a tőkenagyság is, amely a társasági jogban a tőkevédelem szabályainak a hatálya alá esik.⁶⁵⁰ Ennek keretében a jegyzett tőke nagyságának és a saját tőkén belül az átcsoportosításnak is jelentősége lehet a hitelezők védelme során, és a jegyzett tőke hátrányára történő tőkeátrendezés is kockázati tényezőt hordozhat magában a hitelezői igények megtérülése vonatkozásában.

---

tőkekivonással is párosul, szintén a tőkelezállítás szabályai alkalmazandóak [SpaltG 3. § (1)-(3) bek.; a felhasznált szakirodalmakra vonatkozóan lásd a következő lábjegyzetet, illetve az alábbiakat: *Nowotny, Christian*: Die Spaltung zur Aufnahme – Ein neues handelsrechtliches Allzweckinstrument (RdW; Heft 7/1996.; 298-300. pp.) 299. p.; *Stockenhuber, P.* i.m. 281.; *Grünwald, A.* i.m. 217-218. pp.].

⁶⁴⁵ SpaltG 3. § (1)-(3) bek.; *Kalss, S.* i.m. zu § 3 SpaltG, Rn 3., 10., 16.; *Kalss, S. – Nowotny, C. – Schauer, M.* i.m. Rn 3/954., 3/1010.; *Duursma, D. – Duursma-Kepplinger, H. – Roth, M.* i.m. Rn 4443-4444.; *Koppensteiner, H.-G. – Rüdfler, F.* i.m. Anhang nach § 101, Rn 28., 49.; czUmwG 89., 91., 105., 110. §§; Lásd a cseh szabályozásra vonatkozóan: *Logesová, J.* i.m.

⁶⁴⁶ *Jabornegg, P. – Strasser, R.* i.m. zu § 224. AktG, Rn 8.

⁶⁴⁷ *Grünwald, A.* i.m. 217. p.

⁶⁴⁸ A megállapítás csak az egyesülési folyamat esetében irányadó.; *Jabornegg, P. – Strasser, R.* i.m. zu § 224. AktG, Rn 9.; Lásd még az osztrák szabályozással összefüggésben az egyesülés vonatkozásában a tőke megtartásának a követelményére: *Justich, Georg*: Kapitalerhaltung und Gläubigerschutz bei Verschmelzungen (WUV Universitätsverlag; Wien; 2005.)

⁶⁴⁹ *Papp T.* i.m. 139. p.

⁶⁵⁰ *Kisfaludi A.* i.m. 446., 605. pp.

II. Szerződéses klauzulák

A hazai gyakorlatban a bankok és hitelintézetek által kötött kölcsön- és hitelszerződések a szerződésszegési okok között nevesíthetjük azt, ha „*az ügyfél a bank előzetes írásbeli hozzájárulása nélkül szervezeti formáját megváltoztatja, az átalakulásról határoz*” vagy „*az ügyfél nem tájékoztatja a bankot szervezeti formájának olyan megváltozásáról, amely érintheti a kötelezettségek teljesítését*”. A szerződés további rendelkezései az előbbieken megnevezett klauzulákat a *Ptk. 525. § (1) bekezdésének e) pontja* alapján fennálló lehetőséggel élve *súlyos szerződésszegésnek minősítik*, melynek következtében azok megszegése esetén a hitelezőt az *azonnali hatályú felmondás joga illeti meg*. Tekintettel arra, hogy a bankok és pénzügyintézetek ezeket a hitel- és kölcsönszerződéseket a legtöbb esetben *közjegyzői okiratba foglalják*, a Vht.⁶⁵¹ rendelkezései szerint az *végrehajtható okiratnak minősül*,⁶⁵² és külön *végrehajtási eljárás lefolytatása nélkül végrehajtható*. E szerződéses gyakorlat vonatkozásában az alábbi kérdés merül fel: a banki hitelezési gyakorlat reagált ugyan a jogi szabályozás hiányosságaira, szankció nélküliségére a *Ptk. 525. § (1) bekezdését* segítségül hívva, azonban vizsgálnunk kell ezen szerződéses klauzulák jogszerűségét: mely rendelkezések azok, amelyek még a megengedett határokon belül maradván nem minősíthetők jogellenesnek, és melyek azok, amelyek már ezeket a határokat túllépve semmisnek tekinthetők. Az idézett szerződéses rendelkezések közül az első, amely a *bank írásbeli hozzájárulásához köti az átalakulás elhatározását, érvénytelennek, és azon belül is semmisnek minősíthető*, hiszen állásponturnk szerint jóerkölcse és a jogszabályi rendelkezésekbe is ütközik azáltal, hogy az átalakulás tényét és lefolytatását a hitelező hozzájárulásától teszi függővé. Külön törvényi rendelkezés hiányában erre állásponturnk szerint még abban az esetben sem kerülhet sor, ha az egyébként önkéntes felvállaláson alapszik. A második kiemelés esetében ezzel szemben azonban már egy érvényes szerződéses klauzuláról beszélhetünk, amely már egy árnyaltabb megfogalmazást tartalmaz, hiszen csak az értesítési- és a felek közötti szerződéses viszonyban amúgy is *elvárható együttműködési kötelezettséget írja elő az adós számára*.⁶⁵³ Az idézett szerződéses rendelkezés ezt is csak abban az esetben követeli meg (tehát nem általános

---

⁶⁵¹ 1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról

⁶⁵² Vht. 21. § (1) bek.

⁶⁵³ Vö. A Polgári Törvénykönyv magyarázata III. kötet. Kötelmi jog. Általános rész. (Magyar Közlönykiadó; Budapest; 2007.) 708. p.

jelleggel), amennyiben az átalakulás a kötelezettségek teljesítését érintheti, például egy tőke kivonással is járó szervezeti változás esetén.⁶⁵⁴

A társaság és a hitelező között fennálló kontraktuális kapcsolat keretei között az átalakulással együtt járó többlet-kockázati tényezőkkel összefüggésben az önként vállalt szerződéses rendelkezések nem csupán a szerződésszegéshez kapcsolódóan, hanem az igényérvényesítés relációjában is megjelenhetnek. A joghatóság kikötésének a lehetősége, valamint a jogválasztás alternatívája abban az esetben nyújthat hatékony védelmet a hitelező részére, ha a jogutódlás folyamata egyben határátlépéssel és az alkalmazandó jog megváltozásával is párosul. Az ilyen átszervezési folyamatokhoz kapcsolódóan tekintettel tehát arra, hogy a több tagállam területét érintő átalakulási formációk következtében a jogutód gazdasági társaság egy másik tagállamban rendelkezik székhellyel, a hitelező az általános joghatósági szabályok alkalmazásával hátrányosabb helyzetbe kerül, hiszen az alperes székhelye szerinti tagállam bírósága, azaz egy külföldi igazságszolgáltatási fórum előtt és annak eljárási szabályai szerint köteles az igényét érvényesíteni abban az esetben, ha nem áll fenn kizárólagos vagy különös joghatósági ok.⁶⁵⁵ A polgári és kereskedelmi ügyekből származó jogviták elbírálásához, illetve a társasági jogban szabályozott felelősségi rendelkezésekhez kapcsolódó joghatósági rendelkezésekre vonatkozóan a Brüsszel I. rendelet előírásait kell irányadónak tekintenünk, így nincs akadálya annak, hogy a felek a *rendelet 23. cikkében* foglalt lehetőséggel élve az uniós normában meghatározott feltételeknek megfelelően *valamely tagállam bíróságának a joghatóságát kössék ki* az adott jogvita eldöntésére nézve.⁶⁵⁶ A joghatóság meghatározása mellett azonban már nem ilyen egyértelmű az alkalmazandó jog megválasztása a felek között fennálló kontraktuális vagy szerződésen kívüli jogviszonyok és a mögöttes helytállási kötelezettséget megalapozó társasági jogi előírások vonatkozásában. A felek részére biztosított, valamint a Róma I. és II. rendeletben szabályozott *jogválasztási lehetőség* csak a

---

⁶⁵⁴ A felek szerződéses felvállalásán alapuló rendkívüli felmondás joga mellett megemlíthető még a jogszabály megengedő klauzulája folytán fennálló azon lehetőség is, amely szintén azonnali hatályú felmondást biztosít a hitelező részére abban az esetben, ha a biztosíték értéke jelentősen csökkent és azt az adós felhívás ellenére sem egészítette ki [Ptk. 525. § (1) bek. c) pont]. Ez az esetkör a hitelező által a biztosítéknyújtás elmaradásához kapcsolódóan a jogutódlás folyamatában is felhívható, ha az átalakulás során beálló rizikófaktorok következtében a már meglévő biztosíték nem nyújt elegendő garanciát a jogosult számára, és az adós a felszólítás ellenére sem bocsát további fedezetet a részére.

⁶⁵⁵ Brüsszel I. rendelet 2. cikk

⁶⁵⁶ *Eckert, G. (Int GesR) i.m. 798. p.*

jogviszony kötelmi jogi vonzataira terjedhet ki,⁶⁵⁷ *nem irányulhat* azonban a társasági jogban szabályozott felelősségi rendelkezések alóli „kiszerezésre”,⁶⁵⁸ hiszen a gazdasági társaságok világában ismert helytállási kötelezettséget megalapozó előírások megítélése minden esetben a gazdasági társaság személyes jogához kapcsolódik.⁶⁵⁹ Ezen megszorító rendelkezésekből fakadóan az alkalmazandó jog megválasztása tehát *nem nyújt teljes körű védelmet a hitelező részére* abban az esetben, ha a határon átnyúló átalakulási folyamatok következtében követelését több jogutód gazdasági társasággal vagy a mögöttesen felelős taggal szemben kívánja érvényesíteni, hiszen az igényérvényesítés jogalapja ekkor már a társasági jog kógens előírásaiban, nem pedig a kötelmi jogban gyökerezik.

III. Publicitási követelmények

A publicitási követelmények fokozottabb érvényesülése a részvényesek mellett a hitelezők információhoz jutását is biztosítja akkor, amikor az átalakuláshoz kapcsolódó uniós normák a nyilvánosság elvét az általános szabályokon túlmenően az egyesülésről, illetve a szétválásról véglegesen döntő legfőbb szervi ülés időpontját megelőző időtartamra is kiterjesztik.⁶⁶⁰ A publicitási előírások elemzése során két aspektusból, a cégbíróság felé fennálló bejelentési kötelezettség, valamint a közzététel vonatkozásában kell a kapcsolódó uniós és tagállami előírásokat megvizsgálnunk.⁶⁶¹

1. A *bejelentési kötelezettség* keretében a jogutódlási folyamatban érintett gazdasági társaságok kötelesek a cégiratokhoz történő csatolás végett az egyesülési/szétválási szerződés tervezetét, a vezető tisztségviselő írásbeli beszámolóját, illetve ha készült ilyen, a könyvvizsgáló jelentését és nyilatkozatát a *cégjegyzéköket vezető cégbírósághoz* az átalakulásról érdemben döntő legfőbb szervi ülés időpontját legalább 30 nappal megelőzően *benyújtani*. A benyújtási kötelezettség vonatkozásában megállapítható, hogy a tagállamok a 2011/35/EU, a 82/891/EGK és a 2009/101/EK irányelvekben lefektetett minimumstandardoknak megfelelően egységesen szabályozzák

⁶⁵⁷ Róma I. rendelet 3. cikk és 1. cikk (2) bek. f) pont; Róma II. rendelet 14. cikk és 1. cikk (2) bek. d) pont; Eckert, G. (Int GesR) i.m. 790., 794. pp.

⁶⁵⁸ Czigler D. T. i.m. 241-243., 247. pp.

⁶⁵⁹ Eckert, G. (Int GesR) i.m. 790., 794. pp.; A problémakör és a kapcsolóelvek hiánya okozta jogbizonytalanság megítélésére vonatkozóan lásd részletesen a II. fejezetben kifejtetteket.

⁶⁶⁰ Pók L. i.m. 13. p.; Gál J. – Adorján Cs. i.m. 175. p.; Eckert, G. i.m. EU-VerschG, § 8, Rn 1.; Eckert, G. (Int GesR) i.m. 739. p.; Kalls, S. – Nowotny, C. – Schauer, M. i.m. Rn 3/1007.; Adam, J. – Pasková, M. i.m. 222-223. pp.; Az egyesülés és a szétválás tekintetében nem találunk különbséget a kapcsolódó szabályok között sem a tagállami rendelkezéseket, sem pedig az uniós szabályozást tekintve.

⁶⁶¹ Európai társasági jog i.m. 270. p.

a benyújtandó dokumentumok körét, a bejelentés helyét, valamint határidejét.⁶⁶² A tagországok között különbség csak abban mutatkozik, hogy a nemzeti jogalkotó a belső jogban érvényesülő szabályokat valamennyi társasági formára kiterjesztette-e, vagy csak szűk körben, a részvénytársaságok esetében engedett teret a szigorúbb bejelentési követelmények érvényesülésének. Ennek megfelelően a benyújtási kötelezettség vonatkozásában a magyar jogalkotó csak a részvénytársaságok egyesülése és szétválása során követeli meg az iratbecsatolási kötelezettséget, az osztrák szabályozás hatóköre a *GmbHG 96. §-ában* foglalt utaló norma ellenére a *GmbHG 97. §-ának* speciális előírása folytán szintén nem terjed ki a korlátolt felelősségű társaságok egyesülésére (a szétválás esetén ilyen különbségtételt azonban nem találunk),⁶⁶³ míg minden társasági formára vonatkozóan irányadóak a cseh, a román és a bolgár társasági jogban lefektetett előírások.

2. A benyújtási kötelezettségtől meg kell különböztetni az uniós jogszabályokban megkövetelt *közzétételi kötelezettséget*. Ennek keretében a fentiekben említett dokumentumok nyilvánosságra hozatala a cégbírószági bejelentés helyett (!) a tagállami *hivatalos lapokban történő közzététel útján* is megvalósítható, azonban a részvénytársaság a publicitási követelményeknek *saját honlapján* is eleget tehet azzal a feltétellel, hogy folyamatosan, korlátozásmentesen és ingyenesen kell biztosítani a dokumentumok megismerhetőségét.⁶⁶⁴ Az irányelvek rendszerét és a magyar szabályozás megoldását vizsgálva a részvénytársaság tehát *mentesül a cégbírószág*

---

⁶⁶² A bejelentési kötelezettség és az egységes tagállami szabályozás alapját uniós szinten a 2011/35/EU irányelv 6. cikke és 11. cikk (4) bekezdése, a 82/891/EK irányelv 4. cikke és 9. cikk (4) bekezdése, valamint a 2009/101/EK irányelv 3. cikke képezi, összekapcsolódva az átalakuláshoz fűződő irányelvek közzétételi kötelezettséghez kapcsolódó rendelkezéseivel is.; Magyarország: Gt. 280. § (1) bek., 281. § (3) bek.; Gál J. – Adorján Cs. i.m. 177. p.; Kisfaludi A. i.m. 679. p.; Nochta T. – Zóka F. – Zumbok F. i.m. 464. p.; Ausztria: AktG 221a §; SpaltG 7. § (1) bek.; Kalss, S. i.m. zu § 221a AktG, Rn 5-6., zu § 7 SpaltG, Rn 8.; Jabornegg, P. – Strasser, R. i.m. zu § 221a AktG, Rn 3.; Kalss, S. – Nowotny, C. – Schauer, M. i.m. Rn 3/1022.; Csehország: czUmwG 33. §; Románia: rHGG 242. cikk; Teves, J. (III.) i.m. 323. p.; Ackermann, S. i.m. 149-152. pp.; Stalfort, G. i.m. 297. p.; Bulgária: bHG 261j cikk; Grigorov, G. i.m. 155. p.; Daskalov, W. (Umgründungsrecht) i.m. 272-273. pp.

⁶⁶³ Koppensteiner, H.-G. – Ruffler, F. i.m. § 97, Rn 8.; Straube, M. i.m. Vorbereitung der Verschmelzung, § 97, Rn 3.

⁶⁶⁴ 2011/35/EU irányelv 6. cikk, 11. cikk (4) bek.; 82/891/EK irányelv 4. cikk, 9. cikk (4) bek.; 2157/2001/EK rendelet 21. cikk és a 9. cikk (1) bek. c) pontja alapján a tagállami részvénytársaságokra irányadó rendelkezések érvényesülnek az SE egyesüléssel történő alapítása során is; Az SE formaváltással történő alapítására vonatkozóan lásd: 2157/2001/EK rendelet 37. cikk (5) bek.; Az SE rendelet ezen szabályai közvetlenül alkalmazandóak és közvetlenül hatályosak, külön implementálásra nincs szükség.; 2005/56/EK irányelv 6. cikk; Lásd az irányelvek publicitási követelményeinek a rendszerére vonatkozóan: Riesenhuber, Karl: Die Verschmelzungsrichtlinie: „Basisrechtsakt für ein Europäisches Recht der Strukturmaßnahmen (NZG; Heft 1/2004.; 15-22. pp.) 20. p.; Schimka, Matthias – Schörghofer, Paul: Neue europäische Vorgaben für die Berichts- und Dokumentationspflicht bei Verschmelzungen und Spaltungen – Zur Änderung der Fusions-RL, der Spaltungs-RL, der EU-Verschmelzungs-RL und der Kapital-RL (wbl; Heft 3/2010.; 109-119. pp.) 110., 112-113. pp.

irányában fennálló benyújtási és iratcsatolási feladatai alól abban az esetben, ha nyilvánosságra hozatali kötelezettségének saját honlapján vagy a Cégbizonylatban kíván eleget tenni.⁶⁶⁵ A benyújtási és a közzétételi kötelezettség sajátos szimbiózisára vonatkozóan, amely ahhoz kapcsolódik, hogy a honlapon, illetve a Cégbizonylatban történő közzététel a bejelentésre irányadó rendelkezések annulálásához vezet, a tagállami rendelkezések összevetése révén az implementálási kötelezettség határidejének a közelsége miatt még nem vonható le messzemenő következtetés.⁶⁶⁶ Mindemellett az összehasonlítás során az biztosan megállapítható, hogy a tagállamok szabályozási gyakorlatát tekintve a közzétételi követelmények már szűkebb körben érvényesülnek azokban a tagországokban is, amelyek kógens előírásai a bejelentési kötelezettség vonatkozásában minden társasági formára kiterjedtek. Ennek keretében a cseh szabályozás az egyesülési szerződés közzétételét a korlátozott felelősségű társaságok és a részvénytársaságok részvételével zajló egyesülési és szétválási folyamatokra, míg a vezető tisztségviselő beszámolójának és a szakértői jelentések nyilvánosságra hozatalát csak a részvénytársaságok egymás közötti fúziójára és szétválására irányozza elő.⁶⁶⁷ A bolgár szabályozás is a tőkeegyesítő társaságokra korlátozza a kapcsolódó rendelkezések hatókörét,⁶⁶⁸ egyedül Románia vonatkozásában nem találunk hasonló módon differenciált szabályozást. A tagállamokon belül zajló átalakulási formációk mellett a határon átnyúló egyesülések esetében a közzétételi kötelezettségre irányadó normákat vizsgálva elmondható, hogy a magyar, az osztrák, a román és a bolgár jog kifejezett rendelkezést tartalmaz a nyilvánosságra hozatal követelményére vonatkozóan annak ellenére,⁶⁶⁹ hogy a nemzeti rendelkezések mögöttes alkalmazása alapján ezen előírások érvényesülése biztosított lenne mind a korlátozott felelősségű, mind pedig a részvénytársaságok vonatkozásában. Ez alól csak a magyar és az osztrák szabályozás jelenthet kivételt, amely a tagállamon belüli megvalósuló fúziók esetében nem terjeszti ki a közzétételi kötelezettség hatályát a korlátozott felelősségű társaságok részvételével

⁶⁶⁵ Gt. 280. § (5) bek.; Papp T. i.m. 138., 144. pp.; Schimka, M. – Schörghofer, P. i.m. 111-113. pp.

⁶⁶⁶ Az irányelvek módosítására vonatkozó 2009/109/EK irányelv implementálási határideje 2011. június 30. volt.; Vö. még a 2009/101/EK irányelv 3. cikkével; Riesenhuber, K. i.m. 20. p.; Ausztria esetében az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések az alábbiak: AktG 221a § összevetve a 18. § és a 108. § rendelkezéseivel; Kalss, S. i.m. zu § 221a AktG, Rn 11-12.; Jabornegg, P. – Strasser, R. i.m. zu § 221a AktG, Rn 7.

⁶⁶⁷ czUmwG 72. §, 122. §, 252. § (1) bek., 298. §

⁶⁶⁸ bHG 261j cikk; Grigorov, G. i.m. 155. p.; Daskalov, W. (Umgründungsrecht) i.m. 272-273. pp.

⁶⁶⁹ 2007. évi CXL. törvény 5. §; Lásd erre vonatkozóan az osztrák szabályozás esetében az EU-VerschG külön kiterjesztő rendelkezését: Eu-VerschG 8. § (1) bek.; Eckert, G. i.m. EU-VerschG, § 8, Rn 2., 24-28.; Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. zu § 8 EU-VerschG, Rn 1, 3-7.; rHGG 251⁶ cikk; Galla, H. – Petre, D. i.m. 10. p.; Schindler, C.P. – Stingl, H. i.m. Romania, 64. p.; bHG 265g cikk; Schindler, C.P. – Stingl, H. i.m. Bulgarien, 23. p.; Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. Länderberichte Bulgarien, Rn 24.

megvalósuló átalakulási folyamatokra, így indokolt válik a külön rendelkezések beiktatása az implementáló jogszabályba. A cseh szabályozás ezen tagállamok gyakorlatával szemben helyesen utal vissza a nemzeti előírások érvényesülésére, amikor úgy rendelkezik, hogy a közzétételi kötelezettségnek minden társaság a honossága szerinti tagállam szabályainak megfelelően köteles eleget tenni.⁶⁷⁰

IV. A vezető tisztségviselők és a könyvvizsgálók, szakértők felelőssége

A részvénytársaságok határokon belül zajló egyesüléséről és szétválásáról szóló uniós jogforrások egységesen rendezik a tagállamok irányában annak a követelményét, hogy *a nemzeti jogalkotó a belső szabályozásban köteles azokat a polgári jogi felelősségi rendelkezéseket megalkotni, amelyek a részvényesek védelme érdekében a vezető tisztségviselők, valamint a jelentést készítő szakértők kötelezettségzegésével összefüggésben hívhatóak fel az átalakulási eljárásban.*⁶⁷¹ Bár az uniós normák csak a tagok vonatkozásában nevesítik a helytállási kötelezettséget megalapozó felelősségi tényállást, a kapcsolódó feltételek lefektetése az irányelvekben meghatározott minimumkövetelmények mellett azonban tagállami hatáskörben maradt. Tekintettel arra, hogy a tagállamok egy része nem csupán a tagok, hanem a hitelezők vonatkozásában is implementálta a vonatkozó előírásokat, az egyéb hitelezővédelmi eszközök között nem mellőzhető ezen felelősségi tényállás főbb elemeinek a vázlatos áttekintése sem:⁶⁷²

1. Az uniós normák és a tagállami rendelkezések *a szabályozás alanyi hatályát tekintve a vezető tisztségviselőkre, valamint az átalakulási eljárásban*

---

⁶⁷⁰ czUmwG 197. §; Adam, J. – Pasková, M. i.m. 222. p.; Schindler, C.P. – Stingl, H. i.m. Czech Republic, 35. p.; Frotz, S. – Kaufmann, A. i.m. Länderberichte Tschechische Republik, Rn 34.

⁶⁷¹ 2011/35/EU irányelv 20-21. cikkek; 82/891/EGK irányelv 18. cikk; Habersack, M. i.m. 204. p.; Kohlegger, G. – Knoflach, H. i.m. 100. p.; Az SE-rendelet nem tartalmaz kapcsolódó előírásokat, hiszen az európai részvénytársaságok egyesüléssel történő alapításában csak tagállami részvénytársaságok vehetnek részt, amelyre vonatkozóan az egységesítő törekvések már a 2011/35/EU irányelv keretei között a tagállamokban is megjelentek. Az SE formaváltással történő keletkeztetése esetén nem indokolt a speciális helytállási kötelezettséget előíró normák beiktatása a szabályozásba arra tekintettel, hogy az alkalmazandó jogban, a kapcsolódó felelősségi rendelkezésekben nem következik be változás, sőt a folyamat az SE magas tőkekövetelménye miatt vagyonnövekedéssel is párosulhat. A 2005/56/EK irányelv sem rendelkezik a vezető tisztségviselők és a könyvvizsgálók, szakértők helytállási kötelezettségéről. Ennek indoka az lehet, hogy a tagállami implementálás során nem szabályozott kérdésekben a határokon belül zajló átalakulási folyamatok vonatkozásában a vezető tisztségviselők és a könyvvizsgálók, szakértők felelőssége már harmonizált szabályokon nyugszik. Különbség azonban ebben az esetben attól függően mutatkozhat a tagállamok gyakorlata között, hogy a jogharmonizációs rendelkezések beiktatása során az adott nemzeti jogalkotó csak a részvénytársaságok vonatkozásában vagy valamennyi társasági formára kiterjedően fogadta el a kapcsolódó előírásokat.

⁶⁷² Az egyes tagállamok gyakorlatának a részletes feltérképezése nélkül csak a felelősségi tényállás főbb jellemzőit kívánjuk általánosságban bemutatni.

*jelentést/nyilatkozatot készítő könyvvizsgálókra vagy független szakértőkre terjednek ki az alábbiak szerint:*⁶⁷³

a) A hazai terminológia a könyvvizsgáló mellett vagylagosan nevesíti ugyan a független szakértő jogosultságát a jelentés- és nyilatkozattételre, azonban a Gt. nem tartalmaz további iránymutatást arra vonatkozóan, hogy ki, milyen feltételekkel és milyen kizáró okok vagy összeférhetlenségi szabályok mellett töltheti be a tisztséget.⁶⁷⁴ A problémakör vizsgálatára az elemzett tagállamok közül az osztrák szabályozás tekintetében áll rendelkezésünkre kapcsolódó szakirodalom: bár az osztrák jogalkotó szintén a szakértő fogalmával operál (egyesülési szakértő, szétválási szakértő), azonban az *AktG 220b §-ában*, illetve a *SpaltG 5. § (1) bekezdésében* foglalt utalónorma révén az éves beszámoló értékelésére jogosult könyvvizsgálóra irányadó rendelkezések ebben az esetben is megfelelően alkalmazandóak. Ebből fakadóan az *UGB*⁶⁷⁵ 268. § (4) bekezdésében foglalt előírás következtében az egyesülés és a szétválás során is csak könyvvizsgáló vagy könyvvizsgálói cég láthatja el a szakértői feladatokat.⁶⁷⁶

b) Az irányelv által megkövetelt jogharmonizáció következtében a magyar szabályozás kivételével a nevezett alanyi körök vonatkozásában minden vizsgált tagállam megfelelően deklarálja a helytállási kötelezettségét megalapozó jogszabályi rendelkezéseket. Ezzel szemben a hazai jogalkotó csak a vezető tisztségviselők felelősségét rögzíti a részvénytársaságok egymás közötti egyesülése/szétválása esetén,⁶⁷⁷ azonban nem tartalmaz előírást az átalakulási eljárásban részt vevő könyvvizsgáló vagy független szakértő tagokkal szemben fennálló helytállási kötelezettségére vonatkozóan. A *Gt. 9. § (2) bekezdéséből* fakadóan és a könyvvizsgálói tevékenységről szóló *2007. évi LXXV. törvény 60. § (2) bekezdése* következtében a tag ebben az esetben a polgári jog szabályai szerint, a deliktuális felelősség talaján állva érvényesítheti kárigényét a könyvvizsgálóval szemben, míg a független szakértő vonatkozásában a kapcsolódó speciális rendelkezések hiányában szintén a polgári jog

---

⁶⁷³ *Kohlegger, G. – Knoflach, H.* i.m. 100. p.; *Kalss, S.* i.m. zu § 220b AktG, Rn 3.; *Jabornegg, P. – Strasser, R.* i.m. zu § 227 AktG, Rn 6.; A továbbiakban a magyar és az osztrák szabályozás megoldását vizsgáljuk, a többi tagállam vonatkozásában nem találtunk a vezető tisztségviselők és a szakértők helytállási kötelezettségére vonatkozó szakirodalmat, illetve adatot.

⁶⁷⁴ *Gál J. – Adorján Cs.* i.m. 176. p.

⁶⁷⁵ Bundesgesetz über besondere zivilrechtliche Vorschriften für Unternehmen (Unternehmensgesetzbuch - UGB) (StF: dRGBI. S 219/1897; zuletzt geändert: BGBl. I Nr. 111/2010.)

⁶⁷⁶ *Kalss, S.* i.m. zu § 220b AktG, Rn 3., 10.

⁶⁷⁷ Gt. 279. § (2) bek.

általános szabályainak a segítségül hívásával léphet fel.⁶⁷⁸ Ezen megoldással szemben az irányelv azonban a helytállási kötelezettséget megalapozó előírások kifejezett beépítését követeli meg a tagállamoktól, így nem mellőzhető az osztrák jogalkotó által választott megoldáshoz hasonlóan egy utaló norma beiktatása a hazai szabályozási rendszerbe.

2. A helytállási kötelezettség a vezető tisztségviselők vonatkozásában azokért a károkért áll fenn, amelyet *a vezető tisztségviselő az átalakulási eljárás előkészítése és lebonyolítása során kötelezettségeinek a megszegésével okozott*. A szabályozás indoka abban rejlik, hogy a vezető tisztségviselők meghatározó befolyást gyakorolnak a társaság életére, működésére, így szerepük nem elhanyagolható az átalakulási eljárásban az első ülés előkészítésében, az átalakulási dokumentáció kivitelezésében, illetve a többi gazdasági társasággal történő együttműködés keretében sem.⁶⁷⁹ Általánosan elvárható követelmény tehát, hogy a vezető tisztségviselők a tagok és a hitelezők érdekeinek a szem előtt tartásával csak olyan egyesülési folyamat lefolytatását támogassák, amely gazdasági szempontból nézve racionális és rentábilis az átalakulásban érintett szereplők számára. Ennek érdekében minden információt és felvilágosítást meg kell adnia a tagok részére, valamint jelzési kötelezettség terheli abban az esetben is, ha az átalakulási eljárás folyamata alatt észleli annak a tényét, hogy a fúzió jelentős hátránnyal járhat a tagok, illetve a hitelezők érdekeire vagy a társaság kötelezettségeinek a teljesítésére nézve.⁶⁸⁰ A jelentést készítő *könyvvizsgálókat, szakértőket* abban az esetben terheli felelősség, ha *az átalakulással összefüggő nyilatkozattételi és jelentéskészítési feladataik ellátása vagy a vagyoni eszközök értékélése, felmérése során követtek el felróható kötelezettségszegést*.⁶⁸¹

A felelősségi tényállás vonatkozásában a jogosulti kör hitelezők irányában történő kitágítása következtében annak a kérdése merülhet fel, hogy a hitelező vonatkozásában milyen kötelezettségszegés valósulhat meg vagy milyen károkozás következhet be az átalakulási eljárásban. *Közvetlenül* a hitelezőt abban az esetben érinti a jogszabálysértés, ha a vezető tisztségviselő *olyan kötelezettségét szegi meg, amelyet a törvény kifejezetten a hitelezők védelme érdekében nevesít*, például nem tesz eleget a

---

⁶⁷⁸ Nochtá T. i.m. 198. p.

⁶⁷⁹ Nochtá T. i.m. 14. p.

⁶⁸⁰ Fries, R. i.m. 92. p.

⁶⁸¹ Vö. 2011/35/EU irányelv 20-21. cikkek; 82/891/EGK irányelv 18. cikk; Habersack, M. i.m. 204. p.; Kohlegger, G. – Knoflach, H. i.m. 100. p.; Kalss, S. i.m. zu § 227 AktG, Rn 5. és zu § 3 SpaltG, Rn 54.; Jabornegg, P. – Strasser, R. i.m. zu § 227 AktG, Rn 10-11.; czUmwG 50. §; Bohata, P. i.m. 88. p.; rHGG 245. cikk; bHG 261v cikk; Daskalov, W. (Umgründungsrecht) i.m. 272. p.

hitelezőknek szóló felhívás megjelentetésének. Ezzel szemben *közvetett* károkozás valósul meg abban az esetben, ha a cserearányok megállapítása vagy a tagokkal történő elszámolás nem megfelelően történik meg, vagy a társaság az átalakulással összefüggésben fizetéseképtelenségi helyzetbe kerül, mert az így bekövetkező *vagyonsökkenés vagy fedezetelvonás* mindenképpen kihatással van a hitelezői igények megtérülésére is.⁶⁸² Ez utóbbi esetben azonban vizsgálendő a hitelezők irányában kiterjesztett szabályozás létjogosultsága, hiszen a tartozás nemteljesítése nem a vezető tisztségviselő, hanem a társaság részéről fog realizálódni, így a hitelező a követelés kiegyenlítése érdekében a fedezet vagy a vagyon csökkenése esetében *elsődlegesen a társasággal szemben* fogja igényét érvényesíteni. Emellett tekintettel arra, hogy a hitelező az átalakulási eljárás lefolytatásában nem vesz részt, *nem rendelkezik elegendő információkkal* a jogutódlás, a kötelezettségszegés, valamint a károkozás közötti okozati összefüggés *bizonyítására*.

3. Az irányelvek rendszerében – ahogy arra már a fentiekben utaltunk – a helytállási kötelezettség *a tagok irányában terheli* a vezető tisztségviselőket, valamint a jelentést elkészítő szakértőket (ennek megfelelően alakul a román és a bolgár szabályozás is).⁶⁸³ Ehhez képest több tagállam (Ausztria, Csehország) belső szabályozása *nem csupán a tagok, hanem a hitelezők részére is utat nyit* a kapcsolódó felelősségi előírások felhívására.⁶⁸⁴ Az osztrák szabályozás ennek keretében differenciált jogtechnikai megoldást követ, hiszen eltérő feltételeket állapít meg az átszervezési folyamatok egyes fajtáitól is függően a vezető tisztségviselők és a szakértők helytállási kötelezettségére vonatkozóan. A fúzióhoz kapcsolatosan a vezető tisztségviselő felelőssége a tagokkal, a társasággal, valamint a hitelezővel szemben is fennáll,⁶⁸⁵ míg a szétválás esetén a vonatkozó rendelkezések csak a tagok által hívhatóak fel.⁶⁸⁶ Nem találunk azonban ilyen különbségtételt az átalakulási eljárásban

---

⁶⁸² *Kalss, S.* i.m. zu § 220b AktG, Rn 5. és zu § 227 AktG, Rn 13.

⁶⁸³ *Schwarz, G. C.* i.m. 417. p.; *Habersack, M.* i.m. 204. p.; rHGG 245. cikk, a határon átnyúló egyesületek esetében: rHGG 251¹⁴ cikk; bHG 261v cikk; *Daskalov, W.* (Umgründungsrecht) i.m. 272. p.; A hitelezők irányában fennálló és a vezető tisztségviselőket terhelő helytállási kötelezettség Bulgáriában a vagyon elkülönített kezeléséhez kapcsolódik. Ezen a jogcímen történő igényérvényesítés azonban nem az átalakulási eljárás lefolytatása során elkövetett jogsértések, hanem az elkülönített vagyonkezelés megszegése esetén vehető igénybe (eltérő jogellenes magatartás alapozza tehát meg a helytállási kötelezettséget) [*Daskalov, W.* (Umgründungsrecht) i.m. 272. p.].

⁶⁸⁴ czUmwG 50. §

⁶⁸⁵ AktG 227. §; *Kalss, S.* i.m. zu § 227 AktG, Rn 4., 10., 12-13.; *Jabornegg, P. – Strasser, R.* i.m. zu § 227 AktG, Rn 2.; A kapcsolódó rendelkezések a GmbHG 96. §-ában foglalt utaló norma révén a korlátozott felelősségű társaságok esetében is érvényesülnek (*Duursma, D. – Duursma-Kepplinger, H. – Roth, M.* i.m. Rn 4360-63.).

⁶⁸⁶ SpaltG 3. § (5) bek.; *Kalss, S.* i.m. zu § 3 SpaltG, Rn 50.

közreműködő könyvvizsgáló vagy szakértő helytállási kötelezettsége tekintetében, hiszen az *AktG* 220b § (3) bekezdése és a *SpaltG* 5. § (3) bekezdése minden esetben csak a tagok részére biztosít igényérvényesítési lehetőséget.⁶⁸⁷

A jogosulti kör vonatkozásában sajátosan alakul a magyar szabályozás megoldása, hiszen a *Gt.* 279. § (2) bekezdése *nem rendelkezik arról*, hogy a vezető tisztségviselőt *kinek az irányában* terheli helytállási kötelezettség az átalakulási eljárás során elkövetett kötelezettségszegések vonatkozásában. A jogszabályhely szövegének hiányos volta következtében az idézett rendelkezésben utaló norma révén megjelenő előírásokat, azaz a *Gt.* 26. §-ában foglaltakat vehetjük figyelembe, amely szerint a vezető tisztségviselő helytállási kötelezettsége csak a társasággal szemben áll fenn. Ez az interpretáció azonban az átalakulásnál nevesített speciális tényállás tekintetében két aspektusból nem vezet helyes megoldásra: egyrészt a *Gt.* 26. §-a egy olyan különös felelősségi alakzatot nevesít, amely a vezető tisztségviselő adatszolgáltatási és bejelentési kötelezettségéhez kapcsolódik, így nem dönthető el megnyugtatóan, hogy a *Gt.* 279. § (2) bekezdésében foglalt utalás megszorítóan értelmezve csak a *Gt.* 26. §-ában előírt kötelezettségekre, mint speciális előírásokra terjed-e ki vagy sem. Mindemellett abban az esetben, ha a társaság irányában tekintjük fennállónak a vezető tisztségviselő felelősségét, akkor az egyesülés előkészítése és végrehajtása során elkövetett kötelezettségszegés beleillik a *Gt.* 30. §-ában foglalt, a vezető tisztségviselőt terhelő általános felelősségi alakzatba is. Ezzel a jogtechnikai megoldással és a jogszabályhely megfogalmazásával a magyar jogalkotó összességében véve egy olyan rendelkezést iktatott be a szabályozásba, amely *az implementálási kötelezettség megsértésével nem felel meg az irányelv által támasztott feltételeknek és a normavilágosság követelményének sem tesz eleget. A tag irányában fennálló helytállási kötelezettség a szabályozás kifejezett előírása ellenére csak az irányelv fényében történő értelmezés technikájával, illetve a fentiekből fakadóan az argumentum ad absurdum jogelv alkalmazásával vezethető le.*

4. Kimentési lehetőség a fentiekben elemzett helytállási kötelezettséget megalapozó tényállások esetében az átalakuláshoz kapcsolódó normaanyagban *külön nevesített rendelkezés* következtében (például a cseh jog által követett megoldás kapcsán) *vagy utaló norma révén* a vezető tisztségviselők, illetve a könyvvizsgálók

---

⁶⁸⁷ *Kalss*, S. i.m. zu § 220b AktG, Rn 33. és zu § 5 SpaltG, Rn 5.; *Jabornegg*, P. – *Strasser*, R. i.m. zu § 220b AktG, Rn 8.

vonatkozásában felhívható *általános felelősségi rendelkezésekhez* kapcsolt mentesülési lehetőségek alapján áll fenn (például az osztrák szabályozásban).⁶⁸⁸

V. Összegzés

Dolgozatunk vége felé közeledve szerettünk volna teljesebb képet festeni a hitelezők védelmében felhívható eszközök széles palettájáról, amellyel kapcsolatban az alábbi összefoglaló megállapítások emelhetők ki:

1. A hitelezők védelmét nem csupán a felelősségi rendelkezések, illetve a biztosíték-követelési jog garantálhatja, hanem ide sorolhatóak a tőkevédelmi előírások (az alapításhoz és speciálisan az átalakuláshoz kapcsoltan), a polgári jogi alapokra épülő vagy a joghatósági szabályokat magukban foglaló szerződéses klauzulák, illetve közvetetten a publicitási követelmények (bejelentési és közzétételi kötelezettség) és a vezető tisztségviselőt, könyvvizsgálót vagy a független szakértőt terhelő felelősségi szabályok.

2. Az alkalmazott feltételekhez kapcsolódóan a magyar jogban a független szakértő személyének a meghatározatlansága, valamint a vezető tisztségviselő helytállási kötelezettségét megállapító jogszabályi előírás pontatlan megfogalmazása nevesíthető a szabályozás gyenge pontjaként, rizikófaktoraként.

3. A vezető tisztségviselők és a könyvvizsgálók, független szakértők felelősségének a hitelezők irányában történő kiterjesztése közvetlen károkozás esetében csak szűk körben jelent hatékony eszközt a hitelezői érdekek védelmére, közvetett károkozás esetén pedig a vagyon csökkenése vagy a fedezet elvonása minden esetben a társaság és a hitelező, nem pedig a hitelező és a vezető tisztségviselő között realizálódik.

---

⁶⁸⁸ *Riesenhuber, K.* i.m. 21. p.; Gt. 26. § (2) bek.; AktG 41. §; czUmwG 50. §

DE LEGE FERENDA JAVASLATOK

Dolgozatunk lezárásaként az uniós rendelkezések által meghatározott követelmények figyelembe vételével, valamint a vizsgált tagállamok nemzeti szabályozásának az összehasonlító elemzésével egy olyan koherens, de a dolgozat tárgyára is tekintettel lévő szabályozási javaslat kidolgozására tennénk kísérletet, amely a dogmatikai alapvetésekben foglaltakkal, a felelősségi rendelkezésekkel, a hitelezők biztosíték-követelési jogával, valamint az egyéb hitelezővédelmi eszközökkel összefüggésben irányokat mutathat a hazai jogalkotás elkövetkezendő fázisaiban, valamint a Polgári Törvénykönyv és a módosításokkal érintett törvények kodifikációs munkáiban. A megoldási javaslatok kidolgozása során természetesen nem mellőzhető, sőt elsődlegesen kezelendő az európai törekvéseknek történő megfelelés, hiszen az egységes belső piac hatékonyabb működése, valamint a határokon átnyúló gazdasági tevékenység előtt álló akadályok felszámolása egyre nagyobb ösztönzést és kihívást jelent az átalakulás és a hitelezővédelem uniós, illetve tagállami rendszereinek a továbbfejlesztésére, aprólékosabb kidolgozására.⁶⁸⁹ Az európai rendelkezések analizálását követően egy esetlegesen kialakítandó jövőbeli szabályozásnál a jogalkotó munkáját a külföldön megvalósult és kialakult szabályozási modellek elemzése is segítheti. A külföldi jogok vizsgálatánál azonban figyelemmel kell lenni arra, hogy egy-egy jogszabályi rendelkezést ne kiragadva, önmagában, hanem annak természetes környezetében és kontextusában vizsgáljunk.

I. Dogmatikai alapvetések

Az új Polgári Törvénykönyv folyamatban lévő kodifikációjára tekintettel a dogmatikai alapvetések keretében nem mellőzhető *az átalakulás normanyagának jövőbeni szabályozási koncepciójának* az elemzése. Tekintettel arra, hogy a Ptk. magába olvasztva a társasági jogi előírásokat helyet ad a gazdasági társaságok általános, közös szabályainak, valamint különös rendelkezéseinek is, helytállóan tartjuk azt a megközelítést, amely az átalakulással összefüggésben *csak az alapvető fogalmak beépítésére törekszik,*⁶⁹⁰ hiszen az átalakulás a gazdasági társaságok dinamikus

---

⁶⁸⁹ Európai társasági jog i.m. 266. p.

⁶⁹⁰ De lege ferenda javaslataink során az átalakulás fogalmát a jelenleg hatályos rendszernek megfelelően gyűjtőfogalomként használjuk. Ezzel ellentétben az eddigiekben közzétett két szövegtervezetben az

működésének egy olyan speciális létszakaszát jeleníti meg, amely az anyagi jogi előírásokon kívül igen erőteljes eljárásjogi, számviteli, munkajogi és versenyjogi behatás alatt áll, kiegészítve ezt a szupranacionális társasági formákhoz kapcsolódó uniós előírásokkal és a tőkeegyesítő gazdasági társaságok határon átnyúló egyesülési folyamataival is. Az alapvető rendelkezések bemutatásán túlmenően az átalakulás normaanyagának összefoglalására további két lehetőség áll nyitva: vagy egy, a jelenleginél jóval erősebb Ctv. tartalmazhat előírásokat a gazdasági társaságok jogutódlási folyamataival összefüggésben, vagy pedig külön törvényre bízhatjuk az egyes részletszabályok kidolgozását. A leendő előírások kialakításánál mindenképpen orientáló pontnak tekintenénk – szemben az osztrák szabályozás szerteágazó jellegével – egy, az alapfogalmakon kívüli *egységes normaanyag megteremtését* az átalakulás részletesebb, a Ptk.-t nem terhelő anyagi jogi kérdéseire, a társaságon belüli, illetve a társaságon kívüli eljárási normákra és az átalakulás számviteli, versenyjogi aspektusaira nézve, *megszüntetve az uniós rendelkezésekhez kapcsolódóan megalkotott törvények önállóságát is*. Álláspontunk szerint ez a megközelítés mindenképpen meghaladná a Ctv. kereteit arra tekintettel, hogy nem csupán az átalakulás cégbírósági bejegyzésével kapcsolatos eljárási szabályokat tartalmazná, hanem komplex rendszerként térne ki az átalakulás valamennyi részterületére, teret engedve a különböző jogágak behatásának is. Ehhez kapcsolódóan nem szabad elfelejteni az új Ptk. koncepciójának azon megközelítését sem, amely nem csupán a gazdasági társaságokra redukáltan közelíti meg az átalakulás, az egyesülés és a szétválás jogintézményét, hanem általában, *valamennyi jogi személy típus részére elérhetővé teszi a szervezeti változások ezen formáinak a lebonyolítását*. A külön törvény megalkotását az uniós normák által megkövetelt feltételek koherens szabályozása is indokolná, hiszen ebben az esetben a gazdasági társaságokra modellezett előírások a jogalkotó döntésének a függvényében terjeszthetők ki más jogi személy típusokra is vagy korlátozhatóak csak és kizárólag a gazdasági társaságok világára.

A dogmatikai alapvetésekhez kapcsolódóan az átalakulási formációk vonatkozásában *az átvétel útján történő különválás bevezetését indítványozzuk az átalakulás normaanyagába*. Bár a szervezeti változások ezen típusát tekintve és a

---

átalakulás fogalma szűkített értelemben jelenik meg, és csak a formaváltás megvalósulási esetkörével azonosítható [Társasági Jogi Munkcsoport Javaslat 3:14. § (1) bek.; 3:67. § (1) bek.; Kodifikációs Főbizottság Javaslat 3:36. §; 3:118. §].

82/891/EGK irányelv szabályozási technikáját is figyelembe véve a hazai jogalkotót nem terheli implementációs kötelezettség a különválás ezen formájának a nemzeti jogban történő meghonosítására, azonban határon átnyúló relációban a környező országok gyakorlatát is szem előtt tartva a módosítás következtében *egy teljesebb és az uniós tendenciákra is reagáló, modernebb szabályozási rendszer kialakítása valósulhatna meg*. Ezt azért is tartjuk jelentősnek, mert a letelepedés szabadságának hatóköre a határon átnyúló szétválási folyamatok megengedhetőségét is átfogja abban az esetben, ha az érintett tagállam nemzeti joga az átalakulás adott formáját határokon belüli relációban elérhetővé teszi. Tekintettel arra, hogy az átvétel útján történő különválás jogintézményét a 82/891/EGK irányelv is ismeri, valamint a környező tagállamok joga sem gördít akadályt a szervezeti változások ezen típusa elé, az uniós fejlődési irányok szem előtt tartásával, valamint a vizsgált tagállamok gyakorlatával konvergáló szabályozás megteremtésével az átalakulási formációk egy olyan komplex rendszere alakítható ki, amely *rugalmasan illeszkedik a határon átnyúló átalakulási formációk lehetséges megvalósulási esetköreibe* is. Ennek az álláspontnak felel meg a Kodifikációs Főbizottság által előterjesztett szövegtervezet 3:42. § (2) bekezdésének b) pontjában nevesített beolvadásos különválás, melynek keretében a különválás akként is megvalósulhat, hogy a tagok nem egy új gazdasági társaságot hoznak létre a szétválás következtében, hanem egy már meglévő, működő társasághoz csatlakoznak.

A konzern keretei között megvalósuló egyesülésre a fentiekhez hasonló külön szabályok beiktatását nem tartjuk szükségesnek a határokon belül zajló átalakulási folyamatok vonatkozásában, hiszen a nemzeti jogalkotó döntésének a függvénye az, hogy mely szervezeti változásokkal járó folyamatokat tekinti olyan privilegizált eljárásoknak, ahol az egyszerűsített szabályok alkalmazását indokoltnak tartja. Határon átnyúló relációban a 2005/56/EK irányelv ezzel szemben már kötelező előírásokat tartalmaz a speciális rendelkezések beillesztésére a nemzeti szabályozásba, ezen kötelezettségnek azonban a magyar jogalkotó a 2007. évi CXL. törvény 9. §-ában megfelelően eleget tett.

A szétválás mellett *a határon átnyúló formaváltással járó székhelyáthelyezés dogmatikai besorolása sem mellőzhető* a hazai társasági jogi előírások és az uniós egységesítési törekvések elemzése során. Ennek keretében tisztázni szükséges a székhelyáthelyezés jogutódlással való kapcsolatát arra tekintettel, hogy a szervezeti

változások ezen formája minden esetben összefonódik a társasági forma megváltozásával is. Álláspontunk szerint a formaváltással fennálló kapcsolat ellenére a székhelyáthelyezés végső soron *egy olyan sui generis jogintézménynek tekinthető*, amely bár szükség szerint magában egyesíti a formaváltás legfőbb jellemzőit, de attól eltérő tulajdonságokat is megjelenítve a jogalanyiség töretlensége mellett és a vagyonban bekövetkező *jogutódlás nélkül teremt lehetőséget* a határon átnyúló struktúraváltásra. A jogutódlás problematikája azonban nem csupán a székhelyáthelyezéssel kapcsolatban jelenik meg a hazai szabályozásban, hanem az SE-rendelet közvetlenül hatályosuló és alkalmazandó előírásai következtében *az európai részvénytársaság formaváltással történő alapítása sem valósít meg vagyonátzállást*. Bár eljárásjogi értelemben ez a jelenség a technikai átalakulás keretein belül realizálódik, *anyagi jogi szempontból* az átalakulás rendszertani megközelítését tekintve *relativizálja azt a tételt, amely a gazdasági társaságok átalakulását a jogutódlással azonosítja*. Álláspontunk szerint erre az eltérésre az új Polgári Törvénykönyv kodifikációs folyamata során is érdemes lenne figyelmet szentelni arra tekintettel, hogy mind a Társasági Jogi Munkacsoport, mind pedig a Kodifikációs Főbizottság javaslata a jogi személyek általános részében nevesíti az általános jogutódlás talaján állva az átalakulás jogintézményét.

A határon átnyúló egyesüléssel összefüggésben a *2007. évi CXL. törvény személyi hatályának a kiegészítése a betéti részvénytársaságok vonatkozásában nem mellőzhető*, mert az uniós előírások a betéti részvénytársaságot is olyan tőkeegyesítő gazdasági társaságnak tekintik, amelyekre a *2005/56/EK irányelv* rendelkezései kiterjednek. A hazai jog bár nem ad lehetőséget a társasági jogban ismert formakényszer következtében a betéti részvénytársaság alapítására, azonban a kapcsolódó irányelvek rendelkezéseiből és a letelepedés szabadságából, valamint a kölcsönös elismerés elvéből fakadóan *jogelődként az ilyen társasági formában működő jogalanyok is részt vehetnek* azokban a fúziókban, ahol a jogutód gazdasági társaság a magyar jog fennhatósága alá kerül. Tekintettel arra, hogy az implementáló jogszabály hatálya nem csupán a hazánkból kifelé, hanem a *befelé irányuló átalakulási folyamatokra is kiterjed*, így a törvény *I. § (2) bekezdésének b) pontjában* foglalt felsorolás kiegészítése mindenképpen megkövetelendő az implementációs kötelezettségünk megfelelő teljesítéséhez.

II. Felelősségi rendelkezések

A felelősségi rendelkezésekkel összefüggésben a hazai szabályozás anomáliái a jogutódban kevesebb vagyoni hozzájárulással résztvevő tag helyállási kötelezettségét megalapozó normák hiányához, a megváló tagok felelőségének időbeli korlátaival, illetve ahhoz az esetkörhöz kapcsolódnak, amikor a tag helyállása az átalakulás következtében azáltal szigorodik, hogy a jogutód gazdasági társaság olyan társasági formát ölt magára, melynek tagjait korlátlan és mögöttes megtérítési kötelezettség terheli a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért. A felelősségi rendelkezésekkel kapcsolatos problémafelvetéseink során közös nevezőként azt az alkotmányos garanciát kell szem előtt tartanunk, amely a jogállamiság tételének az előtérbe helyezésével azt a feltételt támasztja, hogy a jogalkotó a felelősségi rendelkezéseket és a kapcsolódó hátrányos jogkövetkezményeket minden esetben köteles a normavilágosság elvének megfelelően pontosan körülhatárolni. *Jogszabályban rögzített felelősségi rendelkezés nélkül nem kerülhet sor a helyállási kötelezettség megállapítására, valamint a hátrányos jogkövetkezmény alkalmazására sem.*⁶⁹¹

Abban az esetben, ha a gazdasági társaság azon tagja, akit a jogelődben a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért nem terhelt helyállási kötelezettség, *a jogutódban csekélyebb vagyoni hozzájárulással vesz részt*, és felelőségében szigorodás nem következik be, indokoltnak tartjuk az ebből eredő és az átalakulási eljárás alatt jelentkező tőkekivonás kiegyenlítése érdekében *a felelősségi rendelkezések hatókörének a kifejezett kiterjesztését vagy utaló norma révén történő rendezését* azon szakirodalmi álláspontok fényében, amelyek a hitelezővédelem elsődleges garanciájának és védőbástyájának a felelősségi rendelkezéseket tekintik. Az utaló norma segítségül hívásával megvalósuló szabályozási koncepció során elképzelhetőnek tartjuk az átalakulás más felelősségi alakzataira, a jogutód nélküli megszűnés szabályainak az alkalmazására, valamint a külföldi jogokban megjelenő megoldási lehetőségek mintájára a tőkeleszállítás szabályainak az egyidejű figyelembe vételére vonatkozó jogalkotói utasítást. A kártérítés mértéke ebben az esetben korlátozott lenne, és megtérítési kötelezettség felső határa *pro viribus* felelőségként a megváló tag felelőségéhez vagy a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez hasonlóan a kiadott vagyoni hányad erejéig terjedne. A jogutódban csekélyebb vagyoni hozzájárulással

---

⁶⁹¹ Török T. i.m. 88-89. pp.

részt vevő tag felelősségére sem a Társasági Jogi Munkacsoport, sem pedig a Kodifikációs Főbizottság javaslata nem tartalmaz iránymutatásokat, hiszen mindkettőben csak a megváló tag helytállási kötelezettsége jelenik meg abban az esetben, ha az őt megillető vagyoni hányad kiadásra került.

A megváló tagok helytállási kötelezettségéhez kapcsolódóan *a határidő jogvesztő jellege és ennek kifejezett megjelenése a szabályozásban a felelősség kiegyenlítő funkciójára tekintettel nem hagyható figyelmen kívül* a kodifikációs munkálatok során sem, valamint arra figyelemmel, hogy a jogbiztonság követelményének csak a pontosan meghatározott felelősségi klauzula feleltethető meg. A kiegészítés a gazdasági társaság jogutóddal, illetve jogutód nélkül történő megszűnéséhez kapcsolódó felelősségi előírások összhangba hozatala és a diszkriminációmentes szabályozása érdekében is indokolt. Ennek a követelmények kifejezett előírásával tesz eleget a Társasági Jogi Munkacsoport Javaslatának 3:69. §-a és a Kodifikációs Főbizottság szövegtervezetének 3:120. §-ának rendelkezése is.

A bolgár szabályozás megoldásához kapcsolódóan *de lege ferenda* javaslatainkat ki kívánjuk terjeszteni arra az esetkőrré, ha az átalakulás folyamatában jogelődként olyan gazdasági társaság vesz részt, melynek tagjai nem tartoznak helytállási kötelezettséggel a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért, míg a jogutód gazdasági társaság korlátlan felelősségű társasági formában vesz részt az átalakulás folyamatában. Ebben az esetben *az átalakulás szabályainak elsőbbséget engedve* és azokat *lex specialis*nak tekintve a kiszámítható szabályozás követelményének megfelelően rendelkezni szükséges arról, hogy amennyiben a gazdasági társaság korábbiakban korlátozottan felelős tagjának a felelőssége az átalakulás következtében korlátlaná válik, akkor a tag *nem tehető felelőssé* a jogelőd gazdasági társaság tartozásaiért abban az esetben, ha azokat a jogutód vagy a többi helytállásra kötelezett vagyona nem fedezi.

III. A hitelezők biztosíték-követelési joga

Bár egyes szakirodalmi álláspontok szerint a felelősségi rendelkezések elegendő garanciát jelentenek a hitelezők védelmére a gazdasági társaságok átalakulásának a területén, a helytállási kötelezettségre alapított igényérvényesítés csak adott esetben jóval később, a követelés esedékessé válását követően nyílhat meg a hitelező részére.

Ebből fakadóan az átalakulási folyamat során jelentkező rizikófaktorok kiegyenlítése és az implementációs kötelezettségünk megfelelő teljesítése érdekében nem mellőzhető a biztosíték-követelési jog, mint anyagi jogi jogintézmény beillesztése a szabályozásba. Ennek keretében implementációs kényszer nem csupán a biztosíték-követelési jog előfeltételei vonatkozásában terheli a hazai jogalkotót, hanem a biztosítéknyújtás elmaradása esetén megfelelő védelmi mechanizmust kell beépítenie az eljárás menetébe. A biztosíték-követelési joghoz kapcsolódó *de lege ferenda* javaslataink a 2012. március 1-jét követően hatályba lépő változások következtében érintik a biztosíték-követelés anyagi jogi feltételeit, valamint a beillesztett jogvédelmi lehetőségeket is.⁶⁹²

2012. március 1-jét követően a biztosíték-követelési jog nem csupán azokat a hitelezőket illeti meg, akik le nem járt követeléssel rendelkeznek, hanem *azon hitelezők is élhetnek a társasági törvény által meghatározott ezen garanciális eszközzel*, akik már a tartozás *esedékessé válását követően* a teljesítés kikényszerítése érdekében bírósági úton vagy végrehajtás során is érvényt szerezhetnek igényeiknek (eltűnik ugyanis a módosítás következtében a normaszövegből a „le nem járt” kitétel). A törvény tehát a biztosíték követelésére vonatkozó jogosultságot a beálló változások következtében már *nem köti a követelés lejárt jellegéhez*, a követelés *esedékessé válását követően* azonban *indokolatlan a hitelezők védelme a biztosíték-követelési jog vonatkozásában*, hiszen ők már élhetnek az állami kikényszeríthetőség eszközével, követeléseiket akár végrehajtás útján, akár pedig a meglévő biztosítékokból történő kiegyenlítés következtében rendezhetik. Mindemelllett a biztosíték-követelés további feltételei is változnak abban a tekintetben, hogy a gazdasági társaság abban az esetben is kötelezhető a megfelelő garancia szolgáltatására, ha *a korlátozott tagi felelősségű jogelőd gazdasági társaság a saját tőke felénél magasabb összegű köztartozással rendelkezik, és halasztást vagy fizetési könnyítést nem kapott*. Álláspontunk szerint az állami pénzügyi érdekek társasági jogba történő behatolása nem szerencsés, valamint a saját tőke felénél magasabb összegű tartozás már a társaság teljes vagyonának a függvényében a korlátozott felelősségű társaság és a részvénytársaság esetében felveti a kötelező átalakuláson kívül a *Gt. 143. § (2) bekezdésének*, valamint a *245. § (1) bekezdésének* az alkalmazási lehetőségét is a minősített tőkevesztés esetleges bekövetkezésével együtt.

---

⁶⁹² Lásd a 2012. március 1-jét követően hatályba lépő rendelkezésekre vonatkozóan a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény, a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény, továbbá az ezekkel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCVII. törvény 84. §-át.

Az alkalmazási előfeltételek vonatkozásában mindenképpen ki kell térnünk a határon átnyúló egyesülési folyamatokra. Tekintettel arra, hogy a magyar jogalkotó a részvénytársaságok egyesülésére vonatkozó irányelv rendelkezéseit nem valamennyi társasági forma vonatkozásában implementálta a hazai szabályozásba, így *a határon átnyúló egyesülési folyamatok esetén a hitelezőket eltérő feltételekkel illeti meg a biztosíték-követelés joga* abban az esetben, ha a jogutódlás során csak részvénytársaságok jelennek meg a jogelőd, illetve a jogutód oldalán, vagy a szervezeti változásokban korlátolt felelősségű gazdasági társaságok is részt vesznek. Az eltérő szabályozás feloldása érdekében a biztosíték-követelési jog Gt. 76. §-ában és 280. § (4) bekezdésében foglalt előfeltételeinek a harmonizálását javasoljuk az irányelvben foglalt rendelkezéseknek megfelelően.

Szintén a március 1-jén hatályba lépő módosítások következtében változik a biztosítéknyújtás elmaradása esetén igénybe vehető jogvédelmi eszköz, hatékonyabb, ám még mindig nem teljes körű védelmet biztosítva a jogelőd társaság hitelezőinek. Az új szabályoknak megfelelően Gt. kifejezett rendelkezése a biztosítéknyújtás elmaradása esetén *speciális cégbírósi kontrollmechanizmus alkalmazását teszi lehetővé*. A kérelem elbírálásának első lépcsőjeként a társaság köteles az igénybejelentésre nyitva álló határidő lejártát követő nyolc napon belül a hitelezőnek biztosítékot nyújtani, vagy a kérelem elutasítását és annak indokát a hitelező tudomására hozni. Amennyiben a hitelező egyáltalán nem kap biztosítékot, vagy azt nem tartja megfelelőnek, akkor második lépcsőként a társaság által hozott döntés felülvizsgálatát kérheti a cégbíróságtól a kézhezvételtől számított nyolc napos jogvesztő határidőn belül. A cégbíróság az eljárás lefolytatását követően alaptalan kérelem esetén elutasítja a hitelező biztosítéknyújtásra irányuló igényét, vagy pedig megfelelő biztosíték szolgáltatására kötelezi a társaságot. A módosításokat értékelve mindenképpen abból kell kiindulnunk, hogy *üdvözlendő egy szankciós mechanizmus beiktatása* a szabályozásba, amely a biztosítéknyújtás elmaradása esetében is garanciát nyújthat a hitelezőnek, azonban a beiktatott jogvédelmi eszközt nem a cégbíróság hatáskörébe, hanem *a rendes bíróságok ügykörébe kellett volna telepíteni* az alábbiakra tekintettel:

1. Az alkalmazható *jogkövetkezményekre* és a meghozható határozat tartalmi elemeire vonatkozó *iránymutatásokat* az SE-törvény rendelkezéseivel hasonlóan továbbra *sem találunk* a kapcsolódó rendelkezésekben.

2. A hivatkozott törvényi előírás alkalmazása folytán kérdéses marad annak a problémának a megoldása, hogy a *cégbíróság miként és hogyan kötelezheti a társaságot biztosíték nyújtására*. Ez a hatáskör ütközik a törvényességi felügyeleti eljárás azon alapelveivel is, melynek értelmében a cégbíróság célszerűségi-gazdaságossági szempontokról nem dönthet, határozatot nem hozhat.

A módosítások változást hoznak abban a tekintetben is, hogy az így beiktatott cégbírósági kontrollmechanizmus folyamatban léte esetén az átalakulás mindaddig nem jegyezhető be a cégjegyzékbe, amíg a hitelező megfelelő garanciát nem kapott, azaz a biztosítéknyújtás elmaradása *akadályt gördít az átalakulás cégbírósági bejegyzése elé*. A Gt. tehát az átalakulás esetében is olyan, az eljárás menetébe illesztett tilalmat nevesít, amely megakadályozza az átalakulási folyamat befejezését abban az esetben, ha a hitelező az igénybejelentés ellenére nem részesült biztosítékban. Nem rendezi azonban a jogalkotó annak a kérdését, hogy *a cégbíróság miként szerez tudomást* arról, hogy a hitelező részére a biztosítéknyújtás megtörtént-e vagy sem. Az átalakulás bejegyzésére irányuló kérelemhez csatolandó kötelező mellékletek vonatkozásában nem került sor egyéb olyan okirat benyújtásának a megkövetelésére, amely adatot szolgáltatna a cégbíróság részére arra vonatkozóan, hogy a társaság irányába hitelezői követelés érkezett-e vagy sem, illetve amennyiben a hitelezők a biztosíték-követelésre irányuló igényeiket a törvényes határidőn belül megtették, akkor a biztosíték nyújtására ténylegesen sor került-e. A kötelezően csatolandó mellékletek módosításának a hiányában felmerül tehát annak a kérdése, hogy a *cégbíróság hivatalból köteles-e kutakodni* arra vonatkozóan, hogy voltak-e hitelezői igénybejelentések, valamint a hitelezők részesültek-e biztosítékban. A joghézag kitöltése érdekében a hitelezők részéről felmerülhet az a megoldás is, hogy a biztosíték-követelésre irányuló igényeket célszerű egyben a cégbíróság részére is megküldeni a társaság értesítése mellett.

A szabályozás módosításai az SE egyesüléssel történő alapítására is kihatnak abban az aspektusban, hogy az SE-törvényben szabályozott cégbírósági kontrollmechanizmus a Gt. mögöttes szabályként történő alkalmazása folytán szintén *akadályát fogja jelenteni* az átalakulás cégbírósági bejegyzésének. Ezt – kitöltve ezzel a korábbiakban fennálló joghézagot – a 2007. évi CXL. törvényben foglalt utaló norma következtében *irányadónak tartjuk a határon átnyúló egyesülések esetén is* a tanúsítvány kiadásának a vonatkozásában. A módosítások tehát két aspektusból

üdvözlendők: egyrészt az átalakulási eljárás folyamatába már beiktatásra kerül egy olyan védelmi rendszer, amely hatékony eszközként szoríthatja rá a gazdasági társaságot a biztosíték nyújtására azzal, hogy eljárási akadályt gördít az átalakulási cégbírói bejegyzése elé. A másik relációban a kialakított szabályozási koncepció az egységes rendezés irányába mutatva biztosítja a kapcsolódó előírások azonos értelmezését az SE egyesüléssel történő alapításával összefüggésben, valamint a határon belül zajló átalakulási folyamatok, illetve a több tagállam területét érintő fúzió vonatkozásában. Hiánya azonban a szabályozásnak, hogy a cégbírói nem rendelkezik olyan hatáskörrel a törvényességi felügyeleti eljárás keretében, amely hatékonyan tudná rászorítani a gazdasági társaságot a biztosíték nyújtására.

De lege ferenda javaslatunkban a cégbírói kontrollmechanizmussal szemben a többi tagállam mintájára és a hatásköri szabályokra is tekintettel *a peres eljárás lehetőségét tartjuk hatékony eszköznek* a hitelezők védelmére. Ebbe az irányba hat a Társasági Jogi Munkacsoport által közzétett tervezet 3:70. §-a, azonban a szabályozási koncepció nem tekinti átalakulási akadállyá a peres eljárás folyamatban létét. Álláspontunk szerint a peres út lehetősége *mindenképpen együtt kell, hogy járjon* azzal a jogkövetkezéssel is, hogy az *átalakulási eljárásnak akadályát képezi az*, ha a felek között a biztosíték tárgyában jogvita van folyamatban, természetesen a polgári per idődimenzióinak a figyelembe vételével akként, hogy a bíróság *oron kívül köteles eljárni*. Ennek hiányában kérdéses marad az, hogy a jogelőd ezen kötelezettségéért a jogutód felelőssé tehető-e vagy sem, perbeli jogutódlás a folyamatban lévő eljárásban bekövetkezik-e vagy sem.

IV. Egyéb hitelezővédelmi eszközök

Ahogy azt a dolgozatban bemutatott jogvédelmi eszközök széles spektruma is érzékeltetni tudja, a hitelezővédelmet nem szabad önmagában és elszigetelten vizsgálni, valamint nem lehet kizárólag a hitelezők igényeivel mérni. A tőkevédelem előírásai hazánkban nem jelenthetnek komolyabb garanciát a hitelezői igények oltalmára, hiszen ezek a rendelkezések csak azokban az államokban tudnak megfelelő védelmi funkciót betölteni, amelyek a korlátolt felelősségű társaságokra vagy a részvénytársaságokra nézve lényegesen magasabb szinten határozzák meg a társasági jog eszközeivel védett tőkekövetelményt, illetve az adott gazdasági társasági formára irányadó jegyzett tőke

minimumot (például Ausztria esetében a GmbH törzstőkeminimuma 35 000 €, a részvénytársaság alaptőkéje pedig el kell, hogy érje a 70 000 €-t).

Hazánkban az átalakuláshoz kapcsolódó uniós jogforrásokban megkövetelt és a vezető tisztségviselőket, valamint a könyvvizsgálókat, független szakértőket terhelő felelősségi alakzatok implementálása okozott problémát. A *független szakértő* kilétére vonatkozóan mindenképpen szükségesnek tartjuk azon szempontok és legfőbb jellemzők lefektetését a szabályozásba, amelyek egyértelműen meghatározzák azt, hogy *ki és milyen feltételekkel töltheti be a tisztséget*. Lehetséges megoldásként a *könyvvizsgálóra irányadó szabályok megfelelő alkalmazása és a megkövetelt képzettségi előfeltételek meghatározása* is számításba jöhet olyan megoldási koncepcióként, amely már eleget tenne az irányelvek kapcsolódó rendelkezéseiben kirajzolódó harmonizációs előírásoknak. A vezető tisztségviselők helytállási kötelezettsége vonatkozásában a szabályozás hatálya a jogalkotó döntésétől függően kiterjeszhető a hitelezők irányában is, azonban *ez nem jelent hatékony védelmet* a hitelezők részére a közvetlen károkozás megvalósulásának szűk eseteikre, valamint a közvetett károkozáshoz kapcsolódó bizonyítási kötelezettségre nézve. A vezető tisztségviselőt, illetve a könyvvizsgálót, független szakértőt terhelő felelősségi alakzat *beiktatása a szabályozásba legalább a vezető tisztségviselőt és a könyvvizsgálót terhelő általános felelősségi alakzatra történő utalás révén megkövetelendő*, hiszen az irányelv kötelező előírása révén ezen felelősségi alakzatok a tagállamok beiktatására minden esetben kötelesek.

V. Összegzés

Ha az alkalmazott hitelezővédelmi eszközök komplex rendszerét vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy két fő jogvédelmi lehetőségként funkcionálva a felelősségi rendelkezések és a biztosíték-követelési jog *inkább kiegészítik, mintsem kizárják egymást*. A két védelmi eszköz egymás mellett élése egyrészt eltérő feltételekkel biztosított, erre tekintettel *egyik oltalmi forma prioritása, elsődlegessége sem állapítható meg a másikkal szemben*. Ezt bizonyítja azon tagállamok megoldása is, amelyek összekapcsoltan és egymás mellett szabályozzák ezeket a jogvédelmi lehetőségeket. Az uniós rendelkezéseket és a tagállami előírásokat összehasonlító aspektusban szemlélve mindemellett megállapítható, hogy a hitelezővédelem az európai jogalkotó által lefektetett minimumelvárások ellenére is egyenlőtlen színvonalon

valósul meg a különböző tagállamokban, hiszen lényeges eltérések mutatkoznak az egyes nemzeti rendelkezések között. Az európai társasági jog további legfőbb hiánya, hogy a hitelezői igények és jogok érvényesítéséhez nem nyújt megfelelő segítséget, hiszen az uniós szabályozás nem teremti meg a hitelezők közvetlen igényérvényesítési és fellépési lehetőségét abban a tekintetben, hogy az eljárási kérdések szabályozása eddig még nem került az uniós jogegységesítés fókuszába.⁶⁹³

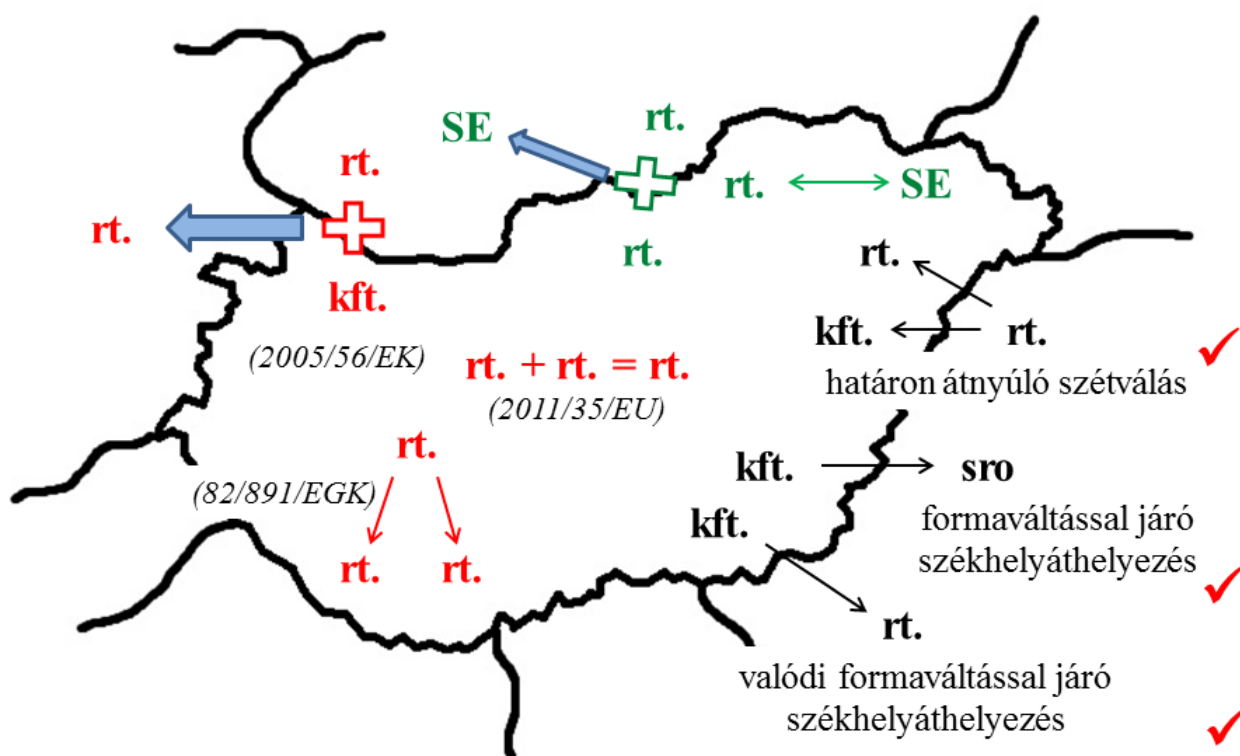
Az átalakuláshoz kapcsolódó uniós normaanyag parciális jellege, a tagállami rendelkezések különbözősége, a letelepedés szabadsága által támasztott követelményeknek való megfelelés újra és újra kihívások elé állítja a tagállamokat. Az uniós jog fejlődési tendenciái hosszú éveket követően eredményeznek előrelépést vagy a tagállamokra kötelező erővel bíró normatív előírást. Mindaddig azonban, amíg a kapcsolódó előírások az uniós szintéren meg nem születnek, a vonatkozó jogharmonizációs rendelkezések hiányában a tagállamokra hárul a gyakorlati életben megjelenő esetkörök feloldása, valamint az Európai Bíróság jogfejlesztő szerepe is serkentő hatással bír mind az uniós jogalkotóra, mint pedig a tagállamok jogalkalmazó szerveire nézve.

---

⁶⁹³ Európai társasági jog i.m. 299. p.

MELLÉKLETEK

1. sz. ábra: Átalakulási formációk az Európai Unióban
(saját forrás)

Jelmagyarázat:

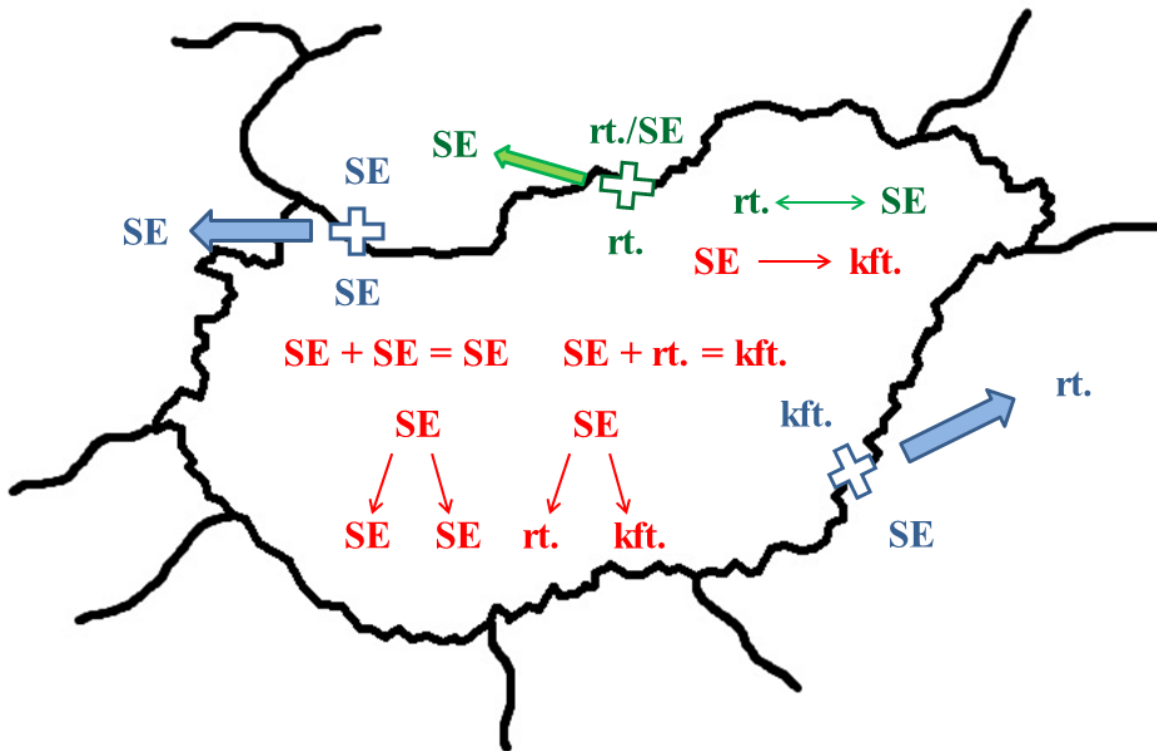
- : irányelvi szintű szabályozás
- : rendeleti szintű szabályozás
- : eddig még nem harmonizált átalakulási formációk

Eddig harmonizált területek:

Jogforrás	Társasági forma	Az átalakulás formája	Van-e határon átnyúló jelleg?
2011/35/EU irányelv	részvénytársaság	egyesülés	×
82/891/EGK irányelv	részvénytársaság	szétválás	×
2005/56/EK irányelv	tőkeegyesítő társaság	egyesülés	✓
2157/2001/EK rendelet	részvénytársaság	egyesülés	✓
	részvénytársaság	formaváltás	×

2. sz. ábra: Az SE részvétele az átalakulási folyamatokban
(saját forrás)

Jelmagyarázat:

■ : SE-rendelet alapján

■ : 2005/56/EK irányelv alapján

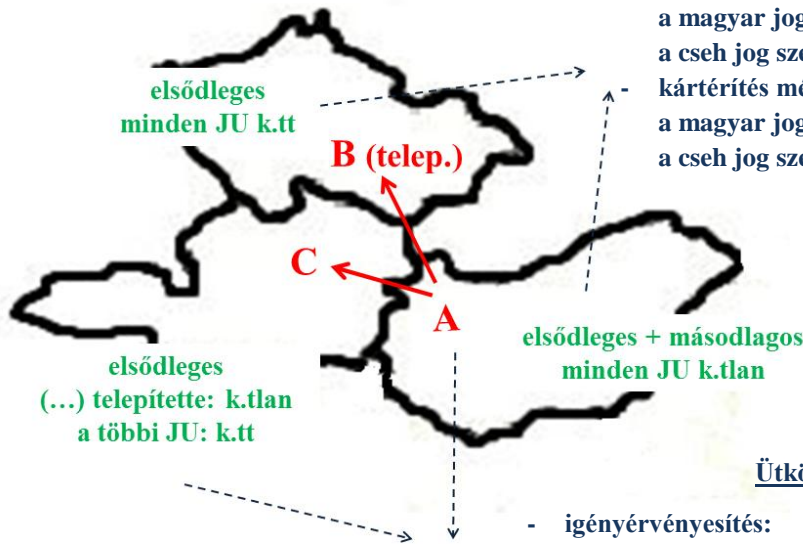
■ : tagállami részvénytársaságokra vonatkozó rendelkezések alapján

Az átalakulás formája	Az SE pozíciója	Jogalap
határon átnyúló egyesülés	JE lehet SE/ JU mindig SE	SE-rendelet
határokon belüli formaváltás	SE ↔ rt.	SE-rendelet
határon átnyúló egyesülés	minden társaság SE	2005/56/EK irányelv / SE rendelet
	JE SE + JU más társasági forma	2005/56/EK irányelv
határokon belüli egyesülés	minden társaság SE	részvénytársaságokra irányadó tagállami rendelkezések
	JE SE + JU más társasági forma	
határokon belüli szétválás	minden társaság SE	
	JE SE + JU más társasági forma	
határokon belüli formaváltás	JE SE → JU más társasági forma	

3. sz. ábra: Anomáliák a szétváláshoz kapcsolt felelősségi rendelkezésekkel kapcsolatban az egyes tagállamok között (saját forrás)

1. ESET:

Ütközési pontok:

- igényérvényesítés:
a magyar jog szerint: előbb B, aztán külön C
a cseh jog szerint: B+C együtt
- kártérítés mértéke az a JU (telep.) - B:
a magyar jog szerint: korlátlanul
a cseh jog szerint: korlátozottan

Ütközési pontok:

- igényérvényesítés:
a magyar jog szerint: előbb B, aztán külön C
a cseh jog szerint: B+C együtt
- kártérítés mértéke:
a magyar jog szerint: B és C is korlátlanul
az osztrák jog szerint: C korlátozottan

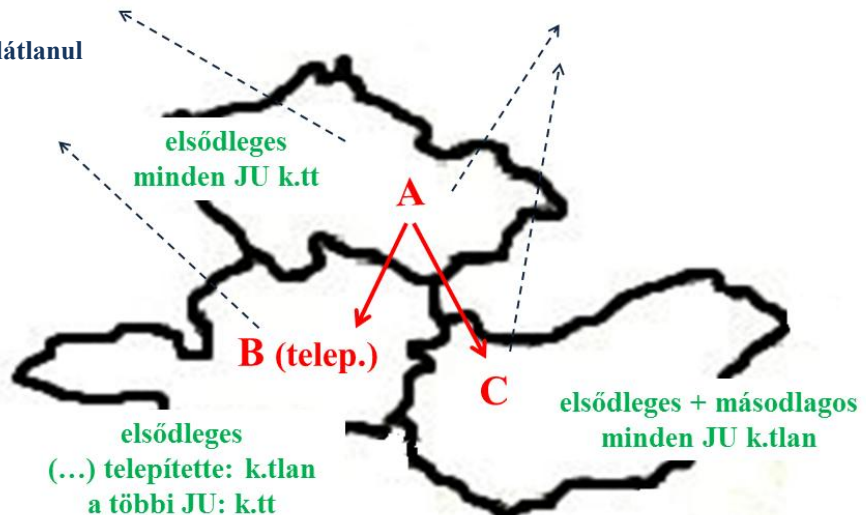
2. ESET

Ütközési pontok:

Ütközési pontok:

- a kártérítés mértéke:
- a cseh jog szerint: B és C is korlátozottan
- az osztrák jog szerint: B korlátlanul

- igényérvényesítés:
a cseh jog szerint: B+C együtt
a magyar jog szerint: előbb B, aztán külön C
- kártérítés mértéke:
a cseh jog szerint: B és C is korlátozottan
a magyar jog szerint: B és C is korlátlanul

4. sz. ábra: A hitelezők biztosíték-követelési jogának problémái a határon átnyúló egyesületek esetén (saját forrás)

	Magyarország	Ausztria	Csehország	Románia	Bulgária
<i>eltérés</i>	x	✓ (2 rezsim)	x	x	x
<i>feltételek</i>	rt. + rt.: megelőzően keletkezett, le nem járt és veszélyeztetés rt. + kft. ill. kft. + kft.: saját tőke csökken	megelőzően keletkezett (a bejelentésre nyitva álló határidő vége előtt), le nem járt és veszélyeztetés	megelőzően keletkezett, le nem járt és veszélyeztetés	megelőzően keletkezett, nem vált esedékessé	megelőzően keletkezett, le nem járt és nem rendelkezik biztosítékkal
<i>határidő</i>	a második közzétételtől számított 30 nap	2 hónap/6 hónap	max. a végzés közzétételétől számított 6 hónap	az egy. terv közzétételétől számított 30 nap	az egyesülés bejegyzésétől számított 6 hónap
<i>jellege</i>	ex ante	ex ante/ex post	ex ante/ex post	ex ante	ex post
<i>eljárás</i>	peres eljárás	peres eljárás	peres eljárás	peres eljárás	-
<i>akadály-e?</i>	x	✓	✓	✓	-

1. sz. táblázat: Megfelelési táblázat az egyesülés formáira vonatkozóan az uniós rendelkezések és a vizsgált tagállamok tekintetében (saját forrás)

	<i>2011/35/EU irányelv</i>	<i>SE-rendelet</i>	<i>200/56/EK irányelv</i>	<i>Magyarország</i>	<i>Ausztria</i>	<i>Csehország</i>	<i>Románia</i>	<i>Bulgária</i>
<i>társasági forma</i>	részvénytársaság	részvénytársaság	tőkeegyesítő társaságok	minden társasági forma	részvénytársaság, korlátolt felelősségű társaság	minden társasági forma ¹	minden társasági forma	minden társasági forma
<i>beolvadás</i>	3. cikk	17. cikk <i>lásd:</i> 2011/35/EU <i>irányelv</i>	2. cikk <i>lásd:</i> 2011/35/EU <i>irányelv</i>	Gt. 81. § (1) bek.	AktG 219. § (1) bek.	czUmwG 61. §	rHGG 238. cikk (1) bek. a) pont	bHG 262. cikk
<i>összeolvadás</i>	4. cikk			Gt. 80. § (1) bek.	AktG 219. § (2) bek.	czUmwG 62. §	rHGG 238. cikk (1) bek. b) pont	bHG 262a cikk
<i>konzern keretei között megvalósuló egyesülés</i>	27. cikk			x	AktG 231. §	x	rHGG 249 ¹ cikk	bHG 263s cikk (2) bek.
<i>határokon átnyúló elem</i>	x	✓	✓	2007. évi CXL. törvény	EU-VerschG	✓	✓	✓
<i>határon átnyúló egyesülések egyéb jellemzői</i>				- tőkeegyesítő társaságokra - konzern keretei között megvalósuló egyesülés		+ konzern keretei között megvalósuló egyesülés	tőkeegyesítő társaságokra	tőkeegyesítő társaságokra

¹ Vagy csak személyegyesítő társaságok, vagy csak tőkeegyesítő társaságok között.

2. sz. táblázat: Megfelelési táblázat a szétválás formáira vonatkozóan az uniós rendelkezések és a vizsgált tagállamok tekintetében (saját forrás)

	<i>82/81/EGK irányelv</i>	<i>Magyarország</i>	<i>Ausztria</i>	<i>Csehország</i>	<i>Románia</i>	<i>Bulgária</i>
<i>társasági formák</i>	részvénytársaság	minden társasági forma	részvénytársaság, korlátolt felelősségű társaság	minden társasági forma ¹	minden társasági forma	minden társasági forma
<i>különválás új gazdasági társaság alapításával</i>	21. cikk	Gt. 86. § (3) bek.	SpaltG 1. § (2) bek. 1. pont	czUmwG 243. § a) pont	rHGG 238. cikk (2) bek. a) és b) pont	bHG 262b §
<i>különválás átvétel útján</i>	2. cikk	x	SpaltG 1. § (2) bek. 1. pont	czUmwG 244. § (1) bek.		bHG 262b § (2) bek.
<i>kiválás új gazdasági társaság alapításával</i>	25. cikk	Gt. 86. § (1) bek.	SpaltG 1. § (2) bek. 2. pont	czUmwG 244. § (2) bek.	rHGG 250 ¹ cikk	bHG 262c § (2) bek.
<i>kiválás átvétel útján</i>	25. cikk	Gt. 86. § (2) bek.	SpaltG 1. § (2) bek. 2. pont			bHG 262c §
<i>határon átnyúló feltételek</i>	x	x	x	x	x	x

¹ Vagy csak személyegyesítő társaságok, vagy csak tőkeegyesítő társaságok között.

3. sz. táblázat: Formaváltás – Technikai átalakulás – Nem valódi értelemben vett átalakulás. Viszonyítási aspektusok. (saját forrás)

	Átalakulás	Technikai átalakulás		Nem valódi értelemben vett átalakulás
<i>esetkörei</i>	formaváltás egyesülés szétválás	formaváltás: kkt ↔ bt.	formaváltás: rt. ↔ SE	- profitorientált → nonprofit - nyrt. ↔ zrt. - egyszemélyes ↔ több személyes társaság
<i>jogutódlás-e?</i>	✓	✓	x	x
<i>döntéshozatali mechanizmus a társaságon belül</i>	átalakulási eljárás	létesítő okirat módosítása	létesítő okirat módosítása + két ülés + számviteli dokumentu- mok	létesítő okirat módosítása
<i>céggogi leképeződés</i>	átalakulás bejegyzésére irányuló eljárás	változásbejegyzési eljárás + JE törlése, JU bejegyzése ↓ céggogilag meghaladja a módosítás kereteit: új cégjegyzékszám		változásbejegyzési eljárás

Jelmagyarázat:

■ : a technikai átalakulás átalakuláshoz közelítő jellemzői

■ : a technikai átalakulás nem valódi értelemben vett átalakuláshoz közelítő jellemzői

4. sz. táblázat: A részvénytársaságok szétválásához kapcsolt felelősségi rendelkezések összehasonlító elemzése (saját forrás)

	<i>82/891/EGK irányelv</i>		<i>Magyarország</i>	<i>Ausztria</i>	<i>Csehország</i>	<i>Románia</i>	<i>Bulgária</i>
	1. variáns	2. variáns	1/a variáns	2/a+b variáns	2/b variáns	1/b variáns	2/a+b variáns
<i>kapcsolódó jogszabály-hely</i>	82/891/EGK irányelv 12. cikk (3)-(6) bek.		Gt. 85. §	SpaltG 15. §	czUmwG 257. § (1)-(2) bek.	rHGG 243. cikk (3) bek.	bHG 263k cikk
<i>a JU felelőssége</i>	<i>elsődleges:</i> (...) telepítette <i>másodlagos:</i> többi JU	minden JU elsődleges	<i>elsődleges:</i> (...) telepítette <i>másodlagos:</i> többi JU	minden JU elsődleges	minden JU elsődleges	<i>elsődleges:</i> (...) telepítette <i>másodlagos:</i> többi JU	minden JU elsődleges
<i>egyetemlegesség</i>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
<i>a kártérítés mértékének a limitálása</i>	<i>elsődleges:</i> mindig k.tlan <i>másodlagos:</i> k.tlan/k.tt (a)/(b)	bármely JU esetén: k.tlan/k.tt (a)/(b)	minden JU k.tlan	<i>(...) telepítette:</i> k.tlan <i>többi JU:</i> k.tt	minden JU k.tt	<i>(...) telepítette:</i> k.tlan <i>többi JU:</i> k.tt	<i>(...) telepítette:</i> k.tlan <i>többi JU:</i> k.tt
<i>a megváló tagok felelőssége</i>	nincs előírás	nincs előírás	átalakulás általános szabályai	tagsági jogviszony megszűnésének szabályai	?	a gazdasági társasági formákra irányadó általános szabályok	?

5. sz. táblázat: A betéti részvénytársaságok részvétele és a tagok felelőssége a határon átnyúló egyesülési folyamatokban (saját forrás)

	<i>Magyarország</i>	<i>Ausztria</i>	<i>Csehország</i>	<i>Románia</i>		<i>Bulgária</i>	
<i>a betéti rt. milyen pozícióban áll?</i> ¹	csak külföldi JE	csak külföldi JE	csak külföldi JE	JE és JU is		JE és JU is	
<i>a JU formája</i> ²	kft./rt.	kft./rt.	kft./rt.	kft./rt./betéti rt.		kft./rt./betéti rt.	
<i>a felelősségi rendelkezések változása</i>	felelősség-mérséklődés	felelősség-mérséklődés	felelősség-mérséklődés	felelősség-mérséklődés	felelősség-szigorodás	felelősség-mérséklődés	felelősség-szigorodás
<i>a JU államának vonatkozó szabályai</i> ³	az átalakulás szabályanyaga: Gt. 70. § (4) bek.	nincs ennek megfelelő esetkör a belső jogban	a betéti társaságok átalakulása: czUmwG 85. §	társasági formára és a megszűnésre irányadó rendelkezések: rHGG 3. cikk (2) bek. és 237 ¹ cikk (1) bek.	nincs rá kifejezett rendelkezés	átalakulás normaanyaga: bHG 2631 cikk (1) bek.	átalakulás normaanyaga: bHG 2631 (2) bek.
<i>a tag k.tlan felelőssége</i>	fennmarad	-	fennmarad	fennmarad	-	fennmarad	nem felel

¹ Viszonyítási aspektusaink közös nevezője: az adott tagállam területére irányuló egyesülés.

² Nem említjük külön az SE-t, mint szupranacionális társasági formát, hiszen az európai részvénytársaság egyesüléssel történő alapítása (ha az SE jogutódi oldalon vesz részt) az SE-rendelet hatálya alá tartozik, és csak tagállami részvénytársaságok számára áll nyitva (lásd ehhez: az előző lábjegyzetben foglalt közös nevezőt).

A táblázatban csak a tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesüléséről szóló irányelv hatálya alá tartozó társasági formák kerültek besorolásra; nem érintve más, nem harmonizált gazdasági társasági formák részvételét a határon átnyúló egyesülési folyamatban, például a személyegyesítő társaságok vonatkozásában.

³ Románia és Bulgária esetében, ahol hazai jogelődként is megjelenhet a betéti részvénytársaság, ez megegyezik a jogelőd államának az előírásaival is.

6. sz. táblázat: Megfeleléségi táblázat a hitelezők biztosíték-követelési jogát megalapozó tagállami rendelkezésekre vonatkozóan (saját forrás)

	<i>Magyarország</i>	<i>Ausztria</i>	<i>Csehország</i>	<i>Románia</i>	<i>Bulgária</i>
<i>részvénytársaságok egyesülése</i>	Gt. 280. § (4) bek. → Gt. 76. §	AktG 226. §	czUmwG 35. §	rHGG 243. cikk (1) bek. → rHGG 62. cikk (1) bek.	bHG 263k cikk
<i>részvénytársaságok szétválása</i>	Gt. 281. § (3) bek. → Gt. 280. § (4) bek. → Gt. 76. §	SpaltG 15. § + átvétel útján: AktG 226. §	czUmwG 259. § (felelősséghez)		bHG 263l cikk (3)-(4) bek. (felelősséghez)
<i>SE alapítása egyesüléssel</i>	SE-törvény 6. §	SEG 23. § (SEG 14. §) + AktG 226. §	czSEG 17. § → czSEG 13. §	rHGG 270 ^{1 a)} cikk → rHGG 243. cikk (1) bek. → rHGG 62. cikk (1) bek.	bHG 264i cikk (3) bek. → bHG 263k cikk
<i>tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesülései</i>	2007. évi CXL. törvény 2. § (1) bek.: <i>csak rt.:</i> → Gt. 280. § (4) bek. → Gt. 76. § <i>kft. is:</i> → Gt. 76. §	EU-VerschG 13. § + AktG 226. §	czUmwG 180. § → czUmwG 35. §	rHGG 251 ⁹ cikk → rHGG 243. cikk (1) bek. → rHGG 62. cikk (1) bek.	bHG 265d (1) bek. → bHG 263k cikk

6/a. sz. táblázat: A hitelezők biztosíték-követelési jogának összehasonlító elemzése I. (saját forrás)

	<i>Magyarország</i>				<i>Ausztria</i>			
	<i>egyesülés</i>	<i>szétválás</i>	<i>SE egyesüléssel történő alapítása</i>	<i>határon átnyúló egyesülés</i>	<i>egyesülés</i>	<i>szétválás</i>	<i>SE egyesüléssel történő alapítása</i>	<i>határon átnyúló egyesülés</i>
társasági forma	részvénytársaságok		részvénytársaság	tőkeegyesítő társaságok	részvénytársaság, korlátolt felelősségű társaság		részvénytársaság	tőkeegyesítő társaságok
feltételek	<ul style="list-style-type: none"> - az egyesülési szerződésről szóló közlemény közzétételét követő 30 napon belül - e közzététel előtt keletkezett - le nem járt követelés - veszélyeztetés - nem rendelkezik megfelelő biztosítékkal 	<ul style="list-style-type: none"> - az egyesülési szerződésről szóló közlemény közzétételét követő 30 napon belül - e közzététel előtt keletkezett - le nem járt követelés - pénzügyi helyzetre tekintettel indokolatlan - nem rendelkezik megfelelő biztosítékkal 	<p>csak rt.: ugyanaz, mint a nemzeti keretek között</p> <p>kft is: saját tőke változása (nem kell veszélyeztetés)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - az egyesülés bejegyzését követő 6 hónapon belül - a bejegyzés előtt keletkezett - nem járt le - veszélyeztetés 	<p>egyesülés esetén alkalmazható anyagi jogi feltételek + 6 hónapon belül kell nyújtani</p> <p><i>átvétel útján:</i> + egyesülés esetén alkalmazható biztosíték-követelés is</p>	<ul style="list-style-type: none"> - az egyesülési terv közzétételét követő 1 hónapon belül - e közzététel megelőzően keletkezett - nem vált esedékessé - veszélyeztetés + a nemzeti keretek között érvényesülő rendelkezések 	<ul style="list-style-type: none"> - az egyesülési terv közzétételét követő 2 hónapon belül - megelőzően keletkezett - nem vált esedékessé - veszélyeztetés, kivéve tőkekivonás + a nemzeti keretek között érvényesülő rendelkezések 	
jelleg	ex ante				ex post		ex ante és ex post	ex ante és ex post
beiktatott eljárás	bírósági eljárás	törvényességi felügyeleti eljárás (cégbíróság)	bírósági eljárás	bírósági eljárás	bírósági eljárás + átmenetileg a felelősségi rendelkezések szigorodása	bírósági eljárás	bírósági eljárás	
akadály-e?	✘	?	?	-		✓	✓	

6/b. sz. táblázat: A hitelezők biztosíték-követelési jogának összehasonlító elemzése II. (saját forrás)

	Csehország				Románia			
	<i>egyesülés</i>	<i>szétválás</i>	<i>SE egyesüléssel történő alapítása</i>	<i>határon átnyúló egyesülés</i>	<i>egyesülés</i>	<i>szétválás</i>	<i>SE egyesüléssel történő alapítása</i>	<i>határon átnyúló egyesülés</i>
társasági forma	minden társasági forma		részvénytársaság	minden társasági forma	minden társasági forma	részvénytársaság	tőkeegyesítő társaságok	
feltételek	<ul style="list-style-type: none"> - egyesülésről szóló közlemény közzétételét követő 6 hónapon belül - ezen időtartamon belül nem vált esedékessé - az egyesülés bejegyzéséig keletkezett - veszélyeztetés 	egyesülésnél bemutatott feltételek + nem rendelkezik megfelelő biztosítékkal: 9 hónapon belül kell számára nyújtani	<ul style="list-style-type: none"> - jogelőd cseh társasággal szemben - az egyesülési tervről szóló közl. közzétét. követő 3 hónapon belül - nem vált esedékessé - veszélyeztetett 	ugyanaz, mint a nemzeti keretek között	<ul style="list-style-type: none"> - az egyesülési tervről szóló közlemény közzétételét követő 30 napon belül - a közzététel előtt keletkezett - a közzétételig nem vált esedékessé - <i>átvétel útján történő egyesülés</i>: veszélyeztetés 			
jelleg	ex ante és ex post egyben		ex ante	ex ante és ex post egyben	ex ante			
beiktatott eljárás	ex ante: bírósági eljárás	felelősségi rendelkezések szigorodása	bírósági eljárás	ex ante: bírósági eljárás	bírósági eljárás			
akadály-e?	✓	-	✓	✓	✓			

6/c. sz. táblázat: A hitelezők biztosíték-követelési jogának összehasonlító elemzése III. (saját forrás)

	<i>Bulgária</i>			
	<i>egyesülés</i>	<i>szétválás</i>	<i>SE egyesüléssel történő alapítása</i>	<i>határon átnyúló egyesülés</i>
<i>társasági forma</i>	minden társasági forma		részvénytársaság	tőkeegyesítő társaságok
<i>feltételek</i>	<ul style="list-style-type: none"> - az egyesülés bejegyzésétől számított 6 hónapon belül elkülönítetten kell kezelni - megelőzően keletkezett - nem rendelkeznek biztosítékkal 	<i>új gazdasági társaság alapításánál:</i> megelőzően keletkezett követelések esetében a különbözet erejéig	ugyanaz, mint a nemzeti keretek között	
<i>jelleg</i>	ex post			
<i>beiktatott eljárás</i>	privilegizált kielégítés, vezető tisztségviselők felelőssége	-	ugyanaz, mint a nemzeti keretek között	
<i>akadály-e?</i>	-			

FELHASZNÁLT IRODALOM

Felhasznált magyar jogszabályok:

1952. évi III. törvény a Polgári Perrendtartásról

1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről

1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról

2004. évi XLV. törvény az európai részvénytársaságról

2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról

2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról

2007. évi LXXV. törvény a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről

2007. évi CXL. törvény a tőkeegyesítő társaságok határokon átnyúló egyesüléséről

2011. évi CXCVII. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény, a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény, továbbá az ezekkel összefüggő egyes törvények módosításáról

Felhasznált külföldi jogszabályok:

Ausztria:

Bundesgesetz über Aktiengesellschaften (Aktiengesetz – AktG), StF: BGBl. Nr. 98/1965., zuletzt geändert durch das Gesetz BGBl. I Nr. 53/2011.)

Gesetz vom 6. März 1906, über Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbH-Gesetz - GmbHG), StF: RGBL. Nr. 58/1906, zuletzt geändert durch das Gesetz BGBl. I Nr. 53/2011.)

Bundesgesetz über die grenzüberschreitende Verschmelzung von Kapitalgesellschaften in der Europäischen Union (EU-Verschmelzungsgesetz – EU-VerschG), (StF: BGBl. I Nr. 72/2007; zuletzt geändert durch das Gesetz BGBl. I Nr. 53/2011.)

Gesetz über das Statut der Europäischen Gesellschaft (Societas Europaea - SE) – (SE-Gesetz – SEG) (StF: BGBl. I Nr. 67/2004, zuletzt geändert durch das Gesetz BGBl. I Nr. 53/2011.)

Bundesgesetz über die Spaltung von Kapitalgesellschaften (SpaltG) (StF: BGBl. Nr. 304/1996., zuletzt geändert durch das Gesetz BGBl. I Nr. 53/2011.)

Bundesgesetz über die Umwandlung von Handelsgesellschaften (UmwG) (StF: BGBl. Nr. 304/1996, letzte Änderung: BGBl. I Nr. 71/2009)

Bundesgesetz über besondere zivilrechtliche Vorschriften für Unternehmen (Unternehmensgesetzbuch - UGB) (StF: dRGBl. S 219/1897; zuletzt geändert: BGBl. I Nr. 111/2010.)

Csehország:

Nr. 125/2008. Sb. Gesetz über die Umwandlung von Handelsgesellschaften und Genossenschaften (Vom 19 März 2008.; In der Fassung: der Gesetze Nr. 15/2009. Sb. und Nr. 227/2009. Sb.; Handbuch Wirtschaft und Recht in Osteuropa; Band 1.; Verlag C.H. Beck; München; 2006.; mit Ergänzungslieferungen)

Act No 627/2004 Coll., on European Company

România:

31/1990. Gesetz über die Handelsgesellschaften (Handbuch Wirtschaft und Recht in Osteuropa; Band 3.; Verlag C.H. Beck; München; 2006.; mit Ergänzungslieferungen)

Bulgária:

Commerce Act promulgated in State Gazette issue No. 48/18.06.1991., last amended SG No. 82/16.10.2009, supplemented, SG No. 41/1.06.2010.

Felhasznált hazai bírői döntések:

BH 2007. 343.
BH 2004. 373.
BH 2004. 116.
BH 2003. 880.
BH 2000. 310.
BH 1999. 569.
BH 1997. 299.
BH 1997. 216.
BH 1993. 372.
EBH 2003. 886.
ÍH 2011. 169.
ÍH 2010. 88.
ÍH 2005. 125.
ÍH 2005. 124.
BDT 2010. 192.
BDT 2010. 171.
BDT 2005. 1128.
KGD 2000. 39.
KGD 1999. 294.
FIT-H-GJ-2010-51.

Felhasznált uniós jogforrások:

Az Európai Unióról és az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (Lisszabon; 2009.)

Szerződés az Európai Közösség létrehozásáról (Róma; 1957.)

A Tanács hatodik irányelve (1982. december 17.) a Szerződés 54. cikke (3) bekezdésének g) pontja alapján a részvénytársaságok szétválásáról (82/891/EGK)

A Tanács irányelve (1988. június 24.) a Szerződés 67. cikkének végrehajtásáról (88/361/EGK)

A Tanács 44/2001/EK rendelete (2000. december 22.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról

A Tanács 2157/2001/EK rendelete (2001. október 8.) az európai részvénytársaság (SE) statútumáról

Az Európai Parlament és a Tanács 2005/56/EK irányelve (2005. október 26.) a tőkeegyesítő társaságok határokon átnyúló egyesüléséről

Az Európai Parlament és a Tanács 864/2007/EK rendelete (2007. július 11.) a szerződésen kívüli kötetmi viszonyokra alkalmazandó jogról (Róma II.)

Az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK rendelete (2008. június 17.) a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I.)

Az Európai Parlament és a Tanács 2009/101/EK irányelve (2009. szeptember 16.) az egész Közösségre kiterjedő egységes biztosítékok kialakítása érdekében a tagállamok által a társasági tagok és harmadik személyek érdekei védelmében a Szerződés 48. cikkének második bekezdése szerinti társaságoknak előírt biztosítékok összehangolásáról

Az Európai Parlament és a Tanács 2009/109/EK irányelve (2009. szeptember 16.) a 77/91/EGK, a 78/855/EGK, a 82/891/EGK tanácsi irányelvnek és a 2005/56/EK irányelvnek az egyesülések és szétválások esetében alkalmazandó jelentéstételi és dokumentációs kötelezettségek tekintetében történő módosításáról

Az Európai Parlament és a Tanács 2011/35/EU irányelve (2011. április 5.) a részvénytársaságok egyesüléséről

Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelve a 89/666/EGK, a 2005/56/EK és a 2009/101/EK irányelvnek a központi nyilvántartások, a kereskedelmi nyilvántartások és a cégjegyzékek összekapcsolása tekintetében történő módosításáról [SEC(2011) 223 végleges, SEC(2011) 222 végleges, Brüsszel, 2011.2.24., COM(2011) 79 végleges, 2011/0038 (COD)]

A székhelyáthelyezésről szóló 14. társasági jogi irányelvtervezet normaszövege (ZIP; Heft 39/1997.; 1721-1724. pp.; illetve ZGR; Heft 1-2/1999.; 157-164. pp.)

Felhasznált európai bírósági döntések:

C-81/87. sz. ügy: *The Queen v H. M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc.* (Reference for a preliminary ruling: High Court of Justice, Queen's Bench Division - United Kingdom)

C-221/89. sz. ügy: Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: High Court of Justice, Queen's Bench Division - Egyesült Királyság (Factortame II.)

C-55/94. sz. ügy: *Reinhard Gebhard kontra Consiglio dell'Ordine degli Avvocati e Procuratori di Milano.* Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: Consiglio Nazionale Forense - Olaszország

C-167/01. sz. ügy: *Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam kontra Inspire Art Ltd.,* Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: Kantongerecht te Amsterdam – Hollandia

C-411/03. sz. ügy: a SEVIC Systems AG által indított ügyben (a Landgericht Koblenz előzetes döntéshozatal iránti kérelme)

C-210/06. sz. ügy: *Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt.* (a Szegedi Ítéltábla által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

C-378/10. sz. ügy: *Vale Építési Kft.* (a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

Felhasznált szakirodalom:

A cégtörvény magyarázata (Complex; Budapest; 2009.)

Ackermann, Sandra: GmbH nach rumänischen und deutschem Recht unter besonderer Berücksichtigung der Konsequenzen aus dem EU-Beitritt Rumäniens (In: *Luchterhandt, Otto* (Hrsg.): *Recht und Ostmittel-, Südost- und Osteuropa/GUS* Band 4.; LIT Verlag; Münster; 2004.)

Adam, Jakub – Pasková, Markéta: Grenzüberschreitenden Verschmelzungen in der Tschechischen Republik (eastlex; Heft 6/2008.; 221-224. pp.)

Adensamer, Nikolaus: Nationaler Gläubigerschutz auf dem Prüfstand (RdW; Heft 11/2003.; 617-620. pp.)

Altmeyden, Holger: Die akzessorische Haftung der Gesellschafter einer Personengesellschaft für einen „Drittanspruch“ ihres Mitgesellschafters (NJW; Heft 31/2009.; 2241-2245. pp.)

Apáthy István: A Magyar Kereskedelmi Törvénykönyv Tervezete I-II. kötet (Franklin Társulat; Budapest; 1873.)

A Polgári Törvénykönyv magyarázata 1. (KJK-Kerszöv; Budapest; 2004.)

- A Polgári Törvénykönyv magyarázata III. kötet (Magyar Hivatalos Közlönykiadó; Budapest; 2006.)
- A Polgári Törvénykönyv magyarázata III. kötet. Kötelmi jog. Általános rész. (Magyar Közlönykiadó; Budapest; 2007.)
- A Társasági Jogi Munkacsoport Javaslatja az új Ptk. Társasági Jogi Részéhez (Gazdaság és Jog; 2011/7-8.; 30-66. pp.)
- Az európai részvénytársaságról szóló 2004. évi XLV. törvény indokolása
- Bárdos Péter – Menyhárd Attila: Kereskedelmi jog* (hvgorac; Budapest; 2008.)
- Barta Judit: A közhasznú nonprofit társaságok természete és szabályozása társasági jogi szemmel* (Miskolci Jogi Szemle; 2009/1.; 136-160. pp.)
- Bauer-Mitterlehner, Klaus – Jindrak, Jiri: Unternehmensgründung in Tschechien* (eastlex; Heft 1/2004.; 21-25. pp.)
- Bayer, Walter – Schmidt, Jessica: Grenzüberschreitende Sitzverlegung und grenzüberschreitende Restrukturierungen nach MoMiG, Cartesio und Trabrennbahn* (ZHR; Heft 173/2009.; 735-774. pp.)
- Becker, Arnd – Begemann, Andt: The German Law on Crossborder Mergers Following the Sevic Decisions (The Comparative Law Yearbook of International Business; Volume 31/2009.; 198-246. pp.)*
- Behrens, Peter: Anerkennung, internationale Sitzverlegung und grenzüberschreitende Umstrukturierung von Gesellschaften nach dem Centros-Urteil des EuGH* (JBI; Heft 6/2001.; 341-355. pp.)
- Behrens, Peter: Die Umstrukturierung von Unternehmen durch Sitzverlegung oder Fusion über die Grenze im Licht der Niederlassungsfreiheit im Europäischen Binnenmarkt* (ZGR; Heft 1/1994.; 1-25. pp.)
- Berecz Csaba: Társasági jog az Európai Közösségben* (Trezor Kiadó; Budapest; 1992.)
- Bíró György: Jogértelmezési viták a mögöttes helytállás kérdéskörében* (Gazdaság és Jog; 2007/2.; 16-22. pp.)
- Blasy, Moritz: Grenzüberschreitende Verschmelzung von Kapitalgesellschaften* (RdW; Heft 3/2006.; 138-142. pp.)
- Blobel, Felix – Menz, Michael: Die Auswirkungen von Schuldner- und Gläubigerwechsel auf die Spaltungshaftung nach § 133 UmwG* (NZG; Heft 16/2009.; 608-612. pp.)
- Blutman László: Az Európai Unió joga a gyakorlatban* (hvgorac; Budapest; 2010.)

- Bognár Piroska*: A nonprofit gazdasági társaságok (hvgorac; Budapest; 2010.)
- Bohata, Petr*: Chronik der Rechtsentwicklung – Tschechische Republik (wiro; Heft 3/2009.; 87-88. pp.)
- Burián László – Czigler Dezső Tamás – Kecskés László – Vörös Imre*: Európai és magyar nemzetközi kollíziós magánjog (Krim Bt.; Budapest; 2010.)
- Calliess, Christian – Ruffert, Matthias* (Hrsg.): EUV /AEUV – Das Verfassungsrecht der Europäischen Union mit Europäischer Grundrechtcharta (C.H. Beck; München; 2011.)
- Cermák, Karel*: Gesellschaftsrecht (In: Handbuch Wirtschaft und Recht in Osteuropa; Band 1.; Verlag C.H. Beck; München; 2006.; mit Ergänzungslieferungen)
- Complex DVD Jogtár – a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvényhez fűzött magyarázat
- Costan, Hülya*: Subsidiäre solidarische Haftung der an einer Spaltung beteiligten Gesellschaften (RIW; Heft 4/2010.; 192-198. pp.)
- Csicsák Mónika*: A vezető tisztségviselő felelőssége a hitelezőkkel szemben (szakdolgozat; konzulens: Papp Tekla; Szeged; 2009.)
- Csorba Emese*: Sitzverlegung nach der EuGH-Rechtsprechung im deutschem und ungarischem Gesellschaftsrecht (In: Studii si Cercetari Juridice Europene – European Legal Studies and Research Vol. I.; Drept Privat – Private Law; Conferinta Internationala a Doctoranzilor in Drept – International Conference of PhD Students in Law; Wolters Kluwer; Timisoara; 2010.; 138-150. pp.)
- Czigler Dezső Tamás*: Az európai nemzetközi (kollíziós) magánjog és a családjog főbb kérdései (PhD értekezés; témavezető: Prof. Dr. Vörös Imre; Győr; 2011.)
- Daskalov, Waltschin*: Das neue bulgarische Umgründungsrecht (Verschmelzungen, Spaltungen und Umwandlungen von Handelsgesellschaften) im Überblick (RIW; Heft 4/2005.; 270-278. pp.)
- Daskalov, Waltschin*: Schutz der Minderheitsaktionäre in Bulgarien (In: *Bachner, Thomas – Doralt, Peter – Winner, Martin* (Hrsg.): Schutz der Minderheitsaktionäre in Mittel- und Osteuropa; Nomos; Wien; 2010.; 68-187. pp.)
- Daskalov, Waltschin – Metodiev, Boris*: Unternehmensgründung in Bulgarien (LexisNexis; Wien; 2006.)
- Di Marco, Giuseppe*: Der Vorschlag der Kommission für eine 14. Richtlinie (ZGR; Heft 1-2/1999.; 3-12. pp.)
- Dobos István*: A gazdasági társaságok átalakulásának főbb kérdései az első társasági törvénytől az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséig (kézirat)

- Dobos István:* Az ingatlantulajdon visszterhes vagyónátruházási illetéke az osztrák szabályozás tükrében, különös tekintettel az elkerülésének társasági jogi lehetőségeire (In: A XXIX. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Állam- és Jogtudományi Szekciójának Díjnyertes Dolgozatai II. kötet; Szerk.: Király Miklós – Varga István; ELTE Eötvös Kiadó; Budapest; 2011.; 763-797. pp.)
- Dobos István:* Ingatlantulajdonnal rendelkező gazdasági társaság társasági részesedésének átruházása és átalakulása illetékjogi szempontból (In: I. Pécsi PhD Jogász Konferencia Tanulmánykötet CD kiadvány; Gazdasági Jogi Fejezet)
- Dobos István:* Gazdasági társaságok átalakulása és az általános jogutódlás (Jog és Állam; megjelentetés alatt)
- Dobos István:* Jogutódlás a gazdasági társaságok átalakulása során (Állam- és Jogtudomány; megjelentetés alatt)
- Dobos István:* Közteherviselés és a visszterhes vagyónátruházási illeték társasági jogi kerülőútjai (In: Új Alaptörvényünk és a jogélet reformja; PhD Hallgatók Szegedi Konferenciája Konferenciakötet; megjelentetés alatt)
- Doralt, Maria:* Cross- Border Mergers – A Glimpse into the Future (ECFR; 1/2007.; 17-42. pp.)
- Doralt, Peter – Nowotny, Christian – Kalss, Susanne:* Kommentar zum Aktiengesetz (LexisNexis; Wien; 2003.)
- Doytchinova, Alexandra – Georgieva, Theodora:* Bulgarien: Spaltung aus gesellschafts- und steuerrechtlicher Sicht (eastlex; Heft 3/2007.; 148-153. pp.)
- Drinhausen, Florian – Van Hulle, Karel – Maul, Silja:* Handbuch zur Europäischen Gesellschaft (SE) (Verlag C.H. Beck; München; 2007.)
- Duursma, Dieter – Duursma-Kepplinger, Henriette – Roth, Marianne:* Handbuch zum Gesellschaftsrecht (LexisNexis ARD Orac; Wien; 2007.)
- Dvorak, Tomas – Bohata, Petr:* Die Verschmelzungsrichtlinie für Kapitalgesellschaften aus verschiedenen Mitgliedstaaten und ihre Umsetzung in Tschechien (wiro; Heft 4/2008.; 107-112. pp.)
- Eckert, Georg:* Internationales Gesellschaftsrecht (Manzsche; Wien; 2010.)
- Eckert, Georg:* Kommentierung des EU-Verschmelzungsgesetzes (In: *Kalss Susanne:* Kommentar zur Verschmelzung – Spaltung – Umwandlung; Manzsche; Wien; 2010.)
- Eckert, Georg – Adensamer, Nikolaus:* Umzug von Gesellschaften in Europa, insbesondere Wegzug österreichischer Gesellschaften ins Ausland (GeS; Heft 2/2004.; 52-65. pp.)

- Egermann, Clemens – Winkler, Peter: Die errichtende Umwandlung – eine Haftungsfälle (RdW; Heft 6/2002.; 325-328. pp.)*
- Egyes társasági formák átalakulására vonatkozó szabályok (Cégvezetés; 2008/3.; 75-78. pp.)
- Eidenmüller, Horst: Mobilität und Restrukturierung von Unternehmen in Binnenmarkt (JZ; Heft 1/2004.; 24-33. pp.)*
- Enzinger, Michael: Umwandlungsrecht Quo vadis? (wbl; Heft 1/1997.; 1-8. pp.)*
- Eörsi Gyula: A polgári jogi kártérítési felelősség kézikönyve (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó; Budapest; 1966.)*
- Eörsi Gyula: Kötelmi jog. Általános rész (Nemzeti Tankönyvkiadó; Budapest; 1999.)*
- Fazekas Judit: A székhelyáthelyezés és letelepedési szabadság a magyar és a közösségi jogban (In: Acta Conventus de Iure Civili; Tomus X.; SZTE ÁJTK Polgári jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékének kiadványa; szerk.: Papp Tekla; Lectum Kiadó; Szeged; 2009.; 15-29. pp.)*
- Fazekas Judit: Quo vadis Cartesio? – Gondolatok a székhelyáthelyezésről és a letelepedési szabadságról az Európai Bíróság Cartesio-döntése nyomán (Európai Jog; 2009/2.; 16-25. pp.)*
- Fehérváry Jenő: Magyar kereskedelmi jog rendszere (Grill Károly Könyvkiadó Vállalata; Budapest; 1936.)*
- Felker László: Eljárásjogi kérdések az átalakulás nélküli társasági formaváltással összefüggésben (Céghírnök; 2000/12.; 7-11. pp.)*
- Fries, Rudolf: Handbuch der Verschmelzungen, Umwandlungen und Vermögensübertragungen (Wirtschaftsverlag Dr. Anton Orac; Wien; 1993.)*
- Frotz, Stephan – Kaufmann, Alexander: Grenzüberschreitende Verschmelzungen (LexisNexis ARD Orac; Wien; 2008.)*
- Gál Judit: A gazdasági társaságok átalakulásának egyes kérdései (Gazdaság és Jog; 1999/7-8.; 3-8. pp.)*
- Gál Judit: A gazdasági társaságok jogutóddal, illetve jogutód nélkül való megszűnésének vitás elvi kérdései (Gazdaság és Jog; 2003/9.; 22-30. pp.)*
- Gál Judit: Az átalakulás újraszabályozása a Gt.-tervezetben (Gazdaság és Jog; 2005/7-8.; 3-8. pp.)*
- Gál Judit – Adorján Csaba: A gazdasági társaságok átalakulása (hvgorac; Budapest; 2010.)*
- Gál Judit – Vezekényi Ursula: Társasági jogi perek 2007 (hvgorac; Budapest; 2007.)*

- Galla, Harald – Petre, Daniel:* Grenzüberschreitende Verschmelzungen in Rumänien (eastlex; Heft 1/2010.; 9-12. pp.)
- Gehb, Jürgen – Drange, Günter – Heckelmann, Martin:* Gesellschaftsrechtlicher Typenzwang als Zwang zu neuem Gesellschaftstyp (NZG; Heft 3/2006.; 88-96. pp.)
- Gellis, Max – Feil, Erich:* Kommentar zum GmbH-Gesetz (Linde; Wien; 2009.)
- G. Farkas Judit:* Mögöttes tagi felelősség a magyar társasági jogban (Gazdaság és Jog; 2006/6-7.; 24-30. pp.)
- Gombos Katalin:* Bírói jogvédelem az Európai Unióban – Lisszabon után (Complex; Budapest; 2011.)
- Grabnitz, Eberhard – Hilf, Meinhard – Nettesheim, Martin* (Hrsg): Das Recht der Europäischen Union (Beck; München; 2010.)
- Grigorov, Grigor:* Corporations and partnerships in Bulgaria (Kluwer Law International; The Netherlands; 2011.)
- Grohmann, Uwe:* Grenzüberschreitende Mobilität von Gesellschaften nach der Rechtsprechung des EuGH – von Daily Mail bis Cartesio (DZWIR; Heft 8/2009.; 322-329. pp.)
- Groier, Karin:* Minderheiten- und Gläubigerschutz bei der grenzüberschreitenden Verschmelzung nach dem GesRÄG 2007 (Dissertation; bei Univ.-Prof. i. R. Dr. Gunter Nitsche, a.o. Univ.-Prof. Mag. Dr. Gerhard Schummer; Karl-Franzens Universität; Graz; 2010.)
- Grossmayer, Clemens:* Gläubigerschutz bei Abspaltungen (NWV Verlag; Wien – Graz; 2010.)
- Grundmann, Stefan:* Europäisches Gesellschaftsrecht (Müller; Heidelberg; 2004.)
- Grünwald, Alfons:* Umwandlung – Verschmelzung – Spaltung – Der Rechtsübergang der unternehmensrechtlichen Strukturmaßnahmen (Ueberreuter; Wien; 1996.)
- Gyekiczky Tamás – Kormos Erzsébet – Köblös Adél – Molnár Judit – Nagy Adrienn – Wallacher Lajos – Wopera Zsuzsa:* Az Európai Unió polgári eljárásjoga (Complex; Budapest; 2007.)
- Gyulai-Schmidt Andrea:* Cartesio ante portas – avagy a társaságok Európai Unió belüli szabad költözési joga I. (Európai Tükör; 2008/1.; 73-93. pp.)
- Gyulai-Schmidt Andrea:* Cartesio ante portas – avagy a társaságok Európai Unió belüli szabad költözési joga II. (Európai Tükör; 2008/2.; 52-72. pp.)
- Habersack, Mathias:* Europäisches Gesellschaftsrecht (Beck; München; 2006.)

- Harrer, Friedrich*: Haftungsprobleme bei der Umwandlung einer GmbH in eine KG (wbl; Heft 8/2001.; 342-347. pp.)
- Harsányi Gyöngyi – Ujvári Andorné – Miskolczi Bodnár Péter*: A jogutódlás, mint sajátos szerződést módosító jogi tény a társaságokban (Magyar Jog; 1991/4.; 223-231. pp.)
- Haug, Felix*: Ex post Gläubigerschutz in der private company limited by shares (JWV; Sipplingen; 2009.)
- Helbich, Franz – Wiesner, Werner – Bruckner, Karl*: Handbuch der Umgründungen (LexisNexis ARD Orac; Wien; 2010.)
- Helmeczi András*: A betéti részvénytársaság kialakulása és társasági jogállása Németországban a 19-20. században (PhD értekezés; témavezető: Dr. Szikora Veronika PhD egyetemi docens; Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola; Debrecen; 2010.)
- Hirte, Heribert – Brückner, Thomas* (Hrsg.): Grenzüberschreitende Gesellschaften (Carl Heymanns Verlag; Köln – Berlin – München; 2006.)
- Hirschler, Klaus*: Neuerungen im Gesellschafter- und Gläubigerschutz bei Spaltungen nach dem neuen SpaltG (GesRZ; Heft 1/1997.; 8-14. pp.)
- Huemer, Daniela*: Grenzüberschreitende Verschmelzungen von Kapitalgesellschaften (Teil 2) (RWZ; Heft 3/2006.; 65-69. pp.)
- Van Hulle, Karel – Gesell, Harald*: European corporate law (Nomos; Baden-Baden; 2006.)
- Jabornegg, Peter – Strasser, Rudolf* (Hrsg.): Kommentar zum Aktiengesetz (2. Band; §§ 70-273 AktG; Manzsche; Wien; 2010.)
- Jaensch, Michael*: Der grenzüberschreitende Formwechsel vor dem Hintergrund der Rechtsprechung des EuGH (EWS; Heft 3/2007.; 97-106. pp.)
- Jannott, Dirk – Frodermann, Jürgen* (Hrsg.): Handbuch der Europäischen Aktiengesellschaft – Societas Europaea – (C.F. Müller Verlag; Heidelberg; 2005.)
- Justich, Georg*: Kapitalerhaltung und Gläubigerschutz bei Verschmelzungen (WUV Universitätsverlag; Wien; 2005.)
- Kallmeyer, Harald*: Die Mobilität der Gesellschaften in der Europäischen Union (AG; Heft 2/1998.; 88-90. pp.)
- Kallmeyer, Harald* (Hrsg.): Umwandlungsgesetz – Kommentar (Verlag Dr. Otto Schmidt; Köln; 2010.)

- Kallmeyer, Harald – Kappes, Stephan:* Grenzüberschreitende Verschmelzungen und Spaltungen nach Sevic Systems und EU-Verschmelzungsrichtlinie (AG; Heft 7/2006.; 224-238. pp.)
- Kalss, Susanne:* Ausgewählte Fragen der Haftung der sonstigen Gesellschaften gem § 15 SpaltG (wbl; Heft 2/2003.; 49-59. pp.)
- Kalss, Susanne:* Gläubigerschutz bei Verschmelzungen von Kapitalgesellschaften (ZGR; Heft 1/2009.; 74-125. pp.)
- Kalss Susanne:* Kommentar zur Verschmelzung – Spaltung – Umwandlung (Manzsche; Wien; 2010.)
- Kalss, Susanne – Eckert, Georg:* Gläubigergefahren bei Umgründungen von Kapitalgesellschaften: Überlegungen zur Zielrichtung und Wirkungsweise gläubigerschützender Vorschriften (GesRZ; Heft 3/2008.; 81-92. pp.)
- Kalss, Susanna – Eckert, Georg:* Internationale Verschmelzung nach dem EU-Verschmelzungsgesetz (eastlex; Heft 1/2008.; 4-6. pp.)
- Kalss, Susanna – Eckert, Georg:* Kapitalschutz in ausgewählten europäischen Rechtsordnungen und Verschmelzungen über die Grenze (In: *Frey, Eric* (Hrsg.): *Corporate Crossing*; Manzsche; Wien; 2007.)
- Kalss, Susanne – Gerda, Claudia:* Die Europäische Aktiengesellschaft (eastlex; Heft 2/2005.; 87-91. pp.)
- Kalss, Susanne – Hügel, Hanns F.:* Europäische Aktiengesellschaft SE-Kommentar (Linde Verlag; Wien; 2004.)
- Kalss, Susanne – Nowotny, Christian – Schauer, Martin:* Österreichisches Gesellschaftsrecht (Manzsche; Wien; 2008.)
- Kastner, Walther:* Die Umwandlung (ÖJZ; Heft 2/1951.; 30-35. pp.)
- Kaufmann, Alexander:* Die grenzüberschreitende Verschmelzung nach dem EU-Verschmelzungsgesetz (RdW; Heft 2/2008.; 123-128. pp.)
- Kaufmann, Alexander – Patscheva, Stefana:* Bulgarien: Verschmelzung in gesellschafts- und steuerrechtlicher Sicht (eastlex; Heft 1/2009.; 14-19. pp.)
- Kaufmann, Alexander – Patscheva, Stefana:* Grenzüberschreitende Verschmelzungen in Bulgarien (eastlex; Heft 1/2008.; 8-13. pp.)
- Kecskés András:* Felelős társaságirányítás (Corporate Governance) (hvgorac; Budapest; 2011.)
- Keller, Siegfried:* Die Haftungsproblematik bei der errichtenden Umwandlung einer GmbH in eine KG (Diplomarbeit; bei ao. Univ-Prof. Dr. Alfons Grünwald; Karl-Franzens Universität; Graz; 2003.)

- Kepplinger, Henriette-Christine*: Grenzüberschreitende Verschmelzungen, zulässig - aber undurchführbar? (wbl; Heft 11/2000.; 485-494. pp.)
- Kisfaludi András*: Társasági jog (Complex; Budapest, 2007.)
- Kisfaludi András – Szabó Marianna* (szerk.): A gazdasági társaságok nagy kézikönyve (Complex; Budapest; 2008.)
- Kleindiek, Detlef*: Vertragsfreiheit und Gläubigerschutz im künftigen Spaltungsrecht nach dem Referententwurf UmwG (ZGR; Heft 3/1992; 513-533. pp.)
- Kloster, Lars*: Grenzüberschreitende Unternehmenszusammenschlüsse (Verlag Dr. Kovac; Hamburg; 2004.)
- Klupaty Antal*: A magyar kereskedelmi jog kézikönyve I. kötet (Athenaeum; Budapest; 1904.)
- Koday Zsuzsanna*: A társaság átalakítása vállalkozásának felszámolása nélkül (Közjegyzők Közlönye; 1997/10.; 2-5. pp.)
- Kohlegger, Gerhard – Knoflach, Heinz*: Gemeinschaftsrechtliche Auslegungs- und Umsetzungsprobleme am Beispiel von Fusions- sowie Spaltungs-RL und EU-GesRÄG (RdW; Heft 3/1996.; 97-105. pp.)
- Kohlhauser, Richard*: Gläubigerschutz bei grenzüberschreitender Verschmelzung europarechtskonform? (RdW; Heft 7/2008.; 441-445. pp.)
- Koppensteiner, Hans Georg – Ruffler, Friedrich*: Kommentar zum GmbHG (LexisNexis ARD Orac; Wien; 2007.)
- Kuncz Ödön*: A magyar kereskedelmi és váltójog tankönyve (Grill Károly Könyvkiadó Vállalata; Budapest; 1938.)
- Leitner, Daniela*: Die bulgarische Gesellschaft mit beschränkter Haftung (Diplomarbeit; bei ao. Univ-Prof. Dr. Alfons Grünwald; Karl-Franzens Universität; Graz; 2007.)
- Lenz, Carl Otto – Borchardt, Klaus-Dieter* (Hrsg.): EU-Verträge – Kommentar nach dem Vertrag von Lissabon (Bundesanzeiger – Köln; Linde Verlag – Wien; 2010.)
- Lochmanová, Ludmilla*: Formen unternehmerischer Betätigung (In: Unternehmer in Tschechien; NWV; Wien; 2005.)
- Logesová, Jitka*: Kapitalerhaltungsschutz bei einer AG und einer GmbH in der Tschechischen Republik (eastlex; Heft 4/2004.; 178-180. pp.)
- Lőw Tibor*: A korlátolt felelősségű társaság és a csendes társaság törvényének (1930: V. tc.) magyarázata (Tébe Könyvkiadó Vállalata; Budapest; 1940.)

- Mader, Christopher:* Die grenzüberschreitende Verschmelzung am Beispiel Deutschland – Österreich (RWZ; Heft 4/2011.; 99-105. pp.)
- Mádl Ferenc – Vékás Lajos:* Nemzetközi magánjog és nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga (Nemzeti Tankönyvkiadó; Budapest; 2004.)
- Marton Géza:* A polgári jogi felelősség (Triorg Kft.; Budapest; 1993.)
- Mataragiu, Anca Cristina:* Recent changes of Romanian legislation regarding the merger and division of companies (In: Studii si Cercetari Juridice Europene – European Legal Studies and Research, Conferinta Internationala a Doctoranzilor in Drept – International Conference of PhD Students in Law; Universul Juridic; Timisoara; 2011.; 383-390. pp.)
- Merdzo, Paul:* Die Umwandlung einer österreichischen Aktiengesellschaft in eine Societas Europaea (SE) – unter besonderer berücksichtigung der Beteiligung der Arbeitnehmer (Dissertation; bei ao. Univ-Prof. Mag. Dr. Gerhard Schummer, ao. Uni-Prof. DDr. Günther Löschnigg; Karl-Franzens-Universität; Graz; 2006.)
- Metzinger Péter:* A társaságok és a szabad letelepedés (a Cartesio ügyben közzétett főtanácsnoki indítvány kritikája) (Európai jog; 2008/4.; 21-26. pp.)
- Metzinger Péter:* A társaságok szabad letelepedése a Cartesio ügy után: Hogyan tovább nemzetközi székhelyáthelyezés? (Európai Jog; 2009/2.; 8-15. pp.)
- Metzinger Péter – Nemessányi Zoltán – Osztoivits András:* Freedom of establishment for companies in the European Union (Complex; Budapest; 2009.)
- Miskolczi Bodnár Péter* (szerk.): Európai társasági jog (KJK-Kerszöv; Budapest; 2004.)
- Mörsdorf, Oliver:* Beschränkung der Mobilität von EU-Gesellschaften im Binnemarkt – eine Zwischenbilanz (EuZW; Heft 4/2009.; 97-102. pp.)
- Nagy Csongor István:* Az Európai Unió nemzetközi magánjoga – Határon átnyúló polgári jogviták az EU-ban (hvgorac; Budapest; 2006.)
- Nagy Csongor István:* Nemzetközi magánjog (hvgorac; Budapest; 2011.)
- Nagy Ferenc:* A magyar kereskedelmi jog kézikönyve I. kötet (Athenaeum; Budapest; 1913.)
- Nochta Tibor:* A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban (Dialóg Campus; Budapest-Pécs; 2005.)
- Nochta Tibor – Zóka Ferenc – Zumbok Ferenc:* A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata (Magyar Közlönykiadó; Budapest; 2007.)
- Nowotny, Christian:* Die Spaltung zur Aufnahme – Ein neues handelsrechtliches Allzweckinstrument (RdW; Heft 7/1996.; 298-300. pp.)

- Oelkers, Janine*: Mindestkapital und Nennkapital – Leistungskraft für den Gläubigerschutz (Teil II.) (GesRZ; Heft 8/2004.; 360-371. pp.)
- Ollinger, Nina – Neagu, Alexandru – Biban, Sorin*: Rumänien: Spaltung aus gesellschafts- und steuerrechtlicher Sicht (eastlex; Heft 3/2007; 153-158. pp.)
- Oplustil, Krzysztof – Schneider, Maximilian*: Zur Stellung der Europäischen Aktiengesellschaft im Umwandlungsrecht (NZG; Heft 1/2003.; 13-17. pp.)
- Oplustil, Krzysztof – Teichmann, Christoph*: The European Company – all over Europa (De Gruyter Recht; Berlin; 2004.)
- Osztoivits András*: Európai joghatósági szabályok polgári perekben (Complex; Budapest; 2010.)
- Osztoivits András (szerk.)*: Az Európai Unióról és az Európai Unió Működéséről szóló Szerződések magyarázata (Complex; Budapest; 2011.)
- Papp Tekla (szerk.)*: Társasági jog (Lectum Kiadó; Szeged; 2011.)
- Patakyová, Maria*: Recent developments in the application of the slovakian company law (FOWI Seminar; Wien; 21.09.2011.)
- Petró Éva*: Felelősség a társasági jogban (In: Acta Conventus de Iure Civili; Tomus VI.; SZTE ÁJTK Polgári jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékének kiadványa; szerk.: Papp Tekla; Lectum Kiadó; Szeged; 2007.; 45-98. pp.)
- Pók László*: A tőkeegyesítő társaságok határon átnyúló egyesüléséről (Gazdaság és Jog; 2010/5.; 10-14. pp.)
- Raaijmakers, Geert T.M.J. – Olthoff, Thijs. P.H.*: Creditor protection in cross-border mergers, unfinished business (Utrecht Law Review; Heft 4/2008., 34-39. pp.)
- Raban, Premysl – Bohata, Petr*: Das tschechische HGB zu Beginn des neuen Millenniums (JOR; Heft 1/2001.; 53-80. pp.)
- Raduletu, Ionut*: Schutz der Minderheitsaktionäre in Rumänien (In: *Bachner, Thomas – Doralt, Peter – Winner, Martin* (Hrsg.): Schutz der Minderheitsaktionäre in Mittel- und Osteuropa; Nomos; Wien; 2010.; 406-510. pp.)
- Részletes indokolás a 2007. évi CXL. törvényhez
- Rickford, Jonathan*: The Proposed Tenth Company Law Directive on Cross Border Mergers and its Impact in the UK (EBLR; 6/2005.; 1393-1413. pp.)
- Riesenhuber, Karl*: Die Verschmelzungsrichtlinie: „Basisrechtsakt für ein Europäisches Recht der Strukturmaßnahmen (NZG; Heft 1/2004.; 15-22. pp.)
- Roth, Günter H. – Fitz, Hanns*: Unternehmensrecht (LexisNexis ARD Orac; Wien; 2006.)

- Rysanek, Zdenek:* Rechtliche Regelung der Handelsgesellschaften und Genossenschaften in der Tschechischen Republik (In: *Eiselsberg, Maximilian* (Hrsg): Gesellschaftsrecht in Europa; Manzsche; Wien; 1997.)
- Sárközy Tamás* (szerk.): Társasági törvény, Cégtörvény 2006-2009 (hvgorac; Budapest; 2009.)
- Schimka, Matthias:* Zur Geltendmachung von Gläubigeransprüchen nach § 15 SpaltG (GesRZ; Heft 6/2008.; 284-291. pp.)
- Schimka, Matthias – Schörghofer, Paul:* Neue europäische Vorgaben für die Berichts- und Dokumentationspflicht bei Verschmelzungen und Spaltungen – Zur Änderung der Fusions-RL, der Spaltuns-RL, der EU-Verschmelzungs-RL und der Kapital-RL (wbl; Heft 3/2010.; 109-119. pp.)
- Schindler, Clemens Philipp:* Cross-Border Mergers in Europe – Company Law is catching up! (ECFR; 1/2006.; 109-119. pp.)
- Schindler, Clemens Philipp:* Das Ausführungsgesetz zur Europäischen Aktiengesellschaft (wbl; Heft 6/2004.; 253-266. pp.)
- Schindler, Clemens Philipp:* Gesellschaftsrechtliche Aspekte der grenzüberschreitenden Verschmelzung von Kapitalgesellschaften – ein Vergleich der deutschen und österreichischen Rechtslage (In: *Liebscher, Marc* (Hrsg.): Harmonisierung des Wirtschaftsrechts in Deutschland, Österreich und Polen; Nomos; Baden-Baden; 2008.; 205-226. pp.)
- Schindler, Clemens Philipp – Stingl, Harald* (Hrsg.): The Wolf Theiss Guide to: Cross-Border Mergers in CEE/SEE (LexisNexis ARD Orac; Wien; 2009.)
- Schmidt, Karsten:* Sitzverlegungsrichtlinie, Freizügigkeit und Gesellschaftsrechtspraxis (ZGR; Heft 1-2/1999.; 20-35. pp.)
- Schummer, Gerhard:* Die „Umwandlungsbestimmungen“ in der SE-VO und im SE-GE in kurzer Überblick (ÖStZ; Heft 17/2004.; 390-394. pp.)
- Schwarz, Günter Christian:* Europäisches Gesellschaftsrecht (Nomos; Baden-Baden; 2000.)
- Schwarze, Jürgen* (Hrsg.): EU-Kommentar (Nomos; Baden-Baden; 2009.)
- Skálová, Jana:* Tschechien: Spaltung aus gesellschafts- und steuerrechtlicher Sicht (eastlex; Heft 3/2008.; 108-112. pp.)
- Spahlinger, Andreas – Wegen, Gerhard:* Deutsche Gesellschaften in grenzüberschreitenden Umwandlungen nach Sevic und der Verschmelzungsrichtlinie in der Praxis (NZG; Heft 19/2006.; 721-728. pp.)

- Stalfort, Gisbert*: Gesellschaftsrecht (In: Handbuch Wirtschaft und Recht in Osteuropa; Verlag C.H. Beck; München; 2006.; mit Ergänzungslieferungen)
- Stockenhuber, Peter*: Das österreichische Spaltungsgesetz (RIW; Heft 4/1994.; 278-286. pp.)
- Straube, Manfred* (Hrsg.): Wiener Kommentar zum GmbH-Gesetz (Manzsche; Wien; 2008.)
- Süß, Rembert – Wachter, Thomas*: Handbuch des internationalen GmbH-Rechts (zerb verlag; Bonn; 2011.)
- Szegedi András*: A kényszerhitelezők védelme vagy védtelensége a magyar társasági jogban (Jogtudományi Közlöny; 2006/11.; 440-447. pp.)
- Teves, Julian*: Grundzüge des Gesellschaftsrechts in Rumänien Teil I. (osteuroparecht; 2010. März; 71-88. pp.)
- Teves, Julian*: Grundzüge des Gesellschaftsrechts in Rumänien Teil II. (osteuroparecht; 2010. June; 190-211. pp.)
- Teves, Julian*: Grundzüge des Gesellschaftsrechts in Rumänien Teil III. (osteuroparecht; 2010. September; 314-331. pp.)
- Teichmann, Cristoph*: Gesellschaftsrecht im System der Europäischen Niederlassungsfreiheit (ZGR; Heft 6/2011.; 639-689. pp.)
- Teichmann, Cristoph*: Reform des Gläubigerschutzes im Kapitalgesellschaftsrecht (NJW; Heft 34/2006.; 2444-2451. pp.)
- Theisen, Martin René – Wenz, Martin* (Hrsg.): Die Europäische Aktiengesellschaft (Schäffer-Poeschel Verlag; Stuttgart; 2007.)
- T. Nagy Erzsébet*: A gazdasági társaságok átalakulásáról rendelkező szabályok módosítására vonatkozó javaslatok (Gazdaság és Jog; 1997/7-8.; 27-37. pp.)
- Török Tamás*: Felelősség a társasági jogban (hvgorac; Budapest; 2007.)
- Ujváriné Antal Edit*: Magyar polgári jog. Felelősségtan (Novotni; Miskolc; 2002.)
- Ugliano, Arianna*: The New Cross-Border Merger Directive: Harmonisation of European Company Law and Free Movement (EBLR; 3/2007.; 585-617. pp.)
- Ulmer, Peter*: Gläubigerschutz bei Scheinauslandsgesellschaften (NJW; Heft 16/2004.; 1201-1210. pp.)
- Van Gerven, Dirk*: Cross-Border Mergers in Europe (Volume I.; Cambridge University Press; Cambridge; 2010.)

- Van Gerven, Dirk – Storm, Paul: The European Company (Volume I.; Cambridge University Press; Cambridge; 2006.)*
- Van Gerven, Dirk – Storm, Paul: The European Company (Volume II.; Cambridge University Press; Cambridge; 2008.)*
- Vékás Lajos (szerk.): Európai közösségi jogi elemek a magyar magán- és kereskedelmi jogban (KJK-Kerszöv; Budapest; 2001.)*
- Veress Emőd: A kereskedelmi társaságok tipológiája Romániában (In: Acta Conventus de Iure Civili; Tomus XIII.; SZTE ÁJTK Polgári jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékének kiadványa; szerk.: Papp Tekla; Lectum Kiadó; Szeged; 2011.; 49-74. pp.)*
- Világhy Miklós: Magyar polgári jog. Kötelmi jog. Általános rész (egyetemi jegyzet; Budapest; 1951.)*
- Warto, Patrick: Gesellschafterhaftung und Dritthaftung (GesRZ; Heft 3/2008.; 147-153. pp.)*
- Weng, Andreas: Zulässigkeit und Durchführung grenzüberschreitender Verschmelzungen (Duncker & Humblot; Berlin; 2008.)*
- Wiedemann, Herbert: Identität beim Rechtsformwechsel (ZGR; Heft 4/1999.; 568-582. pp.)*
- Zollner, Johannes: Mindestkapital und Kapitalaufbringung – wirksame Instrumentes des Gläubigerschutzes? (In: Aktuelle Fragen des Gläubigerschutzes; Hrsg: Kalss, Susanne; Linde Verlag; 2002; 29-51. pp.)*
- Zsoldos János: A részvénytársaságok egyesülésének különleges szabályai (Cégvezetés; 1998/7.; 31-35. pp.)*

Felhasznált internetes források:

Valamennyi felhasznált internetes forrás letöltésének ideje: 2012. február 28.

- Daslakov, Waltschin: Einführung in das bulgarische Aktienrecht (<http://www.wu.ac.at/fowi/publika/arbeitspapiere/bulg/ap109>)*
- Freshfields Bruckhaus Deringer: Implementation of the EU cross-border mergers directive in Germany (<http://www.freshfields.com/publications/pdfs/2007/may21/18736.pdf>)*
- Hanák András: Let my people go (Conference of European Company Law: the way forward, Brussels, 16-17. May 2011.; http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/conference201105/hanak-short-speech_en.pdf)*

Kokoly Zsolt: A kereskedelmi társaságok letelepedési szabadságának aktuális kérdései: a határon átnyúló székhelyáthelyezés a Cartesio-ügy után (X. RODOSZ Konferencia; 2009. november 13-15.; Kolozsvár; <http://www.rodosz.ro/files/Kokoly%20Zsolt.pdf>)

Study on the operation and the impacts of the Statute for a European Company (SE) – 2008/S 144-192482, Final report, 9 December 2009
(http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2010/se/study_SE_9122009_en.pdf)

Új Polgári Törvénykönyv – A Kodifikációs Főbizottság Javaslatára – 2012.
(<http://www.kormany.hu/download/0/d7/70000/%C3%9Aj%20Polg%C3%A1ri%20T%C3%B6rv%C3%A9ny%C3%B6nyv%2020a%20Kodifik%C3%A1ci%C3%B3s%20F%C5%91bizotts%C3%A1g%20Javaslat%C3%A1ra%20-%20k%C3%B6zz%C3%A9t%C3%A9telre.pdf>)